Aktiebolagslagen och EG

En anpassning av den svenska lagen till EG:s bolagsdirektiv 1, 2, 3 och 12

Delbetänkande av Aktiebolagskommittén

SOU
1992:83

Aktiebolagslagen och EG

En anpassning av den svenska lagen till EG:s bolagsdirektiv 1, 2, 3 och 12

Delbetänkande av Aktiebolagskommittén

SOU
1992:83

83

Statens offentliga utredningar
1992:83
Justitiedepartementet

Aktiebolagslagen och EG

Delbetänkande av Aktiebolagskommittén
Stockholm 1992

SOU och Ds kan köpas från Allmänna Förlaget, som också på uppdrag av regeringskansliets förvaltningskontor ombesörjer remissutsändningar av dessa publikationer.

Adress: Allmänna Förlaget
Kundtjänst
106 47 Stockholm
Tel 08/739 96 30
Telefax: 08/739 95 48

Publikationerna kan också köpas i Informationsbokhandeln, Malmtorgsgatan 5, Stockholm.

Graphic Systems AB, Göteborg 1992

ISBN 91-38-13148-X
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Reidunn Laurén

Genom beslut den 21 juni 1990 bemyndigade regeringen chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen och att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt kommittén.

Med stöd av detta bemyndigande förordnades från den 21 juni 1990 justitierådet Bo Svensson att vara ordförande i kommittén. Som ledamöter i kommittén förordnades från den 1 november 1990 riksdagsledamoten Nic Grönvall, riksdagsledamoten Inga-Britt Johansson, riksdagsledamoten Bengt Silfverstrand och numera stabschefen Ulrika Stuart, från den 10 december 1991 riksdagsledamoten Karin Starrin och från den 9 januari 1992 advokaten Rolf B Åbjörnsson.

Som sakkunniga i kommittén förordnades från den 1 november 1990 bankdirektören Jan Bökmark, auktoriserade revisorn Sven Ekholm, advokaten Johan Gernandt, verkställande direktören Per-Ola Jansson, auktoriserade revisorn Sten Lundvall, direktören Ulf Magnusson och juris kandidaten Lars Milberg, från den 6 december 1990 vice börschefen Lars Bredin och från den 15 maj 1991 juris kandidaten Hans Peter Larsson.

Att som experter biträda kommittén förordnades från den 1 november 1990 departementsrådet Håkan Klahr, rättschefen Per Erik Lindeberg och hovrättsassessorn Annika Lundius samt från den 1 oktober 1991 kanslichefen Göran Schubert och kommerserådet Christer Lefrell.

Till sekreterare förordnades från den 1 december 1990 civilekonomen Rolf Skog och hovrättsassessorn Hans Cappelen-Smith.

Kommittén har antagit namnet Aktiebolagskommittén.

Kommittén avlämnar härmed delbetänkandet Aktiebolagslagen och EG med förslag till anpassning av den svenska aktiebolagslagen till EG:s första, andra, tredje och tolfte bolagsdirektiv.

Kommittén har tidigare avlämnat delbetänkandet Bundna aktier.

Stockholm i oktober 1992

Bo Svensson

Nic Grönvall *Inga-Britt Johansson* *Bengt Silfverstrand*

Karin Starrin *Ulrika Stuart* *Rolf B Åbjörnsson*

/Rolf Skog

Hans Cappelen-Smith

Innehåll

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (1975:1385)
ABF	Aktiebolagsförordningen (1975:1387)
ECU	Europeiska beräkningsenheter
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
EES	Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde
EFTA	Europeiska frihandelssammanslutningen
EG	Europeiska gemenskaperna
EKSG	Europeiska kol- och stålgemenskapen
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
O.J.	Official Journal
RomF	Romfördraget
S.A.R.L.	Société à Responsabilité Limitée
SFS	Svensk Författningssamling
VPC	Värdepapperscentralen AB

Förkortningar

Sammanfattning

EG, EES och den svenska aktiebolagslagen

Sverige är på väg in i det europeiska samarbetet. Tillsammans med övriga medlemsstater i EFTA har Sverige träffat avtal med EG och dess medlemsstater om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, EES. Avtalet avses träda i kraft den 1 januari 1993. Sverige har också ansökt om medlemskap i EG.

På bolagsrättens område innebär EES-avtalet ett åtagande att anpassa den svenska lagstiftningen till EG-rätten. EG:s bolagsdirektiv berör frågor som i Sverige regleras i aktiebolagslagen. Aktiebolagskommittén föreslår med hänsyn härtill att de direktiv som kommittén nu behandlar, nämligen 1, 2, 3 och 12, implementeras i svensk rätt genom ändringar i denna lag.

Privata och publika aktiebolag

I varje medlemsstat i EG erbjuder lagstiftningen i dag minst två alternativ för den som i bolag önskar bedriva verksamhet utan personligt ansvar. I Tyskland, Frankrike och övriga kontinentaleuropeiska medlemsstater finns vid sidan av aktiebolaget en särskild bolagsform utan personligt ägaransvar. I Storbritannien och Irland finns två kategorier av aktiebolag. I Finland och Norge, som i dag i likhet med Sverige bara har en bolagsform utan personligt ägaransvar, förbereds nu lagstiftning som syftar till att införa ett alternativ till aktiebolaget för att nå överensstämmelse med länderna inom EG.

Det är önskvärt att alla medlemsstater i EG och EES har en likartad struktur på sin bolagslagstiftning. EES-avtalet innebär en fri etableringsrätt för personer och företag inom EES-området. Svenska medborgare och företag kommer att kunna etablera sig fritt inom detta område och utländska rättssubjekt med hemvist i EES-området får full frihet att etablera sig här. Det kan inte råda någon tvekan om att den rörlighet som etableringsfriheten syftar till främjas om lagstiftningen på detta område är likartad.

Kommittén föreslår därför att den anpassning till EG:s direktiv som nu skall ske förenas med en reform som innebär att även den svenska lagstiftningen tillhandahåller två alternativ för den som önskar driva verksamhet i bolag utan personligt betalningsansvar för bolagets

förpliktelser.

Kommittén förordar därvid en lagteknisk lösning som hämtats från Storbritannien där aktiebolagslagen skiljer mellan private companies och public companies. Kommitténs förslag innebär att i den svenska aktiebolagslagen på motsvarande sätt görs skillnad mellan två kategorier av aktiebolag.

Gränsdragningen mellan de två kategorierna föreslås ske med hänsyn till rätten att inbjuda allmänheten att teckna eller förvärva aktier och andra värdepapper som bolaget ger ut. För de bolag som skall ha denna rätt föreslår kommittén beteckningen "publika aktiebolag" medan övriga bolag betecknas "privata aktiebolag". Kategoritillhörigheten skall framgå av firman och får där anges genom förkortningen "prb" i stället för privat aktiebolag och "pub" i stället för publikt aktiebolag. Förkortningarna bör alltid läggas sist i bolagets firma.

Aktiekapitalets storlek

Aktiebolag skall enligt nu gällande bestämmelser ha ett aktiekapital på minst 50 000 kronor. Följande tabell visar storleken på aktiekapitalet i samtliga aktiebolag.

Samtliga svenska aktiebolag fördelade efter aktiekapitalets storlek. Aktiekapital i tkr. Februari 1992

Aktiekapital	Antal aktiebolag
50	217 000
50 - 499	47 000
500 - 999	7 000
1000-	11 000
	282 000

Källa: Aktiebolagsregistret, Patent- och registreringsverket.

En anpassning till EG:s regelverk kräver en höjning av aktiekapitalets minsta storlek. I artikel 6 punkten 1 av det andra bolagsdirektivet föreskrivs att bolag som omfattas av direktivet måste ha minst 25 000 ECU i aktiekapital. Det motsvarar i dag 185 000 kronor. Enligt punkten 3 samma artikel har Rådet rätt att justera detta belopp vart femte år med hänsyn till bl.a. förändringar i penningvärdet.

Genomförs kommitténs förslag att indela aktiebolagen i två kategorier, blir det andra bolagsdirektivet tillämpligt endast på publika aktiebolag. För de privata aktiebolagen kommer det då att råda full

frihet för den svenska lagstiftaren i fråga om aktiekapitalets minsta storlek. Ingenting i EG-rätten hindrar således att den nuvarande 50 000 kronors gränsen ligger fast för dessa bolag. Det kan emellertid av andra skäl finnas anledning att höja denna gräns.

För nybildade bolag har 50 000 kronor utgjort minsta tillåtna aktiekapital sedan juni 1973. Uppräknat med konsumentprisindex motsvarar det omkring 230 000 kronor i maj 1992. Till bilden hör emellertid också att äldre bolag hade att uppfylla kravet på 50 000 kronor i aktiekapital först vid utgången av år 1981 och att en helt övervägande majoritet av dessa bolag utnyttjade denna möjlighet. En uppräkning av 50 000 kronor med konsumentprisindex från den 1 januari 1982 ger omkring 100 000 kronor i maj 1992. Kommittén har därför stannat för att föreslå att aktiekapitalet i ett privat aktiebolag bör uppgå till minst 100 000 kronor. Som framgår av tabellen innebär det att aktiekapitalet måste höjas i fler än 200 000 bolag.

Kravet på aktiekapitalets storlek i ett publikt aktiebolag bör enligt kommitténs mening ställas väsentligt högre än i ett privat aktiebolag. Statistiken visar också att i stort sett samtliga aktiebolag vilkas aktier är föremål för allmän handel, eller har en sådan spridning att förutsättningar i dag finns för en sådan handel, har ett aktiekapital på minst 2 miljoner kronor. Kravet bör å andra sidan inte sättas så högt att det hämmar möjligheten för företag att skaffa kapital. Kommittén föreslår därför att aktiekapitalet i ett publikt aktiebolag skall uppgå till minst 1 miljon kronor.

Privata aktiebolag som bildas fr.o.m. den 1 januari 1995 skall omedelbart uppfylla kapitalkravet. För äldre privata bolag föreslår kommittén att kapitalkravet skall vara uppfyllt senast den 1 januari 1996. Bolag med lägre aktiekapital avförs ur registret denna dag och är därmed upplöst. För bolagets förpliktelser svarar därefter styrelseledamöter, verkställande direktör och aktieägare, de senare i förhållande till sina aktieinnehav. Rättsverkningarna av att bolaget avförts ur registret blir således desamma som när aktiekapitalet senast höjdes år 1973.

För publika aktiebolag krävs ett aktiekapital om minst 1 miljon kronor. Äldre bolag som fr.o.m. den 1 januari 1995 önskar vara publikt aktiebolag måste senast detta datum uppfylla kapitalkravet.

Kommittén räknar med att ett mycket litet antal, kanske 1 000 bolag, kommer att välja kategorien publika aktiebolag när de nya bestämmelserna träder i kraft.

Företrädesrätt vid ökning av aktiekapitalet

I det andra bolagsdirektivet föreskrivs att aktieägarna skall ha företrädesrätt vid kontantemission i förhållande till det antal aktier de

tidigare äger. Medlemsstaterna får emellertid medge att avvikelse från företrädesrätten föreskrivs i bolagsordningen i fråga om aktier som skiljer sig åt beträffande rätten till andel i vinst eller likvidationskvot eller i fråga om röstvärde. Avvikelsen får inte innebära att ägarna till aktier av ett slag helt utesluts från rätten att teckna nya aktier av annat slag som skall betalas kontant. De skall alltid ha åtminstone en subsidiär företrädesrätt till de nya aktierna.

I gällande rätt skall företrädesrätten regleras i bolagsordningen om skillnaden mellan aktieslagen gäller rätten till vinst och likvidationsandel. Däremot är det inte tillåtet att reglera företrädesrätten i bolagsordningen, om skillnaden mellan aktieslagen inte är av ekonomisk art utan bara gäller t.ex. röstvärdet. I det andra bolagsdirektivet förutsätts emellertid att företrädesrätten skall behandlas i bolagsordningen även i sistnämnda fall, varvid aktier med olika röstvärde behandlas på samma sätt som aktier som skiljer sig åt i fråga om rätten till vinst eller likvidationskvot. Det väcker frågan om tiden nu är mogen att tillåta bestämmelser i bolagsordningen om företrädesrätten till nya aktier vid ökning av aktiekapitalet, även när skillnaden mellan aktieslagen avser röstvärdet.

Röstvärdesskillnader är betydelsefulla i svenskt näringsliv och har ett ekonomiskt värde. Kommittén menar att marknaden vid sin värdering av aktierna kan beakta diskriminerande bolagsordningsbestämmelser och att priset på aktierna kommer att sättas med hänsyn tagen till om aktierna ger företrädesrätt till nya aktier eller ej.

Det framstår också från allmänna synpunkter som önskvärt att företrädesrätten till nya aktier, som i många sammanhang är av utomordentlig betydelse för aktieägarna, så långt det är möjligt regleras i bolagsordningen, så att den som överväger att köpa aktier i bolaget vet vad han har att rätta sig efter och kan sätta ett korrekt pris på aktierna. Kommittén föreslår därför att om skillnaderna mellan aktieslagen hänför sig till röstvärdet, företrädesrätten vid ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. skall regleras i bolagsordningen.

I svensk rätt saknas bestämmelser om subsidiär företrädesrätt. Kommittén föreslår att bestämmelser härom införs i aktiebolagslagen.

I det andra bolagsdirektivet föreskrivs att bolagsstämmans beslut om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt kräver två tredjedels majoritet. Enligt aktiebolagslagen räcker det med absolut majoritet för sådant beslut. Kommittén föreslår att aktiebolagslagens majoritetskrav höjs till överensstämmelse med direktivet. Motsvarande ändringar föreslås beträffande stämmans beslut om bemyndigande för styrelsen att företa avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt och stämmans godkännande av en sådan avvikelse som har beslutats av styrelsen under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Ändringarna gäller emission av såväl aktier som konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.

Nedsättning av aktiekapitalet

I det andra bolagsdirektivet föreskrivs två tredjedels majoritet på bolagsstämman för giltigt beslut om nedsättning av aktiekapitalet. Om det finns mer än ett aktieslag skall dessutom särskild omröstning äga rum inom varje aktieslag som berörs av nedsättningen.

Beslut om nedsättning av aktiekapitalet kan i dag fattas med absolut majoritet. På denna punkt måste därför lagen ändras. Kommittén föreslår som huvudregel två tredjedels majoritet på stämman, men om rättsförhållandet mellan tidigare utgivna aktier rubbas genom nedsättningsbeslutet föreslås ännu högre majoritet.

Aktiebolags ställföreträdare

I aktiebolagslagen saknas en uttrycklig bestämmelse om att bolagets ställföreträdare binder bolaget genom åtgärder som de företar inom ramen för sin lagliga kompetens. Kommittén föreslår att en sådan bestämmelse införs.

Alla aktiebolag skall i sin bolagsordning ange ändamålet med bolagets verksamhet, t.ex. sågverksrörelse. I det första bolagsdirektivet behandlas den situationen att bolagets ställföreträdare visserligen handlar för bolaget inom ramen för sin lagliga kompetens men överskrider verksamhetsföremålet. Enligt direktivet blir bolaget som regel ändå bundet av ställföreträdarens åtgärder. I direktivet öppnas emellertid en möjlighet för medlemsstaterna att tillmäta verksamhetsföremålet större betydelse på så sätt att det är tillåtet att meddela lagbestämmelser av innebörd att bolaget går fritt från ett avtal som inte överensstämmer med verksamhetsföremålet, om bolaget visar att att motparten var i ond tro.

Kommittén föreslår att den nuvarande möjligheten för bolaget att freda sig mot avtal som ingåtts av dess ställföreträdare i strid med verksamhetsföremålet tas bort. Kommittén väljer således direktivets huvudregel.

Det kan hända att bolagets ställföreträdare vidtar åtgärd på bolagets vägnar inom ramen för sin lagliga kompetens men i strid med instruktioner i bolagsordningen eller beslut av ett högre bolagsorgan. Som exempel kan nämnas att verkställande direktören i ett fastighetsbolag säljer en av bolagets fastigheter trots att det i bolagsordningen, bolagsstämmobeslut eller beslut av styrelsen anges att han inte får vidta en sådan åtgärd.

Enligt det första bolagsdirektivet kan begränsningar i bolagsorganens rätt att företräda bolaget på grund av bolagsordningen eller på grund av beslut av ett bolagsorgan aldrig åberopas mot tredje man. Kommittén förslår att bestämmelserna om befogenhetsöverskridande utmönstras ur den svenska aktiebolagslagen eftersom de strider mot direktivet.

Vinstutdelning

Enligt det andra bolagsdirektivet får vinstutdelning ske endast under vissa förutsättningar. Har utdelning skett i strid med dessa förutsättningar skall de aktieägare som har mottagit utdelning betala tillbaka beloppet till bolaget. Det gäller dock bara om bolaget förmår visa att aktieägarna kände till att utdelningen var olaglig eller att de med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara okunniga om det.

Direktivets godtroskrav är mera förmånligt för aktieägarna än det som i dag gäller enligt aktiebolagslagen. De svenska godtrosreglerna innebär återbetalningsskyldighet för aktieägarna, om bolaget förmår visa att mottagaren inte hade skälig anledning anta att det var fråga om en laglig vinstutdelning. Kommittén föreslår att bestämmelserna ändras till överensstämmelse med direktivet.

Fusion

Det tredje bolagsdirektivet behandlar fusion mellan aktiebolag och behöver med kommitténs förslag tillämpas bara på publika aktiebolag. Med hänsyn bl.a. till möjligheten av fusion mellan publika och privata aktiebolag föreslår emellertid kommittén samma fusionsbestämmelser för samtliga aktiebolag. För att förhindra att bestämmelserna om särskilt kvalificerad majoritet för övergång från publikt aktiebolag till privat aktiebolag kringgås, föreslår kommittén emellertid ett uttryckligt förbud mot fusion där det övertagande bolaget är privat aktiebolag och ett eller flera av de överlåtande bolagen är publikt.

I likhet med aktiebolagslagen reglerar det tredje bolagsdirektivet absorption, kombination och absorption av helägt dotterbolag. Bestämmelserna är emellertid mera detaljerade än i den svenska lagen och kommittén har funnit det omöjligt att bara genom ändringar i den svenska lagtexten uppfylla alla krav. Kommittén lägger därför fram förslag till en helt ny reglering.

Bland de sakliga nyheterna förtjänar följande att nämnas.

Enligt aktiebolagslagen får vid absorption fusionsvederlaget helt eller delvis utgöras av t.ex. skuldebrev som det övertagande bolaget utfärdar. Direktivet föreskriver att fusionsvederlaget bara får bestå av aktier i det övertagande bolaget eller kontant betalning. Kommittén har utformat bestämmelserna i enlighet härmed och föreslår att den kontanta delen inte får utgöra mer än 50 procent av det nominella värdet av de aktier som lämnas som fusionsvederlag.

Innehavare av konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, vinstandelsbevis eller andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag riskerar att förlora dessa rättigheter när bolaget upplöses. I direktivet föreskrivs att innehavar-

na skall ha minst samma rättigheter i det övertagande bolaget som de hade i det överlåtande. Kommittén föreslår att bestämmelser härom tas in i aktiebolagslagen.

Fusionsdirektivet utgår från att styrelserna för de bolag som skall gå samman upprättar en gemensam fusionsplan som skall tjäna som beslutsunderlag på bolagsstämma i samtliga bolag. Fusionsplanen skall innehålla många fler uppgifter än som i dag krävs som beslutsunderlag på bolagsstämma som skall pröva fråga om fusion. Bland annat skall värderingsfrågorna belysas mera i detalj. Kommittén har utformat sitt förslag i enlighet härmed.

Fusion genom absorption kräver enligt gällande rätt godkännande endast av bolagsstämma i det överlåtande bolaget. För det övertagande bolaget anses fusionen inte innebära mer än ett företagsköp. Direktivet utgår emellertid från att att aktieägarna i det övertagande bolaget kan ha anledning att motsätta sig fusionen. I enlighet härmed föreskrivs i direktivet att en aktieägarminoritet av viss storlek - varvid storleken inte får bestämmas till högre andel än fem procent av samtliga aktier i bolaget - har rätt att få fusionen prövad på bolagsstämma också i övertagande bolaget. Kommittén föreslår att en minoritet med fem procent av aktierna i det övertagande bolaget skall ha rätt att påkalla bolagsstämma för att ta ställning till fusionen.

I likhet med vad som gäller i dag är det alltså bolagsstämman som har att godkänna eller förkasta fusionsplanen. För giltigt beslut om godkännande krävs att det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Det innebär en ändring i förhållande till gällande rätt som har absolut majoritet som huvudregel. Kommittén föreslår dessutom ännu högre majoritet om fusionen innebär att rättsförhållandet mellan tidigare utgivna aktier i överlåtande bolag rubbas. Det högre majoritetskravet motsvarar vad kommittén förslagit för nedsättning av aktiekapitalet i motsvarande situation.

Det tredje bolagsdirektivet föreskriver att vissa rättsverkningar av fusionen skall inträda samtidigt. Det överlåtande bolaget skall upplösas på samma gång som dess tillgångar och skulder överförs till det övertagande bolaget och aktieägarna i det överlåtande bolaget tillförs vederlaget för sina aktier. I aktiebolagslagen inträder dessa rättsverkningar successivt på så sätt att det överlåtande bolagets tillgångar och skulder först överlåts på det övertagande bolaget varvid fusionsvederlaget överlämnas till det överlåtande bolaget. Styrelsen i det överlåtande bolaget skiftar därefter fusionsvederlaget bland aktieägarna. Först när detta skett och redovisning för skiftet lagts fram på stämma i det överlåtande bolaget är detta upplöst. Kommitten föreslår en nyordning som motsvarar vad direktivet kräver. De nya bestämmelserna innebär att de fusionerande bolagen själva kan

bestämma vid vilken tidpunkt det överlåtande bolagets tillgångar och skulder skall övergå på det övertagande bolaget. I dag är denna tidpunkt beroende av när fusionen registreras.

Den utan jämförelse vanligaste fusionsformen i Sverige innebär att ett helägt dotterbolag går upp i moderbolaget. Ofta har en sådan fusion förberetts genom tvångsinlösen av minoritetsaktier i dotterbolaget. När moderbolaget äger samtliga aktier i dotterbolaget kan bolagens styrelser när som helst träffa avtal om att dotterbolaget skall gå upp i moderbolaget. Dotterbolaget upplöses genast när fusionsavtalet registreras.

Det tredje bolagsdirektivet utgår från att bolagsstämman i såväl moder- som dotterbolag skall godkänna en fusion mellan bolagen av nu ifrågavarande slag. Emellertid ges möjlighet för bolagens styrelser att fatta giltigt beslut om en sådan fusion under vissa förutsättningar. Om en aktieägarminoritet av viss storlek - varvid storleken inte får bestämmas till högre andel än fem procent av samtliga aktier i bolaget - begär att få frågan om fusionen prövad på bolagsstämma i moderbolaget skall framställningen härom dock alltid bifallas. Kommittén har utformat sitt förslag i enlighet härmed varvid rätten att påkalla bolagsstämma bestämts så att en minoritet med fem procent av aktierna i övertagande bolaget skall ha denna rätt.

Kommittén avser att återkomma till bestämmelserna om tvångsinlösen av minoritetsaktier i dotterbolag i sitt slutbetänkande.

Registrering

I första bolagsdirektivet finns bestämmelser om offentliggörande av vissa handlingar rörande aktiebolag och andra bolag. Bestämmelserna är i jämförelse med aktiebolagslagen strängare mot bolagen och i motsvarande mån mera välvilliga mot bolagets avtalsparter. Kommittén föreslår bl.a. i enlighet med direktivet en uttrycklig bestämmelse om att ett aktiebolag som regel inte innan kungörande skett i Post- och Inrikes Tidningar skall kunna åberopa ett förhållande som blivit eller bort bli infört i aktiebolagsregistret. Endast om bolaget förmår visa att motparten faktiskt känt till det icke kungjorda förhållandet går bolaget fritt. Det kan t.ex. gälla ett avtal som en avgången verkställande direktör tecknat innan uppgift om direktörsbytet kungjorts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De ändringar i aktiebolagslagen som föreslås måste träda i kraft senast vid utgången av den tid som i EES-avtalet har medgivits för anpassning av svensk lagstiftning till EG:s regelverk. Såvitt avser

flertalet av de nu föreslagna ändringarna har Sverige medgivits anstånd under två år från den dag EES-avtalet träder i kraft. I enlighet härmed föreslås ändringarna träda i kraft den 1 januari 1995.

Summary

The EC, the EEA and the Swedish Companies Act

Sweden is on its way into the European Community. Together with its fellow member states of the European Free Trade Association (EFTA), it has signed an agreement with the EC and its member states establishing a European Economic Area (EEA). This agreement is scheduled to go into effect on January 1, 1993. Sweden has also applied for membership in the EC.

In the field of company law, the EEA agreement obliges Sweden to adapt its company legislation to EC legislation. The EC Council's directives in this field address matters which are regulated by the Swedish Companies Act. Bearing this in mind, the Swedish Company Law Committee recommends that the Council directives the Committee is now discussing - numbers 1, 2, 3 and 12 - be implemented in Swedish law by means of amendments to this Act.

Private and public companies

In every member state of the EC, current legislation offers at least two alternatives for those wishing to operate a company without personal liability. In Germany, France and other continental European member states, in addition to corporations (limited liability or joint stock companies) there is another form of company without personal liability. In Britain and Ireland, there are two categories of corporations. In Finland and Norway, which like Sweden have only one form of corporation in which shareholders have no personal liability, legislation is now being prepared with the aim of introducing an alternative to the corporation, thereby achieving conformity with the EC countries.

It would be desirable for all member states in the EC and the EEA to have similarly structured company legislation. The EEA agreement grants persons and companies the freedom to establish businesses in all EEA countries. Swedish citizens and companies will be able to establish businesses freely in this territory, and foreign legal entities domiciled in the EEA area will have full freedom to establish businesses in Sweden. The mobility that this freedom is intended to create will undoubtedly be promoted if the EEA countries have

similar legislation in this field.

The Committee therefore proposes that the adaptation to EC directives now underway be combined with a reform in which Swedish legislation will also offer two alternatives for those wishing to operate a business in company form, without personal liability for the company's obligations.

The Committee recommends a legal solution taken from British corporate law, which distinguishes between private limited liability companies and public limited liability companies. The Committee proposes that the Swedish Companies Act should draw a corresponding distinction between two categories of corporations.

It proposes basing this distinction on whether a company is entitled to offer the general public subscriptions or purchases of shares and other securities that it issues. The Committee recommends that corporations so entitled should be referred to in Swedish as "*publika aktiebolag*" (public corporations) while other companies should be called "*privata aktiebolag*" (private corporations). The category that a company belongs to should be clear from its official name and may be indicated by the abbreviation "prb" instead of "privat aktiebolag" and "pub" signifying "publikt aktiebolag." These abbreviations should always be placed last in the company's official name.

Minimum share capital

According to current Swedish regulations, corporations must have a share capital of at least SEK 50 000. The following table shows the size of the share capital in all corporations.

Swedish corporations, by size of share capital. Thousands of SEK. February 1992

Share capital	Number of corporations
50	217 000
50 - 499	47 000
500 - 999	7 000
1000-	11 000
	282 000

Source: Register of Companies, Patent and Registration Office.

Adapting to EC regulations will require raising the minimum share capital. Article 6, Point 1 of the Second Council Directive states that companies covered by the directive must have at least 25 000

European units of account (now called European currency units or ECU) in subscribed capital. Today this is equivalent to SEK 185 000. According to Point 3 of the same article, the EC Council is entitled to adjust this figure every five years for inflation and other factors.

If the Committee's proposal to divide Swedish corporations into two categories is implemented, the Second Council Directive will be applicable only to public corporations. In the case of private corporations, Swedish legislators will have complete freedom to decide the minimum level of the share capital. In other words, nothing in EC law prevents Sweden from retaining the current SEK 50 000 minimum for these corporations. There may be other reasons to raise this minimum, however.

For newly established corporations, SEK 50 000 has been the minimum allowable level of share capital since June 1973. Taking into account the rise in the consumer price index, this was equivalent to about SEK 230 000 in May 1992. However, pre-existing corporations were not expected to fulfill the new requirement until the end of 1981, and an overwhelming majority of these corporations took advantage of that opportunity. Multiplying SEK 50 000 on January 1, 1982 by the change in the consumer price index until May 1992 yields approximately SEK 100 000. The Committee has therefore decided to recommend that the minimum share capital of a private corporation should be SEK 100 000. As the table indicates, the share capital of more than 200 000 Swedish corporations must be raised.

In the opinion of the Committee, the share capital required in a public corporation should be substantially higher than in a private corporation. Statistics also indicate that virtually all Swedish corporations whose shares are publicly traded or so widely distributed that conditions exist today for such trading, have a share capital of at least SEK 2 million. On the other hand, the requirement should not be set so high that it hampers the ability of companies to obtain capital. The Committee therefore recommends that the minimum share capital of a public corporation should be SEK 1 million.

Private corporations established on or after January 1, 1995 should immediately fulfill the minimum capital requirement. For pre-existing private corporations, the Committee recommends that the requirement be fulfilled no later than January 1, 1996. A corporation with a lower share capital would be removed from the register on that date and thus be dissolved. After that, its directors, president and shareholders - the latter in proportion to their holdings - would be responsible for its obligations. The legal effects of removing a corporation from the register would thus be largely the same as when the minimum level of share capital was raised most recently in 1973.

Public corporations would be required to have a share capital of at least SEK 1 million. Pre-existing corporations wishing to become public corporations effective from January 1, 1995 would have to fulfill the requirement no later than this date.

The Committee assumes that a very small number of companies, perhaps 1 000, will choose the category of public corporation when the new regulations go into effect.

Pre-emptive rights when increasing capital stock

The Second Council Directive stipulates that existing shareholders should have a pre-emptive right to participate in a cash issue of shares, in proportion to the capital represented by their shares. Member states may, however, allow exceptions to this right to be included in the corporate statutes in the case of shares which carry a limited right to participate in distributions of earnings or of company assets in the event of liquidation, or in terms of voting rights. These exceptions may not totally exclude owners of one class of shares from the right to subscribe for new shares of another class to be paid for in cash. They should always have at least a subsidiary pre-emptive right to the new shares.

Under current Swedish law, pre-emptive rights must be regulated in the corporate statutes if the difference between two classes of shares involves entitlement to participate in distribution of earnings and liquidation assets. On the other hand, pre-emptive rights may not be regulated in the statutes if the difference between two classes of shares is not of an economic nature but is merely related to their voting rights, for example. The Second Directive, however, assumes that pre-emptive rights will also be covered in the statutes in the latter case and that shares with different voting rights will be treated in the same way as shares differing in terms of their entitlement to distributions of earnings or liquidation assets. This raises the question of whether the time is now ripe to permit Swedish corporate statutes to regulate pre-emptive rights to new shares when the share capital is increased, even in cases where the difference between classes of shares is related to voting rights.

Shares with different voting rights play a significant role in the Swedish business sector and have different financial values. The Committee believes that in evaluating shares, the market is capable of taking into account discriminatory regulations in corporate statytos. Share prices will make allowance for whether the shares give their holder pre-emptive rights to new share issues or not.

From a general standpoint, it also seems desirable that the pre-emptive right to buy new shares, which is often extremely important

to shareholders, should be regulated as far as possible in the corporate statutes, so that those who are considering the purchase of shares in a company know what rules apply and can assign a correct price to these shares. The Committee therefore recommends that if the differences between classes of shares are related to voting power, the pre-emptive right of purchase in cases where the share capital is increased in accordance with Chapter 4 of the Swedish Companies Act should be regulated in the statutes.

Swedish law has no regulations on subsidiary pre-emptive rights. The Committee recommends that regulations on this matter be added to the Swedish Companies Act.

The Second Council Directive stipulates that when a shareholders' meeting votes to make an exception from the pre-emptive right of shareholders, a two thirds majority is required. According to the Swedish Companies Act a simple majority is sufficient for such a decision. The Committee recommends that the majority requirement in the Swedish Companies Act be increased to conform with the EC directive. It recommends equivalent amendments to the law concerning decisions by a shareholders' meeting to authorize the board of directors to make exceptions from the pre-emptive rights of shareholders, as well as approval by a shareholders' meeting of exceptions that have been decided by the board on condition of approval by the meeting. These amendments also apply to issues of shares, convertible debentures and debt certificates with attached subscription warrants for new shares.

Reduction of capital stock

The Second Council Directive states that a two thirds majority is required at a shareholders' meeting for a valid decision to reduce the share capital. If the company has more than one class of shares, there must also be separate voting within each class of shares affected by the reduction.

Today a decision to reduce the share capital in a Swedish corporation can be made by a simple majority. The law must therefore be amended on this point. The Committee recommends a two thirds majority as the general rule at the shareholders' meeting, but if approval of the reduction would change the relative rights of existing shares, an even higher majority requirement is recommended.

Company representatives

The Swedish Companies Act lacks any explicit regulation to the effect that actions undertaken by a company's representatives within the

limits of their legal competency are binding on the company. The Committee recommends that such a regulation be added.

In its statutes, every Swedish corporation must state the purpose of its operations, for example a sawmill business. The First Council Directive discusses situations where a company's representatives admittedly act on behalf of the company within the limits of their legal competency but overstep the objects of the company. According to this directive, the company is still generally bound by the actions of its representatives. The directive nevertheless leaves member states the option of assigning greater importance to the objects of the company, by allowing them to enact legal regulations permitting a company to be excused from an agreement incongruous with the objects of the company, provided the company demonstrates that the other party acted in bad faith.

The Committee proposes that the existing option for a company to protect itself from agreements signed by its representatives in violation of the company's purpose of operations be removed. The Committee thus opts for the main rule in the EC directive.

It may happen that company representatives act on behalf of a company within the limits of their legal competency, but in violation of instructions in the statutes or decisions of a higher corporate body. For example, the president of a real estate company sells one of its properties even though the statutes, a decision by a shareholders' meeting or a decision by the board of directors specifies that he may not take such action.

According to the First Council Directive, limitations on the right of corporate bodies to represent the company attributable to the statutes or to decisions by another corporate body may never be cited against a third party.

The Committee recommends that the existing regulations on overstepping of authority be stricken from the Swedish Companies Act, since they violate this EC directive.

Distribution of earnings

According to the Second Council Directive, distribution of earnings to shareholders may occur only under certain conditions. If it occurs in violation of these conditions, shareholders who have received such a distribution must repay this amount to the company. This only applies, however, if the company is able to demonstrate that shareholders knew of the irregularity of the distribution or could not, in view of the circumstances, have been unaware of it.

The good faith requirements in this EC directive are more favorable to shareholders than those in effect today under the Swedish

Companies Act. The good faith regulations in this Act imply that shareholders are liable for repayment if the company can demonstrate that the recipient did not have reasonable cause to assume that it was a legal distribution of profits. The Committee recommends that these regulations be amended to conform with the directive.

Mergers

The Third Council Directive deals with mergers between corporations. Under the Committee's recommendations, it need only apply to Swedish public corporations. But given the possibility of mergers between public and private corporations, the Committee proposes applying the same merger regulations to all corporations. To prevent circumvention of rules requiring a qualified majority vote to turn a public corporation into a private corporation, however, the Committee recommends an explicit ban on mergers in which the acquiring company is a private corporation and one or more of the companies being acquired is public.

Like the Swedish Companies Act, the Third Council Directive regulates merger by acquisition, merger by formation of a new company and the absorption of a wholly owned subsidiary. Its regulations are more detailed than in the Swedish law, however, and the Committee has found it impossible to fulfill all its requirements by merely amending the existing text of the Swedish law. The Committee is therefore proposing a completely new set of regulations.

Among the substantive changes brought about by these new regulations, the following deserve mention.

According to the Swedish Companies Act, in cases of merger by acquisition, the consideration paid for the company being acquired (assigning company) may wholly or partially consist, for example, of debt instruments issued by the acquiring company. The EC directive specifies that payment may only take the form of shares in the acquiring company or cash. The Committee has formulated the new regulations accordingly and proposes that the cash portion should not exceed 50 percent of the par value of the shares paid as consideration for the merger.

Holders of convertible debentures, debt instruments with attached subscription warrants for new shares, convertible participatory notes or other securities with special rights in assigning companies, risk losing these rights when the company is dissolved. The EC directive stipulates that the holders of securities other than shares to which special rights are attached should enjoy at least the same rights in the acquiring company as they had in the company being acquired. The Committee recommends that regulations to this effect be incorporated

into the Swedish Companies Act.

The EC merger directive assumes that the boards of directors of the merging companies jointly establish draft terms of merger that will serve as the basis for a decision by meetings of the shareholders of all the affected companies. This merger plan is expected to contain much more information than is required in Sweden today as background material for a vote by a shareholders' meeting on a proposed merger. Among other things, valuation matters should be explained in greater detail. The Committee has formulated its proposal in conformity with this.

Under existing Swedish law, a merger by means of acquisition requires only the approval of a shareholders' meeting in the assigning company. For the acquiring company, the merger is not considered to involve more than the purchase of a company. The EC directive assumes, however, that the shareholders in the acquiring company may have reason to oppose the merger. The directive accordingly specifies that a minority representing a certain percentage of shares - which may not be fixed at more than five percent of all shares in the company - is entitled to call for a vote on the merger at a shareholders' meeting of the acquiring company as well. The Committee recommends that a minority representing five percent of the shares in the acquiring company be entitled to summon a meeting of shareholders to cast votes on the merger.

As is the case today, the shareholders' meeting will thus have to approve or reject a merger plan. A valid decision to approve a merger requires the support of shareholders with two thirds of the votes cast and two thirds of all shares represented at the meeting. This is a change compared with existing Swedish law, which has a simple majority as its main principle. The Committee also proposes introducing an even higher majority requirement if the merger implies any change in the relationship between the rights attached to existing shares in the company being acquired. This higher majority requirement is analogous to the Committee's proposal in the case of a vote to reduce the share capital.

The Third Council Directive stipulates that certain legal consequences of the merger should go into effect simultaneously. The company being acquired should be dissolved at the same time as its assets and liabilities are transferred to the acquiring company and shareholders in the company being acquired are paid for their shares. In the Swedish Companies Act, these legal consequences occur in stages, with the assets and liabilities of the assigning company first being transferred to the acquiring company and payment for the merger then being made to the assigning company. The board of directors of the assigning company then distributes this payment among the shareholders. Only when this has occurred and a report of

the distribution has been presented at a shareholders' meeting of the assigning company is the latter dissolved. The Committee recommends a new system along the lines required by the EC directive. Under these new regulations, the merging companies themselves may decide the date on which the assets and liabilities of the company being acquired will be transferred to the acquiring company. Today this depends on the date when the merger is registered.

By far the most common form of merger in Sweden is the absorption of a wholly owned subsidiary by its parent company. Such a merger is frequently preceded by compulsory redemption of minority shares in the subsidiary. When the parent company owns all the shares in the subsidiary, the boards of the two companies can sign an agreement at any time for the subsidiary to be absorbed by the parent company. The subsidiary is immediately dissolved when this merger agreement is registered.

The Third Council Directive assumes that shareholders' meetings in both the parent company and the subsidiary should approve a merger of this type. However, approval of the merger by their boards of directors is regarded as sufficient under certain circumstances. If a minority holding a certain percentage of shares - which may not be fixed at more than five percent of all shares in the company - asks that the merger be subject to a vote at a meeting of shareholders in the parent company, its request must be granted. The Committee has formulated its proposal accordingly, so that a minority holding five percent of the shares in the acquiring company will have this right.

In its final report, the Committee intends to include further discussion of regulations concerning compulsory redemption of minority shares in subsidiaries.

Registration

The First Council Directive contains rules on public disclosure of certain corporate documents. These regulations are more strict toward the companies than the Swedish Companies Act and correspondingly more friendly toward parties that sign agreements with the companies. In keeping with this directive, the Committee recommends, among other things, the adoption of an explicit regulation stating that before an announcement has been made in the Swedish Official Gazette, a corporation may not invoke a circumstance which has been, or should have been, recorded in the Register of Companies. Only if the corporation is able to demonstrate that the other party to an agreement was actually aware of the unannounced circumstance will the corporation be cleared. This might apply, for example, to an

agreement signed by the former president of a corporation before the official announcement of a change of president.

Effective dates and transitional regulations

The proposed amendments to the Swedish Companies Act must go into effect no later than the end of the period permitted by the EEA treaty for adapting Swedish legislation to EC regulations. With regard to most of the amendments recommended here, Sweden has been granted a grace period of two years from the date the EEA agreement goes into effect. The Committee accordingly recommends that these amendments should go into effect on January 1, 1995.

Författningsförslag

Förslag till
Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) utfärdad den 1992.

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (1975:1385)

dels att nuvarande 1 kap. 2 § skall betecknas 1 kap. 6 §,

dels att nuvarande 7 kap. 1-3 §§ skall betecknas 7 kap. 2-4 §§,

dels att nuvarande 14 kap. 9-13 §§ skall betecknas 14 kap. 27-31 §§, *dels* att de nya 7 kap. 2 § och 4 § skall ha följande lydelse,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 2, 3 och 9 §§, 3 kap. 1 och 13 §§, 4 kap. 2, 4, 12, 14, 15 och 18 §§, 5 kap. 2, 8, 9 och 16 §§, 6 kap. 1, 2, 6 och 8 §§, 8 kap. 10 och 14 §§, 9 kap. 13 och 17 §§, 11 kap. 9 §, 12 kap. 5, 7 och 8 §§, 14 kap. 1-8 §§, 16 kap. 1 §, 18 kap. 3 § samt 19 kap. 1 § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas ett nytt kapitel, 17 kap., av följande lydelse,

dels att i lagen skall införas nya bestämmelser, 1 kap. 2-5 §§, 2 kap. 9 a §, 6 kap. 2 a §, 7 kap. 1 §, 14 kap. 9-26 §§, 18 kap. 3 a § samt närmast före 14 kap. 20, 26 och 27 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

1 kap.

1 §[1]

I aktiebolag svarar delägarna ej personligen för bolagets förpliktelser.

Utan hinder av första stycket svarar delägare i aktiebolag, som bedriver advokatverksamhet, solidariskt med bolaget för sådana förpliktelser mot klienter som bolaget ådrager sig medan han är delägare.

[1] Senaste lydelse 1977:944. Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §
	Aktiebolag är privat aktiebolag eller publikt aktiebolag. Denna lag gäller samtliga aktiebolag, om inte annat föreskrives.
	3 §
	Aktiebolag skall ha ett aktiekapital, som uppgår till minst etthundratusen kronor i privat aktiebolag och minst en miljon kronor i publikt aktiebolag.
	Är aktiekapitalet fördelat på flera aktier, skall dessa lyda på lika belopp.
	4 §
	Privat aktiebolag eller aktieägare i sådant bolag får inte söka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis genom att offentliggöra eller på annat sätt rikta en inbjudan till en vidare krets att teckna eller förvärva sådana värdepapper. Teckning eller avtal om förvärv på grund av en inbjudan som strider mot detta förbud, är ogiltigt.
	5 §
	Endast fondpapper, som utgivits av publikt aktiebolag, får bli föremål för handel på börs eller annan organiserad marknadsplats eller genom värdepappersinstitut. Bedrivs sådan handel med fondpapper, som utgivits av privat aktiebolag, är avtal som därvid träffas om köp eller försäljning av bolagets fondpapper ogiltigt.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
2 §	
Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen. Därvid iakttages att betalningen för aktie ej får understiga det belopp på vilket aktien skall lyda (nominella beloppet). Skall aktie kunna tecknas med rätt eller plikt att mot aktien tillskjuta annan egendom än pengar eller med rätt eller plikt för bolaget att övertaga egendom mot annat vederlag än aktier (apport), får värdet på apportegendomen ej sättas högre än det verkliga värdet för bolaget. Endast sådan egendom som är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet kan utgöra apportegendom.	Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen. Därvid iakttages att betalningen för aktie ej får understiga det belopp på vilket aktien skall lyda (nominella beloppet). Skall aktie kunna tecknas med rätt eller plikt att mot aktien tillskjuta annan egendom än pengar eller med rätt eller plikt för bolaget att övertaga egendom mot annat vederlag än aktier (apport), får värdet på apportegendomen ej sättas högre än det verkliga värdet för bolaget. Endast sådan egendom som är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet kan utgöra apportegendom. *Apportegendom får inte utgöras av åtagande att utföra arbete eller att tillhandahålla tjänst.*
Tecknas aktie med villkor som strider mot första stycket, skall det nominella beloppet ändå betalas.	
3 §	
Stiftarna skall upprätta och underteckna en dagtecknad stiftelseurkund som skall innehålla förslag till bolagsordning och uppgift om 1. det belopp som skall betalas för varje aktie, 2. tiden för aktiernas betalning, 3. sättet och tiden för kallelse till konstituerande stämma, om enligt 7 § kallelse skall ske.	
Bestämmelse om apport eller att aktie eljest skall kunna tecknas med villkor eller att bolaget skall ersätta *annan kostnad för bolagets bildande än allmänna avgifter och sedvanliga arvoden för upprättande av stiftelsehandlingar och liknande arbete* eller att någon eljest av bolaget skall	Bestämmelse om apport eller att aktie eljest skall kunna tecknas med villkor eller att bolaget *skall ersätta kostnad för bolagets bildande* eller att någon eljest skall av bolaget erhålla särskild rättighet eller förmån skall anges i stiftelseurkunden.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

erhålla särskild rättighet eller förmån skall anges i stiftelseurkunden.

Stiftelseurkunden skall innehålla redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömandet av värde på apportegendom och av bestämmelse enligt andra stycket i övrigt. Särskilt skall anges

1. namn och hemvist beträffande den som avses med bestämmelsen,

2. det värde till vilket apportegendom beräknas komma att tagas upp i balansräkningen och antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen,

3. högsta beräknade beloppet av sådan kostnad för bolagets bildande som angivits i bestämmelsen.

Om skriftligt avtal upprättats rörande bestämmelse som avses i andra stycket, skall stiftelseurkunden innehålla avtalet eller avskrift därav eller hänvisning till avtalet med uppgift om den plats där det hålles tillgängligt för aktietecknarna. Muntligt avtal skall i sin helhet upptagas i stiftelseurkunden. Tillskjutes eller övertages rörelse, skall vad nu sagts om skriftligt avtal gälla även beträffande balans- och resultaträkningar för rörelsen under de senaste två räkenskapsåren. I stiftelseurkunden skall upplysning ges om rörelsens resultat under tiden därefter. Om sådana räkningar ej upprättats för rörelsen, skall i stiftelseurkunden lämnas upplysning om rörelsens resultat under nämnda räkenskapsår.

Om andra-fjärde styckena ej iakttagits beträffande viss bestämmelse, är den utan verkan mot bolaget.

9 §

Bolaget skall anmälas för registrering senast sex månader efter stiftelseurkundens undertecknande.

Hinder mot registrering föreligger, om ej

1. det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för aktier som enligt 11 § förklarats förverkade och ej övertagits av annan (bolagets aktiekapital) motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller uppgår till minimikapitalet,

2. det belopp som skall betalas i pengar för de aktier som ingår i bolagets aktiekapital är inbetalat på räkning hos svenskt bankinstitut,

3. all apportegendom är tillförd bolaget,

4. yttranden företes från bankinstitut om att 2 har följts och från auktoriserad eller godkänd revisor om att 3 har iakttagits.

4. yttranden företes från bankinstitut om att 2 har följts och från auktoriserad eller godkänd revisor om att 3 har iakttagits.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Av revisorns yttrande skall framgå att apportegendomen i stiftelseurkunden ej åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att egendomen är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet.	Av revisorns yttrande skall framgå att apportegendomen i stiftelseurkunden ej åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att egendomen är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet. *I yttrandet skall revisorn beskriva apportegendomen och ange vilken metod som använts vid värderingen av den. Särskilda svårigheter vid värderingen skall anmärkas.*

Genom registreringen fastställes bolagets aktiekapital till belopp som anges i andra stycket 1. Aktier som enligt 11 § förklarats förverkade och ej övertagits av annan blir därvid ogiltiga.

Om ej anmälan för bolagets registrering sker inom den i första stycket angivna tiden eller om registreringsmyndigheten genom lagakraftägande beslut avskrivit anmälan eller vägrat registrering av bolaget, är frågan om bolagets bildande förfallen. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som inbetalats på tecknade aktier jämte uppkommen avkastning med avdrag för kostnader på grund av åtgärd enligt 13 § första stycket tredje meningen. Detsamma gäller i fråga om apportegendom.

9 a §

Om bolaget inom två år från registreringen träffar avtal med stiftare eller aktieägare, skall styrelsen underställa bolagsstämman avtalet för godkännande, om avtalet innebär att bolaget förvärvar egendom mot ett vederlag som motsvarar minst en tiondel av aktiekapitalet. Det gäller dock inte om förvärvet sker på svensk eller utländsk börs eller som ett led i bolagets löpande affärsverksamhet.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande gäller 4 kap. 4 § i tillämpliga delar. Vad som där sägs om

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

förslag till emissionsbeslut skall gälla avtalet.

Styrelsen skall avge en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömandet av värdet på egendomen och av avtalet i övrigt. Bestämmelserna i 2 kap. 3 § tredje och fjärde styckena äger motsvarande tillämpning på redogörelsen.

Över redogörelsen skall auktoriserad eller godkänd revisor avge yttrande. Yttrandet skall innehålla de uppgifter som avses i 2 kap. 9 § andra stycket 4.

Om bolagsstämman inte godkänner avtalet inom sex månader från avtalsdagen, är avtalet utan verkan mot bolaget. Har andra-fjärde styckena inte iakttagits beträffande viss bestämmelse i avtalet, är den utan verkan mot bolaget.

Första-femte styckena äger motsvarande tillämpning om aktiebolag, som blivit publikt enligt 17 kap. 2 §, inom två år från registreringen därav träffar avtal som avses i första stycket.

3 kap.

1 §

Alla aktier har lika rätt i bolaget, om ej annat följer av denna paragraf.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna utges. Sådan bestämmelse skall ange

1. olikheterna mellan aktieslagen,
2. antalet aktier av varje slag,
3. om aktierna ej skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst, den före-

3. om aktierna *inte* skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst *eller om*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
trädesrätt som tillkommer aktieägarna vid ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. Föreskrift om olika företrädesrätt får meddelas endast om *aktierna ej skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst.*	*aktierna skall ha olika röstvärde,* den företrädesrätt som tillkommer aktieägarna vid ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. Föreskrift om olika företrädesrätt får meddelas endast om *skillnaderna mellan aktierna skall vara av nu angivet slag.* *Beträffande kontantemission skall i föreskrift som avses i andra stycket 3 iakttas att gammal aktie skall ge företrädesrätt till ny aktie av samma slag, att aktie som inte tecknas av de i första hand berättigade aktieägarna skall erbjudas samtliga aktieägare samt att, om inte hela antalet aktier som tecknas på grund av sistnämnda erbjudande kan ges ut, aktierna skall fördelas mellan tecknarna i förhållande till tecknat antal och, i den mån det inte kan ske, genom lottning.* *Beträffande fondemission skall, om skillnaden mellan aktierna bara gäller röstvärdet, i föreskrift som avses i andra stycket 3 bestämmas att nya aktier av ettvart slag skall emitteras i förhållande till det antal aktier av samma slag som finns sedan tidigare, varvid de gamla aktierna skall ge företrädesrätt till nya aktier av samma slag i förhållande till sin andel av aktiekapitalet.*

Avser olikheten mellan aktieslagen akties röstvärde, gäller att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för annan aktie.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktie av visst slag skall i närmare angiven ordning kunna omvandlas till aktie av annat slag. Omvandling skall utan dröjsmål anmälas för registrering och är verkställd när registrering sker.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §[2]	
Aktiebok hålles tillgänglig hos bolaget för envar. Föres aktieboken med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt, skall i stället utskrift av aktieboken på begäran tillhandahållas hos bolaget och, i fråga om avstämningsbolag, även hos värdepapperscentralen. Utskriften får ej vara äldre än sex månader. Envar har rätt att mot ersättning för kostnaderna få sådan utskrift av aktieboken eller del av den. När det gäller avstämningsbolag får dock utskrift enligt detta stycke ej innehålla uppgifter om aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.	Aktiebok hålles tillgänglig hos bolaget för envar. Föres aktieboken med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt, skall i stället utskrift av aktieboken på begäran tillhandahållas hos bolaget och, i fråga om avstämningsbolag, även hos värdepapperscentralen. Utskriften får ej vara äldre än sex månader. Envar har rätt att mot ersättning för kostnaderna få sådan utskrift av aktieboken eller del av den. När det gäller avstämningsbolag, *som har mer än en aktieägare,* får dock utskrift enligt detta stycke ej innehålla uppgifter om aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.

Aktiebok eller, om aktieboken föres med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt, utskrift av hela aktieboken avseende förhållandena tio dagar före bolagsstämma, skall hållas tillgänglig för aktieägarna vid stämman.

I utskrift upptages aktieägarna och de förvaltare som avses i 10 § andra stycket i alfabetisk ordning.

4 kap.

2 §[3]

Vid nyemission där de nya aktier skall betalas med pengar (kontantemission) och vid fondemission har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger, om ej annat föreskrivits i bolagsordningen enligt 3 kap. 1 § andra stycket 3 eller, vid kontantemission, antingen bestämmes i emissionsbeslutet eller följer av villkor som enligt 5 kap. 4 § första stycket 8 meddelats vid emission av skuldebrev.

Beslut av bolagsstämman att avvika från aktieägarnas företrä-

[2] Senaste lydelse 1989:831.

[3] Senaste lydelse 1977:1092.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	desrätt är giltigt endast om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.
4 §[4]	
Förslag till beslut om nyemission skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken beslutet skall fattas. Det skall genast sändas till aktieägare, som begär det och uppger sin postadress. Förslaget skall läggas fram på stämman. Vad som nu sagts om förslag till beslut skall gälla sådan redogörelse av styrelsen och sådant yttrande av revisorerna som avses i 6 §. Innebär förslaget avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen anges i förslaget eller i handling som fogats vid förslaget. Om årsredovisningen ej skall behandlas på stämman, skall även följande handlingar enligt vad nyss sagts hållas tillgängliga och läggas fram på stämman:	Förslag till beslut om nyemission skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken beslutet skall fattas. Det skall genast sändas till aktieägare, som begär det och uppger sin postadress. Förslaget skall läggas fram på stämman. Vad som nu sagts om förslag till beslut skall gälla sådan redogörelse av styrelsen och sådant yttrande av revisorerna som avses i 6 §. Innebär förslaget avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen *samt grunden för emissionskursen* anges i förslaget eller i handling som fogats vid förslaget. Om årsredovisningen ej skall behandlas på stämman, skall även följande handlingar enligt vad nyss sagts hållas tillgängliga och läggas fram på stämman:

1. avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut rörande bolagets vinst eller förlust, samt avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka inträffat efter årsredovisningens avgivande,
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Kallelse till bolagsstämman skall innehålla uppgift om den företrä-

[4] Senaste lydelse 1987:465.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

desrätt att teckna aktier som enligt förslaget tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får teckna aktier.

Kallelsen skall ange förslagets huvudsakliga innehåll, om aktieägarna inte skall ha företrädesrätt till teckning i förhållande till det antal aktier de förut äger eller enligt vad som föreskrivs i bolagsordningen.

12 §[5]

Beslut om nyemission skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, om det ej förfallit enligt 10 §. Hinder mot registrering föreligger, om ej

1. full betalning enligt registret erlagts för alla de i det förut registrerade aktiekapitalet ingående aktierna,

2. det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och ej övertagits av annan (ökningen av aktiekapitalet) uppgår till belopp som avses i 10 §,

3. hälften av det belopp som betalas med pengar för de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna har inbetalats,

4. all apportegendom enligt beslutet om nyemission är tillförd bolaget,

5. yttrande företes från auktoriserad eller godkänd revisor av vilket framgår att 3 och 4 iakttagits, att apportegendomen icke åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att egendomen är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet; yttrandet från revisor om att 3 har iakttagits får i avstämningsbolag ersättas av en försäkran från värdepapperscentralen om att så har skett.

5. yttrande företes från auktoriserad eller godkänd revisor av vilket framgår att 3 och 4 iakttagits, att apportegendomen icke åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att egendomen är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet; yttrandet från revisor om att 3 har iakttagits får i avstämningsbolag ersättas av en försäkran från värdepapperscentralen om att så har skett. *I yttrandet skall revisorn beskriva apportegendomen och ange vilken metod som använts vid värderingen av den. Särskilda svårigheter vid värderingen skall anmärkas.*

[5] Senaste lydelse 1989:831.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Vid kontantemission i bolag vars bundna egna kapital före emissionen understiger en miljon kronor skall, i stället för vad som föreskrives i första stycket 3 och 5, hela det belopp, som skall betalas för aktierna, erläggas genom insättning på bankräkning som bolaget öppnat hos svenskt bankinstitut och intyg från bankinstitutet om att beloppet betalats företes i registreringsärendet.

Genom registreringen fastställes ökningen av aktiekapitalet till belopp som anges i första stycket 2.

Om anmälan för registrering av beslutet icke gjorts inom den i första stycket angivna tiden eller om registreringsmyndigheten genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering, gäller vad i 10 § sägs.

Aktiekapitalet är ökat när registrering skett. Aktier som förklarats förverkade och ej övertagits av annan blir därmed ogiltiga. De nya aktierna medför rätt till utdelning enligt vad därom bestämts i beslutet om emission. Beslutet får dock ej innebära att sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det under vilket aktierna skolat till fullo inbetalats.

14 §[6]

Styrelsen kan besluta om nyemission och om avvikelse från aktieägares företrädesrätt enligt 2 § under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 5-13 §§ gäller därvid i tillämpliga delar, varvid dock skall iakttagas vad som föreskrives nedan i tredje stycket.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande äger 4 § motsvarande tillämpning. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall gälla styrelsens beslut.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande äger 4 § motsvarande tillämpning. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall gälla styrelsens beslut. *Beslut av bolagsstämman att godkänna avvikelse från aktieägares företrädesrätt enligt 2 § är giltigt endast om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.*

Införing av de nya aktierna i aktieboken och anmälan för registrering enligt 12 § skall ej ske innan stämman har godkänt emissionsbe-

[6] Senaste lydelse 1987:465.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

slutet. Har sådan anmälan ej skett inom ett år från styrelsens beslut om emission, är emissionsbeslutet förfallet. Vad som har betalats på tecknade aktier skall i sådant fall genast återbetalas.

15 §[7]

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om nyemission i den mån emissionen kan ske utan ändring i bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 §.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om nyemission i den mån emissionen kan ske utan ändring av bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 §. *Bemyndigande att avvika från aktieägares företrädesrätt enligt 2 § är giltigt endast om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.*

Skall styrelsen kunna besluta om nyemission med bestämmelse som avses i 6 § eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall detta anges särskilt i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens beslut om nyemission skall fattas. Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen ej fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 5-13 §§ gäller i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av bemyndigande.

18 §

När aktiebolag,*som enligt 10 kap 3 § andra eller fjärde stycket är skyldigt att ha auktoriserad revisor,* eller aktieägare i sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget, skall

När *ett publikt aktiebolag* eller aktieägare i sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget, skall styrelsen upprätta en särskild redogörelse för bolagets förhållanden

[7] Senaste lydelse 1987:465.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
styrelsen upprätta en särskild redogörelse för bolagets förhållanden (emissionsprospekt) enligt 19- 26 §§, om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att erläggas uppgår till minst *en miljon* kronor.	(emissionsprospekt) enligt 19-26 §§, om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att erläggas uppgår till minst *trehundratusen* kronor.

5 kap.

2 §

Vid emission av skuldebrev mot vederlag i pengar har aktieägarna företrädesrätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev såsom om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebreven eller nytecknas på grund av optionsrätt.

Beslut av bolagsstämman att avvika från aktieägarnas företrädesrätt är giltigt endast om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.

8 §[8]

Styrelsen kan besluta om emission av skuldebrev och om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 4-6 §§ och 7 § första stycket äger motsvarande tillämpning.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande äger 4 kap. 4 § motsvarande tillämpning. Vad där sägs om förslag till emissionsbeslut skall gälla styrelsens beslut.	I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande äger 4 kap. 4 § motsvarande tillämpning. Vad där sägs om förslag till emissionsbeslut skall gälla styrelsens beslut. *Beslut av bolagsstämman att godkänna avvikelse från aktieägares företrädesrätt enligt 2 § är giltigt endast om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.*

[8] Senaste lydelse 1987:465.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Anmälan för registrering enligt 7 § tredje stycket skall göras när emissionsbeslutet godkänts av stämman och teckningen av skuldebreven avslutats. Har anmälan för registrering ej skett inom ett år från styrelsens beslut om emission, är beslutet förfallet.

9 §[9]

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om emission och att därvid avvika från bestämmelserna i 2 § om aktieägares företrädesrätt.	Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om emission och att därvid avvika från bestämmelserna i 2 § om aktieägares företrädesrätt. *Bemyndigande att avvika från bestämmelserna i 2 § om aktieägares företrädesrätt är giltigt endast om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.*

Skall skuldebrev kunna tecknas mot tillskott av annan egendom än pengar eller eljest med villkor eller skall avvikelse från aktieägares företrädesrätt kunna göras, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans beslut. Beslutet skall innehålla bestämmelse om den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens beslut skall fattas. Bestämmelserna i 4 kap. 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett kan styrelsen ej fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 4-7 §§ gäller i tillämpliga delar i fråga om styrelsens beslut om emission.

16 §

Bestämmelserna i 4 kap. 19-26 §§ om emissionsprospekt äger motsvarande tillämpning när aktiebolag, *som enligt 10 kap. 3 § andra eller fjärde stycket är skyldigt att ha auktoriserad revisor,* eller aktieägare i sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar	Bestämmelserna i 4 kap. 19-26 §§ om emissionsprospekt äger motsvarande tillämpning när *ett publikt aktiebolag* eller aktieägare i sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis som avses i detta

[9] Senaste lydelse 1987:465.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
inbjudan att förvärva av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis som avses i detta kapitel. Skyldighet att upprätta emissionsprospekt föreligger dock endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att erläggas uppgår till minst *en miljon* kronor.	kapitel. Skyldighet att upprätta emissionsprospekt föreligger dock endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att erläggas uppgår till minst *trehundratusen* kronor.

6 kap.

1 §

Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål, nämligen

1. avsättning till *reservfond eller* omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning, om förlusten ej kan täckas av fritt eget kapital,	1. avsättning till reservfond *enligt 6 kap. 8 § eller 7 kap. 2 §* eller till omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning, om förlusten ej kan täckas av fritt eget kapital,

2. återbetalning till aktieägarna, eller

3. avsättning till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning för ändamål som anges i första stycket 2 och 3 får ej avse större belopp än att full täckning finns för det bundna egna kapitalet efter nedsättningen. Beräkningen därav sker enligt balansräkning för nästföregående räkenskapsår, om denna fastställes vid stämman, och annars på grundval av de handlingar som anges i 4 kap. 4 § första stycket 1-3.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,

2. indragning av aktier utan återbetalning, eller

3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning finns bestämmelser i 4 kap. 13 § andra stycket.

2 §

Beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman, om ej annat följer av 8 §. Nedsättningsbeslutet får ej fattas förrän bolaget blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut därom först fattas.

Nedsättning för ändamål som anges i 1 § första stycket 2 eller 3 får beslutas endast efter förslag eller godkännande av styrelsen.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om förslag till bolagsstämmans beslut och andra handlingar gäller i tillämpliga delar.

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om förslag till bolagsstämmas beslut och andra handlingar gäller i tillämpliga delar. *Kallelsen till bolagsstämman skall alltid ange nedsättningsförslagets huvudsakliga innehåll.*

2 a §

Bolagsstämmans beslut om nedsättning är giltigt om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.

Innebär nedsättningen att såvitt angår redan utgivna aktier rättsförhållandet mellan dessa rubbas, är beslutet giltigt, om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. Om nedsättningen

1. endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga vid stämman närvarande ägare av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier godkänner denna, eller

2. endast försämrar helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag godkänner nedsättningen, räcker det för giltigt beslut att det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

6 §[10]

Skall nedsättningsbeloppet helt eller delvis användas enligt 1 § första stycket 2 eller 3, får nedsättningsbeslutet ej verkställas utan rättens tillstånd, såvida icke samtidigt bolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst motsvarar nedsättningsbeloppet.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det nedsättningsbeslutet registrerats. Vid ansökningshandlingen skall fogas bevis att nedsättningsbeslutet registrerats och förteckning över bolagets kända borgenärer med angivande av postadress.

Rätten skall kalla bolagets borgenärer, såväl kända som okända, med föreläggande för den som vill bestrida ansökningen att senast viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta vid äventyr att han annars anses ha medgivit ansökningen. Kallelsen skall skyndsamt kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar. Kronofogdemyndigheten i länet och alla kända borgenärer skall underrättas särskilt genom rättens försorg.

Bestrides ej ansökningen eller får de borgenärer som bestrider den full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar, skall tillstånd meddelas. Om den rätt som tillkommer innehavare av pensionsfordran finns bestämmelser i 23 § andra stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

Är borgenär tillika gäldenär i samma rättsförhållande, skall han *ej upptagas* i förteckningen över bolagets kända borgenärer. Han skall *ej* kallas av rätten och har *ej* heller rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

Avser borgenärs anspråk sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) eller fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag, skall han *inte tas upp* i förteckningen över bolagets kända borgenärer. Han skall *inte* kallas av rätten och har *inte* heller rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

8 §

I aktiebolag, vars aktiekapital kan utan ändring av bolagsordningen bestämmas till ett lägre eller högre belopp, kan i bolagsordningen intagas förbehåll att aktiekapitalet kan nedsättas genom inlösen av aktier, dock ej under minimikapitalet. Förbehållet skall ange ordningen för inlösningen och inlösningsbeloppet eller grunderna för dess beräkning.

[10] Senaste lydelse 1988:393.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Om förbehållet införes genom ändring av bolagsordningen, får det endast avse aktier som kan tecknas eller utges efter det att ändringen registrerats. Har fondemission ägt rum efter registreringen, får inlösen av fondaktie ske först när tre år förflutit från registreringen av emissionen.	
Nedsättning får ej ske så att full täckning ej finnes för det bundna egna kapitalet. Beräkning därav skall ske på grundval av fastställd balansräkning för nästföregående räkenskapsår.	
	Bestämmelserna i 6 § äger motsvarande tillämpning. Det gäller dock inte, om nedsättningen genomförs genom inlösen med ett sammanlagt belopp som inte överstiger det fria egna kapitalet beräknat på grundval av fastställd balansräkning för nästföregående räkenskapsår och ett belopp som motsvarar nedsättningsbeloppet avsätts till reservfonden.
När enligt förbehållet blivit bestämt att vissa aktier skall inlösas, skall genast *anmälas* för registrering att aktiekapitalet nedsättes med dessa aktiers sammanlagda nominella belopp. När registrering skett är aktiekapitalet nedsatt.	När enligt förbehållet blivit bestämt att vissa aktier skall inlösas, skall *bolaget* genast *anmäla* för registrering att aktiekapitalet nedsättes med dessa aktiers sammanlagda nominella belopp. När registrering skett är aktiekapitalet nedsatt, *om ej annat följer av 7 §.*
	7 kap.
	1 §
	Aktiebolag får inte teckna egen aktie.
	Har aktiebolag tecknat egen aktie i strid mot första stycket, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stif-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	tare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen.
	Har aktier i ett bolag tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.
	Bestämmelserna i första-tredje styckena äger motsvarande tillämpning, om dotterföretag tecknar aktier i moderbolaget.

2 §

Aktiebolag får ej förvärva eller såsom pant mottaga egen aktie. Dotterföretag får ej heller förvärva eller såsom pant mottaga aktie i moderbolaget. Avtal i strid mot detta förbud är ogiltigt.

Första stycket utgör ej hinder för aktiebolag eller dotterföretag att vid övertagande av affärsrörelse förvärva däri ingående aktie, att inlösa aktie enligt 13 kap. 3 § eller att på auktion inropa för företagets fordran utmätt aktie. Förvärvad aktie skall, om den ej indragits genom nedsättning av aktiekapitalet, avyttras så snart det kan ske utan förlust. *Aktie, som förvärvats vid övertagande av affärsrörelse, skall dock avyttras senast två år efter förvärvet, såvida icke regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer ger företaget tillstånd att behålla aktien under längre tid.*	Första stycket utgör ej hinder för aktiebolag eller dotterföretag att vid övertagande av affärsrörelse förvärva däri ingående aktie, att inlösa aktie enligt 13 kap. 3 § eller att på auktion inropa för företagets fordran utmätt aktie. Förvärvad aktie skall, om den ej indragits genom nedsättning av aktiekapitalet, avyttras så snart det kan ske utan förlust, *dock senast tre år efter förvärvet.*
Har aktiebolag blivit moderbolag och innehar dotterföretaget aktier i moderbolaget, skall dessa aktier avyttras enligt vad som i andra stycket sägs *beträffande*	Har aktiebolag blivit moderbolag och innehar dotterföretaget aktier i moderbolaget, skall dessa aktier avyttras enligt vad som i andra stycket sägs. *Aktie, som inte avyttrats inom den i andra stycket angivna tiden, är ogiltig. Bolaget skall nedsätta aktiekapitalet med aktiens nominella belopp. Förslag till beslut om nedsättning*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
aktier som förvärvats vid övertagande av affärsrörelse.	*skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet inträtt. Nedsättningsbeloppet skall överföras till reservfonden.*
	4 §
Bestämmelserna i 4 kap. 19-26 §§ om emissionsprospekt äger motsvarande tillämpning när aktiebolag, *som enligt 10 kap. 3 § andra eller fjärde stycket är skyldigt att ha auktoriserad revisor,* eller aktieägare i sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva av bolaget utgivna vinstandelsbevis. Skyldighet att upprätta emissionsprospekt föreligger dock endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att erläggas uppgår till minst *en miljon* kronor.	Bestämmelserna i 4 kap. 19-26 §§ om emissionsprospekt äger motsvarande tillämpning när *ett publikt* aktiebolag eller aktieägare i sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva av bolaget utgivna vinstandelsbevis. Skyldighet att upprätta emissionsprospekt föreligger dock endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att erläggas uppgår till minst *trehundratusen* kronor.

8 kap.

10 §

Ledamot av styrelsen eller verkställande direktör får ej handlägga fråga rörande avtal mellan honom och bolaget. Ej heller får han handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot bolagets. Med avtal jämställes rättegång eller annan talan.

Har ett bolag endast en aktieägare, skall avtal mellan honom och bolaget, som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor, antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
14 §	
Har ställföreträdare, *som företagit rättshandling för bolaget, överskridit sin befogenhet, är rättshandlingen ej gällande mot bolaget, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller bort inse att befogenheten överskreds. Detsamma gäller om verkställande direktör vid företagande av rättshandling överskrider den honom enligt 6 § tillkommande behörigheten att vidtaga åtgärd på bolagets vägnar.*	Har ställföreträdare *som avses i 11 eller 12 § företagit rättshandling för bolaget, gäller rättshandlingen mot bolaget, om inte ställföreträdaren handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens kompetens.* *Har verkställande direktör, som företagit rättshandling för bolaget, överskridit sin kompetens enligt 12 §, gäller inte rättshandlingen mot bolaget, om bolaget visar att motparten insåg eller bort inse kompetensöverskridandet.*

9 kap.

13 §

Bolagsstämmans beslut utgöres av den mening, som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgöres valet genom lottdragning, om ej annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Första stycket gäller ej, om annat följer av denna lag eller föreskrives i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 14 eller 15 § kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.	Första stycket gäller ej, om annat följer av denna lag eller föreskrives i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i *4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §,* 9 kap. 14 *och* 15 §§, *14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§* kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.

17 §

Om bolagsstämmobeslut ej tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot denna lag eller bolagsordningen, kan talan mot bolaget om upphävande eller ändring av beslutet föras av aktieägare eller av styrelsen, styrelseledamot eller verkställande direktör. Sådan talan kan

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

föras även av den som styrelsen obehörigen vägrat att införa såsom aktieägare i aktieboken.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väckes icke talan inom tid som nu sagts är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad i andra stycket sägs när

1. beslutet är sådant att det ej lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke,

2. samtycke till beslutet kräves av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke ej givits, eller

3. kallelse till stämman ej skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen eftersatts.

Vad i andra och tredje styckena sägs om tid för väckande av talan gäller ej i fall som avses i 14 kap. 26 §.

Dom, varigenom bolagsstämmans beslut upphäves eller ändras, gäller även för de aktieägare som ej instämt talan. Rätten kan ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är bolagsstämmans beslut sådant som enligt denna lag skall anmälas för registrering och har det upphävts eller ändrats genom dom som vunnit laga kraft eller har genom beslut under rättegången förordnats att bolagsstämmans beslut ej får verkställas, skall rätten underrätta registreringsmyndigheten för registrering.

11 kap.

9 §[11]

I förvaltningsberättelsen skall upplysning lämnas dels om sådana för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning viktiga förhållanden, för vilka redovisning ej skall lämnas i resultaträkning eller balansräkning, dels om händelser av väsentlig betydelse för bolaget, som inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

I förvaltningsberättelsen skall upplysning lämnas dels om sådana för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning viktiga förhållanden, för vilka redovisning ej skall lämnas i resultaträkning eller balansräkning, dels om händelser av väsentlig betydelse för bolaget, som inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut. *Har bolagsstämma under året prövat*

[11] Senaste lydelse 1989:831.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	avtal som avses i 2 kap. 9 a § skall det anges i förvaltningsberättelsen med uppgift om bolagsstämmans beslut.

I förvaltningsberättelsen skall anges medelantalet under räkenskapsåret anställda personer med angivande tillika av medelantalet för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda. Vidare skall anges sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och verkställande direktör, dels till övriga anställda. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen och verkställande direktör skall anges särskilt. Har bolaget anställda i flera länder, skall löner och ersättningar anges särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land. Då medelantalet anställda anges skall uppgift även lämnas om fördelningen mellan kvinnor och män.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Ett aktiebolag som enligt 10 kap. 3 § andra stycket är skyldigt att ha auktoriserad revisor skall till förvaltningsberättelsen foga en finansieringsanalys. I finansieringsanalysen skall redovisas bolagets finansiering och kapitalinvesteringar under räkenskapsåret.

12 kap.

5 §

Sker utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren återbära vad han uppburit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att utdelningen uppburits intill dess ränta skall utgå enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. *Detta gäller dock ej, om mottagaren hade skälig anledning antaga att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning.*	Sker utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren återbära vad han uppburit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att utdelningen uppburits intill dess ränta skall utgå enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. *Har utbetalningen skett i form av vinstutdelning, är dock mottagaren återbäringsskyldig endast om bolaget visar att han kände till eller måste antagas ha känt till att utbetalningen stred mot denna lag.*

För brist som uppkommer vid återbäringen är de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande därav eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning ansvariga enligt 15 kap. 1-4 §§.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

7 §[12]

Aktiebolag får ej lämna penninglån till den som äger aktier i eller är styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget eller annat bolag i samma koncern. Detsamma gäller i fråga om penninglån till

1. den som är gift med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till aktieägare, styrelseledamot eller verkställande direktör,

2. den som är besvågrad med sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

3. juridisk person över vars verksamhet person som nämnts ovan har ett bestämmande inflytande.

Bestämmelserna i första stycket gäller ej om

1. gäldenären är kommun eller landstingskommun,

2. gäldenären är företag i koncern i vilken det långivande bolaget ingår,

3. gäldenären driver rörelse och lånet betingas av affärsmässiga skäl samt är avsett uteslutande för gäldenärens rörelse, eller

4. gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person som avses i första stycket 1-3 är aktieägare samt det sammanlagda aktieinnehavet ej uppgår till en procent av aktiekapitalet i bolaget och ej heller, om bolaget ingår i koncern, till en procent av de sammanlagda aktiekapitalen i koncernbolagen. Första stycket tillämpas dock, om gäldenären eller juridisk person över vars verksamhet han har ett bestämmande inflytande eller båda tillsammans äger mer än 500 aktier i bolaget eller, om bolaget ingår i koncern, i koncernbolagen.

Aktiebolag får icke lämna penninglån i syfte att gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person som avses i första stycket 1-3 skall förvärva aktier i bolaget eller annat bolag i samma koncern.

Är gäldenären anställd i bolaget eller i ett annat bolag i samma koncern gäller inte förbudet mot penninglån i tredje stycket, om

1. lånebeloppet jämte tidigare lån enligt detta stycke från bolaget eller annat bolag i samma koncern inte överstiger ett belopp som motsvarar två gånger gällande basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. låneerbjudandet riktar sig till minst hälften av de anställda i bolaget och lånet skall återbetalas inom fem år genom regelbundna amorteringar samt

3. hinder mot lån inte föreligger vid en tillämpning av första och

[12] Senaste lydelse 1987:1246.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

andra styckena, även om de aktier som skall förvärvas räknas med. Därvid skall dock det i första stycket angivna förbudet mot att lämna lån till styrelseledamot inte gälla i fråga om den som är styrelseledamot enligt bestämmelserna i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Lån enligt fjärde stycket får ej lämnas, om det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

Bestämmelserna i denna paragraf om förbud mot penninglån äger motsvarande tillämpning i fråga om ställande av säkerhet.

Vid tillämpningen av denna paragraf likställes äktenskapsliknande samlevnad med äktenskap, om de sammanlevande tidigare har varit gifta med varandra eller har eller har haft barn gemensamt.

Som aktieinnehav eller aktieförvärv enligt bestämmelserna i denna paragraf räknas inte innehav eller förvärv av andelar i en aktiefond eller i en aktiesparfond eller kapitalsparfond som inte är företagsanknuten.

8 §[13]

Skattemyndigheten kan på ansökan medge undantag från 7 §, om det vid förvärv av aktier i bolaget eller annat bolag i samma koncern är påkallat av särskilda omständigheter eller om det i annat fall föreligger synnerliga skäl. Sådant undantag medges dock av Finansinspektionen när det gäller aktiebolag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Är bolaget privat aktiebolag, kan skattemyndigheten på ansökan medge undantag från 7 §, om det vid förvärv av aktier i bolaget är påkallat av särskilda omständigheter. Sådant undantag kan vidare medges aktiebolag vid förvärv av aktier i annat bolag i samma koncern samt även i annat fall om det föreligger synnerliga skäl. När det gäller aktiebolag som står under Finansinspektionens tillsyn prövas fråga om undantag av Finansinspektionen.

Bolagets kända borgenärer skall höras över ansökningen. Det behöver dock ej ske, om borgenärernas ställning uppenbarligen icke påverkas av att ansökningen bifalles. Om borgenär begär det, skall hans fordran betalas eller betryggande säkerhet ställas för den innan ansökningen får bifallas.

[13] Senaste lydelse 1992:546.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

14 kap.

1 § Ett aktiebolags samtliga tillgångar och skulder kan övertas av ett annat aktiebolag mot vederlag till aktieägarna i det överlåtande bolaget i form av aktier i det övertagande bolaget varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation (fusion). Som fusionsvederlag får också lämnas pengar. Den kontanta ersättningen får dock utgöra högst 50 procent av nominella värdet av de aktier som lämnas som fusionsvederlag.

Fusion kan ske

1. mellan det övertagande bolaget på ena sidan och ett eller flera överlåtande bolag å den andra (absorption), eller

2. mellan två eller flera överlåtande bolag genom att de bildar ett nytt, övertagande bolag (kombination).

2 § Fusion får inte ske om övertagande bolag är privat aktiebolag och överlåtande bolag publikt aktiebolag.

Fusion får ske utan hinder av att överlåtande bolag trätt i likvidation, under förutsättning att skifte av bolagets tillgångar inte har påbörjats. Upplöses bolag i likvidation genom fusion, skall likvidationen avslutas när rättens tillstånd till fusionen registrerats enligt 16 §.

3 § Innehavare av konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

med optionsrätt till nyteckning, vinstandelsbevis eller andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag, skall i det övertagande bolaget åtnjuta åtminstone motsvarande rättigheter som i det överlåtande bolaget, om de inte enligt fusionsplanen har rätt att få sina värdepapper inlösta av det övertagande bolaget.

4 § Styrelserna för överlåtande och, vid absorption, övertagande bolag skall upprätta en gemensam, dagtecknad fusionsplan. Planen skall undertecknas av styrelsen i varje bolag. I planen skall för varje bolag anges

1. firma och den ort där styrelsen skall ha sitt säte,

2. hur många aktier i det övertagande bolaget som skall lämnas för ett angivet antal aktier i överlåtande bolag samt vilken kontant ersättning som därutöver skall lämnas som fusionsvederlag.

3. tidpunkt och villkor i övrigt för utlämnande av fusionsvederlaget,

4. från vilken tid och på vilka villkor de såsom fusionsvederlag lämnade aktierna medför rätt till utdelning i det övertagande bolaget,

5. tidpunkt när överlåtande bolag skall upplösas,

6. vilka rättigheter i det övertagande bolaget som skall tillkomma innehavare av aktier,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag eller vilka åtgärder som annars skall vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,

7. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fusionen skall utgå till styrelseledamot, verkställande direktör eller revisor.

Till fusionsplanen skall fogas

8. avskrift av bolagens årsbokslut och förvaltningsberättelser för de senaste tre räkenskapsåren samt

9. uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 11 kap. 13 och 14 §§, om fusionsplanen upprättas senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår, för vilket årsredovisning och revisionsberättelse avgivits, varvid uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag ej tidigare än tre månader före fusionsplanens upprättande.

5 § Vid kombination tjänar fusionsplanen som stiftelseurkund för det övertagande bolaget. Planen skall innehålla förslag till bolagsordning och ange hur styrelse och revisorer skall väljas.

6 § I fusionsplanen skall lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömande av fusionens lämplighet för ettvart bolag. Av redogörelsen skall framgå hur

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	fusionsvederlaget bestämts och vilka rättsliga och ekonomiska synpunkter som därvid har beaktats. Särskilda svårigheter vid värderingen skall anmärkas.
	7 § Fusionsplanen skall granskas av de auktoriserade eller godkända revisorerna i överlåtande och, vid absorption, övertagande bolag. Revisorerna skall lämna skriftliga yttranden över sin granskning. Av yttrandet skall framgå huruvida fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning har bestämts på ett sakligt och korrekt sätt. Därvid skall anges vilken eller vilka metoder som använts vid värderingen av bolagens tillgångar och skulder, resultatet av de tillämpade värderingsmetoderna samt metodernas lämplighet och vilken vikt som tillmätts de olika värderingsmetoderna vid den samlade bedömningen av värdet på ettvart bolag. Särskilda svårigheter vid värderingen skall anmärkas.
	I yttrandet skall särskilt anges,
	1. om fusionen kan antas medföra fara för att det övertagande bolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser mot borgenärer, och
	2. vid kombination, huruvida de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta.
	Revisorernas yttranden skall fogas till fusionsplanen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 § Styrelsen, verkställande direktör och revisor i bolag som skall delta i fusionen skall bereda revisor i annat sådant bolag tillfälle att verkställa granskning som avses i 6 § i den omfattning revisorn finner erforderlig samt lämna de upplysningar och det biträde som han begär.

9 § Inom en månad från upprättandet av fusionsplanen skall det övertagande bolaget eller, vid kombination, det äldsta av de överlåtande bolagen, anmäla planen för registrering.

Fusionsplanen eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i den skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen i varje bolag bestämmer. Kungöres inte planen i dess helhet, skall i kungörelsen uppgift lämnas om var den hålls tillgänglig.

10 § Fusionsplanen skall underställas bolagsstämma i samtliga överlåtande bolag och, om ägare till minst fem procent av samtliga aktier i det övertagande bolaget begär det inom två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 9 §, i det övertagande bolaget.

Stämman får hållas tidigast en månad efter det att fusionsplanen kungjorts enligt 9 §. Fusionsplanen skall hållas tillgänglig för aktieägarna under minst en månad efter kungörandet. Den skall

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	kostnadsfritt genast sändas till aktieägare, som begär det, och uppger sin postadress. Fusionsplanen skall läggas fram på stämma.
	Godkännes inte fusionsplanen i sin helhet av samtliga bolagsstämmor, är frågan om fusionen förfallen.
	11 § Bolagsstämmans beslut om godkännande av fusionsplanen är giltigt om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.
	Innebär fusionsplanen att såvitt angår redan utgivna aktier rättsförhållandet mellan dessa rubbas, är beslutet giltigt, om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. Om planen
	1. endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga vid stämman närvarande ägare av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier godkänner denna, eller
	2. endast försämrar helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag godkänner planen,
	räcker det för giltigt beslut att det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 § Godkänner bolagsstämma fusionsplan om kombination, skall stämman samtidigt välja styrelse och revisorer i det övertagande bolaget.

13 § Senast en månad efter det att fusionsplanen godkänts av det sista bolaget skall det övertagande bolaget eller, vid kombination, det äldsta av de överlåtande bolagen ansöka om tillstånd att verkställa planen. Ansökan göres hos rätten i den ort där styrelsen för det övertagande bolaget skall ha sitt säte.

Vid ansökningshandlingen skall fogas två avskrifter av protokollet från bolagsstämma, som avses i 10 §, avskrift av fusionsplanen, bevis att fusionplanen registrerats och förteckning över de överlåtande bolagens kända borgenärer med angivande av postadress. Har revisorerna i fusionsplanen uttalat att fusionen medför fara för att det övertagande bolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser, skall vid ansökningshandlingen fogas förteckning även över det övertagande bolagets kända borgenärer med angivande av postadress.

14 § Rätten skall kalla de överlåtande bolagens och i fall som avses i 13 § andra stycket andra meningen det övertagande bolagets borgenärer, såväl kända som okända, med föreläggande för den som vill bestrida ansökningen att inom en månad från

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

kallelsen skriftligen hos rätten anmäla detta vid äventyr att han annars anses ha medgivit ansökningen. Kallelsen skall skyndsamt kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar. Kronofogdemyndigheten i länet och alla kända borgenärer skall underrättas särskilt genom rättens försorg.

Bestrides inte ansökningen eller får de borgenärer som bestrider den full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar, skall tillstånd meddelas. Om den rätt som tillkommer innehavare av pensionsfordran finns bestämmelser i 23 § andra stycket lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

Avser borgenärs anspråk sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) eller fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag, skall han inte tas upp i förteckningen över bolagets kända borgenärer. Han skall inte kallas av rätten och har inte heller rätt till betalning eller säkerhet enligt tredje stycket.

15 § Rätten skall vägra tillstånd om

1. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1992:000) eller lagen (1992:000) om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) eller om prövning av fusionen pågår enligt någon

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

av dessa lagar eller

2. vid kombination, det inte av fusionplanen framgår att de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta.

16 § Rätten skall underrätta registreringsmyndigheten om ansökan enligt 13 § och om lagakraftvunnet beslut som meddelats med anledning av ansökningen.

17 § Senast två månader från det att rättens tillstånd till fusionen vunnit laga kraft skall styrelsen för det övertagande bolaget för registrering anmäla vid absorption aktiekapitalets ökning och vid kombination att bolaget bildats och att styrelse och revisorer valts.

18 § När anmälan enligt 17 § registrerats, är överlåtande bolag upplöst omedelbart eller den senare dag som anges i fusionsplanen. Överlåtande bolags tillgångar och skulder med undantag för skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1-3 §§ övergår samtidigt till det övertagande bolaget och aktieägare i överlåtande bolag blir aktieägare i det övertagande bolaget.

Utan hinder av första stycket kan ägare till en tiondel av samtliga aktier i ett överlåtande bolag hos styrelsen påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

talan enligt 15 kap. 5 §, varvid 9 kap. 8 § andra meningen äger motsvarande tillämpning. Väckes sådan talan, gäller 13 kap. 16 § i tillämpliga delar.

19 § Har inte ansökan om rättens tillstånd gjorts inom föreskriven tid eller har rätten genom lagakraftvunnet beslut avslagit ansökan, skall registreringsmyndigheten förklara frågan om fusion förfallen. Detsamma gäller om bolagen inte gjort anmälan enligt 17 § inom föreskriven tid eller registreringsmyndigheten genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

Absorption av dotterbolag

20 § Äger moderbolag samtliga aktier i dotterbolag, kan bolagens styrelser fatta beslut om att dotterbolaget skall gå upp i moderbolaget. I sådant fall skall fusionsplanen innehålla uppgift om moderbolagets och dotterbolagets

1. firma och den ort där styrelsen skall ha sitt säte,

2. från vilken dag affärshändelser i överlåtande bolag skall bokföras i det övertagande bolaget,

3. vilka rättigheter i det övertagande bolaget som skall tillkomma innehavare av aktier, skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i det överlåtande bolaget eller vilka åtgärder som annars skall

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,

4. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fusionen skall utgå till styrelseledamot, verkställande direktör eller revisor.

I fusionsplanen skall lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömande av fusionens lämplighet för ettvart bolag.

21 § Fusionsplanen skall granskas av de auktoriserade eller godkända revisorerna i moder- och dotterbolaget. 8 § äger motsvarande tillämpning.

Revisorerna skall lämna skriftliga yttranden över sin granskning. I yttrandet skall särskilt anges, om fusionen kan antas medföra fara för att moderbolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser mot borgenärer.

Revisorernas yttranden skall tas in i eller fogas till fusionsplanen.

22 § Inom en månad från upprättandet av fusionsplanen skall moderbolaget anmäla planen för registrering.

Fusionsplanen eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i den skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen i varje bolag bestämmer. Kungöres inte planen i dess helhet, skall i kungörelsen uppgift lämnas om var den hålls tillgänglig.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 § Fusionsplanen skall underställas bolagsstämma i moderbolaget om ägare till minst fem procent av samtliga aktier i detta begär det inom två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 22 §. 10 § andra och tredje styckena samt 11 § första stycket äger motsvarande tillämpning.

24 § Tidigast en och senast två månader efter det att fusionsplanen kungjorts skall moderbolaget ansöka om tillstånd att verkställa planen. Ansökan göres hos rätten i den ort där styrelsen för moderbolaget skall ha sitt säte.

Vid ansökningshandlingen skall fogas bevis att fusionplanen registrerats och förteckning över dotterbolagets kända borgenärer med angivande av postadress. Har revisorerna i fusionsplanen uttalat att fusionen medför fara för att moderbolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser, skall vid ansökningshandlingen fogas förteckning även över moderbolagets kända borgenärer med angivande av postadress.

Bestämmelserna i 14 § och 15 § 1 äger motsvarande tillämpning.

25 § Rätten skall underrätta registreringsmyndigheten om ansökan enligt 24 § och om lagakraftvunnet beslut som meddelats med anledning av ansökningen. När rättens beslut om tillstånd har registrerats är

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

dotterbolaget upplöst, omedelbart eller den senare dag som anges i fusionsplanen. 19 § äger motsvarande tillämpning.

Ogiltighet

26 § Talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan skall väckas inom sex månader från beslutet, annars är rätten till talan förlorad. Har rätten genom lagakraftvunnet avgörande bifallit käromålet, skall fusionen gå åter utan hinder av att anmälan enligt 17 § eller beslut som avses i 24 § registrerats och överlåtande bolag upplösts. För förpliktelse som uppkommit genom åtgärd på det övertagande bolagets vägnar sedan överlåtande bolag upplösts men innan rättens avgörande kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, svarar de överlåtande bolagen och, vid absorption, det övertagande bolaget solidariskt.

Inlösen av aktier i dotterbolag

27 § Äger moderbolag självt eller tillsammans med dotterföretag mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i dotterbolag, har moderbolaget rätt att av de övriga aktieägarna i sistnämnda bolag lösa in återstående aktier.

Den vars aktier kan lösas in har rätt att få sina aktier inlösta av moderbolaget.

En tvist om huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1929:145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av moderbolaget, om inte skiljemännen på särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där dotterbolagets styrelse har sitt säte.

Har moderbolaget förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av inbjudan till en vidare krets att till moderbolaget överlåta sådana aktier mot visst vederlag, skall lösenbeloppet motsvara vederlaget, om ej särskilda skäl föranleder annat.

28 § Vill moderbolag lösa in aktier i dotterbolag enligt 27 § och kan överenskommelse härom icke träffas, skall moderbolaget hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjutes

Föreslagen lydelse

till skiljemän och uppge sin skiljeman.

Dotterbolagets styrelse skall vid begäran enligt första stycket ofördröjligen genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till dotterbolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Har icke samtliga i aktieboken införda aktieägare mot vilka lösningsanspråket riktas inom föreskriven tid uppgivit en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära förordnande av god man. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av sådan skiljeman och i tvisten bevaka frånvarande aktieägares rätt.

29 § Prövas tvist om inlösen enligt 27 § av skiljemän eller domstol och är det ostridigt mellan parterna att lösningsrätt föreligger eller förklaras i lagakraftvunnen dom att sådan rätt är för handen utan att lösenbeloppet samtidigt fastställes, är aktieägarna skyldiga att till moderbolaget överlämna sina aktiebrev med påskrift om överlåtelse eller, när fråga är om aktier i avstämningsbolag, att låta moder-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

bolaget registreras som ägare till aktierna enligt bestämmelserna i aktiekontolagen (1989:827), allt under förutsättning att moderbolaget ställer av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen godkänd säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta.

Aktieägare har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det säkerhet ställts till dess lösenbeloppet förfaller till betalning.

30 § Har fastställt lösenbelopp erbjudits aktieägare utan att denne överlämnat sina aktiebrev, eller i fråga om avstämningsbolag, låtit moderbolaget registreras som ägare, skall moderbolaget utan dröjsmål nedsätta lösenbeloppet enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Därvid får förbehåll om rätt att återtaga det nedsätta beloppet ej göras.

31 § Har säkerhet ställts enligt 29 § eller nedsättning skett enligt 30 §, är moderbolaget ägare till aktierna. Innan aktiebreven i ett dotterbolag som inte är avstämningsbolag överlämnats till moderbolaget medför breven i sådant fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till moderbolaget eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet jämte ränta.

Har aktiebrev ej överlämnats inom en månad från det moder-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	bolaget blivit ägare till aktien, kan nytt till moderbolaget ställt aktiebrev utfärdas. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift att det ersätter äldre brev. Överlämnas därefter det äldre aktiebrevet till moderbolaget, skall brevet överlämnas till dotterbolaget för att makuleras.
	Aktier i avstämningsbolag skall i fall som avses i första stycket första meningen på begäran av moderbolaget registreras med detta som ägare enligt bestämmelserna i aktiekontolagen (1989:827).
16 kap.	
1 §	
Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag. Firman skall tydligt skilja sig från annan i aktiebolagsregistret eller filialregistret införd, ännu bestående firma. För registrering av aktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).	Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag. *Privat aktiebolags firma skall innehålla ordet privat eller avslutas med förkortningen prb. Publikt aktiebolags firma skall innehålla ordet publikt eller avslutas med förkortningen pub.* Firman skall tydligt skilja sig från annan i aktiebolagsregistret eller filialregistret införd, ännu bestående firma. För registrering av aktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).
Skall bolagets firma anges på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bolagsordningen.	
Bolagets styrelse kan antaga bifirma. Vad i första stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet aktiebolag får dock ej intagas i bifirma.	Bolagets styrelse kan antaga bifirma. Vad i första stycket sägs om firma gäller även bifirma. *Orden aktiebolag, privat eller publikt eller förkortningarna prb eller pub* får dock ej intagas i bifirma.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Skriftlig handling, som utfärdas för aktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma. Har styrelsen eller annan ställföreträdare för bolaget utfärdat handling utan firmateckning och framgår icke av dess innehåll att den utfärdats på bolagets vägnar, är de som undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelse enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock ej, om av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för bolaget och den till vilken handlingen ställts av bolaget får behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det begäran därom framställts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

Aktiebolags brev, fakturor och orderblanketter skall ange bolagets firma, den ort där styrelsen skall ha sitt säte samt bolagets organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. Har bolaget trätt i likvidation, skall detta också anges.

17 kap.

Byte av aktiebolagskategori

1 §

Beslut om att privat aktiebolag skall bli publikt fattas av bolagsstämman.

På stämman skall framläggas

1. uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 11 kap. 13 och 14 §§ om stämman hålls senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse avgivits, varvid uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag ej tidigare än tre månader före dagen för bolagsstämman,

2. yttrande av auktoriserad

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	eller godkänd revisor av vilket framgår att bolagets eget kapital uppgår till eller, efter av styrelsen föreslagen ökning av aktiekapitalet, kommer att uppgå till minst det registrerade aktiekapitalet.
	Bolagsstämmans beslut är giltigt om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.
	Privat aktiebolag skall anses ha blivit publikt, när den registrerade bolagsordningen uppfyller de krav som ställs på publikt aktiebolag.
	2 §
	Beslut om att publikt aktiebolag skall bli privat fattas av bolagsstämman. Beslutet är giltigt om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna.
	Publikt aktiebolag skall anses ha blivit privat, när den registrerade bolagsordningen uppfyller de krav som ställs på privat aktiebolag.
18 kap.	
3 §[14]	
Det som enligt denna lag eller särskilda bestämmelser blivit infört i aktiebolagsregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det enligt 2 § kungjorts i Post- och Inrikes	**Det som enligt denna lag eller särskilda bestämmelser blivit infört i aktiebolagsregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det enligt 2 § kungjorts i Post- och Inrikes**

[14] Senaste lydelse 1985:58.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Tidningar *och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller hade bort känna till det som kungjorts.*	Tidningar. *Vad nu sagts gäller dock inte rättshandlingar eller andra åtgärder, som vidtagits före den sextonde dagen efter kungörandet, om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till det som kungjorts.*
	Innan kungörande enligt första stycket skett, kan bolaget inte åberopa det förhållande som blivit eller bort bli infört i registret mot annan än den som bolaget visar har känt till förhållandet.
	Om det som kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar inte överensstämmer med vad som införts i aktiebolagsregistret, kan bolaget inte åberopa kungörelsens innehåll mot tredje man. Denne kan dock åberopa kungörelsens innehåll mot bolaget, om inte bolaget visar att han kände till vad som införts i aktiebolagsregistret.
	3 a §
	Har anmälan om vem som utsetts till styrelseledamot eller verkställande direktör införts i aktiebolagsregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 2 §, kan bolaget inte mot tredje man åberopa fel eller brister vid valet av styrelseledamot eller beslutet att utse verkställande direktör. Vad nu sagts gäller dock ej, om bolaget visar att tredje man kände till felet eller bristen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
19 kap.[15]	
1 §	
Till böter eller fängelse i högst ett år dömes den som	Till böter eller fängelse i högst ett år dömes den som
1. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,	*1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 4 §,*
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 8 kap. 8 § andra stycket andra meningen eller 9 § första stycket andra eller tredje meningen,	*2.* uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,
	3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 8 kap. 8 § andra stycket andra meningen eller 9 § första stycket andra eller tredje meningen,
3. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 7 eller 9 §,	*4.* uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 7 eller 9 §.
	Till böter dömes den som bryter mot 16 kap. 1 § femte stycket.
Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket *3* mot 12 kap. 7 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.	Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket *4* mot 12 kap. 7 § ådömas, om den misstänkte erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I fall som avses i 10 kap. 13 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

[15] Senaste lydelse 1989:831.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2. I fråga om aktiebolag som bildats innan 1 kap. 3 § trätt i kraft, gäller 1 kap. 1 § lagen (1975:1385) i sin lydelse enligt SFS 1977: 944 till utgången av år 1995. Aktiekapitalet eller minimikapitalet i ett sådant bolag får dock inte sättas ned till ett belopp som är lägre än 100 000 kronor.

3. Styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende därav kan under tiden den 1 oktober 1994 - den 31 mars 1995 hos rätten ansöka om likvidation av bolag, vars aktiekapital ej uppgår till 100 000 kronor vid utgången av september 1994.

Sker ansökan, skall rätten genast kalla bolaget att inställa sig inför rätten på utsatt dag, minst två och högst fyra månader därefter, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget på sätt som är föreskrivet om stämning i tvistemål. Det åligger styrelsen att genast utlysa bolagsstämma för meddelande om kallelsen.

Visas ej innan ärendet avgöres att aktiekapitalet uppgår till 100 000 kronor, skall rätten förklara, att bolaget skall träda i likvidation, samt utse en eller flera likvidatorer. Rätten skall genast till registreringsmyndigheten sända dels för registrering meddelande om likvidationsbeslutet dels underrättelse om förordnande av likvidator med angivande av dennes fullständiga namn, postadress och personnummer.

4. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 100 000 kronor vid utgången av år 1995 och för vilket beslut om ökning av aktiekapitalet till minst 100 000 kr inte har anmälts för registrering före nämnda tidpunkt skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Ett bolag för vilket beslut om ökning av aktiekapitalet till minst 100 000 kronor har anmälts för registrering före utgången av år 1995 skall, om det inte har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret, om registreringsmyndigheten efter utgången av år 1995 genom lagakraftägande beslut har avskrivit anmälan eller vägrat registrering. Uppgift om ett sådant beslut skall ofördröjligen kungöras av registreringsmyndigheten i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget får inte avföras ur registret förrän en månad efter det att kungörande skett. Uppgift om att bolaget har avförts ur registret skall inte kungöras.

När bolaget avförts ur registret, svarar aktieägarna samt styrelse-

ledamöter och verkställande direktör solidariskt för bolagets förpliktelser, i den mån inte annat följer av fjärde stycket. Bolagets tillgångar övergår till aktieägarna. Aktieägarna inträder i bolagets ställe som part i de avtal bolaget slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning varit skyldig att vidta åtgärd eller lämna uppgift skall detta i stället fullgöras av styrelsen.

En aktieägare, som ej efter utgången av mars 1995 har varit styrelseledamot eller verkställande direktör och inte heller efter denna tidpunkt har varit införd i aktiebolagsregistret som sådan, svarar för bolagets förpliktelser endast i förhållande till sin andel i bolagets aktiekapital.

Uppkommer behov av likvidationsåtgärd sedan bolaget avförts ur registret, äger 13 kap. 16 § aktiebolagslagen (1975:1385) motsvarande tillämpning.

5. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 100 000 kronor, skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret, om samtliga aktieägare och styrelseledamöter samt verkställande direktören begär det före utgången av oktober 1995. Uppgift om att sådan begäran framställts skall av Patent- och registreringsverket ofördröjligen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget får ej avföras ur registret förrän en månad efter det att sådant kungörande skett. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras. Punkt 4 tredje-femte styckena äger motsvarande tillämpning.

6. Alla aktiebolag som finns registrerade i aktiebolagsregistret vid ikraftträdandet, skall anses vara privata aktiebolag. Registreringsmyndigheten skall till den registrerade firman lägga bokstäverna "prb", om inte annat följer av andra stycket.

Bolagsstämman kan fatta giltigt beslut om ändring av bolagets firma till överensstämmelse med 16 kap. 1 § och bolaget får göra ansökan om registrering av den ändrade lydelsen före utgången av år 1994. Den nya lydelsen får dock ej registreras före den 1 januari 1995.

7. Registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut, som fattats före utgången av år 1994, samt talan mot sådant bolagsstämmobeslut sker enligt äldre bestämmelser, om ej annat följer av punkten 12.

8. Bestämmelserna i 2 kap. 9 § och 4 kap. 12 § i sin nya lydelse tillämpas på yttrande som ges in efter utgången av år 1994 också om det beslut som avses med registreringsansökningen har fattats före nämnda tidpunkt.

9. I fråga om aktiebolag som bildats före den 1 januari 1995 gäller 3 kap. 1 § lagen (1975:1385) i sin äldre lydelse till utgången av juni 1996. Om bolagsordning efter utgången av denna tid strider mot 3 kap. 1 § i sin nya lydelse, skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till bolagsstämman om ändring av bolagsordningen till

överensstämmelse med paragrafen.

10. Har styrelsen före utgången av år 1994 beslutat om nyemission enligt 4 kap. 14 eller 15 §, emission av skuldebrev enligt 5 kap. 8 eller 9 §, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 8 § eller fusion enligt 14 kap. 8 §, äger äldre bestämmelser tillämpning på beslutet.

11. Bestämmelserna i 6 kap. 6 § femte stycket och 8 § fjärde stycket i sin nya lydelse tillämpas i ärende om rättens tillstånd att verkställa nedsättningsbeslut som fattats före utgången av år 1994, om ansökningen inkommit till rätten efter nämnda tidpunkt. Detsamma gäller bestämmelserna i 14 kap. 14 § tredje stycket samt 24 § tredje stycket om fusion.

12. Bestämmelserna i 14 kap. 3 § tillämpas ej på värdepapper som utgivits före ikraftträdandet.

13. Bestämmelserna i 14 kap. 26 § tillämpas också på bolagsstämmobeslut om fusion som fattats före utgången av år 1994.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument
utfärdad den 1992

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

dels att i 1 kap. skall införas en ny 3 § av följande lydelse,

dels att i 5 kap. skall införas en ny 5 § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	3 §
	Handel, som avses i denna lag, får inte äga rum med fondpapper som utgivits av ett privat aktiebolag.
	5 kap.
	5 §
	Den som uppsåtligen bryter mot 1 kap. 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

I fråga om avtal, som har ingåtts före ikraftträdandet, gäller dock äldre föreskrifter.

Förslag till Förordning om ändring i aktiebolagsförordningen (1975:1387)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagsförordningen (1975:1387)

dels att 25-27 §§ och 29 § skall upphöra att gälla,

dels att 2, 17, 28, 30-31, 48 och 53 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Registrering av aktiebolag	
2 § [1]	
Anmälan för registrering enligt 2 kap. 9 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall ange	
1. bolagets postadress,	
2. *fullständigt namn, personnummer och hemvist beträffande stiftarna och, om ett handelsbolag är stiftare, varje obegränsat ansvarig bolagsman,*	2. *fullständigt namn, personnummer och hemvist beträffande stiftare som är fysisk person, firma och organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. beträffande stiftare som är juridisk person samt, om ett handelsbolag är stiftare, varje obegränsat ansvarig bolagsman,*
3. fullständigt namn, personnummer och postadress beträffande styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, revisor och revisorssuppleant; för en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör eller firmatecknare med hemvist som avviker från postadressen skall även hemvistet anges,	
4. hur bolagets firma tecknas.	
5. det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för aktier som har förklarats förverkade och ej övertagits av någon annan (bolagets aktiekapital),	
6. det belopp som har betalats med pengar eller apportegendom,	

[1] Senaste lydelse 1990:1503.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

7. apportegendomens beskaffenhet.

Anmälningen skall innehålla en försäkran att stiftarna och de i första stycket 3 angivna personerna inte är i konkurs eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken samt att bolagets revisorer uppfyller de i 10 kap. 2 och 3 §§ angivna behörighetskraven. I anmälningen eller i annan handling som ges in till registreringsmyndigheten skall även finnas en av revisorerna undertecknad bekräftelse på att de åtagit sig uppdraget.

Registreringsmyndigheten får föreskriva att anmälningen även skall innehålla en försäkran att de i första stycket 3 angivna personerna inte är underkastade näringsförbud eller tillfälligt näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud.

Bolagsstämma

17 §[2]

Vid anmälan för registrering enligt 9 kap. 14 § sista stycket aktiebolagslagen (1975:1385) av beslut om ändring av bolagsordningen skall ges in

1. två avskrifter av bolagsstämmans protokoll,
2. två exemplar av bolagsordningen i dess nya lydelse,
3. om ändringen avser införande av avstämningsförbehåll, avskrift av protokoll med styrelsens beslut om dag från vilket förbehållet skall tillämpas,

4. om ändringen avser bolagets firma eller den ort där bolaget skall ha sitt säte, intyg av någon av bolagets revisorer att om att länsstyrelsen i det län där styrelsen före ändringen har sitt säte har underrättats om ändringen.	4. om ändringen avser bolagets firma eller den ort där bolaget skall ha sitt säte, intyg av någon av bolagets revisorer att om att länsstyrelsen i det län där styrelsen före ändringen har sitt säte har underrättats om ändringen, *om ändringen avser omvandling av privat aktiebolag till publikt aktiebolag, två avskrifter av det enligt 17 kap. 2 § andra stycket 2 aktiebolagslagen föreskrivna yttrandet från revisor.*

[2] Senaste lydelse 1981:114.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Fusion

28 §[3]

Vid anmälan för registrering enligt 14 kap. 5 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) av bolag som har bildats i samband med fusion enligt 14 kap. 2 § samma lag tillämpas 2 § första stycket 1 och 3-6 samt andra och tredje styckena, 3 § 1 och 4-8 samt 4 §.

Om intyg från revisor föreskrives i 14 kap. 5 § andra stycket aktiebolagslagen.

Anmälan för registrering enligt 14 kap. 17 § aktiebolagslagen (1975:1385) av beslut om nyemission med anledning av fusion genom absorption skall ange antalet utgivna aktier och deras sammanlagda nominella belopp.

Vid anmälan för registrering enligt 14 kap. 17 § aktiebolagslagen av bolag som har bildats i samband med fusion genom kombination tillämpas 2 § första stycket 1 och 3-6, andra och tredje styckena samma paragraf samt 3 § 1 och 4-8.

30 §[4]

Vid anmälan enligt *14 kap. 7 § andra stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) för registrering att efter överlåtande bolags upplösning talan har väckts om skadestånd till bolaget enligt 15 kap. 5 § samma lag tillämpas 2 § första stycket 1, 3 och 4, andra och tredje styckena samma paragraf samt 3 § 5-8.

Vid anmälan enligt *14 kap. 18 § andra stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) för registrering att efter överlåtande bolags upplösning talan har väckts om skadestånd till bolaget enligt 15 kap. 5 § samma lag tillämpas 2 § första stycket 1, 3 och 4, andra och tredje styckena samma paragraf samt 3 § 5-8.

[3] Senaste lydelse 1988:250.

[4] Senaste lydelse 1988:250.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
31 §[5]	
Vid anmälan för registrering enligt *14 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975:1385)* eller 12 kap. 8 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar av att avtal har träffats om fusion mellan *moderbolag eller* moderförening och helägt dotterbolag skall ges in två avskrifter av styrelsernas protokoll med besluten.	Vid anmälan för registrering enligt *14 kap. 22 § aktiebolagslagen (1975:1385) av fusionsplan* eller *enligt* 12 kap. 8 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar av att avtal har träffats om fusion mellan moderförening och helägt dotterbolag skall ges in två avskrifter av styrelsernas protokoll med besluten.

Införingar i aktiebolagsregistret

48 §

Beslut av registreringsmyndigheten att

1. nedsätta aktiekapitalet och ändra bolagsordningen enligt 4 kap. 13 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385),

2. förklara beslut om nedsättning av aktiekapitalet och ändring av bolagsordningen förfallet enligt 6 kap. 7 § tredje stycket aktiebolagslagen,

3. förklara fråga om fusion förfallen enligt *14 kap. 5 § fjärde stycket* aktiebolagslagen,	3. förklara fråga om fusion förfallen enligt *14 kap. 19* § aktiebolagslagen, antecknas i registret när beslutet vunnit laga kraft.
4. förklara fråga om ändring av bolagsordningen förfallen enligt 17 kap. 8 § första stycket aktiebolagslagen antecknas i registret när beslutet har vunnit laga kraft. *Innehåller bolagsordningen förbehåll enligt 17 kap. 1 § nämnda lag skall i fall som avses i 1 även antalet bundna och fria aktier antecknas.*	

[5] Senaste lydelse 1987:980.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Prövning av vissa ärenden	
53 §[6]	
Fråga om tillstånd som avses i 2 kap. 1 §, *7 kap. 1* §, 8 kap. 4 §, 10 kap. 3 §, 11 kap. 6 eller 8 § första stycket 1 aktiebolagslagen (1975:1385) prövas av kommerskollegium.	Fråga om tillstånd som avses i 2 kap. 1 §, 8 kap. 4 §, 10 kap. 3 §, 11 kap. 6 eller 8 § första stycket 1 aktiebolagslagen (1975:1385) prövas av kommerskollegium.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1995.

[6] Senaste lydelse 1990:1295.

I Kommitténs uppdrag

Genom beslut den 21 juni 1990 tillkallade regeringen en kommitté (Ju 1990:08) med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen (Dir. 1990:46). Kommitténs ledamöter, sakkunniga och experter förordnades under hösten 1990 och kommittén höll sitt första sammanträde den 5 december samma år. Kommittén antog då namnet *Aktiebolagskommittén*.

Kommitténs uppdrag omfattar två delar. Kommittén skall först lämna förslag till de ändringar i aktiebolagslagen som föranleds av den europeiska integrationen. Kommittén skall därefter överväga en rad andra frågor, bl.a. aktiebolagets organisation och minoritetsskyddets utformning.

Genom tilläggsdirektiv (Dir. 1991:89) den 12 september 1991 ålades kommittén att lämna förslag även till regler om s.k. ansvarsgenombrott samt att behandla vissa andra frågor, däribland om det finns skäl att modifiera förbudet för ett bolag att förvärva sina egna aktier.

Det sålunda utvidgade uppdraget begränsades åter då regeringen genom beslut den 28 november 1991 (Dir. 1991:98) upphävde den del av tilläggsdirektiven som avsåg ansvarsgenombrott.

Kommittén framlägger i föreliggande betänkande förslag till lagstiftning föranledd av den första delen av kommitténs uppdrag. EES-avtalet och ett eventuellt framtida medlemsskap i EG kräver att den svenska aktiebolagslagstiftningen anpassas till dels den primära EG-rätten i form av i första hand Romfördraget, dels den sekundära EG-rätten i form av i första hand EG:s bolagsdirektiv.

Romfördraget vilar på den s.k. non-diskrimineringsprincipen, vilken innebär ett förbud mot varje form av diskriminering på grund av nationalitet inom den europeiska gemenskapen. Med hänsyn till detta förbud har kommittén i delbetänkandet Bundna aktier (SOU 1992:13) föreslagit ett upphävande av aktiebolagslagens bestämmelser om bundna aktier.

EG:s bolagsdirektiv syftar till att harmonisera bolagslagstiftningen inom den europeiska gemenskapen. Hittills har EG utfärdat nio

numrerade bolagsdirektiv, till vilka medlemsstaterna har att anpassa sin lagstiftning. Det är bolagsdirektiv 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11 och 12.

Kommitténs ursprungliga uppdrag omfattade samtliga direktiv. Genom beslut den 13 februari 1992 (Dir. 1992:18) överfördes emellertid ansvaret för direktiv 4, 7 och 11 till Redovisningskommittén (Ju 1991:07). Samtidigt meddelades att anpassningen till direktiv 8 skulle utredas i särskild ordning. Aktiebolagskommitténs uppdrag begränsades därmed till de rent bolagsrättsliga direktiven 1, 2, 3, 6 och 12. Det sjätte direktivet äger tillämpning endast i länder där den civilrättsliga lagstiftningen upptar bestämmelser om uppdelning av företag, s.k. fission. Detta är inte fallet i Sverige.

Föreliggande betänkande innefattar i enlighet med det anförda ett förslag till anpassning av aktiebolagslagen till EG:s första, andra, tredje och tolfte bolagsdirektiv.

Kommitténs arbete har bedrivits i samråd med de nordiska grannländerna. Regelbundna överläggningar har ägt rum med de utredningar och departementstjänstemän som i Finland, Norge och Island ansvarar för anpassningen av dessa länders aktiebolagslagstiftning till EG:s krav. Vid dessa överläggningar har också representanter från Danmark deltagit.

Kommittén har till justitiedepartementet avgivit remissvar den 7 april 1992 över Riksskatteverkets hemställan 1991-09-19 om ändringar i delgivningslagen m.m. och den 11 maj 1992 över en inom departementet upprättad promemoria 1992-04-10 om avskaffande av bosättningskraven för vissa befattningshavare i aktiebolag m.m. Vidare har till finansdepartementet avgivits remissvar den 26 augusti 1992 över betänkandet (SOU 1992:30) Kreditförsäkring, Några aktuella problem.

Kommittén har härmed slutfört den första delen av sitt uppdrag och övergår nu till frågor som inte har något omedelbart samband med den europeiska integrationsprocessen. Resultatet av detta arbete kommer att presenteras i kommitténs slutbetänkande.

II Allmän motivering

1 EG, EES och den svenska aktiebolagslagen

1.1 Inledning

Sverige är på väg in i det europeiska samarbetet. Tillsammans med övriga medlemsstater i EFTA har Sverige träffat avtal med EG och dess medlemsstater om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, EES. Avtalet avses träda i kraft den 1 januari 1993. Sverige har också ansökt om medlemskap i EG.

EES-avtalet syftar till en integrering av EFTA-ländernas marknader med EG:s inre marknad. Mellan de avtalsslutande parterna upprättas världens största ekonomiska samarbetsområde med en fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital. För att uppnå detta föreskriver avtalet en anpassning till de regler och principer som gäller för marknaden inom EG.

EG är bl.a. en ekonomisk gemenskap, vars övergripande mål är att skapa tillväxt, stabilitet och ökat välstånd i medlemsstaterna. Formellt består EG av tre självständiga gemenskaper, nämligen den Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG), den Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) samt den Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom). Kol- och stålgemenskapen etablerades år 1952, medan EEG och Euratom tillkom år 1958. Genom det s.k. fusionsfördraget fick gemenskaperna år 1967 fyra gemensamma organ och framstår därför numera som en enhet.

Från att ursprungligen ha haft endast sex medlemmar, nämligen Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Belgien och Luxemburg, utvidgades EG år 1973 med Storbritannien, Irland och Danmark, år 1981 med Grekland och år 1986 med Spanien och Portugal. Totalt har EG i dag sålunda tolv medlemmar. Genom den s.k enhetsakten som trädde i kraft år 1987 har också samarbetet inom gemenskapen vidgats till en rad nya områden.

Den rättsliga grundvalen för EG utgörs av dels de fördrag som ligger till grund för de tre gemenskaperna, dels fusionsfördraget, dels enhetsakten. Det mest övergripande av fördragen är Romfördraget,

vilket ligger till grund för den Europeiska ekonomiska gemenskapen. Tillsammans utgör fördragen och enhetsakten kärnan i vad som brukar kallas den primära EG-rätten.

EG:s övergripande mål skall förverkligas genom upprättandet av en gemensam marknad och ett gradvist närmande av medlemsstaternas ekonomiska politik. För dessa ändamål har EG:s institutioner bemyndigats att utfärda kompletterande rättsakter, s.k. sekundär EG-rätt. Ett omfattande arbete bedrivs för att med sådana rättsakter bl.a. harmonisera medlemsstaternas lagstiftning på områden av betydelse för den gemensamma marknaden.

EG:s regelverk ställer krav på bolagsrättens utformning i medlemsstaterna. Dessa krav uppkommer dels ur den primära EG-rätten, dels ur den sekundära EG-rätten. EES-avtalet innebär att kraven nu gäller även EFTA-länderna.

1.2 EG:s bolagsrätt

1.2.1 Den primära EG-rätten

Romfördragets bärande tanke är att någon särbehandling på grund av nationalitet inte får förekomma. På den gemensamma marknaden skall individer och företag kunna handla och byta tjänster, arbeta, investera och producera, under lika och ostörda konkurrensförhållanden. Denna icke-diskrimineringsprincip kommer till uttryck redan i fördragets inledande bestämmelser och återkommer i dess särskilda regler rörande fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital.

Diskrimineringsförbudet innebär att medlemsstaterna i den nationella lagstiftningen inte får uppställa regler som inom fördragets tillämpningsområde särbehandlar fysiska eller juridiska personer från annan medlemsstat.

På bolagsrättens område innebär detta bl.a. att lagstiftningen inte får hindra eller begränsa rätten för rättssubjekt från annat land inom gemenskapen att förvärva aktier i eller vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett bolag i det egna landet.

Diskrimineringsförbudet är emellertid riktat inte bara till medlemsstaterna, utan också till enskilda rättssubjekt. Det torde exempelvis inte vara tillåtet för ett bolag hemmahörande inom gemenskapen att i bolagsordningen särbehandla medborgare från annan medlemsstat.

1.2.2 Den sekundära EG-rätten

Till den sekundära EG-rätten brukar räknas fyra typer av rättsakter, nämligen förordningar, direktiv, beslut samt yttranden och rekom-

mendationer.

Förordningar är till alla delar bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat. De varken skall eller får transformeras till nationell lagstiftning. Saken kan också uttryckas så att förordningar gäller inom hela gemenskapen på samma sätt som lagar.

Direktiv riktar sig till medlemsstaterna och anger ett visst resultat som skall uppnås inom en bestämd tid, men överlåter åt staterna själva att bestämma form och tillvägagångssätt för den nationella implementeringen.

Beslut är bindande för dem de är riktade till, medan yttranden och rekommendationer inte alls är bindande.

De rättsakter som EG utfärdat på bolagsrättens område utgörs i allt väsentligt av direktiv. Endast i ett fall har en förordning utfärdats.

1.2.2.1 Bolagsdirektiven

EG har hittills utfärdat nio numrerade direktiv på bolagsrättens område. Dessutom har Kommissionen lagt fram utkast eller förslag till ytterligare fyra direktiv, vilka emellertid ännu inte antagits. Man talar i dag om en serie bolagsdirektiv från 1 till 13, där direktiv 5, 9, 10 och 13 ännu inte antagits.

Bolagsdirektiven är utfärdade med hänvisning till Romfördragets bestämmelser om etableringsfrihet, artikel 54 punkten 3 littera g. Deras syfte är att i medlemsstaterna skapa en minsta gemensam skyddsnivå för delägare, borgenärer eller andra som träder i förbindelse med ett bolag. Strävan är inte att skapa en enhetlig, utan en i relevanta avseenden likvärdig lagstiftning i medlemsstaterna. Denna *harmonisering av bolagsrätten* skall underlätta bolagens verksamhet och samarbete på den gemensamma marknaden.

Direktiven är riktade till medlemsstaterna. De innebär en förpliktelse för medlemsstaterna att anpassa de nationella bolagsreglerna till den föreskrivna miniminivån inom en viss tid och därefter avstå från sådana framtida ändringar av reglerna att direktivens krav inte längre uppfylls. Medlemsstaterna får däremot uppställa längre gående krav än vad direktiven föreskriver. Kommittén återkommer i avsnitt 1.2.3 till följderna om en medlemsstat underlåter eller brister i att implementera utfärdade direktiv. Direktiven är i flera fall starkt präglade av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater. Det gäller särskilt de tidigaste direktiven, där förebilden som regel står att finna i tysk och i vissa fall fransk bolagslagstiftning.

De hittills utfärdade bolagsdirektiven är, med ett undantag, begränsade till att avse kapitalassociationer. Enkla bolag, handelsbolag och andra personassociationer har en väsentligt mindre ekonomisk betydelse på den gemensamma marknaden och har därför lämnats utanför harmoniseringsarbetet. En del av direktiven är

dessutom begränsade till att avse endast vissa typer av kapitalassociationer.

Ett förslag till det första bolagsdirektivet framlades redan år 1964, men direktivet antogs först år 1968 (68/151/EEG). Direktivet benämns ofta publicitetsdirektivet, vilket har sin grund i dess omfattande och detaljerade krav på offentliggörande av handlingar och uppgifter rörande bolag. Det anger vilka uppgifter som skall offentliggöras, det sätt på vilket detta skall ske samt vilken rättsverkan offentliggörandet skall ha. Därutöver finns i direktivet bestämmelser om bolagsorganens möjlighet att förplikta bolaget mot tredje man. Slutligen ges bestämmelser om de grunder på vilka ett bolag får förklaras ogiltigt. Direktivet skall tillämpas på såväl aktiebolag som den särskilda bolagsform utan personligt ansvar som i flertalet medlemsstater förekommer vid sidan av aktiebolaget (jfr exempelvis i Tyskland: Aktiengesellschaft och Gesellschaft mit beschränkter Haftung). I länder som skiljer mellan publika och privata aktiebolag skall direktivet tillämpas på båda kategorierna (jfr i Storbritannien och Irland: public och private companies). Det skall i förekommande fall också tillämpas på kommanditbolag på aktier.

Efter nästan nio års upphåll, föranlett framför allt av Storbritanniens, Irlands och Danmarks inträde i gemenskapen, utfärdades år 1976 det *andra bolagsdirektivet* (77/91/EEG). Det benämns ofta kapitaldirektivet och upptar bestämmelser rörande bolagskapitalets storlek, inbetalning, ökning, nedsättning m.m. Till skillnad från första bolagsdirektivet skall det andra direktivet tillämpas på aktiebolag, men inte på den särskilda bolagsformen utan personligt ansvar. I länder som skiljer mellan publika och privata aktiebolag skall det tillämpas endast på publika aktiebolag.

Kommissionen framlade år 1991 förslag (O.J. C 8/5) om att det andra bolagsdirektivet skall kompletteras med bestämmelser som bl.a. begränsar dotterbolags möjligheter att förvärva aktier i moderbolaget. Förslaget kan förväntas bli antaget av Rådet under hösten 1992.

En viktig del i arbetet med att etablera en gemensam marknad går ut på att möjliggöra fusioner över ländergränserna. Internationella fusioner underlättas om fusionsbestämmelserna i berörda länder är likartade. Parallellt med att en arbetsgrupp vid mitten av 1960-talet tillsattes för att framlägga förslag till regler om internationella fusioner, påbörjades därför också utformningen av det *tredje bolagsdirektivet* som behandlar nationella fusioner. Direktivet utfärdades år 1978 (78/855/EEG). Det ålägger medlemsstaterna att i lag reglera två typer av fusion, nämligen absorption och kombination och innehåller detaljerade bestämmelser till skydd för aktieägare och borgenärer i överlåtande och övertagande bolag. Tillämpningsområdet för fusionsdirektivet är detsamma som för andra bolagsdirektivet.

För att i samtliga medlemsstater skapa likvärdiga möjligheter för aktieägare, borgenärer och andra intressenter att erhålla information om ett bolags finansiella ställning, lade Kommissionen år 1971 fram förslag till ett *fjärde bolagsdirektiv* som efter omfattande diskussioner antogs år 1978 (78/660/EEG). Direktivet, som vanligen kallas årsbokslutsdirektivet, syftar till att harmonisera reglerna rörande årsbokslut och förvaltningsberättelse. Det övergripande kravet är att årsbokslutet skall ge en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning. Därför föreskrivs i direktivet en obligatorisk uppställningsform för balans- och resultaträkningen liksom enhetliga regler för värdering och tilläggsinformation. Direktivet skulle tillämpas på dels aktiebolag, dels den särskilda bolagsformen utan personligt ansvar.

I två nya direktiv (90/604/EEG och 90/605/EEG) genomfördes år 1990 betydelsefulla ändringar i det fjärde direktivet. Direktiv 90/604/EEG innebar framför allt lättnader i redovisningskraven för små och medelstora företag, men också utökade möjligheter att offentliggöra bokslut i ECU. Direktiv 90/605/EEG utsträckte tillämpningsområdet för det fjärde direktivet till att omfatta också handels- och kommanditbolag vilkas samtliga obegränsat ansvariga delägare är företag med begränsat delägaransvar.

När det gäller bolagens organisation föreligger klara skillnader i lagstiftningen medlemsländerna emellan. Det är därför inte någon tillfällighet att det förslag till bolagsdirektiv som föranlett den mest intensiva och omfattande debatten bland medlemsstaterna är *förslaget till femte bolagsdirektiv*, det s.k. strukturdirektivet. Med förebild i den tyska lagstiftningen föreslogs år 1972 (O.J. 72/C 131/49) bl.a. att alla aktiebolag skulle ha en s.k. dualistisk organisation med ett lednings- och ett kontrollorgan (jfr i Tyskland: Vorstand och Aufsichtsrat) och att arbetstagarna skulle garanteras representation i kontrollorganet. Förslaget mötte starkt motstånd främst från Storbritannien men också från andra medlemsstater där aktiebolaget har en monistisk organisation (jfr i Storbritannien: board of directors) och där frågan om de anställdas rättigheter anses ligga utanför associationsrättens område. Vissa kritiker ifrågasatte om Romfördragets bestämmelser om etableringsfrihet över huvud kunde anföras som grund för förslaget. År 1983 framlades därför ett nytt förslag (O.J. 83/C 240/2) som innebar en möjlighet för medlemsstaterna att dels välja mellan den dualistiska och monistiska organisationsformen, dels själva besluta om formerna för arbetstagarnas inflytande. Ändringarna synes emellertid endast i begränsad utsträckning ha mildrat motståndet mot direktivförslaget.

Förslaget till femte direktiv upptar också bestämmelser om aktiers röstvärde. På förslag av Kommissionen år 1990 (O.J. 91/C 007/4)

och 1991 (O.J. 91/C 321/9) föreskriver direktivet i denna del att varje aktie skall ha en röst, men att den nationella lagstiftningen får medge att bolagen emitterar rösträttslösa preferensaktier motsvarande högst femtio procent av samtliga aktier i bolaget. Stamaktier med olika röstvärde tillåts däremot inte. Förslaget har mött starkt motstånd främst i Danmark, där ägar- och kontrollstrukturen i näringslivet i stor utsträckning bygger på aktier med olika röstvärde. Danmark har i detta motstånd erhållit visst stöd från andra medlemsstater, i första hand Frankrike, Tyskland och Nederländerna.

Trots Kommissionens förslag till ändringar kvarstår således, på delvis olika grunder, ett betydande motstånd mot förslaget till ett femte direktiv och det synes för närvarande mycket osäkert om det över huvud kommer att utfärdas.

Redan i fusionsdirektivet upptogs kortfattade bestämmelser om s.k. fission, dvs. en uppdelning av ett bolag i två eller flera. En utförlig reglering kom emellertid till stånd först genom det år 1982 utfärdade *sjätte bolagsdirektivet* (82/891/EEC), kallat fissionsdirektivet. Direktivet skiljer sig dock från fusionsdirektivet i det avseendet att en anpassning till dess krav är nödvändig endast i medlemsstater som i sin bolagslagstiftning upptar regler om fission. Detta är i dag fallet i samtliga medlemsstater utom Tyskland, Danmark och Nederländerna.

I det fjärde direktivet (årsbokslutsdirektivet) uttrycks ett önskemål att bolag som omfattas av direktivet i förekommande fall också upprättar koncernredovisning. Redan år 1976, eller två år innan årsbokslutsdirektivet slutligen antogs, framlade Kommissionen följdriktigt ett förslag till direktiv om koncernredovisning. Förslaget mötte ett betydande motstånd, men efter flera ändringar kunde det *sjunde bolagsdirektivet* (83/349/EEG), koncernredovisningsdirektivet, antas år 1983. Direktivet anger i vilka fall koncernredovisning skall upprättas och vilka redovisningsmetoder som skall användas. Det innehåller också bestämmelser om koncernförvaltningsberättelse, revision och offentliggörande. Koncernredovisningsdirektivet gäller i princip samma bolagsformer som det fjärde direktivet.

Såväl årsbokslutsdirektivet som koncernredovisningsdirektivet föreskriver att bokslutet i det enskilda bolaget respektive koncernen skall granskas av en eller flera personer som enligt nationell lag är behöriga att revidera räkenskaper. Vidare upptas i förslaget till det femte bolagsdirektivet utförliga bestämmelser om revision. Direktiven tar emellertid inte ställning till vilka kvalifikationer den skall ha som utför revisionen. Bestämmelser om behörighet att vara revisor har i stället upptagits i *åttonde bolagsdirektivet* (84/253/EEG) som utfärdades år 1984.

En mycket kontroversiell del i harmoniseringsarbetet på bolagsrättens område är den materiella koncernrätten. En utförlig reglering

fanns till helt nyligen endast i Tyskland, men bestämmelser i detta ämne har nu införts också i Portugal. Med den tyska regleringen som förebild presenterade Kommissionen år 1974 och 1975, i två delar, ett *utkast till nionde bolagsdirektiv*, koncerndirektivet. Kortfattat kan detta direktiv sägas innebära att de faktiska inflytandeförhållandena och ekonomiska realiteterna, inte den formella uppdelningen av en verksamhet på flera formellt fristående enheter, skall komma till uttryck i bestämmelserna om bolagets organisation och ledning. Direktivutkastet mötte redan från början ett starkt motstånd från flertalet medlemsstater och Kommissionen har ännu inte kunnat ena sig om ett formellt förslag i ämnet. Det får mot denna bakgrund anses mycket osannolikt att det nionde direktivet över huvud kommer att utfärdas.

Som påpekats i anslutning till tredje bolagsdirektivet tillsattes redan vid mitten av 1960-talet en arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag till överenskommelse mellan medlemsstaterna om internationella fusioner. Gruppens förslag förkastades emellertid av Rådet. Kommissionen inriktade därefter sina ansträngningar på att utforma ett direktiv i ämnet och framlade år 1985 ett *förslag till tionde bolagsdirektiv* (O.J. 85/C 23/11) rörande internationella fusioner. Förslaget syftar till att skapa en rättslig grund för gränsöverskridande fusioner. Tillämpningsområdet är detsamma som för tredje bolagsdirektivet och även till sitt innehåll är direktiven till stora delar identiska. Rådet har emellertid ännu inte antagit förslaget, vilket förklaras bl.a. av en från tysk sida uttryckt oro för att fusioner över ländergränserna skulle kunna utnyttjas för att underminera nationella regler om arbetstagarrepresentation i bolagsorganen. Vissa skatterättsliga problem har tidigare också förlegat, men dessa synes ha undanröjts genom ett nyligen antaget direktiv (90/434/EEG) rörande beskattning av bl.a. internationella fusioner.

Det *elfte bolagsdirektivet* (89/666/EEG) behandlar utländska filialer och innehåller bestämmelser till skydd för tredje man. Tanken är att tredjemansskyddet skall vara detsamma vare sig det utländska bolaget har etablerat sig i värdlandet genom ett dotterföretag eller en filial. Med detta syfte utsträcker filialdirektivet det första bolagsdirektivets krav på offentliggörande av redovisningshandlingar och annat rörande bolaget i fråga till att gälla också i medlemsland där filial etablerats. Direktivet utfärdades år 1989 och skall tillämpas fr.o.m. år 1992.

Kommissionen antog år 1986 ett handlingsprogram för små och medelstora företag. I motiven till programmet framhåller Kommissionen att programmet förutsätter förslag på bolagsrättens område som kan främja tillkomsten och utvecklandet av småföretag och möjliggöra för enskilda att driva verksamhet i bolagsform. Uttalandet skall ses i ljuset av att lagstiftningen i flera medlemsstater ännu vid

denna tidpunkt innebar att ett bolag kunde bildas endast av två eller flera bolagsmän och att bolaget skulle upplösas om antalet ägare sedermera kom att understiga det föreskrivna antalet. För att ändra detta kräver det år 1988 utfärdade *tolfte bolagsdirektivet* (89/667/EEG) att regler om enmansbolag införs i samtliga medlemsstater. Direktivet uppställer därutöver vissa krav på dokumentation av rättshandlingar mellan bolaget och ägaren.

Redan under 1970-talets första år utarbetades på Kommissionens uppdrag ett förslag till direktiv om företagsuppköp. Förslaget möttes emellertid av ett mycket svagt intresse från medlemsstaternas sida. Förvärv av företag genom offentliga uppköpserbjudanden förekom då nästan bara i det amerikanska och brittiska näringslivet. Den markant ökade aktiviteten på världens aktiemarknader under 1980-talet och de tendenser som då också kunde skönjas till en våg av företagsköp i Europa, föranledde emellertid Kommissionen att år 1989 lägga fram ett *förslag till trettonde bolagsdirektiv* i ämnet (O.J. 89/C 64/8). Året därefter framlades ett förslag om vissa tillägg till detta förslag (O.J. 90/C 240/7).

Kommissionens förslag till ett trettonde bolagsdirektiv rörande offentliga uppköpserbjudanden kan i korthet sägas gå ut på att skapa ett minimiskydd för ägare till aktier som blir föremål för offentliga uppköpserbjudanden. Med utgångspunkten att alla aktieägare i samma ställning skall behandlas lika upptar direktivförslaget regler om bl.a. erbjudandeplikt vid innehav av viss röstandel, hur ett offentligt uppköpserbjudande skall vara utformat och vad det företag som avses med erbjudandet skall iaktta under budperioden. Direktivförslaget har sin förebild i den brittiska City Code on Takeovers and Mergers. Det hade ursprunglingen också ett starkt stöd från brittiskt håll, men i dag synes intresset väsentligt mindre från såväl Storbritanniens som övriga medlemsstaters sida för att genomföra förslaget.

1.2.2.2 Förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar

Direktiv är det vanligaste harmoniseringsinstrumentet. Det är också ett instrument som respekterar medlemsstaternas suveränitet på det sättet att det är bindande endast med avseende på de resultat som skall uppnås. Medlemsstaterna får själva besluta om form och tillvägagångssätt för direktivens implementering. På områden där en närmast likalydande reglering i samtliga medlemsstater är av särskild betydelse, utfärdas i stället förordningar.

Förordningen (2137/85) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar som år 1985 utfärdades med hänvisning till art. 235 Romfördraget erbjuder en särskild associationsform för samarbete mellan framför allt mindre och medelstora företag i olika med-

lemsstater.

En intressegruppering kan närmast liknas vid ett handelsbolag. Den har egen rättshandlingsförmåga, men dess medlemmar är personligt ansvariga för dess förpliktelser.

Grupperingen bildas genom ett avtal mellan minst två fysiska eller juridiska personer som bedriver sin huvudsakliga verksamhet respektive har sitt huvudkontor i olika medlemsstater. Avtalet skall registreras i ett särskilt register i det land där grupperingen skall ha sitt säte.

Så snart registrering skett kan grupperingen i eget namn förvärva rättigheter och ikläda sig skydigheter av alla slag, ingå avtal eller vidta andra rättshandlingar samt föra talan inför domstol eller annan myndighet. Huruvida grupperingen också skall betecknas som juridisk person avgörs dock av det land där den är inregistrerad.

Grupperingens syfte skall vara att underlätta eller utveckla medlemmarnas ekonomiska verksamhet. Den får inte ha något eget vinstsyfte. Vinsten av dess verksamhet anses ha uppkommit i medlemmarnas egen rörelse och beskattas där. Grupperingen är därför inte skattepliktig.

Grupperingens verksamhet skall knyta an till medlemmarnas ekonomiska verksamhet och får i förhållande till denna endast vara av understödjande karaktär. Grupperingen får därför inte utöva någon form av styrning eller kontroll över medlemmarnas egen verksamhet och inte heller inneha aktier eller andelar i ett företag som är medlem i grupperingen. Den får inte heller ha fler än 500 anställda.

Grupperingens högsta beslutande organ är medlemsförsamlingen. Dess beslut skall fattas enhälligt om inte annat följer av det grundläggande avtalet. I avtalet kan sålunda tas in beslutsförhets- och majoritetsregler. Varje medlem har som huvudregel en röst, oberoende av kapitalinsats, men i det grundläggande avtalet kan vissa medlemmar tilldelas flera röster. Avtalet får dock inte ge en enskild medlem röstmajoritet.

Grupperingen företräds av en eller flera företagsledare. Bestämmelserna om ställföreträdares behörighet har utformats efter mönster av det första bolagsdirektivet.

Medlem får utträda ur grupperingen på grunder som bestämts i avtalet eller efter övriga medlemmars samtycke. Medlem kan också uteslutas ur grupperingen.

För EG:s medlemsstater innebär förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar framför allt en skyldighet att upprätta ett register för sådana grupperingar. De måste vidare se till att de handlingar och uppgifter som införs i registret offentliggörs. Bestämmelserna härom motsvarar vad som i första bolagsdirektivet föreskrivs i fråga om offentliggörande av handlingar och uppgifter i

medlemsstaternas aktiebolagsregister.

Det har varit möjligt att bilda europeiska ekonomiska intressegrupperingar fr.o.m. den 1 juli 1989. Ett och ett halvt år senare, vid utgången av år 1991, hade drygt 200 grupperingar registrerats inom gemenskapen.

1.2.2.3 Förslaget till förordning om Europabolag

Kommissionen har sedan länge arbetat med att tillskapa en övernationell europeisk bolagsform kallad Europabolag. Flera förslag till en förordning i ämnet har lagts fram, senast år 1991 (O.J. 91/C 174/2).

Enligt förslaget är Europabolaget ett aktiebolag som kan bildas av två eller flera bolag från olika medlemsstater inom gemenskapen.

Kommissionen ger f.n. arbetet med Europabolagsförordningen hög prioritet. Den har lämnat den ursprungliga tanken på en heltäckande reglering och föreslår i stället att medlemsstaterna själva skall få besluta om vissa saker.

1.2.3 Förhållandet till nationell rätt

EG-rättssystem är autonomt, men är samtidigt en del av medlemsstaternas interna rättssystem. I betydande utsträckning skall EG-rätten tillämpas av medlemsstaternas myndigheter på samma sätt som inhemsk rätt. För det fall reglerna skall tillämpas utan mellankommande nationell rättsbildning, säges de vara *direkt tillämpliga*. Detta är fallet med delar av Romfördraget, men även förordningar är enligt art. 189 andra stycket Romfördraget till alla delar bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat. De skall i sin EG-rättsliga form, omedelbart och ord för ord tillämpas av medlemsstaternas domstolar och förvaltningsmyndigheter.

Skulle en domstol i en medlemsstat i samband med prövning av ett mål finna att en nationell bestämmelse strider mot en EG-bestämmelse som är direkt tillämplig, skall domstolen inte tillämpa den nationella bestämmelsen. Enligt EG-domstolens praxis har nämligen EG-regeln *företräde framför nationella regler* och skall tillämpas oavsett vad som föreskrivits i den nationella rättsordningen, jfr Fall 6/64, Costa v. Enel, [1964], Saml. s. 585.

Vissa bestämmelser i EG-rätten har också s.k. *direkt effekt*. Därmed avses att bestämmelserna grundar rättigheter eller skyldigheter för enskilda och att enskilda parter kan åberopa dem inför domstolar och andra myndigheter i medlemsstaterna. Detta gäller såväl bestämmelser i Romfördraget som i den sekundära EG-rätten. I fråga om Romfördraget innebär det bl.a. att vissa bestämmelser kan åberopas av enskilda trots att de primärt riktar sig till medlemsstaterna. Detta

framgår inte av fördraget, men slogs fast av EG-domstolen redan ett par år efter dess undertecknande, jfr Fall 26/62, van Gend & Loos, [1963], Saml. s. 1. Andra bestämmelser, främst i förordningar, har sådant innehåll att de direkt berör enskildas rättsställning. Allmänt gäller att en regel för att ha direkt effekt måste vara klar och tydlig, inte lämna utrymme för skilda nationella lösningar och inte vara villkorad t.ex. av att medlemsstaterna åtagit sig några lagstiftningsåtgärder.

Direktiv är inte direkt tillämpliga. Enligt art. 189 tredje stycket Romfördraget är direktiv bindande i fråga om det resultat som skall uppnås, men överlämnar åt medlemsstaterna att välja form och metod för detta. Medlemsstaterna skall, inom en i direktiven angiven tid, transformera direktivens bestämmelser till nationell rätt. Detta kan ske genom lag, men också genom en regeringsförordning. Det är, om inte annat framgår av direktivtexten, också möjligt att uppfylla direktivkrav genom fast domstolspraxis. Däremot är det inte tillfyllest att hänvisa till administrativ praxis, om denna fritt kan ändras av de tillämpande myndigheterna.

Medlemsstat som underlåter eller brister i att implementera ett direktiv inom den föreskrivna tiden kan på talan av Kommissionen eller annan medlemsstat fällas för fördragsbrott av EG-domstolen och åläggas att vidta rättelse, art. 169 Romfördraget. Domstolen saknar dock sanktionsmöjligheter för det fall medlemsstaten inte följer domstolens åläggande. Mot denna bakgrund är av särskilt intresse att även direktiv kan ha direkt effekt, jfr bl.a. Fall 8/81, Becker, [1982], Saml. s. 53. En enskild individ eller ett företag kan då direkt åberopa bestämmelserna i direktivet i en tvist inför en nationell domstol eller EG-domstolen.

Den direkta effekten av direktiv är dock begränsad på det sättet att enbart sådana bestämmelser som ger enskilda rättigheter mot det allmänna kan ge direkt effekt (s.k. vertikal verkan), jfr bl.a. Fall 152/84, Marshall, [1986], Saml. s. 723. Direktiv kan inte ge upphov till skyldigheter för enskilda i förhållande till det allmänna. Inte heller kan ett direktiv påverka rättsförhållandet mellan enskilda rättssubjekt.

EG-rätten skall i betydande utsträckning tillämpas av nationella domstolar och myndigheter inom gemenskapen. Det är viktigt att EG-rätten därvid *tolkas enhetligt*. Enskilda individer och företag skall åtnjuta samma rättsskydd oberoende av i vilken medlemsstat de har sin hemvist eller bedriver sin verksamhet. Tolkningen ankommer därför ytterst på EG-domstolen, art. 164 Romfördraget. Domstolen är exklusivt behörig att uttala sig om innebörden av EG:s regler.

Domstolens tolkning skall som huvudregel ske utan analogier till folkrätt eller nationell rätt. Dess tolkningsprinciper skiljer sig inte i något avgörande hänseende från de principer som används i medlems-

staternas domstolar. Tolkningen tar sin utgångspunkt i den aktuella bestämmelsens ordalydelse, men betydande vikt läggs också vid dess syfte. I sina avgöranden framhåller domstolen ofta nödvändigheten av att tolka EG-bestämmelserna så att deras syfte förverkligas på mest effektiva sätt, den s.k. *effektivitetsprincipen*.

Till skillnad från vad som är fallet i svensk rätt spelar förarbeten en mycket begränsad roll som rättskälla för domstolen. Den har helt avvisat möjligheten att beakta förarbeten till de grundläggande fördragen och är också mycket obenägen att använda sig av förarbeten till förordningar, direktiv och andra rättsakter utfärdade av gemenskapens institutioner. Det kan i detta sammanhang också noteras att i den mån förarbeten till EG:s rättsakter över huvud finns att tillgå, så är de som regel mycket knapphändiga och innehåller inte några tolkningsanvisningar.

Väcks vid en nationell domstol frågan om tolkning av Romfördraget eller om tolkning eller giltighet av en rättsakt som utfärdats av någon av EG:s institutioner, har domstolen möjlighet, och i vissa fall skyldighet, att inhämta ett *tolkningsbesked* från EG-domstolen, art. 177 Romfördraget. För underrätter är frågerätten fakultativ; domstolen avgör själv om ett tolkningsbesked är nödvändigt för att den skall kunna döma i saken. För domstol i sista instans föreligger däremot som huvudregel en skyldighet att inhämta ett tolkningsbesked. Beskedet är bindande för domstolen, som också måste lägga det till grund för utgången i målet.

EG-domstolen skall tolka EG-rätten, medan det ankommer på den nationella domstolen att tillämpa denna. I praktiken är dock gränsen mellan tolkning och tillämpning svår att upprätthålla.

Ett belysande exempel på den långtgående betydelsen av domstolens tolkningsbesked erbjuder fallet Marleasing C-106/89, avgjort den 13 november 1990.

Det spanska aktiebolaget La Comercial bildades av tre stiftare. Bland stiftarna fanns bolaget Barvesia som i samband med bolagsbildningen överförde alla sina tillgångar till La Comercial medan skulderna stannade hos Barvesia. En av Barvesias fordringsägare, bolaget Marleasing, väckte då talan vid spansk domstol och yrkade att La Comercial skulle ogiltigförklaras. Till grund för sitt yrkande åberopade Marleasing att La Comercial bildats uteslutande i syfte att rädda tillgångar undan Barvesias fordringsägare och att bolaget därför, enligt den spanska civillagstiftningen, var ogiltigt. La Comercial invände häremot att den anförda ogiltighetsgrunden, på grund av artikel 11 i EG:s första bolagsdirektiv, inte kunde åberopas.

Den nämnda artikeln 11 innehåller en uttömmande uppräkning av vilka grunder som får åberopas till stöd för en talan om ogiltigförklaring av ett aktiebolag som hunnit bli registrerat. Artikeln innehåller

inte någon bestämmelse som motsvarar den åberopade spanska lagstiftningen. Spanien hade vid den aktuella tidpunkten inte anpassat sin lagstiftning till direktivets krav, trots att tiden härför gått ut.

Den spanska domstolen frågade EG-domstolen om artikel 11 i första bolagsdirektivet har direkt effekt. Svaret blev nekande: Ett direktiv kan inte ålägga enskilda rättssubjekt skyldigheter och kan inte åberopas vid tvister mellan enskilda. På eget initiativ konstaterade emellertid EG-domstolen att vad den spanska domstolen egentligen sökte svar på var huruvida den nationella lagstiftningen måste tolkas i ljuset av EG:s direktiv. I svaret på den frågan konstaterade domstolen att den nationella lagstiftningen, oberoende av om den tillkommit före eller efter direktivet, så långt det är möjligt skall tolkas i enlighet med direktivets lydelse och syfte. I det aktuella fallet innebar detta att ett bolag inte kunde förklaras ogiltigt på andra grunder än de som anges i första bolagsdirektivet. Den spanska civillagens lydelse till trots undgick därmed La Comercial att ogiltigförklaras.

I fallet Frankovich C-6/90, C-9/90, avgjort den 19 november 1991, har EG-domstolen slagit fast att ett direktiv i vissa fall kan grunda *skadeståndsansvar* för den medlemsstat som försummar att genomföra de åtgärder som krävs för att uppfylla direktivets krav. Fallet gällde tolkningen av ett direktiv (80/987/EEG) rörande arbetstagares rätt till lön i händelse av arbetsgivarens insolvens. Direktivet innebär bl.a. att arbetstagare skall erhålla en viss minimilön vid arbetsgivares konkurs. Italien underlät att inom den föreskrivna tiden uppfylla direktivets krav och fälldes, på talan av Kommissionen enligt art. 169 Romfördraget för fördragsbrott. Därefter stämde några italienska arbetstagare, som inte fått ut sin lön av arbetsgivarens konkursbo, italienska staten med yrkande om skadestånd motsvarande lönefordringarna. Med stöd av art. 177 Romfördraget frågade den italienska domstolen EG-domstolen dels om direktivet hade direkt effekt, dels om det kunde grunda rätt till skadestånd av staten för fördragsbrott.

EG-domstolen anförde att direktivbestämmelserna inte var tillräckligt precisa för att den nationella domaren skulle kunna betrakta enskilda som adressater och att direktivet därför saknade direkt effekt. Detta till trots, grundade direktivet enligt domstolen rätt till skadestånd. Det EG-rättsliga systemet ålägger enligt domstolen medlemsstaterna ett ansvar gentemot enskilda om staterna genom fördragsbrott på något sätt inskränker de rättigheter EG-rätten skänker enskilda.

Med avgörandet i Frankovich-målet har EG-domstolen satt ytterligare press på medlemsstaterna att anpassa sin lagstiftning till EG:s direktiv.

1.3 EES-avtalet och EG:s bolagsrätt

Sverige har ansökt om medlemskap i EG. Beviljas denna ansökan inträder Sverige i gemenskapen på samma villkor som övriga medlemsstater. EG-rätten blir då en del av den svenska rätten.

Det nu ingångna EES-avtalet vilar på folkrättslig grund. Det innebär ett långtgående åtagande om anpassning till EG-rätten, men gör inte EG-rätten till en del av svensk rätt. EG-rättens ställning i förhållande till nationell rätt i EG:s medlemsstater kommer med andra ord inte att ha sin omedelbara motsvarighet i dess förhållande till svensk rätt.

På bolagsrättens område innebär EES-avtalet ett åtagande att anpassa den svenska lagstiftningen till såväl den primära som sekundära EG-rätten. Den primära EG-rätten har i relevanta delar överförts till EES-avtalets huvudbestämmelser, medan den sekundära EG-rätten på bolagsrättens område har upptagits i en bilaga som fogats till avtalet.

1.3.1 EES-avtalet och den primära EG-rätten

Den primära EG:rätten har sin motsvarighet i EES-avtalets huvudbestämmelser. Enligt det av regeringen framlagda förslaget till lag om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) skall dessa bestämmelser gälla såsom lag här i landet (prop. 1991/92:170).

I likhet med Romfördraget vilar EES-avtalet på ett förbud mot diskriminering på grund av nationalitet. Det innebär på aktiebolagsrättens område framför allt att bestämmelser i den svenska lagstiftningen som särbehandlar fysiska eller juridiska personer från annat land inom EES-området måste bort.

Kommittén har på grund härav föreslagit att det svenska systemet med bundna aktier skall upphävas (SOU 1992:13). Inom justitiedepartementet har vidare utarbetats ett förslag om ändrade bosättningskrav för stiftare, styrelseledamöter och verkställande direktör i svenska aktiebolag. Genomförs dessa förslag torde aktiebolagslagen i allt väsentligt tillgodose de krav som följer av EES-avtalets huvudbestämmelser.

1.3.2 EES-avtalet och den sekundära EG-rätten

Den sekundära EG-rätten på bolagsrättens område har fogats till EES-avtalet som en bilaga. I artikel 77 av EES-avtalet anges att bilaga XXII innehåller särskilda bestämmelser om bolagsrätt. I bilagan anges att EFTA-staterna till fullo skall implementera dels EG:s hittills utfärdade bolagsdirektiv, dels förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar. Vid tolkning av dessa rättsakter skall det

till avtalet hörande protokoll 1 beaktas.

Den metod som skall användas för att implementera den sekundära EG-rätten regleras i artikel 7 av EES-avtalet. Av artikeln framgår att rättsakter svarande mot EG:s förordningar skall göras till en del av den svenska rättsordningen, medan det står EFTA-staterna fritt att välja form och metod för att implementera rättsakter som motsvarar EG-direktiv.

Enligt vad kommittén erfarit kommer justitiedepartementet under hösten 1992 framlägga ett förslag om att införliva förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar i svensk rätt.

I likhet med vad som är fallet i EG:s medlemsstater står det EFTA-länderna fritt att välja form och metod för implementering av EG:s direktiv. Bolagsdirektiven berör frågor som i Sverige regleras i aktiebolagslagen och andra författningar. Kommittén föreslår med hänsyn härtill att de direktiv som kommittén nu behandlar implementeras i svensk rätt genom ändringar i aktiebolagslagen och andra besläktade författningar.

1.3.3 Förhållandet till nationell rätt

Enligt EG-domstolens praxis har EG-rätten företräde framför nationella regler och skall tillämpas oavsett vad som föreskrivs i den nationella rättsordningen. Denna ordning har inte någon omedelbar motsvarighet i EES-avtalet. Avtalsparterna har inte överlåtit någon normgivningskompetens till EES-organen. Samtidigt är det för en enhetlig rättstillämpning nödvändigt att EES-reglerna får ett genomslag i EFTA-staterna på ett sätt som motsvarar ordningen inom EG.

I detta syfte har till avtalet fogats ett protokoll 35, i vilket EFTA-staterna åtar sig att införa en författningsbestämmelse av innebörd att EES-regler skall ta över om det uppstår konflikter mellan införlivade EES-regler och andra författningsbestämmelser.

I förslaget till EES-lag har i enlighet härmed upptagits en *lagvalsregel* enligt vilken föreskrifter i EES-lagen eller annan lag som har meddelats för att uppfylla Sveriges förpliktelser enligt EES-avtalet skall tillämpas utan hinder av vad som föreskrivs i lag (5 §). Motsvarande skall gälla också i förhållandet mellan författningsföreskrifter av lägre statsrättslig valör än lag.

Det är emellertid att märka att såväl protokoll 35 som den svenska lagvalsregeln endast behandlar konflikter mellan införda EES-regler och andra författningsbestämmelser. De säger ingenting om vad som skall gälla om Sverige underlåter eller brister i att införliva en EES-regel. Någon motsvarighet till vad som inom EG-rätten betecknas som direkt effekt har Sverige inte åtagit sig att införa och det är inte heller lagvalsregeln avsedd att åstadkomma. Skulle Sverige brista i

sina åtaganden att införliva en EES-regel, innebär det ett folkrättsligt brott mot avtalet, men någon direkt effekt av regeln uppkommer inte.

Kraven på en enhetlig tolkning av EG-rätten har sin motsvarighet i EES-avtalet. Redan i avtalets preambel uttalas att parternas strävan är att uppnå och vidmakthålla en *enhetlig tolkning och tillämpning* av såväl avtalet som sådana bestämmelser i EG-rätten som materiellt har sin motsvarighet i avtalet. Vidare uttalas att enskilda fall skall behandlas lika såvitt avser de fyra friheterna och förutsättningarna för en fri konkurrens.

Av intresse är vidare artikel 6 i EES-avtalet enligt vilken bestämmelserna i avtalet, i den mån de är identiska med bestämmelser i den primära eller sekundära EG-rätten, vid genomförande och tillämpning skall tolkas i enlighet med relevanta avgöranden av EG-domstolen som meddelats före dagen för avtalets undertecknande. Saken kan också uttryckas så att en EES-regel som i och med avtalet införlivas i den svenska rättsordningen och som materiellt har sin motsvarighet i EG-rätten, skall ges det innehåll som denna regel fått genom EG-domstolens praxis.

Enligt artikel 107 och protokoll 34 av EES-avtalet kan EFTA-staterna låta sina nationella domstolar inhämta besked från EG-domstolen om hur bestämmelser i EES-avtalet skall tolkas. Med hänsyn till att ett sådant besked emellertid skall vara bindande för den nationella domstolen, har förfarandet ansetts strida mot 11 kap. 2 § regeringsformen. För svenska domstolar kan det i stället bli aktuellt att inhämta ett rådgivande yttrande från den särskilda EFTA-domstol som enligt artikel 108 skall inrättas. Närmare bestämmelser om denna domstol finns i det mellan EFTA-länderna ingångna s.k. övervakningsavtalet.

En särskild aspekt av EES-avtalets bestämmelser om enhetlig tolkning och tillämpning av EES-regler som materiellt motsvaras av regler i EG-rätten är den betydelse dessa bestämmelser får för utformningen av förarbeten till nationell lagstiftning. Tolkningen av EES-reglerna ankommer på EFTA-domstolen och tolkningsanvisningar i förarbeten kan i princip inte förekomma. Detta synsätt präglar också regeringens proposition (1991/92:170) om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Sålunda framhåller föredragande statsrådet att tolkningsreglerna i avtalet innebär att det i framtida lagförarbeten på de områden som omfattas av EES-avtalet inte kommer att finnas något utrymme för sådana motivuttalanden om hur vissa regler bör tolkas som hos oss av tradition tillmätts stor betydelse i domstolars rättstillämpning. Däremot kan det vara lämpligt att göra uttalanden om varför en viss föreslagen reglering kan anses överensstämma med vad det ifrågavarande direktivet kräver (prop. 1991/92:170 s.150).

1.3.4 Tidpunkten för en anpassning

Anpassningen till EES-avtalets krav skall som huvudregel vara genomförd vid tidpunkten för avtalets ikraftträdande, dvs. såvitt i dag kan bedömas den 1 januari 1993. Detta gäller fullt ut i fråga om avtalets huvudbestämmelser, medan i flera fall en viss övergångstid medgivits för anpassning till den sekundära EG-rätten.

På bolagsrättens område gäller enligt bilaga XXII att en anpassning till de utfärdade bolagsdirektiven och förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar skall vara genomförd senast två år efter avtalets ikraftträdande. Träder avtalet i kraft som planerat, måste ändringarna sålunda träda i kraft senast den 1 januari 1995. För vissa direktivbestämmelser medges dock ytterligare anstånd med genomförandet.

2 Privata och publika aktiebolag

2.1 Inledning

Aktiebolaget vilar på principen att ägarnas ansvar är begränsat till det i bolaget tillskjutna kapitalet. Det är emellertid inte bara i aktiebolag som ägarna inte har något personligt ansvar för bolagets förpliktelser. I samtliga medlemsstater i EG och i många andra länder finns i dag en eller flera bolagsformer där ägarnas ansvar är begränsat till vad de betalat in till bolaget som aktiekapital eller motsvarande.

I Sverige står - med reservation för kommanditbolag som kan ha ett aktiebolag som komplementär - endast aktiebolagsformen till buds för den som vill driva verksamhet i bolag utan personligt ansvar för bolagets förpliktelser. Den anpassning till EG som nu förestår gör det inte nödvändigt att införa ytterligare en bolagsform utan personlig ansvarighet i svensk rätt men väcker frågan om det är önskvärt.

2.2 Aktiebolagsformens användning i Sverige

I Sverige finns i dag drygt 280 000 registrerade aktiebolag. Av dessa är 190 000 bolag verksamma. Antalet aktiebolag ökar fortlöpande och har mer än fördubblats under de senaste två decennierna.

Aktiebolagen är av mycket varierande storlek. Tillsammans har de 190 000 verksamma bolagen omkring 1 900 000 anställda, men merparten av dessa återfinns i ett mycket begränsat antal bolag. Närmare en tredjedel av bolagen har inte några anställda alls och 90 procent, eller 170 000 bolag, har färre än 10 anställda. Endast drygt 400 aktiebolag har fler än 500 anställda. Se tabell 1. Tidigare undersökningar tyder på att bilden blir densamma om man fördelar aktiebolagen efter omsättning.

Tabell 1 Svenska aktiebolag verksamma vid årsskiftet 1990-91 fördelade efter antal anställda

Anställda	Antal företag	Totalt antal anställda
0	61 200	0
1	29 200	29 000
2 - 4	47 900	131 000
5 - 9	23 600	154 000
10 - 19	13 100	175 000
20 - 49	7 800	235 000
59 - 99	2 400	164 000
100 - 199	1 200	163 000
200 - 499	700	208 000
500 -	435	698 000

Källa: Centrala Företagsregistret, SCB

Den svenska lagstiftaren har, i motsats till vad som är fallet i många andra länder, sedan länge godtagit att ett aktiebolag har endast en ägare. Detta torde så gott som undantagslöst vara fallet i de drygt 60 000 bolag som saknar anställda och det kan antas att en mycket stor andel av de bolag som har ett begränsat antal anställda, har endast en person eller en familj som ägare. En annan grupp med en ofta mycket begränsad ägarkrets är dotterbolagen. Totalt finns i landet drygt 13 000 koncerner med omkring 40 000, som regel helägda, dotterföretag.

När verksamheten växer ökar som regel bolagets behov av kapital. För att möjliggöra kapitalanskaffning i stor skala till låga kostnader, har många bolag introducerat sina aktier på aktiemarknaden. Till allra största del upprätthålls denna marknad i dag genom den handel som bedrivs vid Stockholms fondbörs. Totalt förekommer börshandel i omkring 200 företags aktier. Antalet ägare i dessa bolag varierar från omkring 500 i de minsta bolagen till fler än 100 000 i de största bolagen. I viss utsträckning förekommer det också att bolag vilkas aktier inte handlas vid Stockholms fondbörs har en större krets aktieägare. Kommittén bedömer att det i dag finns drygt 100 onoterade bolag med minst 100 ägare.

2.3 Aktiebolagslagens tillämpningsområde

Aktiebolagslagen äger tillämpning på samtliga svenska aktiebolag såvida inte annat är föreskrivet i särskild lag.

Med hänsyn till verksamhetens speciella art finns särskilda

bestämmelser för bankaktiebolag i bankaktiebolagslagen (1987:618) och för försäkringsaktiebolag i försäkringsrörelselagen (1982:713). Särskild lagstiftning finns också bl.a. för fondbolag i lagen (1990:11-14) om värdepappersfonder, finansbolag i lagen (1988:606) om finansbolag samt värdepappersbolag i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Aktiebolagslagens generella tillämplighet hindrar emellertid inte att i enskilda bestämmelser uppställs särskilda regler med hänsyn till bolagets storlek, bolagets ägarstruktur eller huruvida bolagets aktier är föremål för handel på aktiemarknaden.

Särskilda regler med hänsyn till bolagets storlek finns bl.a. i 8 kap. rörande bolagets ledning. I 8 kap. 1 § föreskrivs att bolagets styrelse skall ha minst tre ledamöter, men att ett mindre antal ledamöter godtas om aktiekapitalet eller maximikapitalet inte uppgår till 1 miljon kronor. Motsvarande storleksgräns finns i 8 kap. 3 § beträffande skyldigheten att i bolaget ha en verkställande direktör.

En huvudsakligen storleksmässig skillnad mellan olika bolag görs också i bestämmelserna om revisors kvalifikationer. Sålunda föreskrivs i 10 kap. 3 § att minst en av bolagets revisorer skall vara auktoriserad om tillgångarnas nettovärde överstiger ett belopp som motsvarar 1 000 gånger basbeloppet eller antalet anställda under de två senaste räkenskapsåren i medeltal överstigit 200 eller bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.

Särskilda regler för bolag av olika storlek finns också i 4 kap. rörande ökning av bolagets aktiekapital samt i 11 kap. rörande bolagets redovisning.

En skiljelinje med anknytning till ägarförhållandena i bolaget dras i 9 kap. 12 § fjärde stycket som när det gäller bolag med högst tio aktieägare bl.a. föreskriver att varje ägare skall beredas tillfälle att ta del av böcker, räkenskaper och andra handlingar, som rör bolagets verksamhet, i den omfattning det behövs för att kunna bedöma bolagets ställning eller visst ärende som skall förekomma på bolagsstämma.

Vad slutligen gäller anknytningen till aktiemarknaden har redan nämnts 10 kap. 3 § rörande revisors kvalifikationer i bolag vars aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats. För samma grupp av bolag görs i 4 kap. 1 § fjärde stycket undantag från förbudet mot nyemission till underkurs.

De skillnader som sålunda görs mellan olika aktiebolag är jämförelsevis små. Fördelarna med en enhetlig reglering, som bl.a. innebär att minoritets- och tredjemansskyddet i allt väsentligt är detsamma i stora och små aktiebolag, har ansetts överväga nackdelarna. De förslag som vid flera tillfällen väckts om att införa en särskild

bolagsform utan personlig ansvarighet för mindre bolag har därför avslagits av statsmakterna.

2.4 Tidigare överväganden rörande en ny bolagsform utan personligt ägaransvar i svensk rätt

Frågan om att i Sverige införa en särskild bolagsform utan personligt ägaransvar vid sidan av aktiebolaget togs första gången upp av Lagberedningen i förarbetena till 1944 års aktiebolagslag. I sitt betänkande (SOU 1941:8-9) Förslag till lag om aktiebolag m.m. redogjorde beredningen för regleringen och de praktiska erfarenheterna av denna bolagsform i andra länder, men ansåg sig, efter samråd med de övriga nordiska länderna, inte böra föreslå en sådan bolagsform för svenskt vidkommande. Bolagsformen i fråga saknade enligt Lagberedningen grundval i den svenska rättsutvecklingen och de utländska erfarenheterna ansågs visa att den i stor utsträckning kommit att missbrukas, framför allt till följd av bristfälliga kontroll- och publicitetsföreskrifter. Lagberedningens uppfattning var att många av de fördelar som skulle vara förbundna med en särskild bolagsform för mindre bolag kunde uppnås redan genom särskilda bestämmelser i ett aktiebolags bolagsordning. Beredningen uteslöt dock inte att frågan i framtiden skulle kunna tas upp till förnyat övervägande.

Trettio år senare aktualiserades frågan om en särskild bolagsform i förarbetena till 1975 års aktiebolagslag. Aktiebolagsutredningen förordade i sitt betänkande (SOU 1971:15) Förslag till aktiebolagslag m.m., efter samråd med övriga nordiska länder, att lagstiftningen skulle tillhandahålla endast en form av bolag utan personligt ägaransvar, nämligen aktiebolaget. För svenskt vidkommande kvarstod enligt utredningen de av Lagberedningen anförda skälen mot ytterligare en bolagsform utan sådant ansvar.

År 1973 beslutade regering och riksdag att höja kravet på aktiekapitalets minsta storlek från 5 000 kronor till 50 000 kronor. Höjningen gav upphov till starka krav, framför allt från småföretagarnas sida, på att också svensk lagstiftning skulle erbjuda ett alternativ till aktiebolaget. Hösten 1974 hemställde riksdagen om en skyndsam utredning angående införande av en särskild bolagsform för mindre företag. Uppdraget anförtroddes den s.k. Bolagskommittén som år 1978 lade fram sitt betänkande (SOU 1978:66) Andelsbolag. I betänkandet föreslogs en ny bolagsform, andelsbolag, där ägarna i likhet med aktieägare inte skulle ha något personligt ansvar för bolagets förpliktelser.

Andelsbolaget uppvisade mycket stora likheter med aktiebolaget och skulle enligt förslaget regleras med aktiebolagslagen som modell.

Skillnaden mellan bolagsformerna gällde i huvudsak insatskapitalets storlek, ägarandelarnas överlåtbarhet samt minoritetsskyddets utformning.

Andelsbolagets insatskapital skulle uppgå till minst 20 000 kronor. Samtidigt föreslogs en höjning av det lägsta aktiekapitalet i aktiebolag till 125 000 kronor. En mera obestämd allmänhet skulle inte få inbjudas till delägarskap i bolaget och andelsbevis motsvarande aktier i aktiebolag skulle inte få utfärdas. Bolagsmännen skulle också ges långtgående möjligheter att i bolagsordningen föreskriva begränsningar i fråga om andelarnas överlåtbarhet. Förutom hembudsklausuler föreslogs att i bolagsordningen skulle kunna tas in såväl förköps- som samtyckesklausuler. För att stärka minoritetsskyddet föreslogs vidare att samtliga bolagsmän skulle garanteras rätten att fortlöpande följa bolagets förvaltning och i princip också ha vetorätt mot beslut om sådana ändringar av det ursprungliga bolagsavtalet som ryckte undan förutsättningarna för delägarskapet. Bolagskommittén var emellertid inte enig i den grundläggande frågan om det över huvud behövdes en särskild bolagsform för mindre företag.

Kommitténs förslag utsattes vid remissbehandlingen för omfattande kritik. Många remissinstanser vitsordade i och för sig att särskilda regler för de mindre företagen kunde behövas men ansåg inte att kommitténs förslag tillgodosåg dessa behov. De mindre företagens särskilda problem borde i stället lösas inom aktiebolagslagens ram. Med hänsyn till remisskritiken beslutade regeringen att Bolagskommitténs förslag till andelsbolagslag inte skulle genomföras.

2.5 Aktiebolag och andra bolag utan personligt ägaransvar i EG:s medlemsstater

2.5.1 Tyskland

Den utomlands, vid sidan av aktiebolaget, förekommande särskilda bolagsformen utan personligt ägaransvar har sitt ursprung i Tyskland. En successiv skärpning av den tyska aktiebolagslagstiftningen under 1800-talets senare decennier ledde till framväxten av en bolagsform som sökte förena den aktiebolagsrättsliga principen om ägarnas frihet från personligt ansvar med den flexibilitet i fråga om bolagets organisation och ledning som utmärker bl.a. kommanditbolaget och andra personassociationer. Bolagsformen benämndes Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH) och reglerades i lag första gången år 1892.

Ett GmbH skall ha ett andelskapital på minst 50 000 tyska mark, medan aktiekapitalet i ett aktiebolag, Aktiengesellschaft, skall uppgå till minst 100 000 mark. För båda bolagsformerna gäller att minst

25 000 mark måste ha betalats in för att bolaget skall få registreras.

Ett GmbH kan bildas endast genom simultanbildning och förfarandet är enklare än vad som gäller för bildande av aktiebolag. Publicitetsföreskrifterna är också mindre stränga.

Antalet delägare (bolagsmän) är inte begränsat och bolagsandelarna är i princip fritt överlåtbara. Överlåtelse kräver emellertid alltid ett domstols- eller notariellt förfarande och blir gällande mot bolaget först genom anmälan till detta. Reglerna medför att andelsbevis inte kan inregistreras vid börs eller på annat sätt göras till föremål för allmän handel.

GmbH-lagstiftningen kännetecknas av en betydande frihet för bolagsmännen att i bolagsordningen reglera sina inbördes rättigheter och förpliktelser. Bolagsmännen kan exempelvis uppnå en långtgående kontroll över förändringar i ägarkretsen genom att i bolagsordningen ta in bestämmelser om förköpsrätt eller samtycke från övriga bolagsmän vid överlåtelse av andel i bolaget.

Till skillnad från vad som är fallet i det tyska aktiebolaget är den organisatoriska strukturen i ett GmbH entydigt hierarkisk. Bolagets högsta beslutande organ är bolagsstämman. Därutöver skall i bolaget alltid finnas en direktör, medan styrelse måste utses endast för det fall bestämmelser härom upptagits i bolagsordningen eller bolaget har fler än 500 anställda. Detta innebär i praktiken att de allra flesta GmbH endast har två bolagsorgan och att bolagsmännen utövar ett direkt inflytande över bolagets löpande verksamhet.

Vid bolagsstämman har varje bolagsman rösträtt i förhållande till sin andel av andelskapitalet. Avtalsfriheten bolagsmännen emellan medför emellertid att i bolagsordningen kan bestämmas att andelarna skall ha olika röstvärde eller att vissa andelar helt skall sakna röstvärde.

Till minoritetens skydd gäller bl.a. att varje bolagsman har rätt att ta del av bolagets bokföring och övriga handlingar. På talan av bolagsmän med sammanlagt tio procent av andelskapitalet kan domstol förordna att bolaget skall upplösas, om det blivit omöjligt att uppnå bolagsändamålet eller om det föreligger andra viktiga grunder för upplösning.

Ett utmärkande drag i GmbH-lagstiftningen var under lång tid att regler saknades om kontroll och offentliggörande av bolagets redovisning. Detta bidrog till bolagsformens snabba utbredning men föranledde också fortlöpande kritik. Vid slutet av 1960-talet lades därför i särskild lagstiftning fast att redovisningen i ett GmbH skulle utformas, granskas och offentliggöras på samma sätt som i ett aktiebolag, förutsatt att bolaget uppfyllde vissa i lagen angivna storlekskriterier. Lagstiftningen har numera anpassats till EG:s fjärde och sjunde bolagsdirektiv. Det innebär i princip att samma redovisningsbestämmelser gäller för aktiebolag och GmbH.

Den firma under vilken ett GmbH bedriver sin verksamhet skall innehålla beteckningen Gesellschaft mit beschränkter Haftung i dess utskrivna form eller i förkortningsformen GmbH.

För att möjliggöra en övergång från en bolagsform till en annan uppställs i den tyska lagstiftningen särskilda omvandlingsregler. En sådan övergång innebär principiellt att bolagets tillgångar och skulder övergår till ett nytt bolag (übertragende Umwandlung), något som borde kräva utförliga regler till skydd för bolagets intressenter. Lagstiftaren har emellertid för en övergång från GmbH till Aktiengesellschaft och vice versa valt ett annat synsätt. Övergången anses i dessa fall ske med bibehållen rättssubjektivitet (formwechselnden Umwandlung) och förenklade regler därom har upptagits i aktiebolagslagen.

För giltigt beslut om övergång från GmbH till Aktiengesellschaft krävs att beslutet biträtts av andelsägare med tre fjärdedelar av de vid stämman avgivna rösterna. Vid övergången skall bestämmelserna i aktiebolagslagen om inbetalning av aktiekapitalet vid bolagsbildning äga motsvarande tillämpning. I och med registreringen av övergångsbeslutet övergår bolaget till att vara ett Aktiengesellschaft, andelskapitalet blir aktiekapital och andelarna aktier. Bolagsman som vid stämman röstat emot förslaget om övergång kan fritt överlåta sina aktier i det nya bolaget eller begära att bolaget för hans räkning bjuder ut aktierna till försäljning.

En övergång i motsatt riktning, från Aktiengesellschaft till GmbH, kräver som huvudregel samtliga aktieägares samtycke. Aktieägare som inte är närvarande eller företrädd vid stämman anses samtycka till övergången, om han inte inom tre månader från stämman skriftligen meddelar bolaget motsatsen. Har bolaget färre än 50 ägare kan giltigt beslut fattas med samtycke av ägare till 90 procent av aktiekapitalet. Aktieägare som därvid röstat emot beslutet kan fritt överlåta sin andel i det nya bolaget eller begära att bolaget förvärvar densamma. Medan en övergång från GmbH till Aktiengesellschaft inte bedömts kunna försämra borgenärernas ställning, anses en omvandling i motsatt riktning, bl.a. till följd av de mindre stränga kapitalskyddsreglerna i ett GmbH, kunna vara till men för borgenärerna. I likhet med vad som gäller vid nedsättning av aktiekapitalet har därför bolagets borgenärer rätt till säkerhet eller betalning för det fall ett Aktiengesellschaft övergår till att bli ett GmbH.

Totalt finns i Tyskland i dag omkring 380 000 GmbH och 2 400 Aktiengesellschaft. Antalet GmbH ökar fortlöpande, medan tendensen i fråga om Aktiengesellschaft är den motsatta. Den numerära dominansen till trots är dock det sammanlagda antalet anställda och den sammanlagda omsättningen lägre i GmbH än i aktiebolagen. Genomsnittligt är också antalet ägare i ett GmbH väsentligt lägre än

i ett Aktiengesellschaft. Omkring hälften av alla GmbH har endast en eller två ägare.

2.5.2 Övriga kontinentaleuropeiska medlemsstater

Med den tyska GmbH-lagstiftningen som förebild infördes under årtiondena närmast efter sekelskiftet motsvarande bolagsform i bl.a. *Frankrike* (société à responsabilité limitée, S.A.R.L.), *Belgien* (société de personnes à responsabilité limitée, SPRL), *Luxemburg* (société à responsabilité limitée, S.A.R.L.) och *Italien* (società a responsabilità limitata, SRL). Även i dessa länder är i dag antalet bolag av detta slag väsentligt större än antalet aktiebolag.

Bland EG:s ursprungliga medlemsstater saknade vid Romfördragets undertecknande endast *Nederländerna* en särskild bolagsform utan personlig ansvarighet vid sidan av aktiebolaget. Harmoniseringen av bolagsrätten inom EG föranledde emellertid Nederländerna att år 1971 införa bolagsformen besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV) som ett alternativ till aktiebolaget. Inom loppet av ett år omvandlades omkring 80 procent av befintliga aktiebolag, naamloze vennootschap (NV), till den nya bolagsformen.

En mot GmbH svarande bolagsform finns även i de kontinentaleuropeiska stater som senare anslutit sig till EG, nämligen *Grekland* (eteria periorismensis efthinis, EPE), *Spanien* (sociedad de responsabilidad limitada, SRL) och *Portugal* (sociedades por quotas de responsabilidade limitada, Lda).

2.5.3 Storbritannien och Irland

I Storbritannien motsvaras den kontinentaleuropeiska uppdelningen i två bolagsformer utan personligt ägaransvar närmast av den uppdelning som görs av aktiebolagen i private och public limited liability companies. Medan lagstiftaren i Tyskland och de flesta andra länder noga markerat att GmbH är en egen bolagsform och reglerat densamma i en särskild lag, har den brittiska lagstiftaren valt att betrakta private och public limited liability companies som två typer av limited liability companies, vilka båda regleras i Companies Act. Detsamma är fallet i Irland.

The private limited liability company introducerades i den brittiska lagstiftningen år 1907. Reglerna var utformade så att ett limited liability company betraktades som private om det genom föreskrifter i bolagsordningen begränsat aktiernas överlåtbarhet, maximerat antalet ägare i bolaget till femtio och förbjudit varje form av erbjudande till allmänheten att teckna aktier eller skuldebrev utgivna av bolaget. Fanns inte sådana restriktioner i bolagsordningen var bolaget ett

public company.

I samband med Storbritanniens inträde i EG blev det emellertid nödvändigt att i lag dra upp en tydligare skiljelinje mellan bolagskategorierna. Lagstiftaren utgick därvid från att alla aktiebolag skall vara private companies; för att behandlas som public company måste bolaget uppfylla vissa krav.

För att inregistrera ett public company krävs att det av såväl bolagsordningen som bolagets firma framgår att bolaget är ett public company, att bolagsordningen är uppställd enligt vissa i lagen angivna föreskrifter och att bolaget har ett s.k. authorised capital motsvarande minst 50 000 brittiska pund.

För ett private company ställs inte något krav på ett visst minsta insatskapital. Bolaget kan inregistreras och påbörja sin verksamhet utan något sådant kapital.

Ett private company får inte vända sig till allmänheten med en inbjudan att teckna eller förvärva aktier eller andra värdepapper som bolaget givit ut. Saken uttrycks i lagen så att "A private limited company ... commits an offence if it offers to the public any shares in or debentures of the company", Companies Act 1985 sec. 81 (1). Överträdelse av förbudet kan medföra straff, men påverkar inte giltigheten av ingångna avtal.

Aktierna i ett private company är fritt överlåtbara, men överlåtbarheten inskränks regelmässigt genom bestämmelser i bolagsordningen. Aktier eller andra värdepapper som utfärdats av ett private company får inte heller inregistreras vid Londonbörsen.

Bestämmelserna om bolagets organisation och ledning är mindre långtgående för private än för public companies.

Redovisningslagstiftningen är även i Storbritannien anpassad till EG:s fjärde och sjunde bolagsdirektiv, vilket innebär att i allt väsentligt samma krav ställs på private och public companies.
Flertalet private companies är familjekontrollerade företag med en begränsad verksamhet, medan public companies som regel har en större ägarkrets och bedriver en mer omfattande verksamhet. I syfte att möjliggöra en enkel övergång mellan de båda bolagstyperna uppställs i lagen särskilda regler om s.k. re-registration of private companies till public companies och vice versa.

Omregistrering av ett private company till public company förutsätter att bolagsstämmans beslut biträtts av ägare med tre fjärdedelar av de avgivna rösterna. Därutöver krävs att bolaget före omregistreringen uppfyller det för public companies uppställda kravet på aktiekapitalets minsta storlek. Det är inte möjligt för ett private company att anskaffa det för en övergång till public company nödvändiga kapitalet genom att emittera aktier till allmänheten.

För giltigt beslut om övergång från public till private company

krävs att beslutet biträtts av ägare med tre fjärdedelar av de på stämman avgivna rösterna. Fattar stämman ett sådant beslut kan en minoritet om minst 50 ägare eller med minst fem procent av de utgivna aktierna inom viss tid vid domstol begära att beslutet skall upphävas. Bifalles käromålet får stämmobeslutet naturligtvis inte registreras. Domstolen kan emellertid välja att tillgodose minoritetens intresse på annat sätt, t.ex. genom att ålägga bolaget eller någon av bolagsmännen att förvärva minoritetens aktier.

Huruvida ett bolag är ett private eller public company skall framgå av dess firma. I ett private company skall den egentliga firman följas av ordet limited eller den förkortade formen ltd, medan firman i ett public company skall avslutas med orden public limited company eller förkortningsformen plc.

Totalt finns i dag i Storbritannien omkring 1 miljon private companies och 10 000 public companies.

2.5.4 Danmark

De nordiska länderna har, som ovan påpekats, vid flera tillfällen avvisat tanken på att införa en särskild bolagsform utan personligt ägaransvar. I samband med inträdet i EG införde emellertid Danmark år 1974 bolagsformen anpartsselskab (ApS). Reformen motiverades av en strävan att uppnå en strukturell överensstämmelse med bolagslagstiftningen i övriga länder inom gemenskapen. Vidare anfördes att problem skulle uppstå om EG:s bolagsdirektiv undantagslöst skulle tillämpas på varje bolag som i Danmark betecknades som aktiebolag.

I likhet med det tyska GmbH är anpartsselskabet reglerat i en särskild lag.

Anpartsselskabet skall ha ett andelskapital på minst 200 000 danska kronor, medan aktiekapitalet i ett aktieselskab skall uppgå till minst 500 000 kronor. Andelarna i anpartsselskabet är fritt överlåtbara, men andelsöverlåtelse får verkan mot överlåtarens borgenärer först när bolaget behörigen underrättats därom. Skriftligt bevis om andelsinnehav (tidigare benämnt: anpartsbevis) kan ställas ut, men måste ställas till viss man. I praktiken innebär detta att beviset i fråga är att jämställa med ett enkelt skuldebrev. Det kan därför inte heller inregistreras vid börs eller på annat sätt göras till föremål för allmän handel. Andelarnas överlåtbarhet kan också begränsas genom bestämmelse i bolagsordningen, exempelvis i form av en förköps- eller samtyckesklausul.

Andelsägarnas inflytande utövas vid en bolagsstämma vid vilken varje andel berättigar till rösträtt i enlighet med vad som därom föreskrivits i bolagsordningen. På denna punkt råder fullständig

avtalsfrihet, vilket bl.a. innebär att det i bolaget kan finnas andelar som inte berättigar till rösträtt vid stämman.

I anpartsselskabet skall alltid finnas en direktion bestående av en eller flera ledamöter, medan styrelse krävs endast i större anpartsselskab.

Minoritetsskyddet i anpartsselskabet är utformat på samma sätt som i aktieselskabet, men med den viktiga skillnaden att den i aktiebolagslagen uppställda tioprocentsgränsen för utövande av minoritetens rättigheter, i anpartsselskabet bestämts till tjugofem procent.

Reglerna om likvidation vid förlust av viss del av insatskapitalet är mer ingripande i anpartsselskabet än i aktieselskabet.

Redovisningsreglerna är gemensamma för anpartsselskab och aktieselskab. I samband med en anpassning till EG:s fjärde och sjunde bolagsdirektiv överfördes reglerna till en särskild årsredovisningslag.

Med tydlig förebild i den tyska lagstiftningen har också den danska lagstiftaren valt att betrakta en omvandling av ett anpartsselskab till ett aktieselskab och omvänt som en övergång från en bolagsform till en annan, med bibehållen identitet. Förfarandet aktualiserar därför inte några regler om upplösning av det gamla bolaget eller succession av egendom från det gamla till det nya bolaget. Omvandlingen innebär inte något gäldenärsskifte i förhållande till bolagets borgenärer och inte något ägarskifte i förhållande till panthavare. Omvandlingen har inte heller några skattemässiga konsekvenser för bolaget eller dess ägare.

En omvandling från anpartsselskab till aktieselskab förutsätter dels att beslut därom fattas av bolagsstämman med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som det företrädda andelskapitalet, dels att aktieselskabslovens regler om värdering av apportegendom i samband med bildande av aktieselskab iakttas. Anpartsägare som motsätter sig övergången kan inte begära att det nya bolaget förvärvar eller ombesörjer försäljning av hans aktier.

Med nyss nämnda majoritet kan också bolagsstämman i ett aktieselskab besluta att bolaget skall omvandlas till ett anpartsselskab. Inte heller för detta fall uppställs några särskilda minoritetsskyddsregler.

Anpartsselskabets firma skall innehålla ordet anpartsselskab eller den förkortade formen ApS.

Totalt finns i dag i Danmark 63 000 anpartsselskab och 28 000 aktieselskab. Anpartsselskabens som regel mycket begränsade storlek medför emellertid att dessa sammantaget svarar för en mindre del av sysselsättningen och produktionen i det danska näringslivet än aktieselskaben.

2.6 EG:s bolagsdirektiv

EG:s bolagsdirektiv avser att åstadkomma en harmonisering av bolagsrätten i medlemsstaterna. Direktiven kräver inte att det i varje medlemsstat finns två former av bolag med begränsat ägaransvar men utgår i långa stycken från att så är fallet.

När harmoniseringsarbetet inleddes under 1960-talet var ambitionen att åstadkomma en harmonisering av reglerna för alla typer av kapitalassociationer i medlemsstaterna. I linje därmed gäller det första bolagsdirektivet, som behandlar bl.a. publicitetsfrågor, såväl GmbH som aktiebolag i de kontinentaleuropeiska länderna och såväl private som public limited liability companies i Storbritannien och Irland. Direktivets tillämpningsområde anges inte genom någon materiell definition, utan genom en uppräkning av de bolagsformer som skall omfattas av direktivet. Sålunda anges exempelvis att direktivet i Tyskland äger tillämpning på regler rörande dels "die Gesellschaft mit beschränkter Haftung", dels "die Aktiengesellschaft". På motsvarande sätt föreskrivs att direktivet i Storbritannien skall tillämpas på "the company incorporated with limited liability", dvs. på såväl private som public limited liability companies och i Danmark på dels "anpartsselskabet", dels "aktieselskabet".

Såväl GmbH som aktiebolag eller motsvarande bolagspar omfattas också av redovisningsbestämmelserna i fjärde och sjunde bolagsdirektiven. Oberoende av bolagsform görs emellertid i dessa direktiv en skillnad mellan bolag av olika storlek. Ju större bolag, desto mer långtgående är direktivens krav.

Även åttonde, elfte och tolfte direktivet gäller båda bolagsformerna. Dessa direktiv är emellertid mindre omfattande än de övriga direktiven och har i förevarande sammanhang endast begränsat intresse.

Det andra, tredje och sjätte direktivet avser däremot bara aktiebolag eller, i medlemsstater som skiljer mellan olika kategorier av aktiebolag, publika aktiebolag. Detsamma är fallet med förslagen till ett femte, tionde respektive trettonde direktiv. I andra direktivet anges att det i Tyskland äger tillämpning på regler rörande "die Aktiengesellschaft", i Storbritannien på regler rörande "the public company", i Danmark på regler rörande "aktieselskabet" osv.

Den nuvarande svenska lagstiftningen erbjuder endast en bolagsform utan personligt ansvar. Samtliga bolagsdirektiv blir då tillämpliga på alla aktiebolag. Skulle den svenska lagstiftaren efter kontinentaleuropeisk förebild införa en ny bolagsform vid sidan av aktiebolaget, eller med i första hand brittisk förebild skapa två kategorier av aktiebolag i Sverige, skulle vissa direktiv komma att gälla båda bolagsformerna eller -kategorierna, medan andra skulle gälla endast för den ena av dem.

Frågan blir då om det andra, tredje och sjätte direktivet innehåller bestämmelser som inte lämpligen bör gälla för alla aktiebolag.

Det *andra bolagsdirektivet* rör skyddet för bolagets kapital. Flera av direktivets krav uppfylls i allt väsentligt redan i dag av aktiebolagslagens regler. Detta är exempelvis fallet i fråga om innehållet i stiftelseurkund och bolagsordning, bestämmelserna om senaste tidpunkt för betalning av aktier och bestämmelserna om utbetalning av bolagets medel. Aktiebolagslagens regler innebär på flera av dessa punkter ett starkare skydd än vad direktivet kräver. I andra fall krävs endast mindre justeringar för att uppfylla direktivets krav.

På några punkter är emellertid direktivet väsentligt mer långtgående än vad lagen i dag föreskriver. Det gäller framför allt artikel 6 som kräver att aktiekapitalet skall uppgå till minst 25 000 ECU, motsvarande i dag omkring 185 000 svenska kronor. Detta belopp kan också vart femte år justeras av Rådet med hänsyn till penningvärdets förändring. Vid en tillämpning av direktivet på samtliga svenska aktiebolag, skulle denna bestämmelse nödvändiggöra en kraftig höjning av aktiekapitalet i tre fjärdedelar av bolagen, jfr avsnitt 2.7.4.2 nedan. Det reser frågan om det är önskvärt att begränsa direktivets tillämpningsområde så att det bara gäller de större bolagen.

Det *tredje direktivet* behandlar fusion. Aktiebolagslagens fusionsregler överrensstämmer i grunden med direktivets krav, men ett stort antal detaljändringar måste göras. Det är inte nödvändigt att direktivet i alla delar tillämpas på samtliga bolag utan personligt ägaransvar. Till stöd för en enhetlig reglering talar å andra sidan önskemålet att inte försvåra fusion mellan bolag av olika form eller kategori.

Det *sjätte direktivet* rör delning av bolag, s.k. fission. Direktivet äger tillämpning endast i de medlemsstater som har bestämmelser om fission i sin lagstiftning. Direktivet är i allt väsentligt en spegelbild av det tredje direktivet och bör därför ges samma tillämpningsområde i den mån det föranleder lagstiftning i Sverige.

Förslaget till femte direktiv gäller bolagets struktur och ledning. Bestämmelserna är utformade med de tyska reglerna rörande Aktiengesellschaft som förebild. De föreslagna bestämmelserna medger inte den flexibilitet i fråga om bolagets organisation som kännetecknar bolag av GmbH-typ. Om de blir tillämpliga på samtliga svenska aktiebolag skulle det innebära starka begränsningar i möjligheten att låta mindre bolag i framtiden välja sin egen organisation mera fritt än i dag.

Förslaget till tionde direktiv rör fusioner över ländergränser och bör behandlas på samma sätt som det tredje direktivet.

Förslaget till trettonde direktiv gäller offentliga uppköpserbjudanden. I praktiken är tillämpningsområdet därmed begränsat till bolag med många ägare som köper och säljer bolagets aktier på den organiserade aktiemarknaden.

2.7 Kommitténs överväganden

2.7.1 Behovet av två kategorier aktiebolag

I varje medlemsstat i EG erbjuder lagstiftningen i dag minst två alternativ för den som i bolag önskar bedriva verksamhet utan personligt ansvar. I Tyskland, Frankrike och övriga kontinentaleuropeiska medlemsstater finns vid sidan av aktiebolaget en särskild bolagsform utan personligt ägaransvar. I Storbritannien och Irland finns två kategorier av aktiebolag. I Finland och Norge, som i dag i likhet med Sverige bara har en bolagsform utan personligt ägaransvar förbereds nu lagstiftning som syftar till att införa ett alternativ till aktiebolaget för att nå överensstämmelse med länderna inom EG.

Det väcker frågan om tiden nu är inne att komplettera den svenska lagstiftningen med bestämmelser som gör det möjligt även för svenska näringsidkare att - på annat sätt än genom det traditionella aktiebolaget - driva verksamhet i bolag utan personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.

Vad som omedelbart talar för en sådan åtgärd är att det är önskvärt att alla medlemsstater i EG och EES har en likartad struktur på sin bolagslagstiftning. EES-avtalet innebär en fri etableringsrätt för personer och företag inom EES-området. Svenska medborgare och företag kommer att kunna etablera sig fritt inom detta område och utländska rättssubjekt med hemvist i EES-området får full frihet att etablera sig här. Det kan inte råda någon tvekan om att den rörlighet som etableringsfriheten syftar till främjas om lagstiftningen på detta område är likartad.

De bolagsdirektiv som EG hittills har utfärdat underförstår att det i varje medlemsstat finns minst två bolagsformer utan personligt ägaransvar eller två kategorier av aktiebolag. Det är inte omöjligt att anpassa den svenska aktiebolagslagen till dessa direktiv men det skulle otvivelaktigt innebära stora svårigheter. Det gäller framför allt kravet i det andra direktivet på ett minsta aktiekapital motsvarande 25 000 ECU. Som kommittén redovisat i avsnitt 2.6 skulle en tillämpning av den bestämmelsen på samtliga aktiebolag framtvinga en kraftig höjning av aktiekapitalet i drygt tre fjärdedelar av bolagen.

Vid övervägande om det är värt att ta svårigheterna med att anpassa aktiebolagslagen till de direktiv som i dag finns måste hänsyn också tas till de förslag till direktiv som nu föreligger och som kan komma att antas i en framtid. Som anförts i avsnitt 2.6 har förslaget till ett femte bolagsdirektiv utformats med den tyska aktiebolagslagen som förebild och det är tveksamt om de föreslagna bestämmelserna beträffande bolagets organisation och ledning passar för små och medelstora bolag i Sverige.

Det finns anledning att räkna med liknande svårigheter i fråga om

förslag som kan komma att presenteras i framtiden. Eftersom alla EG-stater har minst två bolagsformer utan personligt ägaransvar eller två kategorier av aktiebolag är det sannolikt att direktiv kan komma att utformas med sikte bara på den ena bolagsformen eller bolagskategorin. Om Sverige då bara har ett slags bolag utan personligt ägaransvar, nämligen aktiebolaget, kan betydande svårigheter uppkomma vid implementeringen.

Kommittén skall enligt sitt uppdrag se över aktiebolagets organisation. Det är möjligt att en sådan översyn ger vid handen att organisationen bör vara olika i stora och små bolag i något avseende. Finns det då två bolagsformer utan personligt ansvar eller två kategorier av aktiebolag i den svenska lagstiftningen kan det ge utrymme för mera flexibla lösningar på bolagens organisationsproblem.

Kommitténs överväganden leder därför fram till slutsatsen att den anpassning till EG:s bolagsdirektiv som nu skall ske bör förenas med en reform som innebär att även den svenska lagstiftningen tillhandahåller två alternativ för den som önskar driva verksamhet i bolag utan personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.

Ett utmärkande drag hos de bolag som utgör alternativ till aktiebolaget i de kontinentaleuropeiska länderna är att de i motsats till aktiebolaget inte har möjlighet att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning. Andelsbevisen får inte ställas till innehavaren och kan i praktiken inte göras till föremål för allmän handel. I Storbritannien och Irland uppnås motsvarande resultat genom att private companies i motsats till public companies inte får inbjuda allmänheten att teckna eller förvärva aktier i bolaget.

Kommittén föreslår att rätten att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning skall vara bestämmande för gränsdragningen mellan de två bolagsalternativen även i svensk rätt. Ett bolag som vill ha möjlighet att emittera aktier, skuldebrev eller andra värdepapper till allmänheten bör underkastas strängare krav än andra bolag beträffande bl.a. det egna kapitalets storlek. Andra bolag bör vara förbjudna att inbjuda allmänheten att teckna aktier eller andelar i bolaget men kan i gengäld tillåtas ha ett mindre eget kapital. Andra skillnader kan komma att föreslås i kommitténs fortsatta arbete.

Bolaget skall självt bestämma om det skall ha möjlighet att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning. Vill bolaget ha denna möjlighet skall detta komma till uttryck i bolagets firma.

Den fråga som nu inställer sig är om de två bolagsalternativen bör regleras i en särskild lag eller inom ramen för aktiebolagslagen. Från utländsk rätt kan exempel hämtas på båda lösningarna. I de kontinentaleuropeiska länderna, där lagstiftaren noga framhållit att GmbH och dess motsvarighet utgör en egen bolagsform, har denna bolagsform

som regel också reglerats i särskild lag. I Storbritannien och Irland, där private och public companies inte betraktas som skilda bolagsformer utan som olika kategorier av aktiebolag har lagstiftaren i stället valt att i en gemensam aktiebolagslag uppta regler om båda kategorier.

Avgörande för den svenska regleringens utformning i detta avseende bör enligt kommittén vara i vilken utsträckning olika regler kan komma att gälla för de båda bolagsalternativen. Kommitténs bedömning är därvid att de skillnader som nu föreslås och som kan komma att föreslås i nästa del av kommitténs arbete inte är av sådan art att de motiverar en reglering i skilda lagar. För detta talar också utländska erfarenheter. I de länder där en särskild reglering införts vid sidan av aktiebolagslagen har denna i stora delar, bl.a. såvitt avser skyddet för tredje man, med tiden kommit att bli alltmer lik aktiebolagslagen. Valet står därför i praktiken mellan att i betydande utsträckning dubblera aktiebolagslagen eller att i denna lag införa bestämmelser om två kategorier av aktiebolag.

I detta sammanhang vill kommittén slutligen erinra om det i avsnitt 2.4 ovan refererade förslaget till en helt ny lag om s.k. andelsbolag som framlades av Bolagskommittén år 1978. Förslaget utsattes för hård remisskritik och ledde inte till lagstiftning. Erfarenheten av det lagstiftningsärendet talar emot en särskild lag.

På grund av det anförda vill kommittén förorda en lagteknisk lösning som hämtats från Storbritannien där aktiebolagslagen skiljer mellan private companies och public companies. Kommittén föreslår att i den svenska aktiebolagslagen på motsvarande sätt görs skillnad mellan två kategorier av aktiebolag.

Förslaget är utarbetat i samråd med aktiebolagskommittéerna i Finland och Norge. Motsvarande förslag framläggs i dessa länder.

2.7.2 Privata och publika aktiebolag

Ett aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag, utskrivet eller förkortat till AB. Delas aktiebolagen upp i två kategorier så som kommittén föreslår bör det av firman framgå till vilken kategori bolaget hör. Detta är också ett uttalat krav i EG:s andra bolagsdirektiv. I klarhetens intresse bör varje kategori därvid ha sin särskilda beteckning som skall ingå i firman; det räcker enligt kommitténs mening inte att bara den ena kategorien får en sådan beteckning.

Kommittén har föreslagit att gränsdragningen mellan de två kategorierna sker med hänsyn till rätten att inbjuda allmänheten att teckna eller förvärva aktier och andra värdepapper som bolaget ger ut. För de bolag som skall ha denna rätt föreslår kommittén efter mönster av lagstiftningen i Storbritannien beteckningen "publika

aktiebolag" medan övriga bolag betecknas "privata aktiebolag".

Beteckningarna överensstämmer med vad som föreslås i Finland. I Norge föreslås beteckningarna "offentliga" respektive "privata" aktiebolag.

I Storbritannien och Irland kan kategoritillhörigheten för ett private company anges genom att bolaget sist i firman tar in förkortningen "ltd", medan ett public company på motsvarande sätt kan använda förkortningen "plc". Kommittén anser att praktiska skäl talar för en sådan möjlighet också i Sverige och föreslår att kategoritillhörigheten får anges genom förkortningen "prb" i stället för privat aktiebolag och "pub" i stället för publikt aktiebolag. Förkortningarna bör liksom i Storbritannien och Irland alltid läggas sist i bolagets firma. Kommittén föreslår att bestämmelser härom tas upp i 16 kap.

Firma kan registreras på två eller flera språk, varvid varje lydelse skall anges i bolagsordningen. Om aktiebolag finns i det land på vars språk firman skall registreras, bör det utländska ordet för aktiebolag användas i firman. Saknas återigen en godtagbar översättning får det svenska ordet aktiebolag användas i firman trots att den i övrigt är avfattad på ett främmande språk. Vad som nu sagts bör gälla också kategoribeteckningarna privat och publikt liksom förkortningarna därav.

2.7.3 Gränsdragningen mellan aktiebolagskategorierna

Den gränsdragning som kommittén förordat mellan privata och publika bolag bör komma till uttryck redan i aktiebolagslagens första kapitel. Kommittén föreslår att det sker genom ett särskilt förbud för privata aktiebolag eller aktieägare i sådant bolag att söka sprida bolagets aktier eller teckningsrätter i bolaget eller av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis genom att offentliggöra eller på annat sätt rikta inbjudan till en vidare krets att teckna eller förvärva sådana värdepapper.

För att inte väcka tvivel om Sveriges vilja och förmåga att implementera bestämmelserna i det andra bolagsdirektivet om lägsta tillåtna aktiekapital anser kommittén det vara mycket viktigt att förbudet för privata aktiebolag att vända sig till allmänheten för att skaffa kapital respekteras. Kommittén föreslår därför att förbudet sanktioneras genom straffbestämmelser i 19 kap. Tidigare erfarenheter ger emellertid vid handen att straffbestämmelser inte är helt effektiva när det gäller överträdelser av det slag som nu är i fråga. Kommittén anser sig därför inte kunna avstå från att utnyttja också civilrättslig ogiltighet som sanktion för överträdelse av förbudet. I enlighet härmed föreslår kommittén en uttrycklig bestämmelse om att teckning eller avtal om förvärv som ingås på grund av en inbjudan

som utfärdats i strid med förbudet skall vara ogiltigt.

Ett förbud för privata bolag att vända sig till allmänheten med inbjudan att teckna aktier i bolaget kan kringgås genom att någon av bolagets gamla aktieägare eller någon annan som står bolaget nära tecknar de nya aktierna för att sedan sälja dem vidare på värdepappersmarknaden. För att förebygga att förbudet kringgås på detta sätt föreslår kommittén att i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument upptas ett straffsanktionerat förbud mot handel på värdepappersmarknaden med fondpapper som ett privat bolag givit ut.

Kommittén har svårt att tro annat än att de banker, fondhandlare och andra som yrkesmässigt handlar på värdepappersmarknaden kommer att respektera förbudet mot handel i privata bolags papper. Intresset för sådan handel kan också beräknas vara litet eftersom den som överväger att förvärva värdepapper som ett privat aktiebolag har givit ut vet att han inte lagligen kan sälja dem vidare på värdepappersmarknaden. Av samma skäl som anförts beträffande förbudet för privata bolag att söka sprida bolagets aktier och värdepapper genom hänvändelse till allmänheten anser sig kommittén emellertid inte kunna avstå från att utnyttja ogiltighet som sanktion även mot förbudet att handla med värdepapper på marknaden.

Även i Finland och Norge föreslås att gränsdragningen mellan bolagskategorierna skall bestämmas av möjligheten att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning. I båda länderna föreslås ett straffsanktionerat förbud för ett privat aktiebolag att inbjuda allmänheten att teckna aktier i bolaget. Avtal ingångna i strid med förbudet skall emellertid inte anses ogiltiga.

2.7.4 Aktiekapitalets storlek

2.7.4.1 Tidigare överväganden rörande aktiekapitalets storlek

Redan den första svenska aktiebolagslagen, 1848 års förordning ang. aktiebolag, förutsatte att i aktiebolaget fanns ett fast aktiekapital. Lagen, som byggde på det s.k. koncessionssystemet, uppställde emellertid inte något krav på kapitalets storlek. Vid övergång till normativsystemet i 1895 års aktiebolagslag föreslogs att aktiebolag skulle ha ett aktiekapital, eller ett minimikapital, om minst 25 000 kronor. Förslaget avvisades emellertid under utskottsbehandlingen såsom alltför strängt, varefter riksdagen fastställde kravet till 5 000 kronor.

Femtio år senare aktualiserade Lagberedningen en höjning av kapitalkravet i förslaget till 1944 års aktiebolagslag. Lagberedningen noterade att kapitalkravet för aktiebolag i andra länder, exempelvis Tyskland, var väsentligt högre än i Sverige. Detta ansågs emellertid

vara betingat av att i dessa länder också fanns bolagsformen GmbH eller motsvarande, med lägre kapitalkrav. Beredningen avvisade för sin del tanken på att i Sverige införa en sådan bolagsform. Den ansåg det inte heller motiverat att genomföra någon annan ändring av kapitalkravet än som motsvarade penningvärdeförändringen under de gångna decennierna och föreslog att kravet på aktiekapitalets minsta storlek skulle höjas till 10 000 kronor. I propositionen till riksdagen föreslogs också detta belopp, men riksdagen lät 5 000 kronor stå kvar som nedre gräns.

Frågan om en höjning av kapitalkravet aktualiserades nästa gång av Aktiebolagsutredningen i dess betänkande (SOU 1971:15) Förslag till lag om aktiebolag m.m. Utredningen ansåg en höjning nödvändig, men menade i likhet med Lagberedningen att höjningen borde stanna vid vad som motsvarade penningvärdeförändringen. Utredningen förordade en höjning till 20 000 kronor. Höjningen skulle emellertid bara gälla bolag som bildades efter den nya aktiebolagslagens ikraftträdande.

Aktiebolagsutredningens förslag i fråga om aktiekapitalets minsta storlek blev hårt kritiserat. Många menade att hänsynen till det allmänna, de anställda och övriga borgenärer krävde att gränsen för aktiekapitalets minsta storlek sattes betydligt högre än vad utredningen förordat. Regeringen tog intryck av remisskritiken och föreslog i prop. 1973:93 att den nedre gränsen skulle bestämmas till 50 000 kronor och att höjningen, efter viss övergångstid, skulle gälla även äldre aktiebolag.

Regleringen innebar i huvudsak att ett aktiebolag vars aktiekapital den 6 juni 1973 inte uppgick till 50 000 kronor, under en övergångsperiod hade att välja mellan att öka sitt aktiekapital till 50 000 kronor eller att träda i likvidation. Övergångstiden utsträcktes i omgångar till utgången av år 1981. Ett bolag som vid denna tidpunkt varken ökat sitt aktiekapital till 50 000 kronor, trätt i likvidation eller försatts i konkurs, avfördes ur aktiebolagsregistret och var därmed upplöst. För bolagets förpliktelser svarade därefter styrelseledamöter, verkställande direktör och aktieägare. De sistnämnda i förhållande till sina aktieinnehav.

2.7.4.2 Aktiekapitalets storlek i privata och publika aktiebolag

Aktiebolagslagens krav på ett minsta aktiekapital om 50 000 kronor gäller samtliga aktiebolag. Med hänsyn till verksamhetens art uppställs för vissa bolag högre krav i särskild lag, men för de allra flesta aktiebolag gäller 50 000 kronorsgränsen.

En genomgång av bolagsordningens uppgift om aktiekapitalets storlek i samtliga 282 000 i dag registrerade aktiebolag ger vid handen att 217 000 aktiebolag, eller 77 procent, har ett aktiekapital

som exakt motsvarar lagens minimikrav, dvs. 50 000 kronor. Endast 23 procent av bolagen har ett aktiekapital som är större än 50 000 kronor. Se tabell 2.

Tabell 2 Samtliga svenska aktiebolag fördelade efter aktiekapitalets storlek. Aktiekapital i tkr. Februari 1992

Aktiekapital	Antal aktiebolag
50	217 000
50 - 499	47 000
500 - 999	7 000
1000-	11 000
	282 000

Källa: Aktiebolagsregistret, Patent- och registreringsverket.

En anpassning till EG:s regelverk kräver en höjning av aktiekapitalets minsta storlek. I artikel 6 punkten 1 av det andra bolagsdirektivet föreskrivs att bolag som omfattas av direktivet måste ha minst 25 000 ECU i aktiekapital. Vid i dag gällande växelkurser motsvarar det 185 000 kronor. Enligt punkten 3 samma artikel har Rådet rätt att justera detta belopp vart femte år med hänsyn till bl.a. förändringar i penningvärdet. Någon sådan justering har hittills inte skett. Med hänsyn till att direktivet nu har varit i kraft i drygt 15 år kan antas att tidpunkten för den första justeringen har kommit närmare, men om och när den kommer att företas är omöjligt att säga.

Kommittén har föreslagit att aktiebolagen indelas i två kategorier. Genomförs inte det förslaget blir det enligt kommitténs bedömning nödvändigt att höja det lägsta tillåtna aktiekapitalet till närmare 250 000 kronor för alla aktiebolag som finns registrerade vid utgången av år 1994. Denna höjning måste i så fall vara genomförd senast vid utgången av år 1998. Att höjningen inte kan stanna vid 185 000 kronor beror på att man måste gardera sig för att Rådet under den närmaste femårsperioden justerar beloppet 25 000 ECU uppåt.

Om emellertid den föreslagna kategoriindelningen genomförs blir det andra bolagsdirektivet tillämpligt endast på publika aktiebolag. För de privata aktiebolagen kommer det då att råda full frihet för den svenska lagstiftaren i fråga om aktiekapitalets minsta storlek. Ingenting i EG-rätten hindrar således att den nuvarande 50 000 kronorsgränsen ligger fast för dessa bolag. Däremot kan det av andra skäl finnas anledning att justera denna gräns.

För en oförändrad nivå på aktiekapitalets minsta storlek i privata aktiebolag talar intresset av att stimulera småföretagsamheten. Ett högt kapitalkrav kan hämma dem som vill bilda aktiebolag för att driva näring.

Mot detta kan anföras att aktiekapitalet skall ersätta aktieägarnas personliga ansvar för bolagets förpliktelser. Erfarenheterna av de senaste årens många konkurser understryker vikten av ett rimligt stort aktiekapital. Blir aktiekapitalet för lågt riskerar aktiebolagsformen att råka i vanrykte genom att bolagsformen kan missbrukas.

Vid den avvägning som sålunda måste ske har kommittén stannat för att föreslå en höjning av det lägsta tillåtna aktiekapitalet också i privata aktiebolag. Höjningen bör emellertid inte göras mera omfattande än som motsvarar förändringarna i penningvärdet.

Uppräknat med konsumentprisindex motsvarar 50 000 kronor i juni 1973 omkring 230 000 kronor i maj 1992. Till bilden hör emellertid också att äldre bolag hade att uppfylla kravet på 50 000 kronor i aktiekapital först vid utgången av år 1981 och att en helt övervägande majoritet av dessa bolag utnyttjade denna möjlighet. En uppräkning av 50 000 kronor med konsumentprisindex från den 1 januari 1982 ger omkring 100 000 kronor i maj 1992. Kommittén har därför stannat för att föreslå att aktiekapitalet i ett privat aktiebolag bör uppgå till minst 100 000 kronor.

För de publika aktiebolagen gäller som nämnts minimigränsen 25 000 ECU eller 185 000 kr i dagens penningvärde. Frågan är emellertid om gränsen bör sättas så lågt.

Det finns i dag omkring 280 000 aktiebolag i bolagsregistret. Av dessa är det endast drygt 200 som redan i dag har sina aktier noterade på marknaden. Till detta kan läggas knappt 100 aktiebolag som visserligen inte har sina aktier noterade på marknaden men som ändå har en spridning på sina aktier bland 200 ägare eller fler. Med dessa siffror som utgångspunkt och med hänsyn tagen till utländska erfarenheter räknar kommittén med att ett mycket litet antal, kanske 1 000 bolag, kommer att välja kategorien publika aktiebolag när de nya bestämmelserna träder i kraft.

Kommittén har låtit undersöka aktiekapitalets storlek i de bolag vilkas aktier är föremål för notering på Stockholms fondbörs A-lista, OTC-listan eller O-listan. För inregistrering av aktier vid Stockholms fondbörs krävs att bolagets aktiekapital uppgår till minst 2 miljoner kronor. För bolag vilkas aktier noteras på OTC- eller O-listan finns inte något krav i detta avseende. Kommitténs undersökning ger vid handen att samtliga bolag i denna grupp har ett aktiekapital på minst 1 miljon kronor. Se tabell 3.

Kommittén har vidare låtit undersöka bolag utanför aktiemarknaden med med minst 200 ägare. Totalt 70 bolag har identifierats i denna

grupp. Med enstaka undantag har också dessa bolag ett aktiekapital som uppgår till minst 1 miljon kronor. Se tabell 4.

Tabell 3 Svenska aktiebolag med marknadsnoterade aktier i februari 1992 fördelade efter aktiekapitalets storlek. Aktiekapital i miljoner kr

Aktiekapital	Antal aktiebolag
1 - 2	4
2 - 5	8
5 - 9	18
10 - 99	96
100 - 999	65
1000-	26
	217

Källa: Stockholms fondbörs.

Tabell 4 Svenska aktiebolag med onoterade aktier och minst 200 ägare i februari 1992 fördelade efter aktiekapitalets storlek. Aktiekapital i miljoner kr

Aktiekapital	Antal aktiebolag
- 1	4
1 - 2	6
2 - 5	7
5 - 9	11
10 - 50	24
50 -	11
	63

Källa: Konsultföretaget Stora Huset.

Kravet på aktiekapitalets storlek i ett publikt aktiebolag bör enligt kommitténs mening ställas väsentligt högre än i ett privat aktiebolag. Statistiken visar också att i stort sett samtliga aktiebolag vilkas aktier är föremål för allmän handel, eller har en sådan spridning att förutsättningar i dag finns för en sådan handel, har ett aktiekapital på minst 2 miljoner kronor.

Kravet bör å andra sidan inte sättas så högt att det hämmar möjligheten för företag att skaffa kapital. Regeringen har i propositionen (1991/92:51 s. 25) om en ny småföretagspolitik betonat vikten

av att en effektiv riskkapitalmarknad för småföretag byggs upp. Det är enligt regeringen önskvärt med en marknad av börskaraktär där aktier i småföretag kan omsättas. En sådan marknad kan med kommitténs kategoriindelning endast hantera aktier i publika aktiebolag.

På grund av det anförda föreslår kommittén att aktiekapitalet i ett publikt aktiebolag skall uppgå till minst 1 miljon kronor.

I Finland, där aktiekapitalet i ett aktiebolag i dag skall uppgå till minst 15 000 finska mark, föreslås en höjning till minst 50 000 finska mark för privata aktiebolag och 500 000 finska mark för publika aktiebolag. Det nya kapitalkravet skall emellertid inte gälla äldre bolag som efter tudelningen önskar vara privata. I Norge, där aktiekapitalet i dag skall uppgå till 50 000 norska kronor, föreslås en nedre gräns 150 000 norska kronor i privata bolag och 1 miljon norska kronor i offentliga bolag. I Danmark är kapitalkravet 200 000 kronor för anpartsselskab och 500 000 kronor för aktieselskab.

2.7.5 Byte av aktiebolagskategori

Kommittén har i det föregående avsnittet uppskattat att antalet publika aktiebolag blir omkring 1 000 när de nya bestämmelserna träder i kraft. En överväldigande majoritet av de gamla bolagen kommer således att bli privata aktiebolag. Så gott som samtliga bolag som bildas därefter kommer såvitt kommittén kan bedöma också att vara privata aktiebolag. Flertalet av de privata bolagen kommer att förbli privata. En del av dem kommer emellertid att växa och kräva kapital i en sådan omfattning att bolaget måste vända sig till allmänheten. Därmed tvingas bolaget övergå till publikt aktiebolag. Ett publikt aktiebolag kan också på grund av dåliga affärer tvingas sätta ned aktiekapitalet under 1 miljon kronor för att undgå likvidation och till följd härav övergå till ett privat bolag. För dessa och liknande situationer krävs bestämmelser i lagen om byte av aktiebolagskategori.

En viktig fråga är om ett sådant byte av bolagskategori skall innebära att bolaget anses byta identitet. Besvaras frågan med ja måste bolagets borgenärer ge sitt samtycke till bytet eftersom de enligt svensk rätt inte är skyldiga att godta byte av gäldenär. Kommittén anser emellertid att ett kategoribyte inte skall uppfattas på detta sätt. Vid ett kategoribyte behåller aktiebolaget sina tillgångar och skulder och något samtycke från bolagsborgenärerna fordras alltså inte. Ett uttryck för den oförändrade identiteten är att bolaget behåller sitt organisationsnummer.

En övergång från privat aktiebolag till publikt aktiebolag ligger i linje med allmänna önskemål om att företag skall växa och utvecklas. För aktieägarna innebär det att deras aktier kan säljas på en marknad.

För borgenärerna innebär ett sådant kategoribyte inte heller några problem. Bolaget får bättre möjligheter att skaffa eget kapital och kraven från värdepappersmarknaden på insyn i bolaget har även borgenärerna glädje av.

I samband med bytet av kategori måste bolaget ändra sin firma. Beslut om sådan ändring är giltigt om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna. Samma majoritet bör krävas för beslut om byte från privat till publikt aktiebolag. Vidare måste en kontroll ske av att det lägsta tillåtna aktiekapitalet för publika aktiebolag inte bara finns registrerat utan att det också finns täckning för det vid tiden för kategoribytet. Kommittén föreslår att bestämmelser härom tas upp i 17 kap.

I detta sammanhang har kommittén också övervägt om ett privat aktiebolag som önskar övergå till att bli publikt skall kunna anskaffa det för ett publikt aktiebolag nödvändiga aktiekapitalet genom att emittera aktier på värdepappersmarknaden. En sådan emission kan enligt kommitténs uppfattning inte medges. Det skulle skapa en osäkerhet om gränsdragningen mellan de två bolagskategorierna och kunna väcka tvivel om Sveriges implementering av bestämmelserna i det andra bolagsdirektivet rörande lägsta tillåtna aktiekapital i ett publikt aktiebolag.

En övergång från publikt till privat aktiebolag reser betydligt större problem. Aktieägare som köpt sina aktier på marknaden och räknat med att när som helst kunna sälja dem igen, kan efter kategoribytet inte längre sälja dem på marknaden. Därigenom minskar också aktiens likviditet väsentligt. För giltigt beslut om ett sådant kategoribyte bör enligt kommitténs mening därför krävas utomordentligt hög majoritet. Kommittén föreslår att samtliga på stämman närvarande aktieägare med minst 90 procent av samtliga aktier skall biträda beslutet. Med en så hög majoritet blir det inte aktuellt med bestämmelser om skyldighet att lösa in minoritetens aktier.

2.7.6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den tidpunkt vid vilken den svenska aktiebolagslagstiftningen skall vara anpassad till EG:s bolagsdirektiv bestäms av EES-avtalet. Sverige har på bolagsrättens område medgivits en implementeringstid på två år från avtalets ikraftträdande. Kommittén föreslår med hänsyn härtill att ändringarna i aktiebolagslagen sätts i kraft den 1 januari 1995.

Fr.o.m. den 1 januari 1995 skall sålunda varje aktiebolag vara endera privat aktiebolag eller publikt aktiebolag. Kommittén föreslår att samtliga aktiebolag i samband med ikraftträdandet hänförs till

kategorin privata aktiebolag, såvida inte bolaget innan dess ansökt om att tillhöra kategorin publikt aktiebolag.

För att tillhöra kategorin privat aktiebolag skall bolaget ha ett aktiekapital om minst 100 000 kronor. Privata aktiebolag som bildas fr.o.m. den 1 januari 1995 skall omedelbart uppfylla detta kapitalkrav. För äldre privata bolag föreslår kommittén att kapitalkravet skall vara uppfyllt senast den 1 januari 1996. Bolag med lägre aktiekapital avförs ur registret denna dag. Rättsverkningarna av att bolaget avförs ur registret föreslås bli desamma som enligt 1973 års lagstiftning.

För publika aktiebolag krävs ett aktiekapital om minst 1 miljon kronor. Äldre bolag som fr.o.m. den 1 januari 1995 önskar vara publikt aktiebolag måste senast detta datum uppfylla kapitalkravet. För bolag som inte då uppfyller kapitalkravet, finns möjlighet att senare övergå från privat till publikt aktiebolag.

Erfarenheterna av den år 1973 beslutade höjningen av aktiekapitalet är sådana att aktiebolagskommittén rekommenderar att verket tillförs extra resurser särskilt under andra halvåret 1995 för att ta sig an den arbetsanhopning som den nu föreslagna höjningen och övriga framlagda förslag kan beräknas medföra.

3 Övriga förslag

Kommittén har analyserat det första, andra, tredje och tolfte bolagsdirektivet på sätt som redovisas i betänkandets fjärde avdelning. Kommittén har vid denna analys arbetat med målsättningen att Sverige på ett lojalt sätt skall uppfylla direktivens krav men att det inte finns anledning att annat än undantagsvis gå längre än vad direktiven kräver. Resultatet av analysen ger vid handen att det krävs en serie av ändringar i den svenska lagstiftningen för att EG:s krav skall tillgodoses. Dessa ändringar har emellertid ofta begränsad betydelse bl.a. av det skälet att svensk aktiebolagsrätt i likhet med EG:s bolagsrätt i mycket hämtat sin inspiration från tysk rätt. 1975 års aktiebolagslag uppfyller därför redan i utgångsläget i långa stycken EG:s krav.

Bland de viktigare ändringar som kommitten föreslår skall följande nämnas.

3.1 Apportemission m.m.

I det andra bolagsdirektivet åläggs medlemsstaterna att reglera s.k. uppskjuten apport i sina aktiebolagslagar. Den svenska aktiebolagslagen saknar helt bestämmelser om sådan apport. Kommittén föreslår därför att bestämmelser om uppskjuten apport tas in i 2 kap.

3.2 Företrädesrätt vid ökning av aktiekapitalet

I det andra bolagsdirektivet föreskrivs att aktieägarna skall ha företrädesrätt vid kontantemission i förhållande till det antal aktier de tidigare äger. Medlemsstaterna får emellertid medge att avvikelse från företrädesrätten föreskrivs i bolagsordningen bl.a. i fråga om aktier som skiljer sig åt beträffande rätten till andel i vinst eller likvidationskvot. Avvikelsen får inte innebära att ägarna till aktier av ett slag helt utesluts från rätten att teckna nya aktier av annat slag som skall betalas kontant. De skall alltid ha åtminstone en subsidiär företrädesrätt till de nya aktierna.

I svensk rätt saknas bestämmelser om subsidiär företrädesrätt till nya aktier. Kommittén föreslår att saken regleras i 3 kap.

Det skall i sammanhanget påpekas att värdet av en subsidiär företrädesrätt framstår som något tveksamt. Om nya aktier skall

tecknas till en kurs som framstår som förmånlig, torde de företrädesberättigade aktieägarna antingen teckna sig för aktierna eller sälja sina teckningsrätter för att tillgodogöra sig den ekonomiska favör som den låga kursen innebär. I så fall blir emissionen i det närmaste fulltecknad och den subsidiära företrädesrättens betydelse begränsad. Om återigen teckningskursen framstår som så hög att de i första hand företrädesberättigade avstår från att utnyttja sin teckningsrätt, torde den sekundära företrädesrätten vara av begränsat ekonomiskt värde. Det är också möjligt att i ett beslut om nyemission ange ett högsta och lägsta belopp för aktiekapitalets ökning (jfr 4 kap. 5 § första stycket 4) och att bemyndiga styrelsen att avbryta teckningen när den bedömer att bolagets behov av aktiekapital blivit täckt. Med ett så utformat emissionsbeslut blir nyemissionen vanligen fulltecknad och den subsidiära företrädesrätten aktualiseras inte.

I detta sammanhang vill kommittén också erinra om möjligheten för bolagsstämman att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. Såväl enligt gällande rätt som enligt punkten 4 av artikel 29 i det andra bolagsdirektivet kan bolagsstämman föreskriva avvikelse från företrädesrätten helt och hållet, så att aktieägarna mister både sin primära och subsidiära företrädesrätt. Då måste det också stå öppet för stämman att föreskriva avvikelse endast beträffande den subsidiära företrädesrätten genom föreskrift i emissionsbeslutet om att aktier som inte tecknas av de i första hand berättigade skall erbjudas andra, exempelvis bolagets anställda.

Det bärande motivet för den subsidiära företrädesrätten är att vid kontantemission kursen ofta sätts lågt för att väcka intresse för emissionen. Om kursen satts lägre än det verkliga värdet representerar de överblivna aktierna ett ekonomiskt värde som i första hand bör komma aktieägarna tillgodo. Därvid saknas det enligt kommittén anledning att göra skillnad mellan de aktieägare som redan har utnyttjat sin företrädesrätt att teckna aktier i emissionen och de aktieägare som inte haft någon företrädesrätt att utnyttja. Ingen av grupperna har någon bättre rätt än den andra till de aktier som blivit över. Kommittén föreslår i enlighet härmed att den subsidiära företrädesrätten skall innebära att alla aktieägare har lika rätt till de överblivna aktierna, oavsett aktieslag. Vid överteckning skall de överblivna aktierna fördelas mellan tecknarna i förhållande till tecknat antal och, i den mån det inte kan ske, genom lottning. Fördelningsmodellen har hämtats från bestämmelserna i nuvarande 17 kap. 2 § tredje stycket om fördelningen av fria aktier i visst fall.

I punkten 2 b av artikel 29 i det andra bolagsdirektivet behandlas aktier med olika röstvärde på samma sätt som aktier som skiljer sig åt i fråga om rätten till vinst eller likvidationskvot. Det väcker frågan om tiden nu är mogen att tillåta bestämmelser i bolagsordningen om företrädesrätten till nya aktier vid ökning av aktiekapitalet, även när

skillnaden mellan aktieslagen avser röstvärdet.

Röstvärdesskillnader är betydelsefulla i svenskt näringsliv och har ett ekonomiskt värde. Kommittén menar att marknaden vid sin värdering av aktierna kan beakta diskriminerande bolagsordningsbestämmelser och att alltså priset på aktierna kommer att sättas med hänsyn till om aktierna ger företrädesrätt till nya aktier eller ej.

Det framstår också från allmänna synpunkter som önskvärt att företrädesrätten till nya aktier, som i många sammanhang är av utomordentlig betydelse för aktieägarna, så långt det är möjligt regleras i bolagsordningen, så att den som överväger att köpa aktier i bolaget vet vad han har att rätta sig efter och kan sätta ett korrekt pris på aktierna. Kommittén föreslår därför att om skillnaderna mellan aktieslagen hänför sig till röstvärdet, företrädesrätten vid ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. skall regleras i bolagsordningen.

Det är emellertid ägnat att inge betänkligheter om två aktieslag, som har lika rätt till tillgångar och vinst och endast skiljer sig åt i fråga om rösträtt, skall ha olika företrädesrätt till nya aktier vid ökning av aktiekapitalet genom fondemission (jfr SOU 1971:15 s. 155). En sådan emission är en ren bokföringsåtgärd som innebär att aktiekapitalet ökas genom överföring av medel från fritt eget kapital, uppskrivningsfond eller reservfond eller genom uppskrivning av anläggningstillgångs värde. Ökningen av aktiekapitalet tar sig uttryck i nya aktier som delas ut till aktieägarna. Om aktierna skall vara likaberättigade i fråga om tillgångar och vinst innebär det att fondaktierna måste fördelas så att aktieägarna behåller sin andel av aktiekapitalet och röstetalet i bolaget. En uttrycklig bestämmelse härom bör tas in i aktiebolagslagen.

De betänkligheter som beträffande fondemission kan anföras mot skillnader i företrädesrätt mellan aktieslag som inte skiljer sig åt beträffande rätten till tillgångar och vinst gör sig inte gällande med samma styrka när det gäller kontantemission. Här kan kommersiella skäl anföras för emissioner som riktas till ägarna av det ena eller andra slaget. Den nackdel som emissionen kan innebära för de övriga aktieägarna kan också neutraliseras genom en väl avvägd emissionskurs.

Med kommitténs förslag har de i praktiken viktigaste skillnaderna mellan aktieslagen förbundits med skyldighet att reglera företrädesrätten i bolagsordningen. Det finns i och för sig knappast bärande skäl att särbehandla övriga skillnader. Artikel 29 punkten 2 av det andra bolagsdirektivet medger emellertid inte bestämmelser om olika företrädesrätt i andra fall än när skillnaderna mellan aktieslagen avser röstvärdet eller rätten till utdelning eller likvidationskvot.

På grund av det anförda föreslår kommittén att den nuvarande förbudet mot att i bolagsordningen reglera företrädesrätten till nya

aktier, när skillnaderna mellan aktieslagen avser endast röstvärdet tas bort och ersätts med en skyldighet att reglera företrädesrätten i bolagsordningen.

I det andra bolagsdirektivet föreskrivs att bolagsstämmans beslut om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt kräver två tredjedels majoritet. Enligt aktiebolagslagen räcker det med absolut majoritet för sådant beslut. Aktiebolagslagens krav på absolut majoritet för sådant beslut måste därför höjas. Motsvarande ändringar krävs beträffande stämmans beslut om bemyndigande för styrelsen att företa avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt och stämmans godkännande av en sådan avvikelse som har beslutats av styrelsen under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Ändringarna gäller emission av såväl aktier som konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Kommittén föreslår i enlighet härmed ändringar i 4 och 5 kap.

3.3 Nedsättning av aktiekapitalet

I det andra bolagsdirektivet föreskrivs två tredjedels majoritet på bolagsstämman för giltigt beslut om nedsättning av aktiekapitalet. Om det finns mer än ett aktieslag skall dessutom krävas särskild omröstning inom varje aktieslag som berörs av nedsättningen.

Beslut om nedsättning av aktiekapitalet kan i dag fattas med absolut majoritet. På denna punkt måste därför lagen ändras. Kommittén föreslår som huvudregel två tredjedels majoritet på stämman, men om rättsförhållandet mellan tidigare utgivna aktier rubbas genom nedsättningsbeslutet föreslås ännu högre majoritet.

Vid nedsättning av aktiekapitalet riskerar bolagsborgenärerna att komma till skada. Såväl aktiebolagslagen som det andra bolagsdirektivet innehåller därför, i stort sett överensstämmande, bestämmelser om rätt för bolagsborgenärerna att få betalning eller säkerhet för sina fordringar. I aktiebolagslagen görs emellertid ett undantag för sådana bolagets borgenärer som samtidigt är bolagets gäldenärer i samma rättsförhållande. Detta undantag är inte till alla delar förenligt med direktivet och kommittén föreslår att det begränsas.

I det andra bolagsdirektivet har bolagets borgenärer rätt till betalning eller säkerhet också när nedsättningen sker enligt förbehåll i bolagsordningen. Någon sådan rätt finns inte enligt aktiebolagslagen. Kommittén föreslår att det lagfästa borgenärsskyddet stärks på denna punkt.

3.4 Förvärv av egna aktier

Enligt det andra bolagsdirektivet får ett aktiebolag inte teckna sina egna aktier. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i aktiebolagslagen även om gällande rätt får anses innebära att en sådan teckning är ogiltig. Kommittén föreslår i klarhetens intresse ett uttryckligt förbud mot teckning av egen aktie.

I det andra bolagsdirektivet behandlas vidare den situationen att ett aktiebolag förvärvat aktier i det egna bolaget. Direktivet föreskriver då att bolaget skall göra sig av med aktierna inom tre år. Liknande bestämmelser finns i aktiebolagslagen, men kommittén föreslår vissa justeringar för att uppnå full överensstämmelse med vad direktivet kräver.

Kommittén skall enligt sina direktiv pröva frågan om svenska aktiebolag, i likhet med vad som är fallet i många andra europeiska länder, skall få förvärva egna aktier. Besvaras frågan med ja, kommer de nu föreslagna bestämmelserna att omprövas. Kommittén återkommer således till frågan om egna aktier i sitt slutbetänkande.

3.5 Aktiebolags ställföreträdare

Enligt det första bolagsdirektivet blir ett aktiebolag bundet i förhållande till tredje man genom de åtgärder som bolagsorganen företar på bolagets vägnar, under förutsättning att åtgärderna ligger inom den rätt att företräda bolaget som lagen tillerkänner bolagsorganen eller tillåter att dessa tillerkänns. Med bolagsorganen avses i direktivet bolagsstämma, styrelse och verkställande direktör medan av styrelsen utsedda firmatecknare anses företräda bolaget på grund av fullmakt och följaktligen inte räknas till bolagsorganen. Med andra ord blir bolaget enligt direktivet bundet av åtgärder som bolagets styrelse eller verkställande direktör företar på bolagets vägnar under förutsättning att åtgärden lagligen kan företas av ställföreträdaren. Som exempel på när bolaget inte blir bundet kan nämnas det fallet att styrelsen ingår avtal om att ändra bolagsordningen; en sådan ändring kan bara beslutas av bolagsstämman.

I aktiebolagslagen saknas en uttrycklig bestämmelse om att bolagets ställföreträdare binder bolaget genom åtgärder som de företar inom ramen för sin lagliga kompetens. Kommittén föreslår att en sådan bestämmelse införs. Därvid finns det enligt kommitténs mening inte skäl att behandla av styrelsen utsedda särskilda firmatecknare annorlunda än styrelsen och verkställande direktören. Bestämmelsen har utformats i enlighet härmed.

Alla aktiebolag skall i sin bolagsordning ange ändamålet med bolagets verksamhet, t.ex. sågverksrörelse. Bolagsordningen skall ges in för registrering och kungöras. Verksamhetsföremålet får

därefter anses vara känt för alla som träder i förbindelse med bolaget.

I det första bolagsdirektivet behandlas den situationen att bolagets ställföreträdare visserligen handlar för bolaget inom ramen för sin lagliga kompetens men överskrider verksamhetsföremålet. Enligt direktivet blir bolaget som regel ändå bundet av ställföreträdarens åtgärder. I direktivet öppnas emellertid en möjlighet för medlemsstaterna att tillmäta verksamhetsföremålet större betydelse på så sätt att det är tillåtet att meddela lagbestämmelser av innebörd att bolaget går fritt från ett avtal som inte överensstämmer med verksamhetsföremålet, om bolaget visar att motparten var i ond tro.

Enligt svensk rätt får bolagsorganen inte företa åtgärder som strider mot bolagsordningen. Åtgärder som faller utanför verksamhetsföremålet behandlas följaktligen som befogenhetsöverskridande. För sådana fall gäller att bolaget går fritt om det förmår visa att motparten insåg eller bort inse att befogenheten överskreds. Bestämmelsen får anses vara mera gynnsam för bolaget än den nyssnämnda ondtrosregeln i direktivet.

Kommittén föreslår att den nuvarande möjligheten för bolaget att freda sig mot avtal som ingåtts av dess ställföreträdare i strid med verksamhetsföremålet tas bort. Kommittén väljer således direktivets huvudregel.

Det kan hända att bolagets ställföreträdare vidtar åtgärd på bolagets vägnar inom ramen för sin lagliga kompetens men i strid med instruktioner i bolagsordningen eller beslut av ett högre bolagsorgan. Som exempel kan nämnas att verkställande direktören i ett fastighetsbolag säljer en av bolagets fastigheter trots att det i bolagsordningen, bolagsstämmobeslut eller beslut av styrelsen anges att han inte får vidta en sådan åtgärd.

Enligt direktivet kan begränsningar i bolagsorganens rätt att företräda bolaget på grund av bolagsordningen eller på grund av beslut av ett bolagsorgan aldrig åberopas mot tredje man. I den svenska aktiebolagslagen återigen behandlas ett avtal som ingåtts av bolagets ställföreträdare inom ramen för sin lagliga kompetens men i strid med sina instruktioner som ett befogenhetsöverskridande och bolaget kan alltså freda sig på samma sätt som när verksamhetsföremålet överskridits. Kommittén förslår att bestämmelserna om befogenhetsöverskridande utmönstras ur aktiebolagslagen eftersom de strider mot direktivet.

I aktiebolagslagen behandlas också den situationen att verkställande direktören överskrider sin lagliga kompetens. Då skall ju enligt huvudregeln bolaget inte vara bundet. Om emellertid verkställande direktören givit sken av att åtgärden vidtagits inom ramen för den löpande förvaltningen eller därför att styrelsens beslut inte kunde avvaktas utan väsentlig olägenhet blir bolaget enligt en uttrycklig betämmelse härom ändå som regel bundet. Endast om bolaget förmår

visa att motparten insåg eller hade bort inse att verkställande direktören överskred sin lagliga kompetens går bolaget fritt. Kommittén föreslår inte några sakliga ändringar i den bestämmelsen.

3.6 Vinstutdelning m.m.

Enligt det andra bolagsdirektivet får vinstutdelning ske endast under vissa förutsättningar. Har utdelning skett i strid med dessa förutsättningar skall de aktieägare som har mottagit utdelning betala tillbaka beloppet till bolaget. Det gäller dock bara om bolaget förmår visa att aktieägarna kände till att utdelningen var olaglig eller att de med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara okunniga om det.

Direktivets godtroskrav är mera förmånligt för aktieägarna och i motsvarande mån mera till nackdel för bolagets borgenärer än det som i dag gäller enligt aktiebolagslagen. De svenska godtrosreglerna innebär återbetalningsskyldighet för aktieägarna, om bolaget förmår visa att mottagaren inte hade skälig anledning anta att det var fråga om en laglig vinstutdelning. Kommittén föreslår att bestämmelserna ändras till överensstämmelse med direktivet.

Enligt det andra bolagsdirektivet får ett bolag inte lämna lån eller ställa säkerhet i syfte att tredje man skall förvärva aktier i bolaget. En motsvarande bestämmelse finns i den svenska aktiebolagslagen. Enligt den svenska lagen kan emellertid skattemyndigheten eller i vissa fall Finansinspektionen medge undantag från detta låneförbud. Denna undantagsmöjlighet strider mot direktivet. Emellertid föreligger enligt kommitténs uppfattning ett praktiskt behov av undantag från låneförbudet i vissa fall. Det finns därför inte anledning att undanröja möjligheten till undantag i vidare mån än som är absolut nödvändigt för att tillgodose direktivets krav. Kommittén förordar i enlighet härmed att undantagsmöjligheten undanröjs endast beträffande publika aktiebolag, för vilka direktivet gäller, medan de privata aktiebolagen, som inte omfattas av direktivet, får behålla möjligheten att efter dispens lämna lån eller ställa säkerhet för förvärv av aktier i bolaget.

3.7 Fusion

I aktiebolagslagen regleras i dag två former av fusion. Den första innebär att ett aktiebolag - överlåtande bolaget - går upp i ett annat aktiebolag - övertagande bolaget - varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation och dess tillgångar och skulder övertas av det övertagande bolaget. En sådan fusion brukar kallas absorption. En särskild form av absorption är när ett helägt dotterbolag går upp i moderbolaget.

Den andra fusionsformen innebär att två eller flera överlåtande

bolag förenas genom att bilda ett nytt aktiebolag som övertar deras tillgångar och skulder mot aktierna i det övertagande bolaget. Denna form av fusion brukar kallas kombination.

Absorption annat än i koncernförhållande och kombination har under lång tid varit utomordentligt sällsynt i Sverige. Orsaken till detta står sannolikt att finna främst i skattelagstiftningen. Det nya skattesystemet har emellertid i viss mån ändrat förutsättningarna för fusion mellan aktiebolag och statistiken tyder på en ökad frekvens. Bestämmelserna i aktiebolagslagen får därmed ökad betydelse.

Det tredje bolagsdirektivet behandlar fusion mellan aktiebolag och behöver med kommitténs förslag tillämpas bara på publika aktiebolag. Med hänsyn bl.a. till möjligheten av fusion mellan publika och privata aktiebolag föreslår emellertid kommittén samma fusionsbestämmelser för samtliga aktiebolag. För att förhindra att bestämmelserna om särskilt kvalificerad majoritet för övergång från publikt aktiebolag till privat aktiebolag kringgås, föreslår kommittén emellertid ett uttryckligt förbud mot fusion där det övertagande bolaget är privat aktiebolag och ett eller flera av de överlåtande bolagen är publikt.

Det tredje bolagsdirektivet reglerar absorption, kombination och absorption av helägt dotterbolag. Bestämmelserna är emellertid mera detaljerade än i den svenska aktiebolagslagen och kommittén har funnit det omöjligt att bara genom ändringar i den svenska lagtexten uppfylla alla krav. Kommittén lägger därför fram förslag till en helt ny reglering.

Bland de sakliga nyheterna förtjänar följande att nämnas.

Enligt aktiebolagslagen får vid absorption fusionsvederlaget helt eller delvis utgöras av t.ex. skuldebrev som det övertagande bolaget utfärdar. Direktivet föreskriver att fusionsvederlaget bara får bestå av aktier i det övertagande bolaget eller kontant betalning. Kommittén har utformat bestämmelserna i enlighet härmed och föreslår att den kontanta delen inte får utgöra mer än 50 procent av det nominella värdet av de aktier som lämnas som fusionsvederlag.

Innehavare av konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, vinstandelsbevis eller andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag riskerar att förlora dessa rättigheter när bolaget upplöses. I direktivet föreskrivs att innehavarna skall ha minst samma rättigheter i det övertagande bolaget som de hade i det överlåtande. Kommittén föreslår att bestämmelser härom tas in i aktiebolagslagen.

Fusionsdirektivet utgår från att styrelserna för de bolag som skall gå samman upprättar en gemensam fusionsplan som skall tjäna som beslutsunderlag på bolagsstämma i samtliga bolag. Fusionsplanen skall innehålla många fler uppgifter än som i dag krävs som beslutsunderlag på bolagsstämma som skall pröva fråga om fusion. Bland

annat skall värderingsfrågorna belysas mera i detalj. Kommittén har utformat sitt förslag i enlighet härmed.

Fusion genom absorption kräver enligt gällande rätt godkännande av bolagsstämma endast i det överlåtande bolaget. För det övertagande bolaget anses fusionen inte innebära mer än ett företagsköp. Direktivet utgår emellertid från att aktieägarna i det övertagande bolaget kan ha anledning att motsätta sig fusionen. I enlighet härmed föreskrivs i direktivet att en aktieägarminoritet av viss storlek - varvid storleken inte får bestämmas till högre andel än fem procent av samtliga aktier i bolaget - har rätt att få fusionen prövad på bolagsstämma också i övertagande bolaget. Kommittén föreslår att en minoritet med fem procent av aktierna i det övertagande bolaget skall ha rätt att påkalla bolagsstämma för att ta ställning till fusionen.

I likhet med vad som gäller i dag är det alltså bolagsstämman som har att godkänna eller förkasta fusionsplanen. För giltigt beslut om godkännande krävs att det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Det innebär en ändring i förhållande till gällande rätt som har absolut majoritet som huvudregel. Kommittén föreslår dessutom ännu högre majoritet om fusionen innebär att rättsförhållandet mellan tidigare utgivna aktier rubbas. Det högre majoritetskravet motsvarar vad kommittén föreslagit för nedsättning av aktiekapitalet i motsvarande situation.

När ett överlåtande bolag upplöses i samband med fusion övertas dess tillgångar och skulder av det övertagande bolaget. Det innebär att det överlåtande bolagets borgenärer byter gäldenär. Ett sådant byte är de enligt svensk rätt inte skyldiga att tåla. Sedan gammalt gäller därför att borgenärerna vid fusion har rätt att få betalning eller säkerhet för sina fordringar. I aktiebolagslagen görs emellertid ett undantag för sådana bolagets borgenärer som samtidigt är bolagets gäldenärer i samma rättsförhållande. Detta undantag är inte till alla delar förenligt med direktivet och kommittén föreslår att det begränsas i likhet med vad som föreslås vid nedsättning av aktiekapitalet.

Det tredje bolagsdirektivet föreskriver att vissa rättsverkningar av fusionen skall inträda samtidigt. Det överlåtande bolaget skall sålunda upplösas på samma gång som dess tillgångar och skulder överförs till det övertagande bolaget och aktieägarna i det överlåtande bolaget tillförs vederlaget för sina aktier. I aktiebolagslagen inträder dessa rättsverkningar successivt på så sätt att det överlåtande bolagets tillgångar och skulder först överlåts på det övertagande bolaget varvid fusionsvederlaget överlämnas till det överlåtande bolaget. Styrelsen i det överlåtande bolaget skiftar därefter fusionsvederlaget bland aktieägarna. Först när detta skett och redovisning för skiftet lagts

fram på stämma i det överlåtande bolaget är detta upplöst. Kommittén föreslår en nyordning som motsvarar vad direktivet kräver. De nya bestämmelserna innebär att de fusionerande bolagen själva kan bestämma vid vilken tidpunkt det överlåtande bolagets tillgångar och skulder skall övergå på det övertagande bolaget. I dag är denna tidpunkt beroende av när fusionen registreras.

Den utan jämförelse vanligaste fusionsformen i Sverige innebär att ett helägt dotterbolag går upp i moderbolaget. Ofta har en sådan fusion förberetts genom tvångsinlösen av minoritetsaktier i dotterbolaget. När moderbolaget äger samtliga aktier i dotterbolaget kan bolagens styrelser när som helst träffa avtal om att dotterbolaget skall gå upp i moderbolaget. Dotterbolaget upplöses genast när fusionsavtalet registreras.

Det tredje bolagsdirektivet utgår från att bolagsstämman i såväl moder- som dotterbolag skall godkänna en fusion mellan bolagen av nu ifrågavarande slag. Emellertid ges möjlighet för bolagens styrelser att fatta giltigt beslut om en sådan fusion under vissa förutsättningar. Styrelserna skall sålunda upprätta en fusionsplan, som emellertid inte behöver innehålla bestämmelser om fusionsvederlag eftersom sådant inte skall utgå. Denna plan skall offentliggöras. Därefter måste minst en månad förflyta innan fusionsplanen träder i kraft. Under minst en månad före nämnda tidpunkt skall aktieägarna i moderbolaget ha rätt att ta del av fusionsplanen. Om en aktieägarminoritet av viss storlek - varvid storleken inte får bestämmas till högre andel än fem procent av samtliga aktier i bolaget - begär att få frågan om fusionen prövad på bolagsstämma i moderbolaget skall framställningen härom dock alltid bifallas. Kommittén har utformat sitt förslag i enlighet härmed varvid rätten att påkalla bolagsstämma bestämts så att en minoritet med fem procent av aktierna i övertagande bolaget skall ha denna rätt.

Kommittén avser att återkomma till bestämmelserna om tvångsinlösen av minoritetsaktier i dotterbolag i sitt slutbetänkande.

3.8 Registrering m.m.

I första bolagsdirektivet finns bestämmelser om offentliggörande av vissa handlingar rörande aktiebolag och andra bolag. Bestämmelserna är i jämförelse med aktiebolagslagen strängare mot bolagen och i motsvarande mån mera välvilliga mot bolagets avtalsparter. I enlighet med direktivet föreslår kommittén bl.a. en uttrycklig bestämmelse om att ett aktiebolag som regel inte innan kungörande skett i Post- och Inrikes Tidningar skall kunna åberopa ett förhållande som blivit eller bort bli infört i aktiebolagsregistret. Endast om bolaget förmår visa att motparten faktiskt känt till det icke kungjorda förhållandet går

bolaget fritt. Det kan t.ex. gälla ett avtal som en avgången verkställande direktör tecknat innan uppgift om direktörsbytet kungjorts.

Direktivet behandlar bl.a. det fallet att aktiebolagsregistret och kungörelsen om vad som införts i detta inte stämmer överens. Bolaget som har kännedom om rätta förhållandet kan naturligtvis inte åberopa kungörelsen mot tredje man. Denne får däremot åberopa kungörelsen mot bolaget. I sistnämnda fall kan bolaget dock freda sig genom att visa att motparten kände till vad som införts i aktiebolagsregistret. Kommittén föreslår att bestämmelser härom tas upp i aktiebolagslagen.

3.9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Kommittén har i det föregående föreslagit att indelningen i privata och publika aktiebolag skall träda i kraft den 1 januari 1995. Detsamma bör som huvudregel gälla kommitténs övriga förslag.

III Specialmotivering

Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

1 kap. Inledande bestämmelser

I kapitlet, som fastslår de grundläggande dragen i aktiebolagets struktur samt definierar koncernbegreppet, har intagits bestämmelser som innebär att aktiebolagen indelas i två kategorier, privata aktiebolag och publika aktiebolag.

1 §

Paragrafen har ändrats på så sätt att bestämmelserna i andra stycket om att aktiebolag skall ha ett aktiekapital och att detta skall vara fördelat på en eller flera aktier flyttats till en ny paragraf 3.

2 §

Av paragrafen, som är ny, framgår att aktiebolagen indelas i två kategorier, privata och publika aktiebolag. Som framgår av den allmänna motiveringen bestäms indelningen av rätten att anlita värdepappersmarknaden. Ett aktiebolag som vill ha rätt att vända sig till allmänheten för sin kapitalanskaffning måste välja kategorin publikt aktiebolag. Privata aktiebolag har nämligen inte rätt att emittera värdepapper till en vidare krets, se 4 §.

Det övervägande antalet bestämmelser i aktiebolagslagen kommer att gälla för såväl privata som publika aktiebolag. I den mån lagregler skall gälla endast för den ena kategorin, anges detta särskilt i lagen.

3 §

I *första stycket* har intagits den tidigare i 1 § upptagna bestämmelsen att aktiebolag skall ha ett aktiekapital och att detta skall uppgå till ett visst minsta belopp. Paragrafen föreskriver olika belopp för det minsta tillåtna aktiekapitalet i privata respektive publika aktiebolag. Av skäl som anförts i allmänmotiveringen föreslås ett minsta aktiekapital på etthundratusen kronor i privat aktiebolag och en miljon

kronor i publikt aktiebolag.

Inget hindrar att ett privat aktiebolag har ett aktiekapital som uppgår till en miljon kronor eller högre belopp.

Av *andra stycket* framgår att alla aktier skall ha samma nominella värde.

4 §

I denna och följande paragraf har upptagits ett förbud för privata aktiebolag att för sin kapitalanskaffning vända sig till allmänheten.

Enligt första meningen får ett privat aktiebolag eller aktieägare i sådant bolag inte söka sprida bolagets aktier eller teckningsrätter i bolaget eller av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis genom att offentliggöra eller på annat sätt rikta inbjudan till en vidare krets att teckna eller förvärva sådana värdepapper. Uttrycket "sprida" skall läsas tillsammans med "en vidare krets", se nedan.

Ett privat aktiebolag får således inte anskaffa kapital från allmänheten vare sig vid ökning av aktiekapitalet eller vid upptagande av lån. Till de åtgärder som avses med bestämmelsen hör bl.a. kontantemissioner, försäljning av ett stort antal aktier eller skuldebrev på en gång, introduktion på marknaden av sådana värdepapper samt utbyteserbjudanden. Med skuldebrev avses i lagrummet alla slag av löpande skuldebrev samt sådana enkla skuldebrev som utges i större antal och är avsedda för den allmänna rörelsen och därför enligt 32 § tredje stycket lagen (1936:81) om skuldebrev i vissa hänseenden är att likställa med löpande skuldebrev. Under bestämmelsen faller således t.ex. vinstandelsbevis, obligationer och förlagsbevis.

Rekvisitet vidare krets återfinns i gällande lag bl.a. i 4 kap. 18 § rörande skyldighet att utfärda emissionsprospekt vid inbjudan till förvärv av aktier eller teckningsrätter i aktiebolag av viss storlek. I fråga om den närmare innebörden av rekvisitet kan viss ledning hämtas från vad som uttalades i förarbetena till nämnda paragraf. Ett erbjudande om teckning eller förvärv som sker under sådana former att antalet tecknare eller köpare kan beräknas överstiga omkring 200, får enligt dessa uttalanden anses riktat till en vidare krets (SOU 1971:9 s. 80). Att exakt ange vad som avses med en vidare krets är emellertid inte möjligt. Avgörande måste vara det sätt på vilket erbjudandets adressater bestäms i det enskilda fallet.

För den av kommittén föreslagna bestämmelsens tillämplighet erfordras att inbjudan riktas till ett obestämt eller större antal mottagare i syfte att dessa skall teckna eller förvärva i paragrafen uppräknade värdepapper, dvs. värdepapperen skall "spridas". Det är således inte tillåtet för ett privat aktiebolag eller ägare i ett sådant bolag att genom exempelvis annonser i dagspressen erbjuda allmänheten att teckna eller förvärva aktier i bolaget. Inte heller kan ett sådant erbjudande riktas till ett obestämt antal kunder hos ett värde-

pappersinstitut. Det i lagen angivna kravet på erbjudandets syfte innebär å andra sidan att lagbestämmelsen inte hindrar att ett privat aktiebolag överlåts till en eller ett mindre antal köpare genom en aktieförsäljning som kommer till stånd efter t.ex. annonsering i massmedia. Syftet med erbjudandet är i detta fall inte att ett obestämt eller större antal personer skall förvärva aktierna.

Att erbjuda bolagets aktieägare att förvärva värdepapper som bolaget emitterat är inte att "sprida" dessa. Ett privat aktiebolag har därför alltid möjlighet att vända sig till den befintliga ägarkretsen för anskaffning av kapital.

Enligt andra meningen är teckning eller avtal om förvärv, på grund av en otillåten inbjudan, ogiltigt. Ogiltighet inträder även om tecknaren eller förvärvaren är i god tro. Att förvärvet skett genom värdepappersinstitut, som handlat i kommission, bör inte medföra att förvärvarens goda tro tillmäts betydelse.

Uppsåtligt brott mot förbudet i första meningen medför straff enligt 19 kap. 1 § första stycket 1.

5 §

I första meningen föreskrivs att endast fondpapper, som utgivits av ett publikt aktiebolag, får bli föremål för handel på värdepappersmarknaden. Motsatsvis följer att sådan handel inte får äga rum med fondpapper som utgivits av ett privat aktiebolag.

Begreppet fondpapper har i paragrafen samma betydelse som enligt 1 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. Som sådant papper räknas alla de löpande värdepapper, nämligen aktier, interimsbevis, emissionsbevis och olika former av skuldebrev, som kan ges ut av aktiebolag.

Handel på värdepappersmarknaden har, efter förebild i 2 § första stycket 1 insiderlagen (1990:1342), definierats som handel på börs eller organiserad marknadsplats eller genom värdepappersinstitut. Av motiven till det lagrummet framgår att med handel på värdepappersmarknaden avses all handel på organiserade marknadsplatser och genom auktoriserade mellanhänder (värdepappersinstitut), under det att värdepappersaffärer som sker mellan två parter som är kända för varandra i allmänhet inte är att anse som sådan handel (prop. 1990/91:42 s. 50). Enligt kommitténs mening är affärer av sistnämnt slag vid tillämpningen av förevarande paragraf inte att betrakta som handel på värdepappersmarknaden ens om de ingåtts genom förmedling av mellanhand.

Som en konsekvens av att handel endast är tillåten med publika bolags fondpapper, har i andra meningen föreskrivits att om handel bedrivs med privata bolags papper, avtal som därvid träffas om köp eller försäljning är ogiltigt. Även i detta fall gäller ogiltigheten mot

godtroende förvärvare. I sakens natur ligger att detta gäller även om förvärvet skett genom värdepappersinstitut eller mäklare.

2 kap. Aktiebolags bildande

I kapitlet har 2, 3 och 9 §§ ändrats och en ny 9 a § införts. Ändringarna föranleds av det andra bolagsdirektivet. Hänvisningar till artiklar avser detta direktiv.

2 §

Ändringen föranleds av artikel 7.

Patent- och registreringsverkets praxis i registreringsärenden ger vid handen att åtaganden att utföra arbete eller tjänst inte godtas som apportegendom. För att uppfylla direktivets krav bör denna praxis nu lagfästas.

3 §

Ändringen föranleds av artikel 3 littera j.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse skall stiftelseurkund i förekommande fall innehålla uppgift om att bolaget skall ersätta annan kostnad för bolagets bildande än allmänna avgifter och sedvanliga arvoden för upprättande av stiftelsehandlingar och liknande arbete. Stiftelseurkunden skall ange ett högsta beräknat belopp för dessa kostnader. Att utesluta vissa av bolagets kostnader i samband med bolagsbildningen från paragrafens tillämpningsområde, står inte i överensstämmelse med direktivbestämmelsen. Av denna följer enligt kommitténs bedömning att samtliga kostnader som bolaget har i samband med bolagsbildningen måste anges i stiftelseurkunden till högsta beräknade belopp. Paragrafen har ändrats i enlighet härmed.

9 §

Ändringen föranleds av artikel 10 punkten 2.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse skall, när aktiebolag anmäls för registrering, yttrande företes från auktoriserad eller godkänd revisor att all apportegendom tillförts bolaget. Av yttrandet skall framgå att apportegendomen i stiftelseurkunden inte åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att den är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. För att vinna full överensstämmelse med direktivbestämmelsen har i andra stycket (andra meningen) intagits bestämmelse att revisorn i yttrandet skall beskriva apportegendomen och ange vilken metod som använts vid värderingen av den. I sistnämnda hänseende skall revisorn ange t.ex. om tillgångar i en som apportegendom tillskjuten affärsrörelse upptagits till bokförda värden eller marknadsvärden eller efter vilken grund värde på good-

will beräknats. Revisorn skall i yttrandet anmärka särskilda värderingssvårigheter.

9 a §

Ändringen föranleds av artiklarna 11 och 13.

Enligt *första stycket* skall avtal, som bolaget inom två år från registreringen träffar med stiftare eller aktieägare, underställas bolagsstämman för godkännande, om avtalet innebär att bolaget förvärvar egendom mot ett vederlag som motsvarar minst en tiondel av aktiekapitalet. Även avtal, som styrelsen ingått före bolagets registrering, skall underställas bolagsstämman för godkännande. Bestämmelsen skall hindra att reglerna om tillskott och övertagande av egendom i samband med bolagsbildning kringgås. Risken för sådan s.k. uppskjuten apport framstår som särskilt stor vid förvärv från stiftare eller aktieägare. Ifrågavarande slag av förvärv behöver inte underställas bolagsstämman, om de ägt rum på svensk eller utländsk börs eller som ett led i bolagets löpande affärsverksamhet.

I *andra stycket* ges bestämmelser om kallelse m.m. till bolagsstämma. Därvid skall bestämmelserna i 4 kap. 4 § gälla i tillämpliga delar. Föreskrifterna i den paragrafen om förslag till emissionsbeslut skall gälla avtalet.

I *tredje och fjärde styckena* föreskrivs att styrelsen och revisorerna skall yttra sig över avtalet. Styrelsen skall redogöra för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömandet av värdet på den förvärvade egendomen och för bedömandet av avtalet i övrigt. I fråga om den närmare utformningen av styrelsens redogörelse äger 2 kap. 3 § tredje och fjärde styckena motsvarande tillämpning. Av hänvisningen till 2 kap. 9 § andra stycket 4 följer att av revisorernas yttrande skall framgå att egendomen i styrelsens redogörelse inte åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att egendomen är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. Yttrandet skall beskriva egendomen, ange vilken metod som använts vid dess värdering samt anmärka särskilda värderingssvårigheter.

Om bolagsstämman inte godkänner avtalet inom sex månader från avtalsdagen, är enligt *femte stycket* första meningen avtalet utan verkan mot bolaget. Bolaget kan sålunda inte förpliktas att fullgöra detta. Av bolagsstämmans vägran att godkänna avtalet följer att bolaget inte heller kräver fullgörelse.

I femte stycket andra meningen har upptagits en motsvarighet till 2 kap. 3 § sista stycket. Har en viss bestämmelse rörande den förvärvade egendomen inte redovisats av styrelsen för aktieägarna på föreskrivet sätt, omfattar bolagsstämmans godkännande av avtalet inte bestämmelsen och denna kan därefter inte göras gällande mot bolaget.

I *sjätte stycket* föreskrivs att paragrafens bestämmelser skall tillämpas också när ett privat aktiebolag enligt 17 kap. 2 § har omvandlats till ett publikt aktiebolag. Tvåårsfristen räknas i sådant fall från dagen för registreringen av den ändrade bolagsordningen. I 6 punkten övergångsbestämmelserna föreskrivs att alla aktiebolag vid ikraftträdandet den 1 januari 1995 skall karakteriseras som privata. Övergångsregleringen ger emellertid möjligheter för ett aktiebolag att agera så att det fr.o.m. denna dag hänförs till de publika bolagen. För börsnoterade bolag torde det innebära att de vidtar sådana förberedande åtgärder att de rubriceras som publika fr.o.m. den 1 januari 1995. De blir då skyldiga att tillämpa paragrafen under åren 1995 och 1996.

3 kap. Aktier, aktiebrev m.m. och aktiebok

I kapitlet har företagits ändringar i 1 och 13 §§. Ändringarna föranleds av andra och tolfte bolagsdirektiven.

1 §

Ändringarna föranleds av artikel 29 punkten 2 littera b i andra bolagsdirektivet.

I det andra bolagsdirektivet föreskrivs att aktieägarna skall ha företrädesrätt vid kontantemission i förhållande till det antal aktier de tidigare äger. Avvikelse från denna företrädesrätt kan föreskrivas i fråga om aktier som skiljer sig åt beträffande röstvärde eller rätten till andel i vinst eller likvidationskvot. Avvikelsen får emellertid inte innebära att ägarna till aktier av ett slag helt utesluts från rätten att teckna nya aktier av annat slag som skall betalas kontant. De skall alltid ha åtminstone en subsidiär företrädesrätt till de nya aktierna.

Första stycket är oförändrat och ger uttryck för den i aktiebolagsrätten grundläggande likhetsprincipen.

Enligt *andra stycket* får det finnas aktier med olika rätt i bolaget. I kommitténs överväganden rörande andra bolagsdirektivet artikel 29 lämnas en redogörelse för vilka skillnader som förekommer i praktiken. Det rör sig om tre huvudgrupper, nämligen skillnader i rätten till vinst och likvidationskvot (stam- och preferensaktier), röstvärdesskillnader samt övriga skillnader. Av punkterna 1 och 2 framgår att olikheterna mellan aktieslagen alltid måste anges i bolagsordningen liksom antalet aktier av varje slag.

Punkten 3 i andra stycket är av central betydelse i detta sammanhang. Där föreskrivs i dag att om - och endast då - aktieslagen skiljer sig åt i fråga om rätten till vinst eller likvidationskvot, bolagsordningen måste innehålla bestämmelser om vilken företrädesrätt aktieägarna har vid ny- och fondemission. Av skäl som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2) har dessa bestämmelser ändrats

så att det blir obligatoriskt att i bolagsordningen reglera företrädesrätten mellan aktieslagen vid ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. när skillnaden mellan aktieslagen avser röstvärdet. Det nuvarande förbudet mot att i bolagsordningen reglera företrädesrätten mellan aktieslag som skiljer sig åt endast i något tredje hänseende t.ex. beträffande rätten att välja styrelse eller revisor består oförändrat. Punkten 3 har utformats i överensstämmelse härmed.

I det nya tredje stycket behandlas kontantemission. Beträffande bakgrund och motiv för bestämmelserna i detta stycke hänvisas till kommitténs överväganden rörande andra bolagsdirektivet artikel 29 punkten 2 och vad som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3) om företrädesrätt till nyemission.

I tredje stycket föreskrivs till att börja med primär företrädesrätt inom varje aktieslag. Gamla A-aktier skall alltså ge rätt att teckna nya A-aktier, om sådana aktier ges ut. Bolagsordningsbestämmelse om att A-aktie skall ge rätt till ny B-aktie, om sådana aktier ges ut, godtas inte.

Föreskriften om primär företrädesrätt inom samma aktieslag innebär ingen skyldighet för bolaget att emittera nya aktier av alla slag som tidigare har givits ut. Finns det A- och B-aktier kan i bolagsordningen föreskrivas att i fortsättningen bara A-aktier skall ges ut och att de nya aktierna bara skall tecknas av ägarna av A-aktier. Och även om bolagsordningen föreskriver att både A- och B-aktier skall emitteras, innebär bestämmelsen om primär företrädesrätt inom samma aktieslag inte någon skyldighet att i bolagsordningen föreskriva att de nya aktierna skall emitteras i proportion till det antal aktier av samma slag som finns sedan tidigare. Bolagsordningen får alltså utformas så att den medger emissionsbeslut som innebär exempelvis att varje gammal A-aktie ger rätt till två nya A-aktier medan varje gammal B-aktie ger rätt till en ny B-aktie trots att det vid tiden för emissionsbeslutet finns lika många A- och B-aktier i bolaget. Den lagfästa primära företrädesrätten inom samma aktieslag ger inte någon garanti för att så många aktier av varje slag emitteras att aktieslagen behåller sin relativa styrka i bolaget.

I tredje stycket föreskrivs vidare att aktieägarna alltid skall ha en subsidiär företrädesrätt till aktier som emitteras i samband med en kontantemission.

Den subsidiära företrädesrätten innebär att aktier som inte har tecknats av aktieägare med primär företrädesrätt skall erbjudas samtliga aktieägare. Därvid gäller inte någon företrädesrätt inom varje aktieslag utan aktieägarna har företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till de antal aktier de tidigare äger. Det följer av sista ledet i stycket som föreskriver att vid överteckning aktierna skall fördelas mellan tecknarna i förhållande till tecknat antal och, i den

mån det inte kan ske, genom lottning.

Föreskriften om subsidiär företrädesrätt innebär att teckningslistorna måste lämna utrymme för teckning av aktier som blir över sedan de primärt företrädesberättigade utnyttjat sin teckningsrätt, jfr 17 kap. 2 § första stycket i gällande rätt.

Det är inte tillåtet att i bolagsordningen reglera den sekundära företrädesrätten på annat sätt än lagen anger. En föreskrift om företräde inom varje aktieslag till överblivna aktier är alltså inte möjlig. Det är inte heller möjligt att i emissionsbeslut ta in en föreskrift av sistnämnt slag eftersom det skulle innebära något annat än en avvikelse från samtliga aktieägares företrädesrätt. Däremot kan som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2) bolagsstämman avvika från samtliga aktieägares sekundära företrädesrätt genom föreskrift om att t.ex. de anställda skall erbjudas att teckna överblivna aktier.

I fjärde stycket behandlas fondemission när skillnaden mellan aktieslagen bara gäller röstvärdet. Bestämmelserna är förestavade av vissa betänkligheter som redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2).

Fjärde stycket innebär att om skillnaden mellan aktieslagen avser endast röstvärdet, bolagsordningen skall föreskriva proportionell emission med företrädesrätt inom varje aktieslag i förhållande till kapitalandel. Det innebär för det första att vid fondemission aktier av alla slag som tidigare har givits ut skall emitteras. Därvid skall de nya aktierna emitteras i proportion till det antal aktier av samma slag som finns sedan tidigare. Så många aktier av varje slag skall alltså emitteras att aktieslagen behåller sin relativa styrka i bolaget. Hur många aktier som finns sedan tidigare framgår i första hand av aktiebolagsregistret vid tiden för emissionsbeslutet. För det andra skall bolagsordningsbestämmelsen innehålla föreskrift om att aktieägarna har företrädesrätt till nya aktier av samma slag. Den primära företrädesrätten skall alltså gälla bara inom varje aktieslag. Och för det tredje skall bolagsordningen föreskriva att varje gammal aktie ger rätt att teckna lika många nya aktier, oavsett aktieslag. Bestämmelsens innebörd har belysts indirekt genom vad som anförts i det föregående om kontantemission.

Som exempel på vad den beskrivna bolagsordningen innebär kan anföras ett bolag som har A-, B- och C-aktier. En ökning av aktiekapitalet kan då innebära att varje gammal A-, B- respektive C-aktie ger rätt att teckna en ny aktie av samma slag.

Bestämmelserna i stycket får inte kringgås genom föreskrifter i bolagsordningen om att det förutom röstvärdesskillnaden skall finnas en helt minimal skillnad mellan aktieslagen i fråga om ekonomiska rättigheter. Är detta fallet skall registrering vägras.

Angående övergångsregleringen beträffande bolagsordningsbestämmelser om företrädesrätt, se punkten 9 av övergångsbestämmelserna.

13 §

Ändringen föranleds av artikel 3 i det tolfte bolagsdirektivet.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse gäller att envar har rätt att få utskrift av aktieboken i avstämningsbolag. Sådan utskrift får emellertid inte innehålla uppgift om aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget. Detta förbud skall enligt den föreslagna ändringen inte gälla för bolag som har endast en aktieägare. Utskrift av aktieboken skall alltså under i paragrafen i övrigt angivna förutsättningar alltid tillhandahållas i fråga om avstämningsbolag som endast har en ägare, utan hinder av att antalet aktier i bolaget uppgår till högst femhundra.

4 kap. Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

I kapitlet har företagits ändringar i 2, 4, 12, 14 och 15 §§. Ändringarna föranleds av andra bolagsdirektivet. Dessutom har 18 § ändrats på grund av kommitténs förslag om privata och publika aktiebolag. Hänvisningar till artiklar avser andra bolagsdirektivet.

2 §

Ändringen föranleds av artikel 29 punkten 4 och artikel 40 punkten 1.

Enligt nu gällande rätt kan bolagsstämmas beslut att avvika från aktieägarnas företrädesrätt vid kontantemission fattas med absolut majoritet. Andra stycket innebär att majoritetskravet skärps. Beslut om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt skall för att bli giltigt biträdas av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna. Majoritetskravet överensstämmer med det som föreskrivs för ändring av bolagsordningen i 9 kap. 14 § första stycket. Högre majoritetskrav kan föreskrivas i bolagsordningen.

Förslaget ändrar inte i övrigt förutsättningarna för beslut om avvikelse från företrädesrätten. Alltjämt gäller således att den inbördes rätt till företräde som på grund av bolagsordningen kan tillkomma aktieslagen inte får förryckas genom bolagsstämmans beslut. Med andra ord får stämmans beslut inte innebära att emissionen riktas till ägarna av aktier som enligt bolagsordningen inte ger företrädesrätt.

4 §

Ändringen föranleds av artikel 29 punkten 4.

Innebär förslag till beslut om nyemission avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall enligt paragrafens nuvarande lydelse skälen till avvikelsen anges i förslaget eller i handling som fogats till

detta. På grund av direktivbestämmelsen måste emellertid grunden för emissionskursen också anges. Styrelsen måste således redovisa hur kursen bestämts.

12 §

Ändringen föranleds av artikel 27 punkten 2.

De nya meningar som avslutar första stycket punkten 5 är likalydande med de föreslagna sista meningarna i 2 kap. 9 § andra stycket. Beträffande bestämmelsens närmare innebörd hänvisas till specialmotiveringen till den paragrafen.

14 §

Ändringen föranleds av artikel 29 punkten 4.

Enligt paragrafen kan styrelsen besluta om nyemission och om avvikelse från aktieägares företrädesrätt enligt 2 § under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bolagsstämmans beslut kan i båda hänseenden enligt gällande rätt fattas med absolut majoritet. I paragrafens andra stycke föreslås nu att beslut av bolagsstämman att godkänna en av styrelsen företagen avvikelse från aktieägares företrädesrätt är giltigt endast om det fattats med kvalificerad majoritet. Majoritetskravet överensstämmer med vad som föreskrivits i 2 § och dess närmare innebörd framgår av specialmotiveringen till den paragrafen.

15 §

Ändringen föranleds av artikel 29 punkten 5.

Bolagsstämman kan enligt förevarande paragraf bemyndiga styrelsen att fatta beslut om nyemission i den mån emissionen kan ske utan ändring av bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 §. Enligt gällande rätt kan bolagsstämmans beslut i båda hänseenden fattas med absolut majoritet. I paragrafens första stycke har nu intagits en bestämmelse om att beslut att bemyndiga styrelsen att avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 § fordrar kvalificerad majoritet. Majoritetskravet överensstämmer med det som föreskrivits i 2 § och dess närmare innebörd framgår av specialmotiveringen till den paragrafen.

18 §

Ändringen föranleds av kommitténs förslag beträffande privata och publika aktiebolag.

Enligt paragrafens hittillsvarande lydelse skall, när bolag, som enligt 10 kap. 3 § andra eller fjärde stycket är skyldigt att ha auktoriserad revisor, eller aktieägare i sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget, styrelsen upprätta emissionsprospekt.

Som ytterligare förutsättning härför gäller att summan av de belopp som kan komma att erläggas till följd av inbjudan uppgår till minst 1 miljon kronor. Rätt att offentliggöra eller till en vidare krets rikta inbjudan av ifrågavarande slag har emellertid på grund av den föreslagna bestämmelsen i 1 kap. 4 § endast publika aktiebolag. Första meningen har därför ändrats på så sätt att skyldighet att upprätta emissionsprospekt åvilar publikt aktiebolag.

Riksdagen har vid 1991/92 års riksmöte beslutat om vissa ändringar i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. Enligt 2 kap. 1 § i nämnda lag skall - med vissa undantag - prospekt upprättas av den som emitterar vissa fondpapper eller lämnar erbjudande om köp eller försäljning av vissa finansiella instrument, under förutsättning att emissionen eller erbjudandet riktas till en öppen krets och summan av de belopp som kan komma att erläggas på grund av emissionen eller erbjudandet uppgår till minst 300 000 kronor. Med öppen krets avses ett obestämt antal personer. På grund av de sålunda antagna prospektreglerna har i förevarande paragraf föreskrivits att skyldighet att upprätta emissionsprospekt inträder om summan av de belopp som kan komma att erläggas till följd av inbjudan uppgår till minst 300 000 kronor.

Kommittén avser att i sitt slutbetänkande återkomma till aktiebolagslagens bestämmelser om emissionsprospekt med hänsyn till de nya prospektreglerna i lagen om handel med finansiella instrument.

5 kap. Konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning

I kapitlet har ändringar företagits i 2 och 8-9 §§. Ändringarna föranleds av andra bolagsdirektivet. Dessutom har 16 § ändrats på grund av kommitténs förslag om privata och publika aktiebolag. Hänvisningar till artiklar avser andra bolagsdirektivet.

2 §

Ändringarna föranleds av artikel 29 punkten 6 jämförd med punkten 4.

Aktieägare har vid emission av skuldebrev mot vederlag i pengar företrädesrätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev såsom om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebreven eller nytecknas på grund av optionsrätt. Bestämmelsen överensstämmer med vad som gäller vid nyemission av aktier. Härav följer att bolagsstämman enligt gällande rätt med absolut majoritet kan besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I paragrafen har - för att vinna överensstämmelse med den föreslagna lydelsen av 4 kap. 2 § - tillagts ett nytt andra stycke enligt vilket bolags-

stämmas beslut att avvika från aktieägarnas företrädesrätt är giltigt endast om det fattats med kvalificerad majoritet. Majoritetskravet överensstämmer med det som enligt förslaget uppställs i 4 kap. 2 § och dess närmare innebörd framgår av specialmotiveringen till den pragrafen.

8 §

Ändringen föranleds av artikel 29 punkten 6 jämförd med punkten 4.

I paragrafen föreskrivs att styrelsen kan besluta om emission av skuldebrev och om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bolagsstämmans beslut om godkännande kan i båda hänseenden enligt gällande rätt fattas med absolut majoritet. I paragrafens andra stycke har intagits en ny bestämmelse enligt vilken bolagsstämmans beslut att godkänna en av styrelsen företagen avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt är giltigt endast om det fattas med kvalificerad majoritet. Majoritetskravet överensstämmer med det som enligt förslaget uppställs i 4 kap. 2 § och dess närmare innebörd framgår av specialmotiveringen till den pragrafen.

9 §

Ändringen föranleds av artikel 29 punkten 6 jämförd med punkterna 4 och 5.

Av paragrafen framgår att bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om emission och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt. Enligt gällande rätt är det i båda hänseenden tillräckligt att bolagsstämmans beslut om bemyndigande fattas med absolut majoritet. I paragrafens första stycke har intagits en ny sista mening. Av denna framgår att beslut av bolagsstämman att bemyndiga styrelsen att avvika från aktieägarnas företrädesrätt är giltigt endast om det fattats med kvalificerad majoritet. Majoritetskravet överensstämmer med det som uppställts i 4 kap. 2 §. Dess närmare innebörd framgår av specialmotiveringen till den paragrafen.

16 §

Ändringen föranleds av kommitténs förslag beträffande privata och publika aktiebolag.

Paragrafen har ändrats på sätt att skyldighet att upprätta emissionsprospekt inte längre skall åvila aktiebolag som enligt 10 kap. 3 § andra eller fjärde stycket är skyldigt att ha auktoriserad revisor eller aktieägare i sådant bolag. Sådan skyldighet skall i stället åvila publikt aktiebolag eller aktieägare i sådant bolag. Angående motiven till ändringen hänvisas till vad kommittén anfört under 4 kap. 18 §.

6 kap. Nedsättning av aktiekapitalet

I kapitlet har företagits ändringar i 1, 2, 6 och 8 §§ och en ny 2 a § införts. Ändringarna föranleds av andra bolagsdirektivet. Hänvisningar till artiklar avser detta direktiv.

1 §

Ändringen föranleds av artikel 33 punkten 1.

I 12 kap. 4 § första stycket föreskrivs för närvarande att till reservfonden skall avsättas belopp som, om reservfonden inte uppgår till 20 procent av aktiekapitalet, motsvarar minst 10 procent av den del av nettovinsten för året som inte går åt för att täcka balanserad förlust.

De flesta aktiebolag har, ibland redan i samband med bolagsbildningen, avsatt medel till reservfonden så att den utgör 20 procent av aktiekapitalet. Åtgärden vidtas i syfte att skapa förutsättningar för vinstutdelning. Med hänsyn till att flertalet aktiebolag således kan antas ha en reservfond som överskrider den tioprocentsgräns som föreskrivs i artikel 33, kommer den nuvarande möjligheten att överföra nedsättningsbeloppet till reservfonden att sakna praktisk betydelse. Punkten 1 i första stycket har i enlighet härmed ändrats så att nedsättning inte längre får ske för avsättning till reservfond i annat fall än som avses i 6 kap. 8 § och 7 kap. 2 § fjärde stycket. Sistnämnda stycke innehåller bestämmelser om skyldighet för bolaget att sätta ned aktiekapitalet när bolaget förvärvat egna aktier men försummat att avyttra dem i tid.

2 §

Ändringen föranleds av artikel 30.

I den nya sista meningen föreslås att nedsättningsförslagets huvudsakliga innehåll skall anges i kallelsen till bolagsstämman.

2 a §

Paragrafen, som är ny, föranleds av artiklarna 30 och 31 jämförda med artikel 40 punkten 1.

Enligt gällande rätt kan bolagsstämmas beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas med absolut majoritet. I första stycket föreskrivs nu att bolagsstämmas beslut om nedsättning av aktiekapitalet för att vara giltigt skall ha biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Majoritetskravet överensstämmer med vad som enligt 9 kap. 14 § gäller för ändring av bolagsordningen som inte påverkar redan utgivna aktiers rätt. I bolagsordningen kan föreskrivas högre majoritet.

I andra stycket har intagits krav på särskilt kvalificerad majoritet

för det fall nedsättningsbeslutet rubbar rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier. Majoritetskraven överensstämmer med vad som gäller enligt 9 kap. 15 §. I bolagsordningen kan föreskrivas högre majoritet.

I första meningen av andra stycket behandlas bl.a. den situationen att i bolaget finns aktier av ett enda slag. Antag emellertid att förslaget till nedsättningsbeslut går ut på att hälften av samtliga aktier, nämligen aktierna med nr 1 - 250 i aktieboken, skall dras eller lösas in. Detta strider mot likhetsprincipen. För giltigt beslut krävs därför efter mönster av 9 kap. 15 § första stycket 3 att det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. Att lagen inte kräver att samtliga aktieägare skall ge sitt samtycke beror på att om någon eller några aktier har kommit bort och ägarna således är okända det inte bör hindra beslut som bedöms nödvändiga. Ordningen innebär att varje känd aktieägare i den angivna och liknande situationer har vetorätt mot beslutet. Tilläggas kan att aktieägare som försummat att delta i stämman kan klandra bolagsstämmobeslutet enligt vanliga regler t.ex. under påstående att beslutet strider mot generalklausulen i 9 kap. 16 §, utan hinder av att beslutet fattats med en så kraftig majoritet.

I andra meningen punkten 1 av andra stycket regleras bl.a. den situationen att i bolaget finns aktier som visserligen inte är av olika slag i den mening som avses i 3 kap. 1 § men som ändå har olika rätt i bolaget. Det kan exempelvis vara fråga om konvertibla aktier eller aktier underkastade hembud eller inlösen. Antag att förslaget till nedsättningsbeslut innebär att alla preferensaktier i bolaget skall lösas in till samma belopp utan hänsyn till att hälften av preferensaktierna enligt bolagsordningen inom kort skall konverteras till stamaktier, som enligt samma förslag till nedsättningsbeslut skall ge rätt till ett väsentligt högre inlösenbelopp. För giltigt beslut om godkännande av nedsättningsbeslutet krävs därför att det biträtts av samtliga vid stämman närvarande ägare av konvertibla preferensaktier företrädande nio tiondelar av samtliga konvertibla preferensaktier under den ytterligare förutsättningen att godkännandebeslutet biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna (jfr 9 kap. 15 § tredje stycket 1).

I andra meningen punkten 2 av andra stycket regleras den situationen att i bolaget finns aktier av olika slag. Antag att i bolagsordningen finns bestämmelser om stam- och preferensaktier som innebär att preferensaktierna vid bolagets upplösning endast ger rätt till ett utskiftningsbelopp motsvarande nominella värdet. Innebär förslaget till nedsättningsbeslut att preferens- och stamaktier skall inlösas med samma belopp, kan det innebära att stamaktiernas rätt enligt bolagsordningen kränks. För giltigt beslut om nedsättning av aktiekapitalet krävs då att det biträtts av ägare till hälften av alla stamaktier och nio

tiondelar av de på stämman företrädda stamaktierna under den ytterligare förutsättningen att godkännandebeslutet biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna (jfr 9 kap 15 § tredje stycket 2).

6 §

Ändringen föranleds av artikel 32.

Enligt gällande rätt har sådana bolagets borgenärer, som bestrider att rätten lämnar tillstånd till nedsättning av aktiekapitalet, rätt till full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. Undantagna från denna regel är emellertid borgenärer som tillika är gäldenärer i samma rättsförhållande. Ändringen av femte stycket innebär att undantaget endast kommer att omfatta borgenärer, vilkas anspråk utgörs av sådana fordringar på lön, pension eller annan ersättning som är förenad med förmånsrätt enligt 12 eller 13 §§ förmånsrättslagen (1970:979). Ifrågavarande slag av fordringar ger i händelse av bolagets konkurs rätt till betalning enligt den statliga lönegarantin i enlighet med bestämmelserna i lönegarantilagen (1992:497). Denna rätt till betalning får anses innebära att det finns betryggande säkerhet för fordringarna (jfr prop. 1975:103 s 789).

Något ytterligare undantag har inte ansetts förenligt med artikeln. Det innebär att bolagets motparter i avtal om leveranser, licensupplåtelser, avtal om nyttjanderätt till fast egendom etc. har rätt att få säkerhet ställd (jfr prop. 1975:103 s. 754 ff och 790).

8 §

Ändringen föranleds av artikel 36 punkten 1 littera d.

Enligt gällande lag behöver bestämmelserna i 6 § om borgenärs rätt till betalning eller säkerhet vid nedsättning av aktiekapitalet inte iakttas, om nedsättningen sker på grund av förbehåll i bolagsordningen om nedsättning genom inlösen av aktier. Eftersom förbehållet framgår av bolagsordningen, anses borgenärerna redan när de rättshandlar med bolaget vara uppmärksammade på den risk förbehållet kan innebära. Det nya fjärde stycket innebär att bestämmelserna om borgenärsskydd i 6 § skall tillämpas även när nedsättningen sker på grund av förbehåll enligt förevarande paragraf. Bestämmelserna behöver dock inte iakttas, om inlösen sker med ett belopp som inte överstiger bolagets fria egna kapital enligt fastställd balansräkning för nästföregående räkenskapsår, och ett belopp som motsvarar nedsättningsbeloppet överförs till reservfonden. Det nya fjärde stycket har utformats i enlighet härmed.

Ankommer det enligt förbehållet på bolagsstämman att fatta beslut om inlösen är det tillräckligt att stämmans beslut fattas med absolut majoritet enligt 9 kap. 13 §. Någon uttrycklig föreskrift härom har

inte ansetts nödvändig.

När bolagsstämman eller styrelsen fattat beslut om att vissa aktier skall lösas in enligt förbehållet, skall bolaget genast anmäla för registrering att aktiekapitalet sätts ned med aktiernas sammanlagda nominella belopp. När registrering skett är aktiekapitalet nedsatt. Om emellertid bolagsborgenärerna enligt fjärde stycket har rätt till betalning eller säkerhet för sina fordringar, tillämpas 6 §, vilket innebär att aktiekapitalet är nedsatt när rättens beslut om tillstånd att verkställa nedsättningsbeslutet registrerats enligt 7 § andra stycket. Femte stycket andra meningen har utformats i enlighet härmed. Samtidigt har en rent redaktionell ändring företagits i första meningen.

7 kap. Förvärv av egna aktier och upptagande av vissa penninglån

I kapitlet har införts en ny 1 §. Till följd härav har de nuvarande 1-3 §§ erhållit beteckningarna 2-4 §§. De nya 2 och 4 §§ har dessutom ändrats. Ändringarna föranleds av andra bolagsdirektivet. Hänvisningar till artiklar avser detta direktiv.

1 §

Ändringen föranleds av artikel 18.

I *första stycket* föreskrivs ett förbud mot att ett aktiebolag tecknar egen aktie.

I andra stycket ges bestämmelser för det fall ett aktiebolag i strid med förbudet i första stycket tecknat egen aktie. Har teckningen skett i samband med bolagets bildande, skall stiftarna anses ha tecknat aktierna för egen räkning och med solidariskt ansvar för betalningen. Sker teckningen i samband med nyemission, gäller motsvarande regel för styrelsen och verkställande direktören. Stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör, som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen, skall inte anses som aktietecknare och har inte heller något betalningsansvar.

Tredje stycket avser teckning av aktier för bolagets räkning genom bulvan. Den som uppträder som bulvan skall anses ha tecknat aktierna för egen räkning. Aktieteckningen är alltså att bedöma som en mot bulvanen själv gällande rättshandling.

Fjärde stycket föreskriver att bestämmelserna i första-tredje styckena skall äga motsvarande tillämpning, om dotterföretag tecknar aktier i moderbolaget.

2 §

Ändringarna föranleds av artikel 20 punkterna 2 och 3.

Enligt gällande rätt skall, som huvudregel, av aktiebolag förvärvad

egen aktie, som inte dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet, avyttras så snart det kan ske utan förlust. Har aktien förvärvats vid övertagande av affärsrörelse, skall den avyttras inom två år, om inte bolaget erhåller dispens. Den nya lydelsen av andra stycket innebär att förvärvad aktie, oavsett på vilket sätt den förvärvats, alltid skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Någon möjlighet att efter dispens behålla aktien längre tid än tre år finns inte.

Den nya bestämmelsen i andra stycket äger enligt tredje stycket motsvarande tillämpning på aktier som dotterföretag innehar i moderbolag.

Av fjärde stycket framgår att aktie, som inte avyttrats inom den föreskrivna tiden, är ogiltig. Det åligger bolaget att sätta ned aktiekapitalet med aktiens nominella belopp. Ett belopp som motsvarar det belopp med vilket aktiekapitalet nedsatts skall överföras till reservfonden. Förslag till beslut om nedsättning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet inträtt.

4 §

Ändringen motsvarar den som företagits i 4 kap. 18 § och 5 kap. 16 §. Angående innebörden av bestämmelsen hänvisas till specialmotiveringen till 4 kap. 18 §.

8 kap. Bolagets ledning

I kapitlet har företagits ändringar i 10 och 14 §§. Ändringarna föranleds av första och tolfte bolagsdirektiven.

10 §

Ändringen föranleds av artikel 5 i tolfte bolagsdirektivet.

I paragrafen har tillagts ett nytt andra stycke. Enligt detta skall, om ett aktiebolag har endast en ägare, avtal mellan honom och bolaget, som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor, antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll. Bestämmelsen innebär att om avtal av ifrågavarande slag upprättats skriftligen, avtalet i huvudskrift eller avskrift skall fogas till styrelsens protokoll. Har sådant avtal ingåtts muntligen, skall i stället dess innehåll antecknas i protokollet. Avtal som avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor behöver inte protokollföras. Undantagsregeln, som anknyter till 8 kap. 6 §, gäller affärer som inte med hänsyn till bolagsverksamhetens art och omfattning är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse. För att undantagsregeln skall vara tillämplig erfordras vidare att avtalet ingås på sedvanliga villkor för affärer av ifrågavarande slag och att bolagsmannen inte erhåller gynnsammare

villkor än som eljest skulle ha gällt.

Eftersom de föreslagna reglerna gäller alla bolag med endast en ägare gäller de också för helägda dotterbolag. En följd av bestämmelserna blir vidare att protokoll i nu ifrågavarande fall måste föras även i bolag där styrelsen består av endast en ledamot.

14 §

Ändringen föranleds av artikel 9 punkterna 1 och 2 i första bolagsdirektivet.

Första stycket innebär att bolaget alltid blir bundet av rättshandlingar som dess ställföreträdare företar inom ramen för sin kompetens. Att det förhåller sig på det sättet kan visserligen sägas följa av 11 och 12 §§. En uttrycklig bestämmelse har emellertid sitt värde som en erinran om att det är aktiebolagslagens bestämmelser och inte avtalslagens fullmaktsregler som reglerar bolagets ansvar för bolagsorganens åtgärder. En markering av detta har skett genom att ordet kompetens har valts i stället för behörighet.

I paragrafen återfinns inte längre några bestämmelser om befogenhetsöverskridande. Skälen för detta har redovisats i den allmänna motiveringen (3.5). Nyordningen framgår endast indirekt av första stycket. Det innebär emellertid att bolaget alltid blir bundet av rättshandlingar som bolagets ställföreträdare företar på bolagets vägnar inom ramen för sin kompetens, även om ställföreträdaren genom att företa rättshandlingen bryter mot sina instruktioner och motparten inser det. Som exempel på detta kan nämnas det fallet att i bolagsordningen, stämmobeslut eller styrelsens beslut om bemyndigande av firmatecknare har intagits bestämmelse om att bolagets fasta egendom får säljas endast efter bolagsstämmans godkännande. Om firmatecknare som avses i 11 eller 12 § ändå tecknar avtal om försäljning av en fastighet som tillhör bolaget, blir försäljningen gällande mot bolaget även om köparen var medveten om att försäljningen enligt bolagets interna ansvarsfördelning krävde tillstånd av bolagsstämma. Motsvarande gäller om en kompetent ställföreträdare ingår avtal som strider mot bolagets verksamhetsföremål. Avtalslagens ogiltighetsregler kan emellertid i fall som de nu angivna ge bolaget en möjlighet att gå fritt från ett avtal som tecknats av en trolös ställföreträdare.

Om en ställföreträdare för bolaget handlat i strid med bestämmelserna i aktiebolagslagen om bolagsorganens kompetens binder hans åtgärder inte bolaget. Av aktiebolagslagen framgår att bolagsstämman har exklusiv kompetens att fatta vissa beslut bl.a. om ändring av bolagsordningen, likvidation, fusion och uppgörelse beträffande skadestånd enligt 15 kap. 1-3 §§. Bolagets ställföreträdare har inte kompetens att binda bolaget i fråga om en sådan åtgärd. Beträffande kompetensfördelningen mellan styrelsen och verkställande direktören

hänvisas till framställningen under andra stycket.

En ställföreträdares kompetens att företräda bolaget förutsätter att han i vederbörlig ordning utsetts till ställföreträdare, jfr 18 kap. 3 a §.

I aktiebolagslagen finns förbud mot vissa åtgärder, t.ex. utbetalning av bolagets medel till aktieägarna annat än i samband med vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden eller utskiftning vid bolagets likvidation (12 kap. 1 §). Styrelsen kan inte fatta beslut om åtgärder som strider mot detta utbetalningsförbud och sådana åtgärder binder, utom i fall som avses i 12 kap. 5 § första stycket, inte bolaget.

I andra fall är det mera osäkert i vad mån ett förbud i aktiebolagslagen innebär att styrelsen saknar kompetens att ingå avtal i strid med förbudet. Så t.ex. anses ett av styrelsen i strid med låneförbudet i 12 kap. 7 § beviljat lån inte vara ogiltigt. Och ett lån som styrelsen beviljar bolagets revisor torde inte heller bli ogiltigt men får till effekt att revisorn förlorar sin behörighet och måste avgå (10 kap. 4 § första stycket 4; jfr dock Kedner Roos, 4 uppl. s. 221). Vilken betydelse som i detta sammanhang skall tillmätas förbudet i 8 kap. 13 § för styrelsen att företa rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörlig fördel åt aktieägare eller annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare (generalklausulen) är också svårt att säga generellt. Frågan i vad mån bolaget blir bundet av en åtgärd som dess ställföreträdare företar i strid med ett förbud i aktiebolagslagen får överlämnas till rättstillämpningen att avgöra från fall till fall.

I *andra stycket* behandlas verkställande direktören. Bestämmelserna överensstämmer i sak med gällande rätt.

Verkställande direktören är alltid kompetent att träffa avtal inom ramen för den löpande förvaltningen. Han är dessutom utan styrelsens bemyndigande kompetent att teckna avtal som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet (8 kap. 12 § jämförd med 8 kap. 6 §).

Det kan vara svårt för en utomstående att avgöra vad som faller inom ramen för den löpande förvaltningen eller bedöma om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet. Med hänsyn härtill gäller att om verkställande direktören överskridit sin kompetens i något av dessa hänseenden när han företagit en rättshandling för bolaget, denna binder bolaget under förutsättning att bolagets motpart var i god tro. Bolaget torde ofta ha svårt att visa att motparten insett eller bort inse att gränserna för den löpande förvaltningen överskreds. Däremot kan större försiktighet krävas av motparten när det gäller en rättshandling som med hänsyn till bolagets förhållanden är

av osedvanlig beskaffehet eller stor betydelse. Bolaget har därför lättare att visa motpartens onda tro när den omtvistade rättshandlingen har en sådan karaktär.

9 kap. Bolagsstämma

13 §

Första stycket innebär att det som regel räcker med absolut majoritet för giltigt bolagsstämmobeslut och relativ majoritet för val. Högre eller lägre pluralitet kan emellertid följa av bestämmelser i aktiebolagslagen (*andra stycket*). Därmed avses dels majoritetskraven i 9 kap. 14 och 15 §§ för ändring av bolagsordningen, dels lagens bestämmelser till skydd för en minoritet av viss storlek.

Enligt andra stycket är det dessutom tillåtet att i bolagsordningen göra avvikelser såväl uppåt som nedåt från huvudregeln om absolut majoritet för beslut och relativ majoritet för val. I bolagsordningen kan t.ex. föreskrivas att för giltigt beslut om nyemission krävs två tredjedels majoritet eller att om en minoritet av viss storlek biträtt förslag om att bolaget skall träda i likvidation, detta skall anses vara bolagsstämmans beslut. När det gäller ändring av bolagsordningen är emellertid lagen tvingande på så sätt att det inte är tillåtet att sänka majoritetskraven under vad som skall gälla enligt 9 kap. 14 och 15 §§. Däremot är det tillåtet att höja kravet. Det är alltså inte tillåtet att i bolagsordningen föreskriva absolut majoritet för ändring av bolagets firma men det går bra att bestämma att en sådan ändring skall kräva tre fjärdedels majoritet.

Kommittén föreslår att en serie av beslut som i dag är giltiga om de uppnår absolut majoritet på stämma i fortsättningen skall kräva kvalificerad majoritet. Det gäller beslut om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt till nya aktier eller skuldebrev som skall betalas kontant (4 kap. 2, 14 och 15 samt 5 kap. 2, 8 och 9 §§), nedsättning av aktiekapitalet (6 kap. 2 a §), fusion (14 kap. 11 §) och övergång från privat bolag till publikt bolag och tvärtom (17 kap. 1 och 2 §§). De föreslagna majoritetskraven går alla tillbaka på EG-krav och får inte underskridas genom bestämmelser i bolagsordningen. Däremot är det möjligt att i dessa fall - i likhet med vad som gäller i fråga om ändring av bolagsordningen - föreskriva ännu högre majoritet genom bestämmelser härom i bolagsordningen.

Kommittén föreslår att samtliga bestämmelser i aktiebolagslagen om beslut som kräver högre majoritet än enligt huvudregeln i första stycket räknas upp i paragrafen. Det kan sägas utgöra en kombination av två lagtekniska lösningar, nämligen att majoritetskraven anges antingen i 9 kap. 13 § eller i anslutning till de övriga reglerna om den åtgärd majoritetskravet gäller.

17 §

I paragrafen har upptagits en erinran om att enligt 14 kap. 26 § talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan skall väckas inom sex månader. Beträffande motiven härför hänvisas till specialmotiveringen till den paragrafen.

11 kap. Redovisning

9 §

Ändringen föranleds av artikel 11 i det andra bolagsdirektivet.

Uppgift om uppskjuten apport skall lämnas i förvaltningsberättelsen. Denna ingår i årsredovisningen. Avskrift av årsredovisningen skall enligt 11 kap. 3 § ges in till Patent- och registreringsverket senast en månad efter det resultat- och balansräkningen blivit fastställda. När handlingarna kommit in till myndigheten blir de offentliga.

12 kap. Vinstutdelning och annan användning av bolagets egendom

I kapitlet har företagits ändringar i 5, 7 och 8 §§. Ändringarna föranleds av andra bolagsdirektivet. Hänvisningar till artiklar avser detta direktiv.

5 §

Ändringarna föranleds av artikel 16.

Enligt 12 kap. 1 § första stycket får utbetalning till aktieägarna av bolagets medel ske endast enligt aktiebolagslagens bestämmelser om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden och utskiftning vid bolagets likvidation. Av första stycket första meningen följer att aktieägare, som erhållit utbetalning i strid med lagen, är ovillkorligen skyldig att återbetala beloppet till bolaget. Enligt andra meningen i samma stycke inträder dock inte någon återbetalningsskyldighet om mottagaren hade skälig anledning anta att det uppburna beloppet utgjorde laglig vinstutdelning.

Kommittén föreslår att den nuvarande ovillkorliga återbetalningsskyldigheten enligt första meningen i första stycket behålls oförändrad. Utformningen av godtrosskyddet för aktieägare, som erhållit en lagstridig utbetalning i form av vinstutdelning, förändras emellertid.

Artikel 16 innebär att en lagstridig vinstutdelning skall återbetalas av de aktieägare som har mottagit denna om bolaget visar att aktieägarna kände till att utdelningen var olaglig eller med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara okunniga om det. I enlighet härmed föreskrivs i andra meningen av första stycket att om en lagstridig

utbetalning gjorts i form av vinstutdelning, betalningsmottagaren blir återbetalningsskyldig endast om bolaget visar att han hade kännedom om eller på grund av de föreliggande förhållandena måste antas ha haft kännedom om att utbetalningen var otillåten. Fastän andra meningen för att anknyta till artikelns avfattning använder uttryckssättet att betalningsmottagaren kände till eller måste antas ha känt till att utbetalningen var lagstridig, överensstämmer ondtrosrekvisitet, i vad det avser betalningsmottagarens subjektiva insikt, i sak med det ondtrosrekvisit som uppställs i 33 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område. Förmår bolaget inte styrka att betalningsmottagaren varit i sådan ond tro inträder heller inte återbetalningsskyldighet, under förutsättning att beloppet utbetalats i form av vinstutdelning.

7 §

Ändringen föranleds av artikel 23 punkten 2.

Enligt paragrafens tredje stycke får aktiebolag inte lämna penninglån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget eller annat bolag i samma koncern. Från detta förbud undantas i fjärde stycket, under vissa förutsättningar, lån till anställda i bolaget eller i annat bolag i samma koncern.

Kommittén föreslår att i paragrafen införs ett nytt femte stycke av innebörd att lån enligt fjärde stycket inte får lämnas om det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter skulle komma att överstiga bolagets fria egna kapital. Bakgrunden till bestämmelsen framgår av kommitténs överväganden i anslutning till artikel 23.

Bestämmelsen skall tillämpas endast vid beviljande av nytt lån. Den innebär inte att tidigare lämnade lån förfaller till betalning för det fall det sammanlagda beloppet av dessa lån senare kommer att överstiga bolagets fria egna kapital.

8 §

Ändringarna föranleds av artikel 23 punkten 1.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse kan skattemyndigheten på ansökan medge undantag från låneförbudet i 7 §, om det vid förvärv av aktier i bolaget eller annat bolag i samma koncern är påkallat av särskilda omständigheter eller om det i annat fall föreligger synnerliga skäl. Motsvarande dispensrätt tillkommer Finansinspektionen beträffande bolag som står under dess tillsyn.

Av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6) begränsas skattemyndighetens och Finansinspektionens möjlighet att medge dispens från låneförbudet i 7 § för förvärv av aktier i det egna bolaget till att avse privata aktiebolag. Att medge sådan dispens för publika aktiebolag blir således inte möjligt. Dispens kan dock, om det är påkallat av särskilda omständigheter, meddelas såväl publika som

privata aktiebolag för lån som är avsedda för förvärv av aktier i annat - publikt eller privat - bolag inom samma koncern. Liksom enligt gällande rätt kommer även i fortsättningen undantag från låneförbudet för annat ändamål än aktieförvärv i det egna bolaget eller annat bolag i samma koncern att kunna medges, om det föreligger synnerliga skäl. Det sist sagda gäller både publika och privata aktiebolag.

14 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

I kapitlet har de nuvarande reglerna om fusion ersatts med nya bestämmelser, vilka återfinns i 1-26 §§. Bestämmelserna om inlösen av aktier i dotterbolag, som i sak är oförändrade, betecknas efter de nya fusionsbestämmelsernas införande 27-31 §§. Hänvisningar till artiklar avser det tredje direktivet.

Inledande bestämmelser

1 §

Första stycket innehåller en definition på fusion. Den innebär att överlåtande bolags samtliga tillgångar och skulder genom universalsuccession överförs på det övertagande bolaget samtidigt som det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation.

Ett ytterligare moment i definitionen avser fusionsvederlaget. Detta skall till minst 50 procent utgöras av aktier i det övertagande bolaget. Den återstående delen av fusionsvederlaget får utgöras av pengar. Det är således inte tillåtet att såsom fusionsvederlag lämna en kombination av aktier och skuldebrev eller annan egendom eller av aktier i det övertagande bolaget och något av dess dotterbolag. Motsvarar fusionsvederlaget inte lagens krav måste samgåendet mellan bolagen rubriceras som något annat än fusion. Det överlåtande bolaget består då som juridisk person även om avtalet fullföljs och dess tillgångar och skulder - med bolagsborgenärernas medgivande - överförs på det övertagande bolaget.

Beräkningen av förhållandet mellan aktier och den kontanta ersättningen sker med hänsyn till nominella värdet på de aktier som ingår i fusionsvederlaget. Att aktierna ofta har ett högre marknadsvärde spelar ingen roll. Det innebär att utrymmet för kontant betalning i realiteten är mindre än 50 procent av fusionsvederlaget. Är marknadsvärdet på det överlåtande respektive det övertagande bolagets aktier sådant att det inte går att bestämma ett lämpligt utbytesförhållande med hänsyn till att den kontanta delen av fusionsvederlaget då skulle behöva överstiga 50-procentgränsen, hänvisas bolagen till att företa en s.k. split i det överlåtande eller det övertagande bolaget eller båda.

I andra stycket anges de tillåtna fusionsformerna, nämligen fusion genom absorption respektive fusion genom kombination. Formerna

är desamma som enligt gällande rätt.

Fusion genom absorption innebär att ett existerande aktiebolag helt tar över ett eller flera andra aktiebolag. Ett specialfall av absorption är när ett moderbolag absorberar ett helägt dotterbolag, jfr 20 § nedan. En nyhet i förhållande till gällande rätt är att det kan finnas mer än ett överlåtande bolag.

Vid fusion genom kombination nybildas det övertagande bolaget, jfr 5 och 12 §§.

2 §

Ändringen föranleds av artikel 3 punkten 2.

Första stycket syftar till att förhindra att majoritetskravet i 17 kap. 1 § för giltigt beslut om övergång från publikt aktiebolag till privat aktiebolag kringgås genom att ett publikt aktiebolag genom fusion övertas av ett privat aktiebolag. Regeln gäller både absorption och kombination.

Att ett bolag trätt i likvidation anses i gällande rätt inte utgöra hinder mot fusion (nuvarande 14 kap. 1 § första stycket andra meningen). I artikel 3 förutsätts emellertid för fusion av bolag i likvidation att utskiftning av bolagets tillgångar till aktieägarna ännu inte har påbörjats (jfr 13 kap. 13 § första stycket aktiebolagslagen). Andra stycket har utformats i enlighet härmed. Likvidationen skall avslutas när rättens tillstånd att verkställa fusionen registrerats.

Det har ansetts överflödigt att i lagen utsäga att ett bolag i likvidation inte kan vara övertagande bolag i fusion. Av likvidationstillståndet får nämligen anses följa att inga andra åtgärder får vidtas i bolaget än sådana som syftar till att avveckla detta. Ett övertagande av ett eller flera andra aktiebolag kan inte ha detta avvecklingssyfte.

3 §

Paragrafen föranleds av artikel 15.

I beslut om emission av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skall alltid anges den rätt som skall tillkomma borgenär eller innehavare av optionsbevis för den händelse bolaget upphör genom fusion (5 kap. 4 § första stycket 8). Motsvarande bestämmelse saknas beträffande vinstandelsbevis (7 kap. 2 §). Saknas bestämmelser om hur en fusion före konverterings-, options- eller inlösendagen påverkar innehavarens rätt befriar det inte de fusionerande bolagen från skyldigheten att reglera den uppkomna situationen på ett sätt som är godtagbart för innehavarna av ifrågavarande värdepapper. Oftast torde lösningen stå att finna i en kontant ersättning för konverterings- eller optionsrätten, eventuellt i förening med en förtida inlösen av skuldebrevet.

Det är att märka att paragrafen inte ger ett fusionerande bolag någon möjlighet att tvångsinlösa utelöpande värdepapper. Å andra

sidan kan värdepappersinnehavarna inte förhindra fusionen förutsatt att det övertagande bolagets ekonomiska ställning är betryggande (jfr 14 § andra stycket). Kan uppgörelse inte nås på frivillig väg, måste det övertagande bolaget erbjuda värdepappersinnehavarna motsvarande förmåner i det övertagande bolaget som de åtnjöt i det överlåtande (jfr 4 § 6). Tvist om förmån får prövas av allmän domstol i samband med klander av bolagsstämmobeslut om godkännande av fusionsplanen eller, när det överlåtande bolaget har upplösts, i mål mellan värdepappersinnehavaren på ena sidan och det övertagande bolaget på den andra.

Fusionsplan

I gällande rätt talas inte om fusionsplan utan om avtal om fusion. Någon saklig ändring med den nya terminologin är inte åsyftad. Paragrafen bygger på att fusionsavtalet utformas som en fusionsplan.

I 4 § betonas att fusionsplanen skall vara gemensam för samtliga bolag. Tanken är att bolagen tillsammans skall upprätta en akt, bestående av handlingar avseende samtliga bolag men lämpligen indelad bolagsvis. Denna akt - fusionsplanen - tjänar som beslutsunderlag för samtliga bolagsstämmor som skall ta ställning till fusionen. Av framställningstekniska skäl är det lämpligt att till fusionsplanen hänföra allt material som skall läggas fram på bolagsstämman inklusive styrelseberättelse och revisorsyttrande.

4 §

Punkterna 1-7 i paragrafen har införts på grund av artikel 5, under det att punkterna 8-9 föranleds av artikel 11 punkten 1 littera b-c.

I paragrafen föreskrivs att styrelserna för överlåtande bolag och, vid absorption, också det övertagande bolaget skall upprätta en gemensam fusionsplan. Vid kombination är det övertagande bolaget ännu inte bildat när fusionsplanen upprättas.

Fusionsplanen skall vara skriftlig och dagtecknad. Tidpunkten för upprättandet har betydelse för när registrering skall ske, se 9 §. Den skall undertecknas av styrelsen för ettvart bolag. Undertecknas fusionsplanen vid olika tillfällen får den anses upprättad när det sista bolaget signerar planen.

I paragrafen anges vissa minimikrav på en fusionsplan. Uppräkningen är emellertid inte uttömmande. I 5-7 §§ föreskrivs ytterligare uppgifter i planen. Förutom dessa obligatoriska uppgifter bör en fusionsplan innehålla alla villkor för fusionen som kan antas vara av betydelse för aktieägarna när de skall ta ställning till frågan fusion eller ej. Att planen skall tjäna som beslutsunderlag på bolagsstämma i varje deltagande bolag innebär att aktieägarna i samtliga fusionerande bolag får tillgång till samma information. Med hänsyn till att

bolagsstämmorna endast har att godta eller förkasta fusionsplanen behöver denna dock inte innehålla förslag till beslut som skiljer sig från ett bolag till det andra, med reservation för vad som kan följa av föreskrifterna om val av styrelse och revisorer.

I punkten 1 föreskrivs att fusionsplanen skall ange de fusionerande bolagens firma och säte.

I gällande rätt föreskrivs att fusionsavtalet skall ange fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning (nuvarande 14 kap. 1 § andra stycket 2). I punkten 2 har kravet på specifikation av fusionsvederlaget skärpts något genom föreskrift att aktiernas utbytesförhållande och i förekommande fall storleken av den kontanta ersättningen skall anges.

Enligt punkten 3 skall i fusionsplanen anges tidpunkt och villkor i övrigt för utlämnande av fusionsvederlaget. Om aktiebreven i det övertagande bolaget skall utlämnas mot överlämnande av eller kvittens på aktiebreven i överlåtande bolag, bör det således anges i fusionsplanen.

Som framgår av 1 § skall aktieägare i överlåtande bolag alltid få aktier i det övertagande bolaget. Teckning av dessa aktier är inte nödvändig. Någon motsvarighet till föreskriften i nuvarande 14 kap. 5 § andra stycket om att registreringsanmälan ersätter teckning av aktierna, har inte ansetts påkallad.

I punkten 4 har upptagits bestämmelser om utdelningsrätten. Bestämmelsen innebär att i fusionsplanen skall anges om de nya aktierna ger rätt till utdelning redan för löpande räkenskapsår eller först från och med nästföljande. Som exempel på villkorad utdelningsrätt kan nämnas att de nya aktierna är stamaktier som kan ge utdelning först sedan preferensaktieägarna fått sin del. Sådana omständigheter bör anges i planen liksom andra förhållanden - t.ex. villkor om återbetalning av aktieägartillskott - som innebär att rätten till utdelning är efterställd annan eller eljest osäker.

En för aktieägarna viktig upplysning är när fusionsplanen skall sättas i verket, det överlåtande bolagets tillgångar och skulder övergå på det övertagande bolaget och det överlåtande bolaget upplösas. Punkten 5 har givits en utformning som tydligt ger vid handen att den tidpunkt som avses är den som behandlas i 18 §. I fusionsplanen kan anges att fusionen sker när kapitalökningen eller bolagsbildningen registrerats. Det är emellertid möjligt att ange en viss senare tidpunkt vid vilken det överlåtande bolaget upplöses och dess tillgångar och skulder övergår på det övertagande bolaget.

Övergången av tillgångar och skulder till det övertagande bolaget skall bokföras i detta. Från denna tidpunkt skall det överlåtande bolagets organisation, i den mån den finns i behåll, betraktas som en del av det övertagande bolaget. Åtgärder som företas av anställda i enheter som tidigare hörde till det överlåtande bolaget skall bokföras

inte som affärshändelser i detta utan i det övertagande bolaget.

I punkten 6 har upptagits bestämmelse att fusionsplanen skall innehålla uppgift om de rättigheter som det övertagande bolaget tillförsäkrar innehavare av sådana aktier till vilka särskilda rättigheter är knutna och innehavare av andra värdepapper än aktier eller de åtgärder som föreslås till förmån för dessa personer, jfr 3 §.

I andra bolagsdirektivet finns föreskrifter om att vid bolagsbildning skall i stiftelseurkunden anges bestämmelse om att bolaget skall ersätta kostnad för bolagets bildande (jfr 2 kap. 3 §). Vid fusion genom kombination nybildas det övertagande bolaget, varför det bl.a. av det skälet är påkallat med en motsvarande bestämmelse vid fusion. I punkten 7 har upptagits bestämmelser som innebär att fusionsplanen skall innehålla uppgift om varje förmån som beviljas styrelseledamot, verkställande direktör eller revisor i fusionerande bolag.

Punkten 8 anger vilket beslutsunderlag som skall tillhandahållas aktieägarna före bolagsstämma som skall behandla fusionsfråga. Förutom fusionsplanen inklusive styrelsens redogörelse för och revisorernas yttrande över denna (se 5 och 6 §§) skall aktieägarna ha tillgång till de fusionerande bolagens årsbokslut och förvaltningsberättelser för de senaste tre räkenskapsåren.

Av skäl som anförts under rubriken "Fusionsplan" ovan bör de angivna handlingarna utgöra en del av fusionsplanen. Genom att fogas till fusionsplanen blir redovisningshandlingarna en del av denna och hänvisningar till fusionsplanen avser även redovisningshandlingarna.

Punkten 9 har utformats efter förebild av 4 kap. 21 § andra stycket om emissionsprospekt. Kravet att fusionsplanen skall innehålla uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 11 kap. 13 och 14 §§ innebär följande. I fusionsplanen skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för investeringar och förändringar i likviditet och finansiering sedan föregående räkenskapsårs utgång. Vidare skall lämnas beloppsuppgift om omsättningen och resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Om särskilda skäl föreligger, får en ungefärlig beloppsuppgift beträffande resultatet lämnas. Om synnerliga skäl föreligger, får Kommerskollegium medge att bruttoomsättningssumman inte anges i planen. I planen skall upplysning lämnas om händelser av väsentlig betydelse för bolaget, som inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut. Om särskilda hinder inte möter, skall i anslutning till de angivna uppgifterna även lämnas motsvarande uppgifter för samma rapportperiod under föregående räkenskapsår. Begrepp och termer i fusionsplanen skall i möjlig mån överensstämma med dem som använts i senast framlagda årsredovisning.

Uppgifterna i en fusionsplan av sist angivet slag skall avse tiden från utgången av det sista av de tre hela räkenskapsår som redovisas

i planen till en tidpunkt som ligger högst tre månader före den dag fusionsplanen upprättas.

5 §

Paragrafen föranleds av artikel 23 punkten 3.

Vid fusion genom kombination nybildas det övertagande bolaget. Fusionsplanen skall då också tjäna som stiftelseurkund. Planen över en fusion genom kombination skall därför innehålla förslag till bolagsordning för det övertagande bolaget samt ange hur styrelse och revisorer skall väljas. De bolagsstämmor som skall hållas i de överlåtande bolagen för att ta ställning till fusionsplanen har att samtidigt godkänna bolagsordningen och fatta beslut om att det övertagande bolaget skall bildas samt välja styrelse och revisorer i detta (12 §).

6 §

Paragrafen föranleds av artikel 9.

I paragrafen föreskrivs att i fusionsplan skall lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömande av fusionens lämplighet för ettvart bolag. Vid utformandet av denna redogörelse kan bestämmelserna i 4 kap. 20-22 §§ om emissionsprospekt tjäna till ledning.

Enligt 4 § 2 skall fusionsplanen innehålla uppgift om hur många aktier i det övertagande bolaget som skall lämnas för ett angivet antal aktier i det överlåtande bolaget samt vilken kontant ersättning som därutöver skall lämnas som fusionsvederlag. Denna uppgift skall kommenteras särskilt i redogörelsen. Särskilda svårigheter vid värderingen av de fusionerande bolagen skall anmärkas. Rättsliga aspekter på fusionen skall också i förekommande fall anläggas.

7 §

Paragrafen föranleds av artikel 10 punkterna 1-2.

Revisorerna skall i första hand granska fusionsplanen med hänsyn till förhållandena i sitt eget bolag. Eftersom deras yttrande skall tjäna till ledning för aktieägarnas ställningstagande till fusionsvederlaget är emellertid deras granskning inte inskränkt till det egna bolaget. De måste se till helheten och bedöma värdet även på de övriga fusionerande bolagen (jfr 8 §). I enlighet härmed har lagtexten utformats så att fusionsplanen skall innehålla ett revisorsyttrande för varje deltagande bolag. Det är alltså inte meningen att samtliga revisorer skall enas om ett enda yttrande. Det kan emellertid vara lämpligt att yttrandet beträffande omständigheter som avses i andra stycket skrivs särskilt och undertecknas av samtliga revisorer.

Även om revisorerna således har en principiell skyldighet att granska samtliga fusionerande bolag är det naturligt om de kon-

centrerar sina arbetsinsatser till det egna bolaget. En sådan arbetsuppdelning kan beaktas om det skulle bli aktuellt att utkräva skadeståndsansvar av revisorerna för brister vid granskningen (jfr 15 kap. 4 §).

I första stycket föreskrivs att av revisorernas yttrande skall framgå huruvida fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning har bestämts på ett sakligt och korrekt sätt. Detta sammanfattande omdöme skall emellertid kompletteras med uppgifter om vilken eller vilka metoder som använts vid värderingen av bolagens tillgångar och skulder. Det kan exempelvis ha ställt sig naturligt att tillämpa olika värderingsmetoder i de olika bolagen med hänsyn till deras olika verksamheter. Olika värderingsmetoder kan vidare ha tillämpats på olika slag av tillgångar inom varje bolag. Resultatet av de tillämpade värderingsmetoderna skall anges. Har vissa anläggningstillgångar i det övertagande bolaget värderats med tillämpning av en angiven metod, skall värderingsresultatet alltså redovisas särskilt. Revisorerna åläggs vidare att föra en diskussion om de tillämpade metodernas lämplighet inte bara i allmänhet eller för bolaget som helhet utan för varje grupp av tillgångar eller skulder som blivit föremål för värdering med tillämpning av viss metod. Diskussionen skall mynna ut i en redogörelse för vilken vikt som tillmätts de olika värderingsmetoderna vid den samlade bedömningen av värdet på ettvart bolag. Särskilda svårigheter vid värderingen skall anmärkas.

Enligt andra stycket 1 skall i revisorernas yttrande särskilt anges om fusionen kan antas medföra fara för att det övertagande bolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser mot borgenärer. Bestämmelsen har tillkommit med hänsyn till den principiella skyldigheten att ställa säkerhet också för det övertagande bolagets borgenärer (jfr art. 13 punkten 2 och 14 §). Denna skyldighet bortfaller om det övertagande bolagets ekonomiska ställning är betryggande (jfr 13 § andra stycket och 14 §).

Vid fusion genom kombination nybildas det övertagande bolaget och de skäl som förestavat förbudet mot underkurs i samband med bolagsbildning (2 kap. 2 §) gör sig gällande också vid sådan fusion. I andra stycket 2 föreskrivs därför att i revisorernas yttrande skall särskilt anges, huruvida de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta. Formuleringen är ny och har förestavats av en önskan att undvika dubbla negationer (jfr nuvarande 14 kap. 3 § andra stycket 2). Någon saklig ändring i förhållande till gällande rätt är således inte åsyftad.

Enligt tredje stycket skall revisorernas yttranden fogas till fusionsplanen och blir då en del av denna. Det innebär att när fusionsplanen skall hållas tillgänglig för aktieägarna före bolagsstämma som skall

ta ställning till fusionsfrågan (10 §), aktieägarna får tillgång också till revisorernas yttranden.

8 §

Paragrafen föranleds av artikel 10 punkten 3.

Som anförts under 7 § skall revisorerna granska fusionsplanen med hänsyn till det egna bolagets intressen men denna granskning kan inte ske utan att också övriga fusionerande bolag bedöms. Denna bedömning förutsätter att revisorerna får tillgång till räkenskapsmaterial och andra uppgifter från övriga bolag. I förevarande paragraf har därför upptagits en motsvarighet till 10 kap. 8 §.

Registrering av fusionsplan

9 §

Paragrafen föranleds av artikel 6.

Enligt gällande rätt skall anmälan för registrering ske först när bolagsstämman godkänt avtal om fusion och anmälan skall då avse stämmobeslutet. I förevarande paragraf föreskrivs att redan fusionsplanen skall anmälas för registrering och det inom en månad från upprättandet. Planen skall vara dagtecknad och registreringsfristen räknas från detta datum.

Som framgått av det föregående förutsätts fusionsplanen vara en gemensam uppgift för samtliga bolag. Det framstår emellertid inte som nödvändigt att samtliga bolag står bakom registreringsanmälan. Det bör räcka att något bolag har ansvaret för att registrering sker. Vid absorption ställer det sig naturligt att lägga ansvaret på det övertagande bolaget. Vid kombination, där inget övertagande bolag finns vid tiden för registreringspliktens fullgörande, får det ankomma på det äldsta av de överlåtande bolagen att sörja för att registrering sker. Det äldsta bolaget torde i allmänhet ha det lägsta organisationsnumret.

Fusionsplanen inklusive alla bilagor skall ges in till Patent- och registreringsverket i samband med registreringsanmälan och blir då offentlig handling.

Att fusionsplanen och inte stämmobeslutet skall registreras sammanhänger med att fusionsplanen i vissa fall skall godkännas också av bolagsstämma i det övertagande bolaget (10 §). Fusionsplanen skall sålunda underställas bolagsstämma i det övertagande bolaget, om ägare till minst fem procent av samtliga aktier i bolaget begär det. Det är inte lämpligt att frågan om bolagsstämma eller ej hålls öppen under längre tid. Betänketiden har ansetts böra begränsas till högst två veckor räknat från den dag aktieägarna kan anses ha fått kännedom om planen. Sådan kännedom presumeras vara för handen om kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar skett (18 kap. 3 §). I enlig-

het härmed har efter mönster av 4 kap. 7 § i andra stycket upptagits en föreskrift att fusionsplanen eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i den genast skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen i varje bolag bestämmer. Kungörs inte planen i dess helhet, skall i kungörelsen lämnas uppgift om var den hålls tillgänglig.

Bolagsstämma

10 §

Paragrafen föranleds av artikel 7 punkterna 1 och 3, artikel 8 samt artikel 11 punkterna 1-2.

Enligt paragrafens första stycke skall fusionsplanen underställas bolagsstämman i samtliga överlåtande bolag. Den skall dessutom underställas bolagsstämman i det övertagande bolaget, om ägare till minst fem procent av samtliga aktier i det bolaget framställer begäran därom inom två veckor från det att fusionsplanen kungjorts enligt 9 § andra stycket. Angående skälen för tvåveckorsfristen hänvisas till specialmotiveringen till 9 §.

Av andra stycket framgår att bolagsstämma, som avses i första stycket, får hållas tidigast en månad efter det att fusionsplanen kungjorts enligt 9 §. Fusionsplanen skall under minst en månad före stämman hållas tillgänglig för aktieägarna och kostnadsfritt sändas till aktieägare som begär det. Den skall naturligtvis också läggas fram på stämman.

Någon sista dag för hållande av bolagsstämma föreskrivs inte. Det får emellertid sägas ligga i sakens natur att om ingen extra stämma för godkännande av fusionsplanen hålls och de deltagande bolagen håller ordinarie bolagsstämma utan att saken prövas, frågan om fusion får anses förfallen, jfr 19 §. Stämmorna kan endast godkänna eller förkasta fusionsplanen i dess helhet.

11 §

Paragrafen föranleds av artikel 7 punkterna 1 och 2.

Enligt gällande rätt kan bolagsstämmas beslut att godkänna avtal om fusion fattas med absolut majoritet. I första stycket av förevarande paragraf föreskrivs som en ny regel att bolagsstämmas beslut att godkänna fusionsplan är giltigt, om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Majoritetskravet överensstämmer med det som uppställts i 9 kap. 14 § för ändring av bolagsordningen som inte påverkar redan utgivna aktiers rätt. I bolagsordningen kan endast uppställas krav på högre majoritet.

I andra stycket har intagits krav på särskilt kvalificerad majoritet för det fall att fusionsplanen rubbar rättsförhållandet mellan aktier.

Majoritetskraven överensstämmer med dem som återfinns i 9 kap. 15 §. I bolagsordningen kan endast uppställas krav på högre majoritet.

Den närmare innebörden av bestämmelserna framgår av specialmotiveringen till 6 kap. 2 a §. Vad som där sägs om förslag till nedsättningsbeslut och om inlösen eller indragning av aktier äger motsvarande tillämpning på fusionsplan och på tilldelning av fusionsvederlag.

I det övertagande bolaget kräver fusionen i praktiken ofta också kvalificerad majoritet även om frågan om godkännande av fusionsplanen inte underställs bolagsstämman. De nya aktier som skall emitteras som fusionsvederlag ryms inte alltid inom bolagsordningens bestämmelser om maximikapitalets storlek. Nyemissionen förutsätter då en ändring av bolagsordningen (4 kap. 1 § andra stycket).

12 §

Som anförts under 5 § tjänar fusionsplanen vid kombination som stiftelseurkund för det övertagande bolaget. I planen skall anges hur styrelse och revisorer skall väljas, antingen det skall ske genom att vissa i fusionsplanen angivna personer utses eller det överlåts på vart och ett av de överlåtande bolagen att välja ett angivet antal styrelseledamöter och revisorer. Skall vissa angivna personer utses gäller majoritetskravet i 11 § första stycket. Har det överlämnats åt överlåtande bolags stämma att välja t.ex. två ledamöter av styrelsen i det övertagande bolaget, sker valet enligt 9 kap. 13 §, dvs. den anses vald som får de flesta rösterna.

Förfarandet hos rätten

Det är särskilt viktigt att aktieägarna i de fusionerande bolagen får en tillräcklig och så långt möjligt objektiv information om fusionen. Denna information tillhandahålls genom fusionsplanen.

Borgenärer, inräknat obligationshavare, och innehavare av andra rättigheter i de fusionerande bolagen måste också skyddas så att fusionen inte inverkar negativt på deras intressen. Detta skydd uppnås i gällande rätt genom att det krävs tillstånd av domstol innan fusionsplanen får sättas i verket (nuvarande 14 kap. 4 §). Någon ändring i denna ordning föreslås inte.

13 §

I första stycket föreskrivs skyldighet att ansöka om rättens tillstånd att verkställa fusionsplanen. Det skall ske inom en månad räknat från den sista av de bolagsstämmor som skall hållas för att ta ställning till fusionen. Vid absorption ankommer det på det övertagande bolaget att ombesörja ansökan. Vid kombination, där inget övertagande bolag

ännu finns registrerat, ankommer det på det äldsta av de övertagande bolagen att ge in ansökan (jfr 9 § första stycket).

Ansökan skall ges in till rätten i den ort där enligt bolagsordningen för det övertagande bolaget styrelsen skall ha sitt säte. Det gäller både vid absorption och kombination.

Rätten skall underrätta Patent- och registreringsverket om ansökan (16 §).

Rättens prövning skall gälla skyddet för aktieägarnas, borgenärernas och de anställdas intressen. I andra stycket, som skall läsas tillsammans med 14 §, behandlas borgenärsskyddet.

I samband med att bolaget ansöker om rättens tillstånd att verkställa fusionsplanen skall bolaget ge in

1. två avskrifter av protokollet från bolagsstämma som prövat och godkänt fusionsplanen enligt 10 §,
2. avskrift av fusionsplanen,
3. bevis att fusionsplanen registrerats,
4. förteckning över de överlåtande bolagens kända borgenärer med angivande av postadress, och,
5. förteckning över det övertagande bolagets kända borgenärer med angivande av postadress, om revisorerna i fusionsplanen uttalat att fusionen medför fara för att det övertagande bolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser.

I samband med att fusionsplanen registreras, kungörs den (18 kap. 2 §). Överlåtande bolags borgenärer förutsätts därigenom få kännedom om att gäldenärsbolaget kan komma att upplösas genom fusion. Genom att omedelbart anmäla sina fordringar till bolaget kan de komma med på den lista över kända borgenärer som skall ges in till rätten och har därmed försäkrat sig om att deras anspråk beaktas vid rättens prövning av fusionen. Motsvarande gäller i övertagande bolag, vars ekonomiska ställning enligt revisorerna kan komma att försämras genom fusionen.

14 §

Paragrafen föranleds av artikel 13.

I paragrafen ges bestämmelser om rättens prövning av ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplan. I likhet med vad som är fallet enligt gällande rätt motsvarar bestämmelserna dem som enligt 6 kap. 6 § tredje-femte styckena gäller vid rättens prövning av fråga om tillstånd att verkställa nedsättningsbeslut. Enligt förevarande paragraf har dock rätten ingen frihet att bestämma den tid inom vilken borgenär får anmäla att han bestrider ansökan. Av första stycket framgår att rätten skall förelägga borgenär, som vill bestrida ansökan, att skriftligen anmäla detta inom en månad från det att rätten utfärdat kallelse på borgenärer, vid äventyr att han annars anses ha medgivit

ansökan.

Angående motiven till paragrafens övriga bestämmelser hänvisas till specialmotiveringen till 6 kap. 6 §.

15 §

Enligt gällande rätt möter hinder mot registrering av avtal om fusion genom kombination om fusionen förbjudits enligt konkurrenslagen (1982:729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte beslutat lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket samma lag. Regeringen har den 11 juni 1992 till lagrådet remitterat förslag till bl.a. ny konkurrenslag och lag om ändring i nuvarande 14 kap. 3 § punkten 1 aktiebolagslagen. Sistnämnda lagrum föreslås i lagrådsremissen innehålla bestämmelse som innebär att hinder mot registrering av fusionsavtal möter om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1992:000) eller lagen (1992:000) om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) eller om prövning av fusionen pågår enligt någon av dessa lagar. Enligt kommitténs förslag skall det ankomma på rätten att vid sin tillståndsprövning beakta om någon av de angivna omständigheterna föreligger. Om så är fallet, skall rätten vägra tillstånd till fusionen. Bestämmelse härom har upptagits i punkten 1.

Föreligger hinder mot fusionen därför att den prövas enligt de nu nämnda lagarna och finns det skäl för domstolen att räkna med att ett beslut kommer att meddelas inom kort, bör domstolen avvakta med sitt avgörande och alltså inte omedelbart avslå framställningen. Det kan ske utan att domstolen formellt beslutar att ärendet skall vila i avbidan på resultatet av den prövning som pågår enligt konkurrenslagen eller EES-lagen.

Det ankommer på ansökande bolag att visa att hinder inte möter mot tillstånd enligt punkten 1.

Punkten 2 har till syfte att upprätthålla förbudet mot underkurs i samband med fusion genom kombination och överensstämmer med gällande rätt.

16 §

Underrättelse enligt denna paragraf skall registreras i aktiebolagsregistret och kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Registrering

17 §

Meddelar rätten tillstånd att verkställa fusionsplanen, kan de berörda bolagen gå vidare, så snart rättens beslut vunnit laga kraft. Det innebär för det första att överlåtande bolags tillgångar skall överlämnas till det övertagande bolaget. Det är här fråga om faktiskt över-

lämnande av tillgångarna. Här är att märka att överlåtande bolags tillgångar inte övergår på det övertagande bolaget med verkan mot tredje man före den i 18 § angivna tidpunkten. Det innebär för att ta ett exempel att övertagande bolag inte före nämnda tidpunkt kan få lagfart på överlåtande bolags fasta egendom på grund av fusionsplanen. Ansökan om lagfart får förklaras vilande i avbidan på att registrering enligt 18 § sker och den senare tidpunkt som kan ha föreskrivits i fusionsplanen för upplösningen av det överlåtande bolaget infaller.

I förevarande paragraf har, till skillnad från vad som är fallet enligt gällande rätt, inte upptagits något krav på att auktoriserad eller godkänd revisor skall intyga att överlåtande bolags tillgångar faktiskt överlämnats till övertagande bolaget. Uppgift härom har inte ansetts erforderlig.

Vid absorption skall det övertagande bolaget lämna aktier i bolaget som vederlag åt aktieägarna i överlåtande bolag. Eftersom aktiebolag inte får äga egna aktier annat än i begränsad utsträckning måste dessa aktier nyemitteras. Det innebär att fusionsplanen måste innehålla förslag till beslut om nyemission med alla uppgifter som föreskrivs i 4 kap. När de överlåtande bolagens tillgångar överlämnats till det övertagande bolaget, kan nyemissionen registreras. Det kan ske trots att de överlåtande bolagen ännu inte upplösts.

På motsvarande sätt förhåller det sig vid kombination. Fusionsplanen tjänar som stiftelseurkund och när de överlåtande bolagens tillgångar överlämnats, kan det nya bolaget registreras utan hinder av att de överlåtande bolagen ännu inte har upplösts.

18 §

Paragrafens första stycke föranleds av artikel 19.

Enligt gällande rätt övergår överlåtande bolags tillgångar och skulder med undantag för skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1-3 §§ till det övertagande bolaget när rättens lagakraftvunna beslut om tillstånd att verkställa fusionsavtalet och, i förekommande fall, anmälan om ökning av aktiekapitalet i övertagande bolag eller om bildande av nytt sådant bolag registrerats. Överlåtande bolag är emellertid upplöst först när fusionsvederlaget skiftats och slutredovisning över skiftet framlagts.

Förevarande paragrafs första stycke innehåller den nyheten att upplösningen av överlåtande bolag och fusionsvederlagets fördelning inträder samtidigt med övriga rättsverkningar av fusionen. Överlåtande bolag är upplöst, antingen omedelbart eller den senare dag som anges i fusionsplanen, när anmälan enligt 17 § registrerats. Samtidigt med upplösningen övergår överlåtande bolags tillgångar och skulder - med undantag för skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1-

3 §§ - i sin helhet till det övertagande bolaget och överlåtande bolags aktieägare blir aktieägare i det övertagande bolaget. Fusionsvederlaget tillfaller således aktieägarna i överlåtande bolag direkt och utan att något skiftesförfarande äger rum. Kommittén har velat ge bolagen själva beslutanderätt beträffande den dag fusionen skall fullbordas. Om bolagen exempelvis önskar att fusionen genomförs per ingången till ett visst räkenskapsår för det övertagande bolaget, bör det vara möjligt så som lagtexten nu har utformats.

Paragrafen bibehåller gällande rätts bestämmelse att skadeståndsanspråk, som överlåtande bolag kan ha enligt 15 kap. 1-3 §§, inte övergår till det övertagande bolaget. Talan enligt 15 kap. 5 § rörande sådant skadeståndsanspråk kan därför föras för ett överlåtande bolag, i förekommande fall av en minoritet, och vad som på grund av sådan talan tillfaller bolaget skall direkt fördelas mellan aktieägarna på vanligt sätt. Intill dess att sådan fördelning skett får det överlåtande bolaget anses bestå.

Till andra stycket har, med en redaktionell jämkning, förts gällande rätts bestämmelse om rätt för ägare till minst en tiondel av aktierna i ett överlåtande bolag att - trots att bolaget upplösts - hos styrelsen påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan om skadestånd till bolaget enligt 15 kap. 5 §. Om bolagsstämman beslutar väcka sådan talan, gäller 13 kap. 16 § i tillämpliga delar. Av första stycket i förevarande paragraf följer dock att någon anmälan om fortsatt skifte inte kommer i fråga. Styrelsen och verkställande direktören skall i stället för registrering anmäla att skadeståndstalan väckts med stöd av denna paragraf.

19 §

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 14 kap. 5 § sista stycket med ett tillägg som innebär att om en fusionsplan registrerats men bolagen försummat att hålla bolagsstämma inom tid som anges i 10 §, Patent- och registreringsverket kan förklara fusionsfrågan förfallen.

Absorption av dotterbolag

20 §

Paragrafen samt paragraferna 21-23 föranleds av artiklarna 24 och 25.

I likhet med gällande rätt föreskrivs i paragrafen att, om moderbolag äger samtliga aktier i dotterbolag, bolagens styrelser kan fatta beslut om att dotterbolaget skall gå upp i moderbolaget och sålunda absorberas av detta. Även vid denna typ av fusion skall en fusionsplan upprättas av de berörda bolagens styrelser. Eftersom det är fråga om absorption av helägt bolag, behöver fusionsplanen inte innehålla några uppgifter om fusionsvederlag. De uppgifter som fusionsplanen

skall innehålla enligt förevarande paragraf punkterna 1-4 motsvarar dem som upptagits under punkterna 1 och 5-7 i 4 §. Utöver de angivna uppgifterna skall i fusionsplanen lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av fusionens lämplighet för bolagen. Bestämmelsen motsvarar första meningen i 6 §.

21 §

Enligt paragrafen skall fusionsplanen granskas av de auktoriserade eller godkända revisorerna i moder- och dotterbolaget. I de skriftliga yttranden som revisorerna skall lämna över sin granskning skall de särskilt ange om fusionen kan antas medföra fara för att moderbolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser mot borgenärer.

Vid fullgörandet av sitt uppdrag har revisorerna i vartdera bolaget den rätt till granskning av det andra bolaget som föreskrivs i 8 §.

Revisorernas yttranden skall tas in i eller fogas till fusionsplanen.

22 §

Enligt första stycket skall moderbolaget inom en månad från upprättandet av fusionsplanen anmäla planen för registrering. Det är samma tidsfrist som anges i 9 § första stycket.

Andra stycket överensstämmer med motsvarande stycke i 9 §. Angående motiven till bestämmelsen hänvisas till specialmotiveringen till 9 §.

23 §

Av paragrafen framgår att fusionsplanen skall underställas bolagsstämma i moderbolaget, om ägare till minst fem procent av aktierna i bolaget framställer begäran därom inom två veckor från det att fusionsplanen kungjorts. Av hänvisningen till 10 § följer att stämman får hållas tidigast en månad efter nämnda kungörelse. Fusionsplanen skall hållas tillgänglig för aktieägarna under minst en månad före stämman samt kostnadsfritt sändas till aktieägare som begär det. Godkänner stämman inte fusionsplanen i dess helhet, är frågan om fusionen förfallen.

Stämmans beslut om godkännande av fusionsplanen skall för att vara giltigt fattas med den majoritet som föreskrivs i 11 § första stycket.

24 §

Även vid fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag erfordras, liksom enligt gällande rätt, att rätten lämnar tillstånd till att fusionen verkställs. I förevarande paragraf föreskrivs att moderbolaget skall ansöka om sådant tillstånd tidigast en och senast två månader från det

att fusionsplanen kungjorts. Att ansökan får ges in tidigast en månad efter det att fusionsplanen kungjorts, gör det möjligt för en aktieägareminoritet i moderbolaget att med stöd av 23 § påkalla bolagsstämmans prövning av fusionsplanen innan bolaget kan ansöka om rättens tillstånd att verkställa fusionen. Förutom bevis att fusionsplanen registrerats skall till ansökningshandlingen alltid fogas förteckning över dotterbolagets kända borgenärer. Har revisorerna i fusionsplanen uttalat att fusionen medför fara för att moderbolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser, skall också förteckning över det bolagets kända borgenärer ges in.

I fråga om rättens utfärdande av kallelse på borgenärer och rättens prövning äger 14 § och 15 § punkten 1 motsvarande tillämpning. Angående reglernas närmare innebörd hänvisas till specialmotiveringen till dessa paragrafer.

25 §

Första meningen motsvarar 16 §. När rättens beslut om tillstånd har registrerats är, enligt andra meningen, dotterbolaget upplöst omedelbart eller den senare dag som anges i fusionsplanen. Av hänvisningen till 19 § följer att, om ansökan om rättens tillstånd inte gjorts inom föreskriven tid eller rätten genom lagakraftvunnet beslut avslagit ansökan, registreringsmyndigheten skall förklara frågan om fusion förfallen.

Ogiltighet

26 §

Paragrafen föranleds av artikel 22.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt. Har bolagsstämma beslutat om fusion och har beslutet inte tillkommit i behörig ordning eller strider det eljest mot aktiebolagslagen eller bolagsordningen, kan beslutet klandras enligt 9 kap. 17 §.

Första meningen innebär att när talan enligt 9 kap. 17 § förs mot bolagsstämmas beslut att godkänna fusionsplan, en annan frist för talans väckande gäller än som följer av nämnda paragraf. Talan om upphävande av sådant beslut skall således alltid föras inom sex månader från beslutet, vid äventyr att rätten till talan annars är förlorad. Den ifrågavarande talefristen gäller oavsett om det angripna beslutet är klanderbart eller en nullitet. Regeln innebär alltså å ena sidan en fördubbling av den tid inom vilken talan kan föras mot ett klanderbart stämmobeslut om fusion. Å andra sidan innebär regeln att möjligheten att på de grunder som anges i 9 kap. 17 § tredje stycket föra talan mot sådant beslut begränsas tidsmässigt. Med undantag av vad som nu sagts om talefristen, är talan om upphävande av bolagsstämmas beslut att godkänna fusionsplan att pröva enligt

reglerna i 9 kap. 17 §.

I paragrafen har upptagits särskilda bestämmelser för det fall rätten bifaller talan om ogiltighet. Fusionen skall då gå åter utan hinder av att anmälan enligt 17 § eller beslut enligt 24 § registrerats och utan hinder av att överlåtande bolag upplösts. Överlåtande bolags tillgångar och skulder skall alltså återgå till detta och fusionsvederlaget återbäras till det övertagande bolaget. För förpliktelser, som uppkommit för det övertagande bolaget under tiden från det att överlåtande bolag upplöstes till dess att rättens avgörande kungjordes, svarar vid kombination de överlåtande bolagen och vid absorption överlåtande och övertagande bolag solidariskt.

16 kap. Aktiebolags firma

1 §

I första stycket har upptagits föreskrift att privat aktiebolags firma skall innehålla ordet privat eller avslutas med förkortningen prb och att ordet publikt eller förkortningen pub skall användas på motsvarande sätt i fråga om publika aktiebolag. Bestämmelsen har kommenterats i den allmänna motiveringen.

I andra stycket har bestämmelsen om bifirma anpassats till den nya lydelsen av första stycket.

Femte stycket föranleds av artikel 4 i första bolagsdirektivet. Av detta framgår att aktiebolags brev, fakturor och orderblanketter skall ange bolagets firma, den ort där styrelsen skall ha sitt säte samt bolagets organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. Om bolaget trätt i likvidation skall det också anges.

Underlåtenhet att efterkomma bestämmelserna i femte stycket kan medföra straff enligt 19 kap. 1 §.

17 kap. Byte av aktiebolagskategori

Av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.7.5) måste byte av aktiebolagskategori regleras i lag till skydd för aktieägarna och andra intressenter i bolaget.

Aktiebolagslagens 17 kapitel innehåller för närvarande bestämmelser om bundna och fria aktier. Under hösten 1992 kan regeringen förväntas lägga fram en proposition med förslag om att upphäva kapitlet. Kommittén föreslår att bestämmelser om i vilken ordning ett aktiebolag kan övergå från en kategori till en annan upptas i ett nytt 17 kap.

De föreslagna bestämmelserna är obligatoriska och uttömmande. Det är alltså inte tillåtet att utan iakttagande av reglerna i 17 kap.

byta kategori genom att t.ex. låta bolagsstämman besluta om ändring av firman eller i ett publikt aktiebolag sätta ned aktiekapitalet under 1 miljon kronor.

1 §

I paragrafen regleras den ordning i vilken ett privat aktiebolag kan övergå till att bli publikt. Beslut om sådan övergång skall enligt första stycket alltid fattas av bolagsstämman.

Enligt artikel 13 i andra bolagsdirektivet skall, när ett bolag av annat slag omvandlas till aktiebolag, de skyddsåtgärder iakttas som direktivet föreskriver för aktiekapitalets inbetalning i samband med bolagsbildning. Hänsynen till den aktieköpande allmänheten kräver enligt kommittén garantier för att full täckning finns för aktiekapitalet i ett bolag som övergår från den privata till den publika kategorin.

I enlighet med det sagda föreskrivs i paragrafen att på stämman skall framläggas uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 11 kap. 13 och 14 §§, om stämman hålls senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse avgivits, varvid uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som inte infaller tidigare än tre månader före dagen för bolagsstämman. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att den bolagsstämma som har att besluta om kategoribytet har tillgång till förhållandevis aktuella uppgifter om bolagets ekonomiska ställning.

På stämman skall vidare framläggas yttrande av auktoriserad eller godkänd revisor. Inget hindrar att bolagets egen revisor avger yttrandet. Av detta skall framgå att bolagets eget kapital uppgår till eller, efter av styrelsen föreslagen ökning av aktiekapitalet, kommer att uppgå till minst det registrerade aktiekapitalet. Genom bestämmelsen skapas en garanti för att ett privat aktiebolag inte kan bli publikt utan att ha tillgångar som ger full täckning för ett registrerat aktiekapital på minst 1 miljon kronor. På grund av bestämmelsens utformning blir det möjligt för ett aktiebolag att på samma stämma som beslutar om kategoribytet, fatta beslut om för bytet erforderlig ökning av aktiekapitalet.

Ett byte av aktiebolagskategori från privat till publikt kan få stora verkningar för bolaget. Med hänsyn härtill fordras för giltigt beslut att det samlat en majoritet som omfattar minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Det är ett majoritetskrav som överensstämmer med det som gäller för ändring av bolagsordningen enligt 9 kap. 14 § första stycket. I bolagsordningen kan endast uppställas krav på större majoritet (9 kap. 13 §).

Beslutet att låta aktiebolaget byta kategori skall fattas särskilt. Därutöver ankommer det på bolagsstämman att fatta beslut om

ändring av firman. Har det privata aktiebolaget ett registrerat aktiekapital som understiger 1 miljon kronor, måste bolagsstämman besluta om ökning av aktiekapitalet till minst detta belopp. Om bolaget har ett fast aktiekapital eller ett maximikapital som inte uppgår till 1 miljon kronor får det angivna ökningsbeslutet inte fattas utan att bolagsordningen först ändras. Av 18 kap. 6 § följer att beslutet om ändring av bolagsordningen skall registreras samtidigt med att ökningen av aktiekapitalet registreras.

I sammanhanget förtjänar att påpekas att 1 kap. 3 § inte utgör hinder mot att ett publikt aktiebolag har ett minimikapital i sin bolagsordning som understiger 1 miljon kronor. Det avgörande är det registrerade aktiekapitalets storlek. Det sagda innebär att om ett privat bolag har ett minimikapital som understiger 1 miljon kronor och ett maximikapital som överstiger detta belopp det är möjligt att genomföra kategoribytet utan annan ändring av bolagsordningen än såvitt gäller firman.

Rättsverkningarna av bolagsstämmans beslut inträder när registrering av ändringarna av bolagsordningen ägt rum hos Patent- och registreringsverket.

Har vid bolagsstämmans beslut bestämmelserna i denna paragraf inte iakttagits eller strider beslutet eljest mot lag eller mot bolagsordningen, är beslutet ogiltigt. Talan mot beslutet kan i sådant fall enligt 9 kap. 17 § första stycket föras av aktieägare, styrelseledamot, verkställande direktör eller den som styrelsen obehörigen vägrat att införa såsom aktieägare i aktieboken. Huruvida beslutet är en nullitet eller endast klanderbart får bedömas utifrån vad som i allmänhet gäller när talan mot bolagsstämmobeslut förs med stöd av 9 kap. 17 §.

Bolagsstämmas beslut, som innefattar ändring av bolagsordningen, skall som framgår av 9 kap. 14 § tredje stycket genast anmälas för registrering. Finner Patent- och registreringsverket att bolagsstämmans beslut inte tillkommit i behörig ordning eller strider mot lag eller annan författning eller bolagsordningen, skall registrering vägras. Om registrering likväl har skett och bolagsstämmans beslut sedermera upphävs eller ändras genom lagakraftvunnen dom, skall rätten genast underrätta Patent- och registreringsverket därom för registrering.

Upphävs ett beslut av bolagsstämman i ett privat aktiebolag att låta bolaget bli publikt, medför det att aktiebolaget åter är att betrakta som privat.

Såsom anmärkts i den allmänna motiveringen, innefattar ett aktiebolags övergång från den ena kategorin till den andra inte någon förändring av dess rättssubjektivitet. Efter övergången har bolaget alltjämt samma rättigheter och skyldigheter som före densamma.

Särskilda bestämmelser till skydd för bolagets borgenärer är därför inte erforderliga.

2 §

Paragrafen behandlar det fall att ett publikt aktiebolag skall bli privat. Även för sådant fall gäller att beslutet om byte av aktiebolagskategori skall fattas av bolagsstämman.

För att beslutet skall bli gällande, erfordras att det biträtts av samtliga på stämman närvarande aktieägare och att dessa företrätt minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget. Majoritetskravet överensstämmer sålunda med det som uppställs för ändring av bolagsordningen i de i 9 kap. 15 § första stycket angivna fallen. Genom det mycket stränga majoritetskravet markeras att ett aktiebolags övergång från den publika till den privata kategorin bör äga rum endast i rena undantagsfall.

Beslutet att låta aktiebolaget byta kategori skall fattas särskilt. Därutöver ankommer på bolagsstämman att besluta om ändring av firman.

Av andra stycket framgår att ett publikt aktiebolag skall anses ha blivit privat, när bolagsordningen uppfyller de krav som ställs på ett privat aktiebolag.

Vad som anförts under 1 § beträffande ogiltighet av bolagsstämmobeslut och om bolagets rättssubjektivitet äger tillämpning även vid övergång från publikt till privat aktiebolag.

18 kap. Registrering m.m.

I kapitlet har 3 § ändrats och en ny 3 a § införts. Ändringarna föranleds av första bolagsdirektivet. Hänvisningar till artiklar avser detta direktiv.

3 §

Ändringarna föranleds av artikel 3 punkterna 5 och 6.

Enligt första stycket första meningen gäller som presumtion att det som införts i aktiebolagsregistret och kungjorts enligt 2 § skall anses ha kommit till tredje mans kännedom. Av andra meningen framgår att presumtionen bryts i fråga om rättshandlingar eller andra åtgärder, som vidtagits före den sextonde dagen efter kungörandet, om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till, dvs. äga vetskap om, det som kungjorts.

I andra stycket har uttryckligen lagfästs att innan kungörande skett, bolaget inte kan åberopa det förhållande som blivit eller bort bli infört i aktiebolagsregistret mot annan än den som bolaget visar har känt till förhållandet. För att bolaget skall kunna åberopa förhållandet mot

tredje man krävs alltså att det visar att han ägde vetskap om förhållandet.

Enligt tredje stycket kan bolaget vid bristande överensstämmelse mellan det som införts i aktiebolagsregistret och kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar inte åberopa kungörelsens innehåll mot tredje man. Innehållet i kungörelsen kan dock åberopas av tredje man mot bolaget, såvida inte bolaget visar att han ägde vetskap om vad som införts i aktiebolagsregistret och således var medveten om den bristande överensstämmelsen.

3 a §

Paragrafen, som är ny, föranleds av artikel 8.

I 8 kap. 14 § har upptagits bestämmelser som innebär att om en ställföreträdare som avses i 11 eller 12 § företagit en rättshandling för bolaget, gäller denna mot bolaget, om inte ställföreträdaren handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens kompetens.

Ställföreträdares kompetens att företräda bolaget förutsätter emellertid att han verkligen i vederbörlig ordning utsetts till ställföreträdare.

Styrelsen skall sålunda ha valts på sätt, till antal och för tid som anges i 8 kap. 1 § och ledamöterna skall uppfylla kraven i 8 kap. 4 §. Om styrelse valts på bolagsstämma men stämmobeslutet är klanderbart, har styrelsen dock kompetens att företräda bolaget till dess domstol undanröjt styrelsevalet genom lagakraftvunnet beslut eller interimistiskt förordnat att en eller flera personer inte får tjänstgöra i styrelsen.

Verkställande direktör och firmatecknare som avses i 11 § andra stycket skall på motsvarande sätt ha utsetts i vederbörlig ordning, dvs. av en av bolagsstämman vald styrelse som sammankallats och var beslutsför enligt 8 kap. 9 § första stycket första meningen och som fattade sitt beslut med den i andra stycket av samma paragraf föreskrivna majoriteten. De skall också uppfylla behörighetskraven i 8 kap. 4 § eller 11 § andra stycket.

Det är inte enkelt för en utomstående som vill träffa avtal med ett aktiebolag att veta om det finns sådana brister i valet eller beslutet att utse en uppgiven ställföreträdare att denne inte är kompetent att binda bolaget. Omsättningens intresse talar för att den som företer ett aktuellt firmateckningsbevis utfärdat av Patent- och registreringsverket som regel kan godtas som kompetent ställföreträdare vars rättshandlingar för bolaget binder detta.

I paragrafen föreskrivs att bolaget, om anmälan om vem som utsetts till styrelseledamot eller verkställande direktör införts i aktiebolagsregistret och kungjorts enligt 2 §, som regel inte mot tredje man kan

åberopa fel eller brister vid valet av styrelseledamot eller beslutet att utse verkställande direktör. Sådana fel eller brister kan bolaget dock med laga verkan göra gällande mot tredje man, om det visar att han kände till felet eller bristen.

Styrelseledamot väljs normalt av bolagsstämman. I bolagsordningen kan emellertid föreskrivas att någon annan har rätt att utse en eller flera ledamöter. Paragrafen gäller alla styrelseledamöter oavsett vem som väljer dem. Av 8 kap. 1 § fjärde stycket och 3 § följer att paragrafen dessutom är tillämplig på styrelsesuppleanter och vice verkställande direktör.

Om bolaget vid en rättshandling företrätts av vice verkställande direktören eller av en styrelse med en eller flera styrelsesuppleanter trots att förutsättningarna för att ersättare skulle få träda in inte varit för handen, får paragrafen anses äga motsvarande tillämpning. Detsamma gäller om ställföreträdaren på grund av jäv som avses i 8 kap. 10 § saknat kompetens att teckna avtalet för bolaget.

19 kap. Straff och vite

1 §

I första stycket har som en ny punkt 1 upptagits en straffbestämmelse som gäller brott mot förbudet i 1 kap. 4 § för privat aktiebolag eller aktieägare i sådant bolag att till en vidare krets rikta inbjudan om teckning eller förvärv av aktier m.m. För att straffansvar skall inträda krävs att gärningen begås uppsåtligen. Gärningsmannens uppsåt skall alltså täcka dels att erbjudandet avser sådana värdepapper som anges i 1 kap. 4 §, dels att erbjudandet om teckning eller förvärv riktas till en vidare krets i det direkta syftet att sprida värdepapperen. Om det är bolaget som utfärdar inbjudan, drabbar straffansvaret den som fattat beslut om eller i kraft av sin ställning i bolaget låtit verkställa beslut om sådan inbjudan. Enligt brottsbeskrivningen inträder ansvar redan genom att inbjudan utfärdas på sätt som anges i 1 kap. 4 §. Det krävs alltså inte att någon teckning eller förvärv kommit till stånd för att brott skall föreligga. Härav följer att fullbordat brott inte förutsätter nödvändig medverkan, s.k. concursus necessarius. Ansvar för medverkan kan däremot inträda, eftersom brottsbalkens medverkansregler på grund av straffskalans utformning blir analogt tillämpliga.

I likhet med vad som gäller för övriga straffbud i paragrafen inträder inte straff enligt denna bestämmelse, om straff för gärningen följer av brottsbalken. Exempelvis torde överträdelse av förbudet i 1 kap. 4 § under vissa förhållanden kunna vara att bestraffa som svindleri enligt 9 kap. 9 § brottsbalken.

I femte stycket har införts en straffbestämmelse för brott mot 16 kap. 1 § femte stycket, dvs. för underlåtenhet att på aktiebolags brev,

fakturor och orderblanketter ange där föreskrivna uppgifter. Straffet är böter.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Inledande bestämmelser

Punkten 1

De ändringar i aktiebolagslagen som föreslås måste träda i kraft senast vid utgången av den tid som i EES-avtalet har medgivits för anpassning av svensk lagstiftning till EG:s regelverk. Såvitt avser flertalet av de nu föreslagna ändringarna har Sverige medgivits anstånd under två år från den dag EES-avtalet träder i kraft. I enlighet härmed föreslås lagen träda i kraft den 1 januari 1995.

Höjning av aktiekapitalet i äldre bolag

I punkterna 2-6 ges bestämmelser om hur aktiekapitalet skall höjas till 100 000 kr i bolag som bildats innan 1 kap. 3 § trätt i kraft. Modellen för övergångsregleringen har hämtats från motsvarande reglering vid höjningen av aktiekapitalet från 5 000 till 50 000 kr; se SFS 1977:320.

Punkten 2

Punkten tar sikte på äldre bolag som hållit konstituerande stämma före utgången av år 1994 och som har ett registrerat aktiekapital som understiger 100 000 kronor. I de allra flesta fall rör det sig om bolag med 50 000 kronor i aktiekapital. Ett så lågt aktiekapital accepteras till utgången av år 1995. Senast den 1 januari 1996 måste emellertid aktiekapitalet ha höjts till 100 000 kronor. Bestämmelserna om minst 100 000 kronor i aktiekapital har naturligtvis betydelse endast för aktiebolag som fr.o.m. år 1995 skall vara privata aktiebolag.

I andra meningen har upptagits förbud mot att sätta ned aktiekapitalet till ett belopp som är lägre än 100 000 kronor. Bestämmelsen skiljer sig något från punkten 2 av övergångsbestämmelserna till lagen (1973:303) om ändring i lagen (1944:705) i dess lydelse enligt SFS 1977:320 på så sätt att förbudet mot nedsättning gäller också bolag som kan genomföra nedsättningen utan ändring av bolagsordningen. Det föreslagna förbudet träffar alla äldre bolag, oavsett om det registrerade aktiekapitalet före nedsättningen överstiger 100 000 kronor eller ej. Det innebär för att ta ett exempel att det inte är tillåtet att sätta ned aktiekapitalet till 50 000 kronor, oavsett om nedsättningen sker från 200 000 eller 80 000 kronor och oberoende av om nedsättningen kan ske utan ändring av bolag-

sordningen eller ej. Bestämmelsen innebär bl.a. att bolag, som annars genom nedsättning av aktiekapitalet kunnat undgå likvidationsplikt enligt 13 kap. 2 §, hänvisas till att genom nyemission eller aktieägartillskott tillskapa den erforderliga täckningen av aktiekapitalet.

Punkten 3

Punkten motsvarar punkten 3 av 1973 års övergångsreglering (se SFS 1977:320) utan annan ändring än beträffande tidsangivelserna och aktiekapitalets storlek.

I punkten 4 åläggs styrelseledamot, verkställande direktör och aktieägare ett personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser, om bolaget avförs ur aktiebolagsregistret på grund av för lågt aktiekapital. Detta ansvar kan undgås om bolaget träder i likvidation. I enlighet härmed har i förevarande punkt upptagits bestämmelser om tvångslikvidation på ansökan av de angivna personerna.

Den personliga betalningsskyldighet som föreskrivs i punkten 4 i samband med bolagets upplösning på grund av för lågt aktiekapital innebär att bolagets borgenärer kan sägas byta gäldenär. Detta förutsätter enligt svensk rätt borgenärens samtycke. I enlighet härmed har bolagets borgenärer också givits rätt att påkalla bolagets likvidation. Samma rätt har också tillerkänts annan vars rätt kan vara beroende av att bolaget likvideras.

Beträffande motiven till bestämmelsen i övrigt hänvisas till prop. 1973:168.

Punkten 4

Punkten har utformats huvudsakligen efter förebild av punkt 4 i 1973 års övergångsreglering i dess lydelse enligt SFS 1981:460. Förevarande punkt skiljer sig från den bestämmelsen i fråga om tidsangivelserna och aktiekapitalets storlek samt genom hänvisningen i sista stycket till 13 kap. 16 §. Vidare har i tredje stycket lagfästs gällande rätts ståndpunkt att bolagets tillgångar, sedan bolaget avförts ur aktiebolagsregistret, övergår till aktieägarna.

Beträffande motiven till bestämmelsen hänvisas till prop. 1973:168 och 1980/81:146 samt till lagutskottets betänkanden 1980/81:28 och 33.

Punkten 5

Punkten motsvarar punkten 5 av 1973 års övergångsreglering (se SFS 1977:320) utan annan ändring än beträffande aktiekapitalets storlek och tidsangivelserna samt hänvisningen i sista meningen till punkten 4.

Beträffande motiven till bestämmelsen hänvisas till prop 1975:103 s. 795 ff.

Privata och publika aktiebolag

Punkten 6

Kommittén föreslår att aktiebolagen delas upp i två kategorier, privata och publika. Skillnaden mellan dessa kategorier hänför sig till dels minimikapitalets storlek, dels rätten att utnyttja sig av värdepappersmarknaden för kapitalanskaffning, dels firman. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1995.

Ingenting hindrar ett aktiebolag, som önskar bli publikt aktiebolag, att höja sitt aktiekapital till 1 miljon kronor eller mer och registrera höjningen redan före ikraftträdandet. De föreslagna restriktionerna beträffande rätten för privata aktiebolag att utnyttja värdepappersmarknaden gäller inte före ikraftträdandet (jfr 1 kap. 4 och 5 §§, 4 kap. 18 §, 5 kap. 16 § och 7 kap. 4 §), men bolag som avser att vara privata aktiebolag bör naturligtvis återkalla uppdrag åt värdepappersinstitut att handla med bolagets värdepapper efter utgången av år 1994. Detta behöver emellertid inte sägas i lag.

När det gäller firman föreslår kommittén att privata bolag i sin firma skall ha ordet "privat" eller till denna foga bokstäverna "prb". Ett publikt bolag skall på motsvarande sätt i firman ha "publikt" eller "pub". Enligt kommitténs bedömning kommer av närmare 280 000 registrerade aktiebolag endast omkring 1 000 att bli publika aktiebolag medan återstoden blir privata. Med denna fördelning ställer det sig naturligt att vid utformningen av övergångsbestämmelserna utgå från situationen för de privata bolagen.

I enlighet härmed föreslår kommittén att samtliga registrerade aktiebolag vid ikraftträdandet genom Patent- och registreringsverkets försorg får ett tillägg till firman i form av bokstäverna "prb", vilket innebär att samtliga aktiebolag hänförs till kategorin privata. De privata aktiebolag som önskar utforma sin firma på annat sätt, t.ex. genom att låta ordet "privat" ingå i firman, får liksom hittills ansöka om registrering av ändring i firman. Beslut om ändring av firman på angivet sätt bör få fattas på bolagsstämma före utgången av år 1994 och ansökan om registrering av den ändrade firman bör också kunna göras före ikraftträdandet. Patentverket kan emellertid inte fatta beslut om registrering av den nya firman före den 1 januari 1995, men kommittén utgår från att verket är berett att ta ställning till inkomna ansökningar omedelbart när lagen trätt i kraft. Andra stycket har utformats i enlighet härmed.

Vad som sagts nu om ett aktiebolag som önskar byta "prb" i firman mot "privat" gäller naturligtvis också aktiebolag som önskar bli publikt och alltså skall ha en firma innehållande bokstäverna "pub" eller ordet "publikt".

Aktiebolags bildande

Punkterna 7-8.

Övergångsregleringen har utformats med utgångspunkt i uppfattningen att om bolagsstämman med tillämpning av gällande bestämmelser före utgången av år 1994 fattat beslut som skall registreras enligt aktiebolagslagen, ansökan om registrering bör få ske inom den föreskrivna fristen härför utan hinder av att nya bestämmelser trätt i kraft den 1 januari 1995. Registreringsansökan prövas då enligt de äldre bestämmelserna (punkten 7).

Tillämpat på bolagsbildning innebär det att om konstituerande stämma hålls andra halvåret 1994, bolaget kan registreras år 1995 under förutsättning att ansökan ges in till Patent- och registreringsverket inom sex månader efter stiftelseurkundens undertecknande (jfr 2 kap. 9 §).

I 2 kap. 1 § föreslås ett förbud mot apport i form av åtagande att utföra arbete eller att tillhandahålla tjänst. Som anförts i specialmotiveringen godtar Patent- och registreringsverket inte sådana åtaganden som apportegendom. Den nya bestämmelsen förändrar alltså inte rättsläget. Fattas på konstituerande stämma som hålls före den 1 januari 1995 beslut att bilda bolaget, får bolaget registreras efter årsskiftet utan hinder av att stiftelseurkunden innehåller en ofullständig redovisning av kostnaderna för bolagets bildande (jfr 2 kap. 3 §).

Däremot bör kunna krävas att yttrande av revisor, som ges in den 1 januari 1995 eller senare i ärende om registrering av bolag som bildats före nämnda dag, beskriver apportegendomen och anger vilka metoder som använts vid värderingen av den (jfr 2 kap. 9 § och 4 kap. 12 §). En bestämmelse härom har upptagits i punkten 8.

Av allmänna principer följer att de nya bestämmelserna i 2 kap. 9 a § om uppskjuten apport inte tillämpas på andra avtal än sådana som träffas efter ikraftträdandet den 1 januari 1995.

Aktier, aktiebrev m.m. och aktiebok

Punkten 9

Av EES-avtalet följer att Sverige, i fråga om bolag som bildats före den 1 januari 1995, inte behöver tillämpa bestämmelserna i det andra bolagsdirektivet före den 1 juli 1996. Med hänsyn till de förändringar i möjligheterna att i bolagsordningen meddela föreskrifter beträffande olika aktieslags företrädesrätt vid nyemission som den nya lydelsen av 3 kap. 1 § innebär, bör de äldre lagbestämmelserna härom tillämpas under så lång tid som EES-avtalet medger. I förevarande punkt har därför föreskrivits att i fråga om bolag som bildats före den 1 januari 1995 gäller 3 kap. 1 § i dess äldre lydelse till utgången av juni 1996.

Bolaget bör efter övergångstidens utgång agera för att få bolagsordningen i överensstämmelse med de nya bestämmelserna. Föreskrift härom har upptagits i andra meningen. Några särskilda sanktioner för det fall bolaget försummar att ändra bolagsordningen till överensstämmelse med de nya bestämmelserna föreslås inte. Kommittén räknar med att risken för att registrering vägras av ökningsbeslut som strider mot de nya bestämmelserna kommer att vara skäl nog för bolagen att iaktta sin skyldighet.

Utskrift av aktiebok efter utgången av år 1994 skall ske enligt 3 kap. 13 § i dess nya lydelse.

Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

Punkten 10

Samma skäl som motiverat punkten 7 kan anföras för att ett styrelsebeslut som fattats med tillämpning av gällande lag skall få registreras utan hinder av mellankommande lagändring. Punkten 10 har utformats i enlighet härmed.

Av punkterna 7 och 10 följer att beslut om ny- eller fondemission som fattas av stämma eller styrelse före utgången av år 1994 får registreras även efter nämnda tidpunkt utan hinder av att bestämmelser om subsidiär företrädesrätt införts (3 kap. 1 §), majoritetskraven skärpts (4 kap. 2, 14 och 15 §§), och föreskrift meddelats om att i förslaget till beslut grunden för emissionskursen skall anges (4 kap. 4 §).

Betydelsen av punkten 10 vid emission av skuldebrev enligt 5 kap. 8 eller 9 §, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 8 § eller fusion enligt 14 kap. 8 § kommenteras i det följande.

Av punkten 8 följer att revisorsintyg som ges in efter utgången av år 1994 skall ha det innehåll som föreskrivs i 4 kap. 12 §.

Konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning

Av punkterna 7 och 10 följer sammanfattningsvis att beslut om emission av skuldebrev som fattas av stämma eller styrelse före utgången av år 1994 får registreras även efter nämnda tidpunkt utan hinder av att majoritetskraven skärpts (5 kap. 2, 8 och 9 §§).

Nedsättning av aktiekapitalet

Punkten 11

Av punkten 7 följer att om bolagsstämma före den 1 januari 1995 fattat beslut om nedsättning av aktiekapitalet med föreskrift om att nedsättningsbeloppet skall avsättas till reservfonden i annat fall än

som anges i 6 kap. 1 §, beslutet kan registreras efter årsskiftet utan hinder därav. Detsamma gäller om bolagsstämman fattat beslutet trots att i kallelsen till bolagsstämman inte angivits nedsättningsförslagets huvudsakliga innehåll (jfr 6 kap. 2 §) och utan iakttagande av de nya majoritetskraven i 6 kap. 2 a §. Motsvarande gäller enligt punkten 10 styrelsebeslut enligt 6 kap. 8 § som fattats före utgången av år 1994 men som registreras först efter årsskiftet.

Att giltigt nedsättningsbeslut fattats före årsskiftet bör emellertid inte betaga bolagsborgenärerna den utvidgade rätt till säkerhet eller betalning som 6 kap. 6 och 8 §§ i dess nya lydelse innebär. I ärende om rättens tillstånd till nedsättning skall de nya bestämmelserna därför tillämpas från och med den 1 januari 1995 även när nedsättningsbeslutet fattats dessförinnan. En förutsättning härför bör dock vara att ansökan om tillstånd inkom till rätten efter årsskiftet, annars tillämpas de äldre bestämmelserna med den mera begränsade borgenärskretsen. En särskild bestämmelse härom har upptagits i första meningen av punkten 11.

I 14 kap. 14 § tredje stycket samt 24 § tredje stycket regleras borgenärsskyddet på samma sätt som vid nedsättning av aktiekapitalet. Andra meningen av punkten 11 har utformats i enlighet härmed.

Förvärv av egna aktier och upptagande av vissa penninglån

Bestämmelserna i 7 kap. 1 § gäller endast aktie som tecknas efter den 1 januari 1995. Föreskriften i 7 kap. 2 § om avyttring av egen aktie inom viss tid tillämpas också på aktie som förvärvats före den 1 januari 1995. Några särskilda bestämmelser härom behövs inte.

Bolagets ledning

Skyldigheten att göra anteckningar enligt 8 kap. 10 § i bolag med endast en aktieägare gäller endast avtal mellan honom och bolaget, som träffas efter den 1 januari 1995. Någon särskild bestämmelse härom behövs inte.

Har ställföreträdare, som företagit rättshandling för bolaget före utgången av år 1994, överskridit sin befogenhet, är rättshandlingen ej gällande mot bolaget, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller bort inse att befogenheten överskreds. 8 kap. 14 § i sin nya, mot bolaget strängare, lydelse tillämpas alltså inte retroaktivt. Någon särskild bestämmelse härom behövs inte.

Vinstutdelning och annan användning av bolagets egendom

Sker utbetalning till aktieägare före utgången av år 1994 i strid med aktiebolagslagen, skall mottagaren återbära vad han uppburit med

ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att utdelningen uppburits intill dess ränta skall utgå enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock ej, om mottagaren hade skälig anledning antaga att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning. Den mot bolaget strängare nya lydelsen av 12 kap. 5 § tillämpas alltså inte retroaktivt. Någon särskild bestämmelse härom behövs inte.

Detsamma gäller den nya lydelsen av 12 kap. 7 §. Bestämmelsen tillämpas endast på lån som beviljas efter utgången av år 1994. Särskild föreskrift härom behövs inte.

Den nya lydelsen av 12 kap. 8 § är tillämplig endast på rättshandlingar som företas efter utgången av år 1994. Någon särskild bestämmelse härom behövs inte.

Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

Punkten 12

14 kap. 3 § innehåller bestämmelser om fusion. I paragrafen föreskrivs att innehavare av konvertibla skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i ett överlåtande bolag, skall åtnjuta åtminstone samma rättigheter i det övertagande bolaget som i det överlåtande bolaget. I villkoren för konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skall anges den rätt som skall tillkomma borgenär eller innehavare av optionsbevis för den händelse bolaget upplöses eller upphör genom fusion, jfr 5 kap. 4 § första stycket 8. Det torde vara vanligt att möjligheten av fusion behandlas i villkoren också för andra typer av värdepapper med särskilda rättigheter i bolaget. Det kan inte uteslutas att dessa villkor ger innehavarna sämre rätt vid fusion än vad 14 kap. 3 § föreskriver. För att inte paragrafen skall förändra villkoren för redan utgivna värdepapper har i denna punkt av övergångsregleringen tagits upp en bestämmelse om att 14 kap. 3 § inte skall tillämpas retroaktivt.

Punkten 13

Av punkten 7 följer att om bolagsstämma före den 1 januari 1995 fattat beslut om fusion, beslutet kan registreras efter årsskiftet utan hinder av att de nya bestämmelserna i 14 kap. bl.a. innebär skärpta majoritetskrav.

Också talan mot sådant bolagsstämmobeslut enligt punkten 7 sker enligt äldre bestämmelser. I nya 14 kap. 26 § föreskrivs emellertid en ny, kortare taletid i nullitetsfallen än som gäller enligt 9 kap. 17 § tredje stycket. Denna kortare taletid bör tillämpas också på beslut som fattats före utgången av år 1994. En bestämmelse härom har upptagits

i punkten 13.

I gällande rätt finns bestämmelser om fusion varigenom helägt dotterbolag går upp i moderbolag (14 kap. 8 §) Dessa bestämmelser ersätts nu av de föreslagna 20-25 §§ i det nya 14 kap. Beslut om sådan fusion som styrelserna fattat före utgången av år 1994 bör emellertid kunna registreras efter årsskiftet. En bestämmelse härom har upptagits i punkten 10.

De nya bestämmelserna om fusion innebär ett förstärkt borgenärsskydd. Av skäl som anförts under punkten 11 bör detta komma borgenärerna till godo även om fusionsbeslutet fattats före utgången av år 1994. En bestämmelse härom har upptagits i andra meningen av punkten 11. Hänvisningen till 24 § tredje stycket tar således sikte på borgenärsskyddet och berör inte konkurrensbegränsningsregleringen i 15 § 1 som också nämns i stycket.

Aktiebolags firma

De nya bestämmelserna i 16 kap. 1 § om publika och privata aktiebolags firma har kommenterats ovan under punkten 6.

Föreskrifterna i 16 kap. 1 § om vad aktiebolags brev och orderblanketter skall innehålla gäller bara handlingar som används efter utgången av år 1994. Någon särskild bestämmelse härom behövs inte.

Om byte av aktiebolagskategori

Bestämmelserna härom kan tillämpas först efter utgången av år 1994.

Registrering m.m.

De nya mot bolaget strängare bestämmelserna i 18 kap. 3 § första stycket om rättshandlingar eller andra åtgärder, som vidtagits före den sextonde dagen efter kungörandet, tillämpas inte på rättshandlingar som företagits före utgången av år 1994. På samma sätt behandlas den i andra stycket av samma paragraf upptagna föreskriften om att innan kungörande enligt första stycket skett, det förhållande som blivit eller bort bli infört i registret inte kan åberopas mot annan än den som visas ha känt till detsamma. Också de nya bestämmelserna i 18 kap. 3 a § om verkan av att val av styrelseledamot eller verkställande direktör kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar bör behandlas på samma sätt. Att rättshandlingars giltighet skall bedömas enligt den lag som gällde vid tiden för rättshandlingen följer av allmänna principer och behöver inte anges särskilt.

Lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. innehåller bestämmelser som är utformade efter motsvarande regler i aktiebolagslagen. Vid tillkomsten av lagen förutsattes att av Aktiebolagskommittén förväntade förslag, bl.a. till ändring av 18 kap. 3 § aktiebolagslagen,

borde föranleda motsvarande ändringar i lagen om utländska filialer m.m. (prop. 1991/92:88 s. 20 och 22 f.).

Straff och vite

De nya bestämmelserna i 19 kap. 1 § kan tillämpas först efter utgången av år 1994.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

1 kap. Inledande bestämmelser

3 §

Enligt kommitténs förslag till 1 kap. 5 § aktiebolagslagen får endast fondpapper som utgivits av publikt aktiebolag bli föremål för handel på värdepappersmarknaden. Skulle sådan handel bedrivas med fondpapper, som utgivits av privat aktiebolag, är avtal om köp eller försäljning av fondpapperet ogiltigt. Som en följd av denna föreskrift har i förevarande lag, som innehåller de grundläggande bestämmelserna om handel på värdepappersmarknaden med bl.a. fondpapper, införts en ny paragraf enligt vilken sådan handel inte får äga rum med fondpapper som utgivits av privat aktiebolag.

Enligt 1 kap. 2 § skall handel med finansiella instrument bedrivas så, att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls och enskildas kapitalinsatser inte otillbörligen äventyras. Av 5 kap. 2 § i dess lydelse enligt SFS 1992:558 framgår att Finansinspektionen vid vite får förelägga den som deltar eller medverkar i handel med ett finansiellt instrument att upphöra därmed om handeln strider mot 1 kap. 2 §. Om ett värdepappersinstitut eller annan i strid med förevarande paragraf bedriver handel med ett privat aktiebolags fondpapper, står förfarandet också i strid med 1 kap. 2 § och Finansinspektionen kan ingripa med stöd av 5 kap. 2 §.

Den som bryter mot förevarande paragraf kan ådömas straff enligt 5 kap. 5 §.

5 kap. Tillsyn m.m.

5 §

I förevarande paragraf föreskrivs straff för den som uppsåtligen bryter mot handelsförbudet i 1 kap. 3 §. Straffskalan motsvarar den som gäller enligt 19 kap. 1 § aktiebolagslagen.

IV Kommitténs överväganden beträffande EG:s bolagsdirektiv 1, 2, 3 och 12

1 EG:s första bolagsdirektiv

1.1 Inledning

Med hänvisning till Romfördragets bestämmelser om främjande av etableringsfriheten utfärdade EG år 1968 det första harmoniseringsdirektivet på bolagsrättens område.

Arbetet med direktivet påbörjades år 1960 och ett direktivförslag presenterades av Kommissionen i februari 1964. Direktivet antogs av Rådet i mars 1968.

Direktivet, som ofta benämns publicitetsdirektivet, uppställer krav på offentliggörande av uppgifter och handlingar rörande bolag. Var och en skall genom dessa uppgifter och handlingar kunna skaffa sig en bild av bolaget och dess verksamhet. Direktivet föreskriver vidare begränsningar i fråga om dels de grunder enligt vilka i bolagets namn gjorda förpliktelser skall kunna förklaras inte gällande, dels de grunder som skall kunna åberopas för ogiltighet av bolaget som sådant.

1.2 Direktivets tillämpningsområde

Artikel 1

De samordningsåtgärder som detta direktiv föreskriver skall vidtas i fråga om bestämmelserna i medlemsstaternas lagar eller andra författningar om följande bolagsformer:

- I Tyskland:
die Aktiengesellschaft, die Kommanditgesellschaft auf Aktien, die Gesellschaft mit beschränkter Haftung;

- I Belgien:

de naamloze vennootschap, de	*la société anonyme,*
commanditaire vennootschap op	*la société en commandite*
aandelen, de	*par actions,*
personenvennoottschap met	*la société de personnes à*
beperkte aansprakelijkheid;	*responsabilité limitée*

- I Frankrike:
la société anonyme, la société en commandite par actions, la société à responsabilité limitée;

- I Italien:
società per azioni, società in accomandita per azioni, società a responsabilité limitata;

- I Luxemburg:
la société anonyme, la société en commandite par actions, la société à responsabilité limitée;

- I Nederländerna:
de naamloze vennootschap, de commanditaire vennootschap op aandelen.

Bakgrund

Direktivets första artikel anger dess tillämpningsområde.

I samtliga medlemsstater inom EG utom Storbritannien och Irland finns minst två bolagsformer utan personligt ansvar för ägarna. Det är dels aktiebolag, dels en särskild bolagsform utan personligt ägaransvar, avsedd i första hand för företag med begränsad verksamhet och begränsade kapitalbehov. Karakteristiskt för den särskilda bolagsformen är att bolaget inte kan vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning.

Första bolagsdirektivet äger tillämpning på båda bolagsformer. I exempelvis Tyskland tillämpas direktivet på såväl Aktiengesellschaft som Gesellschaft mit beschränkter Haftung och i Danmark på både aktieselskab och anpartsselskab.

I Storbritannien och Irland motsvaras det kontinentaleuropeiska systemet med två bolagsformer utan personligt ägaransvar närmast av den åtskillnad som görs mellan public och private limited liability companies. Det är inte två bolagsformer, utan två kategorier av aktiebolag. Första bolagsdirektivet skall i dessa länder tillämpas på båda kategorier.

I förekommande fall skall direktivet också tillämpas på bolagsformen kommanditbolag på aktier; en bolagsform som utgör en blandning av person- och kapitalassociation där en eller flera delägare är obegränsat ansvariga för bolagets förbindelser, medan s.k.

kommanditaktieägare är ansvariga endast med ett belopp som motsvarar deras andel i ett för bolaget fastställt aktiekapital. Kommanditbolag på aktier är i dag mycket sällsynta. Enstaka bolag av detta slag står dock att finna i bl.a. Tyskland och Frankrike. Direktivet innehåller inte någon materiell definition av bolagsformerna. Tillämpningsområdet bestäms genom en uppräkning av de bolag som skall omfattas av direktivet. Uppräkningen upptar samtliga stater som var medlemmar i EG vid tidpunkten för direktivets utfärdande och anger, med användande av den nationella beteckningen, vilken eller vilka bolagsformer på vilka direktivet skall tillämpas. För stater som vid senare tidpunkt blivit medlemmar i gemenskapen anges direktivets tillämpningsområde i tillträdesakten.

Kommitténs överväganden

I Sverige finns i dag endast en bolagsform helt utan personligt ägaransvar, nämligen aktiebolaget. På skäl som redovisas i den allmänna motiveringen (2. Privata och publika aktiebolag) föreslår kommittén att aktiebolagen delas upp i två kategorier, nämligen privata och publika aktiebolag. Privata aktiebolag skall för sin kapitalanskaffning vara hänvisade till en begränsad krets ägare och långivare, medan publika aktiebolag skall tillåtas vända sig till allmänheten för att skaffa kapital. Publika aktiebolag underkastas strängare krav än privata aktiebolag. I överensstämmelse med vad som är fallet i EG:s medlemsstater blir första bolagsdirektivet tillämpligt på såväl privata som publika aktiebolag.

1.3 Offentliggörande av handlingar och uppgifter om bolag

Direktivet upptar i artiklarna 2-6 bestämmelser om vilka handlingar och uppgifter om bolag som skall offentliggöras, om sättet för offentliggörandet och om rättsverkan därav. Bestämmelserna skall ge tredje man möjlighet att erhålla upplysningar om bolaget.

Artikel 2

1. Medlemsstaterna skall se till att minst följande handlingar och uppgifter om ett bolag alltid offentliggörs:

a) Stiftelseurkunden och, om den har tagits in i en särskild handling, bolagsordningen.

b) Ändringar i de vid a nämnda handlingarna, däribland förlängning av tiden för bolagets bestånd.

c) Efter varje ändring i stiftelseurkunden eller bolagsordningen, den fullständiga och gällande lydelsen av den ändrade handlingen.

d) Tillsättande och entledigande av samt personuppgifter om dem som i egenskap av i lagstiftningen föreskrivet bolagsorgan eller som medlemmar i ett sådant organ

i) är behöriga att företräda bolaget mot tredje man och i rättegång;

ii) deltar i ledning, tillsyn eller kontroll av bolaget.

Av de offentliggjorda uppgifterna skall framgå om de personer som företräder bolaget kan göra detta var för sig eller endast i förening med andra.

e) Under förutsättning att stiftelseurkunden eller bolagsordningen anger ett bolagskapital, minst en gång om året det tecknade kapitalets storlek, om inte varje ökning av detta kapital kräver ändring i bolagsordningen.

f) Balans- och resultaträkningar för varje räkenskapsår. Den handling som innehåller balansräkningen skall även lämna personuppgifter om dem som enligt lag skall bestyrka balansräkningen. För de i artikel 1 nämnda bolagen med begränsat ansvar enligt tysk, fransk, belgisk, italiensk och luxemburgsk rätt samt för de slutna aktiebolagen enligt nederländsk rätt behöver denna föreskrift dock inte tillämpas förrän ett direktiv träder i kraft, som samordnar innehållet i balans- och resultaträkningarna samt helt eller delvis medger undantag från skyldigheten att offentliggöra dessa handlingar när det gäller bolag vilkas tillgångar understiger ett belopp som det direktivet kommer att fastställa. Rådet skall utfärda det sistnämnda direktivet inom två år efter det att förevarande direktiv har antagits.

g) Varje byte av bolagets säte.

h) Upplösning av bolaget.

i) Ett rättsligt avgörande varigenom bolaget förklaras ogiltigt.

j) Utseende av likvidatorer och personuppgifter om dem samt uppgift om likvidatorernas behörighet, om inte behörigheten uttryckligen och uteslutande framgår av lag eller av bolagsordningen.

k) Avslutandet av likvidationen och, i de medlemsländer där avregistrering av ett bolag medför rättsverkningar, uppgift om avregistreringen.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 f skall som slutna aktiebolag anses sådana bolag som uppfyller följande villkor:

a) Bolaget kan inte utfärda aktier ställda till innehavaren.

b) Ingen kan utfärda sådana "innehavarcertifikat för aktier ställda till viss man" som avses i artikel 42 c i den nederländska handelslagboken.

c) Aktierna kan inte börsnoteras.

d) Bolagsordningen föreskriver att varje överlåtelse av en aktie till tredje man skall kräva godkännande av bolaget utom då det är fråga om en överlåtelse med anledning av dödsfall eller, när bolagsordningen tillåter det, överlåtelse till make eller till släktingar i rätt upp- eller nedstigande led; överlåtelsen får inte vara in blanco och skall ske antingen genom ett skriftligt, privaträttsligt avtal som undertecknas av överlåtaren och förvärvaren eller genom en officiellt bestyrkt handling ("acte authentique").

e) Bolagsordningen anger att bolaget är ett slutet aktiebolag och bolagets firma innehåller orden "Besloten Naamloze Vennootschap" eller förkortningen "B.N.V.".

Punkten 1

Littera a - c

Bakgrund

I förevarande artikel uppräknas de handlingar och uppgifter som måste offentliggöras. Offentliggörandet skall ske genom införande i ett register och kungörande i en nationell tidning, jfr artikel 3.

Av littera a - c framgår att stiftelseurkund och bolagsordning samt beslutade ändringar i dessa handlingar skall offentliggöras. Efter ändring skall också den fullständiga lydelsen av handlingen i fråga offentliggöras.

Gällande rätt

Registreringsmyndighet för aktiebolag är i Sverige Patent- och

registreringsverket, vid vilket förs ett aktiebolagsregister för registrering enligt bestämmelser i aktiebolagslagen eller annan författning, 18 kap. 1 §. Vad som införs i registret skall av registreringsmyndigheten utan dröjsmål kungöras i Post- och Inrikes Tidningar, 18 kap. 2 §. Från kungörelseskyldigheten är undantagen registrering av underrättelse om konkurs enligt 13 kap. 20 §, eftersom kungörelse i dessa fall sker i det hos rätten anhängiga ärendet. En kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art.

Vid anmälan för registrering av ett nybildat bolag skall till registreringsmyndigheten ges in bl.a. stiftelseurkunden och den vid konstituerande stämma antagna bolagsordningen, 3 § 1 och 4 ABF. Stiftelseurkunden kan inte ändras sedan beslut fattats på konstituerande stämma om att bilda bolaget. Bolagsordningen kan däremot ändras och beslut härom skall genast anmälas för registrering, 9 kap. 14 § tredje stycket. Bolagsordningen skall då ges in till registreringsmyndigheten i sin nya lydelse, 17 § 2 ABF.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 2 punkten 1 littera a - c.

Littera d

Bakgrund

Enligt littera d skall uppgift offentliggöras om vilka personer i bolagsorganen som är behöriga att företräda bolaget mot tredje man eller i rättegång eller som deltar i ledningen, tillsynen och kontrollen av bolaget. Det skall av dessa uppgifter också framgå om de personer som företräder bolaget kan göra detta var för sig eller endast i förening.

Bestämmelsen äger inte tillämpning på den som företräder bolaget på grund av fullmakt eller prokura. Den gäller inte heller den som utan att ingå i bolagsorgan, har rätt att leda, utöva tillsyn eller kontrollera bolagets verksamhet.

Till bolagsorganen räknas i direktivet inte bolagets revisorer.

Gällande rätt

Aktiebolag skall för registrering i bolagsregistret anmäla vem som utsetts till styrelseledamot, verkställande direktör och suppleant samt till firmatecknare ävensom deras postadress och personnummer. För registrering skall också anmälas av vilka och hur bolagets firma tecknas, 8 kap. 15 § första stycket.

Anmälan skall göras första gången när bolaget i samband med dess

bildande anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring inträffat i förhållande som anmälts eller skall anmälas för registrering, 8 kap. 15 § andra stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 2 punkten 1 littera d.

Littera e

Bakgrund

Anges i stiftelseurkund eller bolagsordning ett "auktoriserat" kapital skall enligt förevarande punkt uppgift om det tecknade kapitalets storlek offentliggöras minst en gång om året, såvitt inte varje ändring av detta kapital kräver att bolagsordningen ändras.

Bestämmelsen tar sikte på den i bl.a. Storbritannien gällande ordningen att ett aktiebolag kan ha ett i bolagsordningen angivet och hos registreringsmyndighet antecknat "authorised capital" som är större än det sammanlagda beloppet av de aktier som tecknats av och tilldelats aktieägarna, "issued capital". För övriga medlemsstater saknar bestämmelsen intresse.

Gällande rätt

Aktiebolags bolagsordning skall innehålla uppgift om aktiekapitalets storlek, eller om detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, 2 kap. 4 § första stycket 4. För bolagets registrering förutsätts att det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier, efter avdrag för aktier som enligt 2 kap. 11 § förklarats förverkade och inte övertagits av annan (bolagets aktiekapital) uppgår till minst det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller minimikapitalet, 2 kap. 9 § andra stycket 1.

Beslut om ändring av aktiekapitalets storlek förutsätter en ändring av bolagsordningen. Sådan ändring är emellertid inte nödvändig om ändringen av aktiekapitalet kan ske inom ramen för ett i bolagsordningen angivet minimi- och maximikapital.

Varje ändring av aktiekapitalet skall anmälas för registrering till registreringsmyndigheten, 4 kap. 12 och 16 §§ samt 6 kap. 4 och 8 §§.

Kommitténs överväganden

Det i direktivet använda begreppet "tecknat kapital" bör för svenskt vidkommande anses åsyfta bolagets registrerade aktiekapital. Vid

denna bedömning saknar artikel 2 punkten 1 littera e vidare intresse.

Littera f

Bakgrund

Bolag som omfattas av direktivet skall för varje räkenskapsår offentliggöra balans- och resultaträkning och därvid också lämna uppgift om vilka personer som skall bestyrka balansräkningen. Föreskrifter om innehållet i dessa handlingar finns i fjärde bolagsdirektivet.

Det i bestämmelsens andra mening uppställda undantaget för vissa bolag saknar intresse sedan EG år 1978 utfärdade det fjärde direktivet.

Gällande rätt

Aktiebolag skall för varje räkenskapsår avge årsredovisning bestående av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse, 11 kap. 1 § första stycket. Senast en månad från det att resultaträkningen och balansräkningen fastställts, skall avskrift av årsredovisning och revisionsberättelse insändas till registreringsmyndigheten. På avskriften av årsredovisningen skall styrelseledamot eller verkställande direktör teckna bevis om att resultaträkningen och balansräkningen fastställts, med uppgift om fastställelsedagen, 11 kap. 3 §.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 2 punkten 1 littera f.

Littera g

Bakgrund

Byter bolaget säte skall uppgift därom offentliggöras.

Gällande rätt

Uppgift om den ort där bolagets styrelse skall ha sitt säte skall enligt 2 kap. 4 § 2 finnas i bolagsordningen. Anteckning därom skall också införas i aktiebolagsregistret, 44 § första stycket 3 ABF. Skall styrelsens säte ändras till annan ort, kräver detta en ändring av bolagsordningen med åtföljande anmälan till registreringsmyndigheten, 9 kap. 14 § tredje stycket. Vidare skall skattemyndigheten i det län där styrelsen före ändringen har sitt säte genast underrättas om ändringen.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 2 punkten 1 littera g.

Littera h

Bakgrund

I syfte att garantera tredje man möjlighet att få kännedom om att ett bolag är under upplösning skall enligt förevarande punkt uppgift därom offentliggöras. Motsvarande uppgift skall enligt artikel 4 lämnas på företagets brevpapper och orderblanketter.

Gällande rätt

Aktiebolag kan upplösas genom likvidation enligt 13 kap. 15 §, genom olika fall av fusion, se 14 kap. samt på initiativ av registreringsmyndigheten om bolaget kan antas ha upphört med sin verksamhet, 13 kap. 18 §. Vidare är enligt 13 kap. 19 § ett aktiebolag som varit försatt i konkurs i vissa fall att betrakta som upplöst i och med att konkursen avslutas.

Upplöses bolaget genom likvidation, skall anmälan därom genast göras för registrering, 13 kap. 15 § första stycket. Vid fusion är enligt gällande rätt det överlåtande bolaget upplöst när s.k. slutredovisning lagts fram. Anmälan därom skall då genast göras för registrering, jfr nuvarande 14 kap. 7 §. Kommitténs förslag till ändrade fusionsregler innebär att upplösning av överlåtande bolag alltid måste föregås av en anmälan för registrering till Patent- och registreringsverket, vilken i sin tur skall offentliggöras, jfr i kommitténs förslag 14 kap. 17 och 18 §§. Är ett aktiebolag försatt i konkurs och avslutas konkursen åvilar det rätten att genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten, 13 kap. 20 § tredje stycket. Av underrättelsen skall också framgå om överskott finns i konkursen. Avslutas konkursen utan överskott, dvs. utan att samtliga borgenärer fått betalt för sina fordringar i konkursen, är bolaget upplöst när konkursen avslutas, 13 kap. 19 § första stycket. Avslutas konkursen med överskott skall registreringsmyndigheten anmäla förhållandet till rätten för tvångslikvidation, 50 § andra stycket ABF.

Vad som införs i aktiebolagsregistret skall, som ovan nämnts, utan dröjsmål kungöras i Post- och Inrikes Tidningar, 18 kap. 2 §. Detta gäller emellertid inte underrättelse enligt 13 kap. 20 §, eftersom kungörelse i dessa fall sker i det hos rätten anhängiga ärendet.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 2 punkten 1 littera h.

Littera i

Bakgrund

Förklaras bolaget genom rättsligt avgörande ogiltigt skall uppgift därom offentliggöras.

Kommitténs överväganden

Bestämmelsen torde för svenskt vidkommande, vid sidan av vad som sagts under littera h, sakna intresse. Se vidare artiklarna 10-12.

Littera j

Bakgrund

Enligt littera j skall uppgift offentliggöras om beslut att utse likvidatorer samt identiteten på dessa. Framgår inte likvidators behörighet uttryckligen och uteslutande av lag eller bolagsordning, skall uppgift också offentliggöras om behörigheten.

Gällande rätt

Har aktiebolag trätt i likvidation, skall likvidatorerna genast anmäla likvidationsbeslutet för registrering, 13 kap. 7 § tredje stycket. Av 20 § 2 ABF följer att anmälan också skall innehålla fullständigt namn, personnummer, medborgarskap, hemvist och postadress beträffande likvidator. Likvidators behörighet bestäms i 13 kap. 7 § fjärde stycket genom hänvisning till lagens regler om bolagets styrelse och styrelseledamöter.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 2 punkten 1 littera j.

Littera k

Bakgrund

Uppgift skall offentliggöras om avslutande av likvidation. Medför avregistrering av bolag rättsverkningar, skall uppgift också offentliggöras om att bolaget avregistrerats.

Gällande rätt

Efter fullgjort uppdrag skall likvidatorerna, så snart det kan ske avge slutredovisning för sin förvaltning, 13 kap. 14 §. Bolaget är då upplöst och anmälan därom skall genast göras för registrering, 15 §

första stycket.

Finner likvidatorerna att bolaget är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs, 15 § tredje stycket. Bifalles konkursansökan och avslutas konkursen åvilar det rätten att genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten, 13 kap. 20 § tredje stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 2 punkten 1 littera k.

Punkten 2

Bestämmelsen äger inte längre tillämpning.

Artikel 3

1. I medlemsstaterna skall en akt läggas upp för varje bolag i det centrala register, handelsregister eller bolagsregister där bolaget är registrerat.

2. Alla handlingar och uppgifter som är offentliga enligt artikel 2 skall förvaras i akten eller föras in i registret; av akten skall alltid framgå vad som har förts in i registret.

3. En fullständig eller partiell kopia av de handlingar och uppgifter som avses i artikel 2 skall översändas efter skriftlig begäran och mot en avgift som inte får överstiga den administrativa kostnaden.

Kopiorna skall vara bestyrkta om inte beställaren avstår från det.

4. De i punkt 2 avsedda handlingarna och uppgifterna skall offentliggöras i en av medlemsstaten utsedd nationell tidning, antingen genom att helt eller delvis återges eller genom att hänvisning sker till en handling som förvaras i akten eller är införd i registret.

5. Bolaget får åberopa handlingar och uppgifter mot tredje man först sedan de har offentliggjorts enligt punkt 4, om inte bolaget visar att tredje man kände till handlingen eller uppgiften. När det gäller åtgärder som vidtas före den sextonde dagen efter offentliggörandet får en handling eller en uppgift dock inte åberopas mot en tredje man som visar att det var omöjligt för honom att känna till handlingen eller uppgiften.

6. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som behövs för att hindra bristande överensstämmelse mellan vad som offentliggörs i pressen och vad som framgår av registret eller akten.

Vid bristande överensstämmelse får den i pressen offentliggjorda texten inte åberopas mot tredje man; denne får emellertid åberopa den sistnämnda texten, om inte bolaget visar att tredje man kände till den i registret eller akten intagna texten.

7. Dessutom får tredje man alltid åberopa sådana handlingar och uppgifter i fråga om vilka formaliteterna för offentliggörandet ännu inte har iakttagits, om inte handlingarna eller uppgifterna saknar rättsverkan på grund av det bristfälliga offentliggörandet.

Punkterna 1 och 2

Bakgrund

Direktivets tredje artikel punkterna 1 och 2 kräver att en akt läggs upp för varje bolag i det register där bolaget registreras och att handlingar och uppgifter som är offentliga enligt artikel 2 förvaras i akten eller förs in i registret. Av akten skall också framgå vad som förts in i registret.

Gällande rätt

Aktiebolag registreras i Patent- och registreringsverkets aktiebolagsregister. Bestämmelser om registrering finns i 18 kap. Närmare föreskrifter om hur registret skall föras finns i aktiebolagsförordningen. Registret förs med hjälp av automatisk databehandling, 38 § ABF. I registret registreras uppgifter för varje bolag med uppgift om bolagets organisationsnummer. Till registret hör en alfabetisk förteckning över bolagen med uppgift om numret för varje bolag, 39 och 40 §§ ABF. Handlingar som avser anmälan eller underrättelse enligt aktiebolagslagen skall biläggas registret och förvaras särskilt för varje bolag, 41 § ABF.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 3 punkterna 1 och 2.

Punkten 3

Bakgrund

Av förevarande punkt följer att var och en, oberoende av intresse i

saken, skall ha rätt att erhålla en fullständig eller partiell kopia på handlingar eller uppgifter i bolagsregistret. Avgiften för detta får inte överstiga registreringsmyndighetens administrativa kostnad.

Gällande rätt

Enligt 42 § ABF skall aktiebolagsregistret och till registret bilagda handlingar hållas tillgängliga hos registreringsmyndigheten. Av 3 § förordningen (1988:403) med instruktion för Patent- och registreringsverket framgår att verket får bedriva uppdragsverksamhet, vari bl.a. innefattas tillhandahållande av "tjänster avseende verkets dokumentation". Med regeringens bemyndigande (se regleringsbrev för budgetåret 1992/93) fastställs avgiften för denna verksamhet av Patent- och registreringsverket efter samråd med Riksrevisionsverket.

Kommitténs överväganden

Den svenska regleringen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 punkten 3.

Punkten 4

Bakgrund

De handlingar och uppgifter som skall förvaras i akten eller införas i registret enligt punkten 2, skall kungöras i en särskild tidning. Kungörandet får ske antingen genom återgivande, helt eller delvis, av handling som förvaras i akten eller är införd i registret eller genom hänvisning till sådan handling.

Gällande rätt

Patent- och registreringsverket skall utan dröjsmål i Post- och Inrikes Tidningar kungöra vad som införs i aktiebolagsregistret. Kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art. Undantag från kungörelseplikten gäller i fråga om meddelande från rätten att bolag satts i konkurs eller att förhandling om offentligt ackord inletts liksom för anmälan att beslut härom upphävts eller konkurs avslutats eller förhandling om offentligt ackord avslutats eller upphört, 18 kap. 2 §. Kungörelse sker i dessa fall i det hos rätten anhängiga ärendet.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 punkten 4.

Punkten 5

Bakgrund

Punkterna 5-7 reglerar rättsverkan av att handlingar och uppgifter om bolag införs i registret och kungörs. Bestämmelserna knyter nära an till gällande rätt i framför allt Tyskland, Frankrike och Italien.

I *punkten 5* föreskrivs att offentliggörande medför såväl negativ som positiv publicitetsverkan visavi tredje man. Den *negativa publicitetsverkan* innebär att handlingar eller uppgifter inte kan åberopas mot tredje man innan de offentliggjorts. Från denna regel görs dock undantag för det fall bolaget visar att tredje man kände till handlingen eller uppgiften.

Bestämmelsen har sin förebild i tyska Handelsgesetzbuch. Motsvarande bestämmelse upptogs också i den franska lagstiftningen under 1960-talet. I båda länderna tolkas bestämmelsen så att bolaget kan åberopa handlingen eller uppgiften i fråga mot tredje man endast om bolaget visar att denne ägde vetskap om densamma. Det räcker inte att tredje man borde känt till handlingen eller uppgiften i fråga.

I övriga medlemsstater har direktivbestämmelsen omsatts i nationell lag genom ett närmast ordagrant övertagande av direktivtexten samtidigt som i förekommande fall tidigare bestämmelser baserade på begreppen god och ond tro utmönstrats.

I doktrinen är den övervägande uppfattningen att bestämmelsen, i enlighet med den tyska förebilden skall tolkas som ett krav på vetskap.

Den *positiva publicitetsverkan* innebär att bolaget kan åberopa offentliggjorda handlingar och uppgifter även om tredje man inte känner till dem. Offentliggjorda fakta förutsätts vara kända. Presumtionen bryts emellertid om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till handlingen eller uppgiften.

Tredje mans möjlighet att bryta presumtionen är begränsad till att avse åtgärder vidtagna före den sextonde dagen efter offentliggörandet. Fr.o.m. den sextonde dagen anses ovetskap om vad som kungjorts inte i något fall ursäktlig och tredje man är helt avskuren från möjligheten att göra invändningar om bristande vetskap. Även i denna del har direktivbestämmelsen sin förebild i den tyska Handelsgesetzbuch.

I övriga medlemsstater har bestämmelsen omsatts i nationell lag genom ett närmast ordagrant återgivande av direktivtexten och tolkas genomgående som ett mycket högt ställt beviskrav på tredje man.

Gällande rätt

Direktivets utgångspunkt är att handling eller uppgift om bolag kan åberopas mot tredje man först efter offentliggörande, varmed avses

införande i ett bolagsregister och en därpå följande kungörelse.

Direktivbestämmelsen innebär för det första att handlingar eller uppgifter som inte offentliggjorts inte skall kunna åberopas mot tredje man med mindre bolaget visar att denne kände till handlingen eller uppgiften, s.k. *negativ publicitetsverkan*.

Bestämmelsen har som påpekats sin förebild i den tyska Handelsgesetzbuch. Den tyska regleringen tjänade också som förebild för 7 § andra stycket 1887 års lag om handelsregister, firma och prokura, vari föreskrevs att före kungörande det förhållande som blivit eller bort bli registrerat inte med laga verkan kunde åberopas mot annan än den som visades ha ägt vetskap om förhållandet. Det kunde enligt motiven till firmalagen inte komma i fråga att stödja sig endast därpå att tredje man bort hava kunskap om ett dylikt förhållande (NJA II 1887 nr 3 s. 20). Utan närmare diskussion upptogs motsvarande bestämmelse sedermera i 1895, 1910 och 1944 års aktiebolagslagar.

När riksdagen år 1974 beslutade om en ny firmalag utmönstrades bestämmelsen ur firmalagen. Den ansågs "ge uttryck för en allmän rättsprincip" som inte behövdes i lagen. Någon saklig ändring i firmalagstiftningen var med detta inte åsyftad. Med hänvisning till utformningen av handelsregisterlagen upptogs bestämmelsen inte heller i 1975 års aktiebolagslag, jfr 18 kap. 3 §.

I doktrinen har emellertid framhållits att en allmän rättsprincip av innebörd att endast vid vetskap om bristande behörighet tredje man inte förvärvar rätt, möjligen överenstämmer med äldre tiders krav på den goda tro som kan skapa rätt, men inte med nu gällande allmänna civilrättsliga principer. I nutida svensk rätt är en allmän uppfattning att man i godtrosavseende likställer att en person inser och att han borde inse en brist i medkontrahentens rätt.

Direktivet innebär för det andra att bolaget kan åberopa offentliggjorda handlingar och uppgifter även om tredje man inte känt till dem, s.k. *positiv publicitetsverkan*. Detta får dock inte ske med anledning av åtgärder vidtagna före den sextonde dagen efter offentliggörandet, om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till handlingen eller uppgiften.

För svenskt vidkommande framgår den positiva publicitetsverkan av presumtionsregeln i 18 kap. 3 §. Det som införts i aktiebolagsregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar skall anses ha kommit till tredje mans kännedom om det inte av omständigheterna framgår att tredje man varken ägde eller bort äga vetskap därom. Möjligheten för tredje man att visa att han varken ägde eller bort äga vetskap om vad som kungjorts är enligt bestämmelsens ordalydelse inte begränsad i tiden. I doktrinen har emellertid anförts att tredje man endast undantagsvis, huvudsakligen i fall då kungörelsen på grund av onormalt

avbrott i kommunikationerna inte blivit tillgänglig för honom, kan åberopa att han varken ägde eller bort äga kännedom om uppgiften.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte direktivets krav i punkten 5.

Med hänsyn till bestämmelsen om *positiv publicitetsverkan* i punkten 5 andra meningen föreslår kommittén att 18 kap. 3 § första stycket ändras så att det som införts i aktiebolagsregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar skall anses ha kommit till tredje mans kännedom. I fråga om åtgärder vidtagna före den sextonde dagen efter offentliggörandet skall emellertid gälla att presumtion bryts om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till handlingen eller uppgiften.

Bestämmelsen om *negativ publicitetsverkan* i punkten 5 första meningen skall enligt kommitténs mening tolkas som ett krav på vetskap. För en sådan tolkning talar dels bestämmelsens ordalydelse, dels dess karaktär av undantag från huvudregeln om negativ publicitetsverkan, dels direktivets och bestämmelsens ändamål att skydda tredje man. Med en sådan tolkning påkallar punkten 5 att i 18 kap. 3 § införs ett andra stycke av innebörd att före kungörande det förhållande som blivit eller bort bli registrerat inte med laga verkan kan åberopas mot annan än den som visas ha ägt vetskap om förhållandet.

Punkten 6

Bakgrund

Förevarande punkt ålägger medlemsstaterna att vidta de åtgärder som behövs för att hindra att skillnader uppkommer mellan innehållet i bolagsregistret och vad som kungörs i pressen. Skulle en sådan skillnad ändå uppstå, får kungjord uppgift inte åberopas mot tredje man. Bestämmelsen innebär att en uppgift som registreras felaktigt eller inte alls registreras, men korrekt återges i kungörelsen inte kan åberopas mot tredje man. Självfallet kan inte heller felaktigt kungjord uppgift åberopas med hänvisning till att korrekt uppgift införts i bolagsregistret.

Tredje man får däremot åberopa den kungjorda uppgiften, om inte bolaget visar att han ägde vetskap om den i registret eller akten intagna texten. Godtroende tredje man skall inte drabbas av att en riktigt registrerad uppgift inte återgivits korrekt i kungörelsen, eller av att varken register eller kungörelse överensstämmer med de faktiska förhållandena.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några bestämmelser om avvikelse mellan registerinnehåll och kungörelse. Utrymmet för sådana avvikelser torde också vara förhållandevis begränsat efter det år 1985 gjorda tillägget till 18 kap. 2 § att kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare införts i registret skall ange endast ändringens art, inte dess närmare innehåll.

Kommitténs överväganden

Kommittén föreslår att kraven i punkten 6 tillgodoses genom att i 18 kap. 3 § införs ett tredje stycke av innebörd att vid bristande överensstämmelse mellan handling eller uppgift i bolagsregistret och kungörelse därom, bolaget inte skall kunna åberopa kungörelsens innehåll mot tredje man. Däremot skall tredje man alltid kunna åberopa kungörelsen mot bolaget om inte bolaget visar att denne ägde vetskap om den i registret eller akten intagna texten.

Punkten 7

Bakgrund

Förevarande punkt kräver att mot bolaget alltid skall kunna åberopas sådana handlingar och uppgifter som ännu inte registrerats och kungjorts. Från denna regel undantas dock förhållanden som får rättsverkan först genom att handling eller uppgift därom offentliggörs. Offentliggörandet säges i det senare fallet ha en konstitutiv, i motsats till deklaratorisk, verkan.

Gällande rätt

Enligt svensk rätt kan tredje man mot bolaget alltid åberopa handlingar och uppgifter rörande bolaget som skall, men ännu inte har, registrerats och kungjorts. Detta förutsätter emellertid att offentliggörandet av handlingarna eller uppgifterna i fråga inte har konstitutiv verkan. Sålunda kan exempelvis inte stiftelseurkund eller bolagsordning åberopas innan bolaget registrerats.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 punkten 7.

Artikel 4

Medlemsstaterna skall föreskriva att brev och orderblanketter skall ange följande:

- det register där den i artikel 3 nämnda akten är upplagd samt bolagets nummer i registret;

- bolagets form och säte samt, i förekommande fall, att bolaget har trätt i likvidation.

Om bolagets kapital nämns i dessa handlingar skall det tecknade och inbetalda kapitalet anges.

Bakgrund

I syfte att underlätta för den som träder i förbindelse med ett bolag att skaffa sig information om detsamma föreskrivs i förevarande artikel att bolagets brev och orderblanketter skall lämna upplysning om det register i vilket den i artikel 3 nämnda akten är upplagd och om bolagets nummer i detta register. Vidare skall framgå bolagets form och säte samt i förekommande fall att bolaget trätt i likvidation. Bestämmelsen har sin förebild i den franska och belgiska handelsregisterlagen. Även i den tyska lagen fanns redan före direktivets tillkomst en likartad bestämmelse, vilken emellertid förestavades av andra syften.

Lokutionen brev och orderblanketter anses inte omfatta fakturor, prislistor, broschyrer och liknande säljinformation. Inte heller rundskrivelser riktade till en obestämd krets mottagare omfattas av bestämmelsen.

För det fall bolagets kapital nämns på brev eller orderblanketter, skall det tecknade och inbetalda kapitalet anges. Bestämmelsen har i denna del intresse endast i Storbritannien och andra medlemsstater som skiljer mellan "authorised capital" och "issued capital".

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några bestämmelser av i förevarande artikel åsyftat slag.

Kommitténs överväganden

För att tillgodose direktivets krav bör i 16 kap. 1 § införas en bestämmelse svarande mot artikel 4 första stycket. Bestämmelsen bör enligt kommitténs mening omfatta även fakturor.

Artikel 5

Varje medlemsstat skall bestämma vilka personer som skall ansvara för att de formaliteter iakttas som gäller för offentliggörandet.

Bakgrund

Förevarande artikel ålägger medlemsstaterna att i lagstiftningen ange vilka befattningshavare i bolaget som skall ansvara för att uppgifter och handlingar offentliggörs i enlighet med direktivets bestämmelser.

Gällande rätt

Införingar i aktiebolagsregistret grundas på anmälan av bolaget eller av den som anmälan enligt 8 kap. 15 § gäller. Anmälan skall göras skriftligen, 1 § första stycket ABF. Avser anmälan registrering enligt 2 kap. 9 § skall den undertecknas av alla styrelseledamöter och verkställande direktör. Annan anmälan skall undertecknas av styrelsen, två styrelseledamöter eller verkställande direktör. Anmälan av bolag i likvidation skall undertecknas av samtliga likvidatorer, 1 § andra stycket ABF.

Införingar kan vidare ske på underrättelse av rätten eller vara grundade på åtgärder som registreringsmyndigheten vidtar ex officio enligt föreskrifter härom i vissa uttryckligen reglerade fall.

Vad som införs i registret skall utan dröjsmål kungöras i Post- och Inrikes Tidningar, 18 kap. 2 §. Undantag görs i detta avseende endast för registrering av underrättelse enligt 13 kap. 20 §.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 5.

Artikel 6

Medlemsstaterna skall föreskriva lämpliga påföljder för det fall att

- balans- och resultaträkningarna inte offentliggörs enligt artikel 2.1 f;

- uppgifter inte lämnas enligt artikel 4 i de där nämnda handlingarna.

Bakgrund

I syfte att garantera efterlevnaden av vissa av direktivets bestämmelser föreskrivs i förevarande artikel att medlemsstaterna "skall föreskriva lämpliga påföljder" för det fall ett bolags balans- och resultaträkningar inte offentliggörs eller uppgifter inte lämnas enligt artikel 4 på bolagets brevpapper m.m. Bestämmelsen anses åsyfta straffpåföljd eller vitesföreläggande, medan den civilrättsliga konsekvensen av

underlåtet offentliggörande följer av artikel 3. Bestämmelsen överlåter till medlemsstaterna själva att besluta om påföljdernas art.

Gällande rätt

Aktiebolag skall för varje räkenskapsår avge årsredovisning bestående av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse, 11 kap. 1 § första stycket. Senast en månad efter det att resultaträkningen och balansräkningen blivit fastställda, skall avskrift av årsredovisning och revisionsberättelse insändas till Patent- och registreringsverket, 11 kap. 3 § andra stycket.

Försummar bolag denna skyldighet kan Patent- och registreringsverket vid vite förelägga bolagets verkställande direktör eller styrelseledamot att till myndigheten sända in handlingarna. På motsvarande sätt kan bolaget föreläggas att avhjälpa brister i insända redovisningshandlingar, 19 kap. 2 § 1.

Om avskrift av årsredovisning och förvaltningsberättelse inte insänts inom femton månader efter räkenskapsårets utgång, svarar styrelseledamöterna och verkställande direktören solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för bolaget. Styrelseledamot eller verkställande direktören kan dock undgå ansvar om han visar att underlåtenheten att insända handlingarna inte beror på försummelse av honom, 11 kap. 3 § tredje och fjärde styckena.

Bestämmelser om skyldighet att på bolagets brev och orderblanketter lämna vissa upplysningar om bolaget saknas i svensk rätt.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de i artikel 6 ställda kraven rörande påföljder vid underlåtenhet att offentliggöra resultat- och balansräkning.

Kommittén har ovan redovisat bedömningen att i 16 kap. 1 § bör införas en bestämmelse som tillgodoser de i artikel 4 ställda informationskraven. För att uppfylla kraven i artikel 6 bör därvid också i 19 kap. 1 § föreskrivas bötespåföljd för bolagsfunktionär som underlåter att iaktta dessa informationskrav.

1.4 Giltigheten av bolagets förpliktelser

Direktivet upptar i artiklarna 7-9 regler angående giltigheten av bolagets förpliktelser för det fall dessa följer av avtal som träffats innan bolaget vunnit rättssubjektivitet, ingåtts av personer som saknade behörighet att företräda bolaget eller ligger utanför bolagets verksamhetsföremål.

Artikel 7

Har åtgärder vidtagits i ett bolags namn under bolagsbildningen men innan bolaget har fått rättskapacitet och övertar inte bolaget de förpliktelser som uppkommer på grund av åtgärderna, ansvarar de som har vidtagit åtgärderna obegränsat solidariskt för dessa, om inte något annat har avtalats.

Bakgrund

Handlar någon i namn av ett aktiebolag innan bolagsbildandet avslutats uppkommer frågan i vilken utsträckning dels bolaget, dels den som utför handlingen blir bunden av handlingen. Förevarande artikel besvarar sistnämnda fråga: de som handlar på bolagets vägnar skall vara solidariskt ansvariga till obegränsat belopp för ingångna avtal och andra åtgärder, om inte bolaget efter att ha erhållit rättssubjektivitet övertar ansvaret för avtalet eller åtgärderna.

Bestämmelsen medger att de som handlar för bolaget begränsar sitt ansvar helt eller delvis genom avtal med medkontrahenten. Tredje man kan således förklara att han avstår från rätten att vända sig mot bolagets representant för det fall frågan om bolagets bildande förfaller.

Gällande rätt

Aktiebolag vinner rättssubjektivitet genom registrering i bolagsregistret, 2 kap. 13 § första stycket. Innan registrering skett kan bolaget inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter och inte heller söka, kära eller svara inför domstol eller annan myndighet.

Uppkommer förpliktelse genom åtgärd på bolagets vägnar före registreringen, svarar de som deltagit i åtgärden eller beslut därom solidariskt för förpliktelsen. När bolaget registrerats, övergår ansvaret på bolaget, om förpliktelsen följer av stiftelseurkunden eller tillkommit efter det att bolaget bildats, 2 kap. 13 § andra stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 7.

Artikel 8

Har formaliteterna för offentliggörandet iakttagits i fråga om de personer som i egenskap av bolagsorgan är behöriga att företräda bolaget, får ett fel som ägde rum då personerna utsågs åberopas mot en tredje man endast om bolaget visar att denne kände till felet.

Bakgrund

Föreligger fel i det beslut varigenom vissa personer utsetts till ledamöter av styrelsen eller annat bolagsorgan, dvs. har beslutet inte tillkommit i föreskriven ordning, saknar personerna i fråga behörighet att företräda bolaget. Då emellertid tredje man endast undantagsvis kan förväntas ha tillgång till information om dylika brister i beslutet, uppställdes redan före direktivets tillkomst i samtliga medlemsstater regler till skydd för godtroende tredje man. Förevarande artikel knyter an till dessa regler och föreskriver att sedan namnen på de personer som skall vara bolagsorgan i vederbörlig ordning offentliggjorts skall brister i deras tillsättande inte kunna åberopas mot tredje man i god tro. Kravet på god tro är därvid att uppfatta på samma sätt som i artikel 3 punkterna 5 och 6.

Gällande rätt

Aktiebolagslagens huvudregel är att styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma, 8 kap. 11 § första stycket. Finns i bolaget verkställande direktör får denne alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande åtgärd, som enligt 8 kap. 6 § ankommer på honom, 8 kap. 12 §. Styrelsen väljs av bolagsstämman, om inte i bolagsordningen föreskrivs att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt, 8 kap. 1 § andra stycket. Verkställande direktör utses av styrelsen, 8 kap. 3 § första stycket.

I 9 kap. 17 § har upptagits regler om klander av stämmobeslut. Om bolagsstämmobeslut inte tillkommit i laga ordning eller på grund av sitt innehåll är rättsstridigt, kan talan föras mot bolaget om upphävande eller ändring av beslutet. Berättigade att föra sådan klandertalan är aktieägare, styrelse, styrelseledamot och verkställande direktör samt den som styrelsen obehörigen vägrat att införa såsom aktieägare i aktieboken, 9 kap. 17 § första stycket.

Talan skall, med undantag för fall som avses i 9 kap. 17 § tredje stycket, väckas inom tre månader från dagen för beslutet annars går talerätten förlorad, 9 kap. 17 § andra stycket.

Från möjligheten att bota fel i beslut genom klanderpreskription har i 9 kap. 17 § tredje stycket 1 undantagits beslut som strider mot tvingande regler, avsedda att skydda andra än aktieägarna. Vidare undantas i punkten 2 beslut där enligt bolagsordningen samtycke krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte givits samt i punkten 3 situationer där kallelse till stämman inte skett eller då de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen eftersatts. Ett sådant beslut blir ogiltigt oavsett att klanderfristen gått ut.

En dom i en klanderprocess varigenom stämmobeslut upphävs eller ändras verkar ex tunc, dvs. beslutet anses från början ogiltigt. Det gäller emellertid inte när ett styrelseval efter klander förklaras

ogiltigt. Styrelse anses behörig att fungera intill dess domstol genom lagakraftägande beslut undanröjt styrelsevalet eller interimistiskt förordnat att valet inte får verkställas, dvs. att en eller flera till styrelseledamöter valda personer inte får tjänstgöra i styrelsen. Intill dess sådant beslut eller förordnande meddelats, anses styrelsen behörig såväl att företa åtgärder i inre bolagsförhållanden, t.ex. att sammankalla en bolagsstämma, som att företräda bolaget utåt.

Huruvida dessa principer skall tillämpas även i de fall då ett styrelseval är en nullitet, har av lagstiftaren överlämnats åt doktrin och rättspraxis att besvara.

Verkställande direktör utses av styrelsen. Om ett styrelsebeslut inte tillkommit på rätt sätt är beslutet inte giltigt. Beslutet vinner inte heller, såsom ett bolagsstämmobeslut, laga kraft genom att det inte klandras inom viss tid.

Kommitténs överväganden

För att tillgodose kraven i förevarande artikel bör i 18 kap. införas en ny paragraf 3 a av innebörd att fel i beslut om utseende av styrelseledamot eller verkställande direktör, inte kan åberopas mot tredje man sedan ledamoten eller verkställande direktören registrerats i aktiebolagsregistret och uppgift därom kungjorts, med mindre bolaget visar att tredje mannen ägde vetskap om felet.

Artikel 9

1. Ett bolag förpliktas mot tredje man genom bolagsorganens åtgärder även om åtgärderna inte omfattas av föremålet för bolagets verksamhet, under förutsättning att åtgärderna inte ligger utanför den rätt att företräda bolaget som lagen tillerkänner bolagsorganen eller tillåter att dessa tillerkänns.

Medlemsstaterna får emellertid föreskriva att ett bolag inte förpliktas av sådana åtgärder som ligger utanför föremålet för bolagets verksamhet, om bolaget visar att tredje man kände till att åtgärden inte omfattades av föremålet för bolagets verksamhet eller med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara omedveten om det; enbart offentliggörandet av bolagsordningen är därvid inte tillräckligt som bevis.

2. Begränsningar i bolagsorganens rätt att företräda bolaget på grund av bolagsordningen eller på grund av beslut av ett bolagsorgan kan inte åberopas mot tredje man, även om begränsningarna har offentliggjorts.

3. Om enligt den nationella lagstiftningen rätt att företräda bolaget, med avvikelse från lagens regel i ämnet, får tilldelas en person ensam eller flera personer i förening genom en bestämmelse i bolagsordningen, kan lagstiftningen föreskriva att bestämmelsen får åberopas mot tredje man under förutsättning att den avser en generell rätt att företräda bolaget; reglerna i artikel 3 avgör om en sådan bestämmelse i bolagsordningen kan åberopas mot tredje man.

Punkten 1

Bakgrund

Förevarande artikel behandlar i vilken utsträckning ett bolag gentemot tredje man kan åberopa att en av ett bolagsorgan vidtagen åtgärd går utöver de gränser som lag, bolagsordning eller annat bolagsorgan uppställt för dess handlande. Med viss förenkling kan denna fråga före direktivets tillkomst sägas ha besvarats på ett sätt i Tyskland och på ett annat sätt i övriga dåvarande medlemsstater.

Artikeln reglerar endast *bolagsorganens* kompetens. Utanför tillämpningsområdet faller sålunda såväl det fall att ett bolagsorgan handlar på basis av särskild fullmakt som handlande på bolagets vägnar av annan fullmaktshavare.

Med utgångspunkt i vad som inom rättsvetenskapen kallas organteorin betraktas i den tyska aktiebolagslagen bolagsorganens handlande som uttryck för bolagets handlande. Gränserna för bolagsorganens möjlighet att binda bolaget bestäms i allt väsentligt endast av lagen. Gränserna kan inte med bindande verkan mot tredje man uppställas av ett annat bolagsorgan, t.ex. bolagsstämman, om inte lagen uttryckligen medger detta. I övriga medlemsstater har utgångspunkten traditionellt varit den s.k. mandatteorin, där varje bolagsorgan i en hierarkisk ordning antas kunna ge underordnat organ mandat att handla på bolagets vägnar inom mandatets gränser, medan handlingar utanför dessa gränser inte binder bolaget.

Direktivet undviker ett direkt ställningstagande till dessa i grunden olika sätt att betrakta ett aktiebolags struktur och bolagsorganens förhållande till varandra, men uppnår ett med tysk rätt i sak näraliggande resultat genom att som huvudregel i punkten 1 första stycket föreskriva att ett bolagsorgan har obegränsad kompetens att företa de handlingar, som enligt den nationella lagstiftningen ankommer på detta organ eller kan anförtros det. Avgörande är sålunda inte endast vilken kompetens lagen faktiskt tilldelar bolagsorganen, utan också vilken kompetens bolagsorganen med stöd i lagen skulle kunna ges genom en bestämmelse i bolagsordningen eller föreskrift av överordnat bolagsorgan. Undantag görs endast för sådana handlingar, som enligt lagen inte får delegeras till detta organ.

Huvudregeln gäller även rättshandlingar som går utanför gränserna för bolagets verksamhetsföremål. I samtliga medlemsstater utom Tyskland var utgångspunkten i detta avseende före direktivets tillkomst den s.k. spécialité statuaire-principen (jfr den i anglo-amerikansk rätt använda termen ultra vires). Principen innebär i korthet att ett bolag anses bildat i visst syfte och med visst verksamhetsföremål och att rättshandlingar som inte är förenliga med bolagets syfte eller verksamhetsföremål är ogiltiga oavsett medkontrahentens goda tro. I Tyskland ersattes denna princip redan under 1900-talets början av sin motsats: bolagsorganen binder bolaget även om åtgärden står i strid med bolagssyftet eller verksamhetsföremålet. Bolagsordningens bestämmelser om bolagets syfte och verksamhetsföremål behandlas på samma sätt som andra kompetensinskränkningar genom bolagsordningsbestämmelser, vilka i tysk rätt inte kan åberopas mot tredje man.

Direktivet tvingar emellertid inte övriga medlemsstater att helt överge spécialité statuaire-principen. Punkten 1 andra stycket medger att medlemsstaterna föreskriver att ett bolag inte blir bundet av en rättshandling utanför verksamhetsföremålet, om bolaget visar att tredje man kände till överskridandet eller med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara omedveten därom. Bestämmelsen utgör en kompromiss mellan de båda principerna. Bevisbördan för tredje mans onda tro har ålagts bolaget och beviskravet har ställts högt. Detta understryks av bestämmelsens sista mening, enligt vilken kungörande av bolagsordningen med däri intagen bestämning av verksamhetsföremålet inte ensamt skall vara tillräckligt bevis om att tredje man kände till eller med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara okunnig om att rättshandlingen låg utanför verksamhetsföremålet.

Gällande rätt

Aktiebolagslagens regler om kompetensfördelningen mellan bolagsorganen utgår från att bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ. Bolagsstämman har exklusiv beslutanderätt i en rad viktiga frågor, såsom val av styrelseledamöter och revisorer, fastställande av balansräkning, åtgärder med anledning bolagets vinst eller förlust, ändring av aktiekapitalets storlek samt ändring av bolagsordningen. Bolagets förvaltning i övrigt handhas av styrelsen och, i förekommande fall, av dess verkställande direktör, 8 kap. 6 §.

Kompetensfördelningen innebär också att styrelsen är skyldig att rätta sig efter föreskrifter av bolagsstämman och fullgöra av stämman fattade beslut. Från denna regel undantas i 8 kap. 13 § andra stycket föreskrift som inte är gällande därför att den står i strid med aktiebolagslagen eller bolagsordningen. Vidare har styrelsen varken rätt eller skyldighet att efterkomma ett bolagsstämmobeslut, vars

verkställighet styrelsen finner innebära ett uppenbart åsidosättande av bolagets intressen eller som går ut på något brottsligt.

Bortsett från att stämman och bolagsordningen på nu nämnt sätt kan ge anvisningar som styrelsen är skyldig att följa i sin förvaltning, är kompetensfördelningen mellan stämma och styrelse fastlagd genom tvingande regler. Stämman kan inte i andra fall än lagen uttryckligen medger tillägga styrelsen befogenheter och skyldigheter.

Finns i bolaget verkställande direktör, skall denne handha den löpande förvaltningen enligt riktlinjer och anvisningar som styrelsen meddelar, 8 kap. 6 § första stycket andra meningen. Till den löpande förvaltningen hör alla åtgärder som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet inte är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse. Från skyldigheten att följa styrelsens föreskrifter gäller för verkställande direktör samma undantag som för styrelsen visavi bolagsstämman.

Verkställande direktör får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärd som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådant fall skall emellertid styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden, 8 kap. 6 § första stycket tredje och fjärde meningarna.

Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma, 8 kap. 11 § första meningen. Styrelsens rätt i detta avseende begränsas emellertid av kompetensfördelningen mellan bolagsstämman och styrelsen. Sålunda saknar styrelsen kompetens att företräda bolaget i ärenden som enligt vad ovan sagts med exklusiv bestämmanderätt tillkommer bolagsstämman att avgöra. Vidtar styrelsen rättshandling för bolagets räkning med överskridande av denna kompetens, medför åtgärden inte några rättsverkningar mot tredje man, oberoende av om denne var i god tro.

Styrelsen kan också bemyndiga styrelseledamot, verkställande direktör eller annan att företräda bolaget och teckna dess firma, om inte förbud däremot intagits i bolagsordningen, 8 kap. 11 § andra meningen. Har på detta sätt bolagets verkställande direktör bemyndigats att ensam teckna bolagets firma sammanfaller hans kompetens i detta avseende med styrelsens kompetens.

Skulle bolagets verkställande direktör inte ha bemyndigats att ensam teckna bolagets firma, har han emellertid enligt 8 kap. 12 § ändå alltid legal firmateckningsrätt beträffande åtgärd som enligt 8 kap. 6 § faller under hans förvaltningsrätt, dvs. åtgärd som hör till den löpande förvaltningen eller är så brådskande att styrelsens beslut inte utan väsentlig olägenhet kan avvaktas. Överskrider verkställande direktören i sådant fall den legala firmateckningsrätten, blir dock rättshandlingen bindande för bolaget, om medkontrahenten varken insåg eller bort

inse att sådant överskridande förelåg, 8 kap. 14 § andra meningen. Bestämmelsen, som innebär ett undantag från huvudprincipen att rättshandlingar som innefattar ett överskridande av gränserna för de av lagen utstakade kompetensområdena för bolagsorganen inte kan åberopas mot bolaget oavsett tredje mans goda eller onda tro, sammanhänger med att vad som hör till den löpande förvaltningen kan vara svårbestämbart för en utomstående på ett helt annat sätt än t.ex. gränsen mellan styrelsens och stämmans kompetensområden.

I fråga om verkan av att ett bolagsorgan vid företagande av rättshandling handlar i strid med bolagets verksamhetsföremål gäller enligt 8 kap. 14 § att bolagets bundenhet är beroende av om medkontrahenten insåg eller bort inse att förvaltningsrätten i detta avseende överskreds. Eftersom verksamhetsföremålet skall framgå av bolagsordningen och anses ha kommit till tredje mans kännedom efter registrering och kungörande, 18 kap. 3 §, anses det i praktiken inte möjligt att åberopa bristande kännedom om verksamhetsföremålet. Däremot kan tredje man åberopa att han varken insett eller bort inse att verksamhetsföremålet överskreds när rättshandlingen ingicks.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller kravet i punkten 1 första stycket att ett bolagsorgan skall ha obegränsad kompetens att företa de handlingar, som enligt den nationella lagstiftningen ankommer på detta organ eller kan anförtros åt det.

Punkten 1 andra stycket behandlas under punkten 2 nedan.

Punkten 2

Bakgrund

I förevarande punkt nämns särskilt, att i bolagsordningen eller av annat bolagsorgan meddelade inskränkningar i bolagsorganens rätt att företräda bolaget aldrig kan åberopas mot tredje man, ens om de offentliggjorts i vederbörlig ordning. Huruvida tredje man är i god eller ond tro spelar i dessa fall inte någon roll. Risken att de av bolaget valda bolagsorganen handlar i strid med sådana instruktioner skall bäras av bolaget, inte av den som träder i förbindelse med bolaget. Bestämmelsens innehåll i sak följer redan av den i punkten 1 fastlagda huvudregeln om bolagsorganens oinskränkta rätt att företräda bolaget.

Bestämmelsen har sin förebild i tysk rätt enligt vilken föreskrift i bolagsordning eller av överordnat bolagsorgan inte påverkar tredje mans rätt. Emellertid görs i tysk rättspraxis vissa inskränkningar i denna regel; tredje man måste finna sig i en invändning från bolagets

sida att denne avsiktligt samverkat med bolagsorganet för att skada bolaget, s.k. kollusion, eller att bolagsorganet eljest uppenbart missbrukat sin kompetens. En sådan inskränkning av bestämmelsens tillämpningsområde har i doktrinen förespråkats även i fråga om punkten 2 och finner visst stöd i ett uttalande på rådsnivå.

Gällande rätt

Har i bolagsordningen eller i beslut av bolagsstämman gjorts inskränkning i styrelsens rätt att företräda bolaget, eller har stämman, bolagsordningen eller styrelsen inskränkt verkställande direktörens rätt i detta avseende, följer av 8 kap. 14 § första meningen att inskränkningen kan åberopas mot tredje man om denne ägt eller bort äga kännedom om föreskrifterna och likaså insett eller bort inse att de företagna rättshandlingarna stod i strid med föreskrifterna. Motsvarande gäller inskränkningar i särskild utsedd firmatecknares rätt att företräda bolaget.

Kommitténs överväganden

Bestämmelsen i 8 kap. 14 § första meningen strider mot direktivets krav i punkten 2. Direktivet kräver att i bolagsordningen eller av annat bolagsorgan meddelade inskränkningar i bolagsorganens rätt att företräda bolaget aldrig ska kunna åberopas mot tredje man, oberoende av dennes goda eller onda tro. Direktivets krav gäller inte särskild utsedd firmatecknare, men kommittén finner inte skäl att i förevarande sammanhang behandla denne annorlunda än bolagsorganen. Bestämmelsen i 8 kap. 14 § första meningen bör därför utgå ur lagen. Kommittén finner inte heller skäl att i detta sammanhang göra något undantag för rättshandlingar som går utanför föremålet för bolagets verksamhet (jfr punkten 1 andra stycket).

Punkten 3

Bakgrund

I artikelns sista punkt behandlas frågan om bolaget skall företrädas av en grupp personer med kollektiv behörighet eller av enskilda personer med individuell behörighet.

Medlemsstaterna får tillåta att lagstadgad kollektiv behörighet ersätts med behörighet för mindre kollektiv eller individer och att lagstadgad individuell behörighet ersätts med kollektiv behörighet, allt genom bestämmelser i bolagsordning. Tillåter lagstiftningen sådan bestämmelse, kan lagen också föreskriva att bestämmelsen får åberopas mot tredje man efter registrering och kungörande. En bestämmelse av detta slag i bolagsordningen skall emellertid vara generell; den kan

inte avse endast rättshandlingar av visst slag, rättshandlingar som kräver viss form eller rättshandlingar inom visst geografiskt område.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen utgår från att ett bolag företräds genom kollektiv firmateckning av hela styrelsen, men medger att styrelsen ger enskilda medlemmar rätt att företräda bolaget, var för sig eller i vissa kombinationer, om inte förbud däremot intagits i bolagsordningen, 8 kap. 11 §.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 9 punkten 3.

1.5 Bolags ogiltighet

Artiklarna 10-12 behandlar ogiltighet av bolag. Bestämmelserna skall ses mot bakgrund av den mellan medlemsstaterna före direktivets tillkomst starkt varierande kontroll som skedde av nybildade bolag innan de tilläts registreras och det, delvis som en spegelbild därav, varierande utrymmet för att kunna förklara ett registrerat bolag ogiltigt.

Bestämmelserna syftar till att bereda i första hand tredje man skydd mot de olägenheter som kan följa av att ett bolag förklaras ogiltigt. Mot denna bakgrund föreskrivs i artikel 10 en viss kontroll i samband med bolagsbildning. Därefter ges i artikel 11 en uttömmande uppräkning av de grunder som kan åberopas till stöd för att ogiltigförklara ett bolag och i artikel 12 de konsekvenser som får följa av sådan ogiltighet.

Bestämmelserna äger tillämpning endast på redan registrerade bolag. Det står medlemsstaterna fritt att själva besluta om ogiltighet eller liknande i fråga om bolag som inte registrerats.

Artikel 10

I alla medlemsstater som saknar bestämmelser om att en förvaltningsmyndighet eller en domstol skall göra en förebyggande kontroll vid bolagsbildningen, måste stiftelseurkunden och bolagsordningen samt ändringar i dessa utfärdas i form av officiellt bestyrkta handlingar ("acte authentique").

Bakgrund

Den kontroll som sker inför registrering av ett aktiebolag varierar

starkt mellan medlemsstaterna. Bland de ursprungliga medlemsstaterna föreskrevs före direktivets tillkomst: i Tyskland och Italien en domstolsprövning, i Nederländerna en viss prövning från justitiedepartementets sida, i Belgien och Luxemburg i allt väsentligt ett offentliggörande av stiftelseurkunden och i Frankrike ett rent deklaratoriskt förfarande utan kontroll. De senare tillkomna medlemsländerna Storbritannien, Irland och Danmark föreskriver att registreringsmyndigheten skall kontrollera såväl formella som materiella förutsättningar för bolagsbildandet.

För länder som helt saknar en förebyggande kontroll föreskriver artikeln att stiftelseurkund och bolagsordning samt ändringar i dessa skall utfärdas i form av s.k. acte authentique, varmed förstås officiellt bestyrkta handlingar vilkas beviskraft kan angripas endast genom en särskild procedur ("inscription en faux"). Artikeln torde bland de ursprungliga medlemsstaterna ha betydelse i första hand för Frankrike.

Gällande rätt

Reglerna om registrering i 18 kap. bygger på den s.k. normativprincipen. Ett aktiebolag har rätt att vinna registrering, om det bildas och organiseras i överensstämmelse med lagens föreskrifter och detta styrks inför registreringsmyndigheten med de uppgifter och handlingar som särskilt föreskrivs i lagen.

Har sökanden vid anmälan för registrering inte iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall han föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller om registreringsmyndigheten finner att beslut som anmäls för registrering eller handling som bifogas anmälan inte har tillkommit i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot bolagsordningen eller har i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande avfattning, 18 kap. 4 §.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagens regler innebär att registrering skall föregås av en legalitetsprövning från registreringsmyndighetens sida i såväl formellt som materiellt avseende. Kommitténs bedömning är mot denna bakgrund att artikel 10 saknar intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 11

Medlemsstaternas lagstiftning får endast innehålla sådana regler om bolags ogiltighet som uppfyller följande villkor:

1. Ogiltigheten skall beslutas av domstol.

2. Ogiltighet får beslutas endast

a) när stiftelseurkund saknas eller när antingen formaliteterna för den förebyggande kontrollen eller formkraven för det officiella bestyrkandet inte har iakttagits;

b) när föremålet för bolagets verksamhet är olagligt eller strider mot allmän ordning ("ordre public");

c) när stiftelsurkunden eller bolagsordningen inte anger bolagets namn, insatsernas storlek, storleken av det tecknade kapitalet eller föremålet för bolagets verksamhet;

d) när den nationella lagstiftningens krav på inbetalning av en minsta del av bolagskapitalet inte har uppfyllts;

e) när samtliga stiftare saknade rättslig handlingsförmåga; eller

f) när antalet stiftare i strid med den nationella lagstiftningen har understigit två.

Bortsett från de nu angivna ogiltighetsfallen kan ett bolag inte på någon grund betraktas som inte existerande eller som ogiltigt i absolut eller relativ bemärkelse eller förklaras ogiltigt.

Bakgrund

I medlemsstater med en svag registreringskontroll, exempelvis Frankrike, kunde ett bolag före direktivets tillkomst förklaras ogiltigt på en mängd olika grunder. I länder med en mer utvecklad kontroll, exempelvis Tyskland, är utrymmet i detta avseende väsentligt mindre.

I förevarande artikel punkten 1 föreskrivs att ogiltighet av bolag får beslutas endast av domstol; den kan inte föreligga ipso jure. Därefter uppräknas i den andra punkten sex ogiltighetsgrunder. Uppräkningen är uttömmande, vilket i artikelns andra stycke markeras med föreskriften att ett bolag inte på någon annan grund kan betraktas som inte existerande eller som ogiltigt i absolut eller relativ bemärkelse eller förklaras ogiltigt.

Bestämmelsens innebörd belyses väl av EG-domstolens dom i målet Marleasing C-106/89, avgjort den 13 november 1990.

Det spanska aktiebolaget La Comercial bildades av tre personer, däribland bolaget Barvesia som vid bildandet överförde alla sina tillgångar till La Comercial. Fordringsägare i Barvesia var bl.a. bolaget Marleasing, som vid spansk domstol yrkade att La Comercial skulle ogiltigförklaras. Till grund för sitt yrkande åberopade

Marleasing att bolaget bildats uteslutande i syfte att rädda tillgångar undan Barvesias fordringsägare och att bolaget därför, enligt den spanska civillagstiftningen, var ogiltigt. La Comercial hävdade å sin sida att den anförda ogiltighetsgrunden till följd av första bolagsdirektivet artikel 11 inte kunde åberopas.

Den spanska domstolen frågade EG-domstolen om artikel 11 har direkt effekt. Svaret blev nekande: Ett direktiv kan inte i sig själv ålägga enskilda rättssubjekt skyldigheter och kan därför inte heller åberopas enskilda emellan. På eget initiativ konstaterade emellertid EG-domstolen att vad den spanska domstolen egentligen sökte svar på var huruvida den nationella lagstiftningen måste tolkas i ljuset av EG:s direktiv. I svaret på den frågan konstaterade domstolen att den nationella lagstiftningen, oberoende av om den tillkommit före eller efter direktivet, så långt det är möjligt skall tolkas inom ramen för direktivets lydelse och syfte. I det aktuella fallet innebar detta att ett bolag inte kunde förklaras ogiltigt på andra grunder än de i första bolagsdirektivet angivna. Den spanska civillagens lydelse till trots undgick därmed La Comercial att ogiltigförklaras.

Flera av de ursprungliga medlemsstaterna har på grund av direktivets krav tvingats reducera ogiltighetsgrunderna i sin lagstiftning. De senare tillkomna medlemsstaterna Storbritannien, Irland och Danmark litar till en långtgående preventiv kontroll från registreringsmyndighetens sida och saknar helt bestämmelser om ogiltighet i aktiebolagslagstiftningen. De har mot denna bakgrund inte heller vidtagit några åtgärder med anledning av artiklarna 10-12.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några bestämmelser om aktiebolags ogiltighet. Har ett bolag registrerats kan dess existens, enligt aktiebolagslagens regler, upphävas endast genom att bolaget upplöses. Som tidigare framgått kan upplösning ske genom likvidation enligt 13 kap. 15 §, genom olika fall av fusion, se 14 kap., samt på initiativ av registreringsmyndigheten om bolaget kan antas ha upphört med sin verksamhet, 13 kap. 18 §. Vidare är enligt 13 kap. 19 § ett aktiebolag som varit försatt i konkurs i vissa fall att betrakta som upplöst i och med att konkursen avslutas.

Likvidation beslutas av bolagsstämman, 13 kap. 1 §, men lagen innehåller också vissa regler om tvångslikvidation. Sålunda föreskrivs i 13 kap. 2 § om tvångslikvidation då avsevärd del av aktiekapitalet gått förlorad, i 13 kap. 3 § om tvångslikvidation i anledning av maktmissbruk inom bolaget och i 13 kap. 4 § om vissa övriga fall av tvångslikvidation.

Kommitténs överväganden

Den kontroll som sker inför registrering av ett aktiebolag i Patent- och registreringsverkets aktiebolagsregister lämnar enligt kommitténs bedömning ett mycket begränsat utrymme för felaktigheter av sådant slag att en ogiltigförklaring av bolaget efter registreringen skulle kunna anses påkallad. Kommittén finner därför inte skäl att för svenskt vidkommande föreslå någon utvidgning av de i dag föreliggande möjligheterna att upplösa ett aktiebolag eller att införa bestämmelser om aktiebolags ogiltighet. Artikel 11 saknar vid denna bedömning omedelbart intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 12

1. Reglerna i artikel 3 bestämmer om ett rättsligt avgörande som fastslår ogiltigheten får åberopas mot tredje man. Om den nationella lagstiftningen tillåter tredje man att överklaga avgörandet, måste detta ske inom sex månader efter det att avgörandet har meddelats.

2. Ogiltigheten skall medföra att bolaget träder i likvidation på samma sätt som vid dess upplösning.

3. Ogiltigheten enbart inverkar inte på de förpliktelser som bolaget har åtagit sig eller som andra har åtagit sig till förmån för detta, med undantag dock för vad som följer av att bolaget har trätt i likvidation.

4. Lagstiftningen i varje medlemsstat får bestämma rättsverkningarna av ogiltigheten när det gäller förhållandet mellan bolagsmännen.

5. För innehavare av andelar eller aktier kvarstår skyldigheten att betala in det tecknade men inte inbetalda kapitalet i den mån det behövs med hänsyn till förpliktelserna mot borgenärerna.

Bakgrund

Förevarande artikel reglerar konsekvenserna av att ett bolag förklaras ogiltigt. *Punkten 1* föreskriver att ogiltighet får åberopas mot tredje man endast efter iakttagande av bestämmelserna om offentliggörande och *punkten 2* att ogiltighetsförklaringen skall följas av att bolaget upplöses genom likvidation.

I *punkten 3* föreskrivs att ogiltigheten verkar endast ex nunc, dvs. från tiden efter ogiltighetsförklaringen. *Punkten 4* överlåter åt den nationella lagstiftningen att reglera vilken rättsverkan ogiltigheten skall ha mellan bolagsmännen. Slutligen understryks i *punkten 5* skyddet för tredje man genom att aktie- eller andelsinnehavares eventuella

skuld till bolaget för förvärv av aktie eller andel kvarstår efter ogiltigheten i den mån det behövs med hänsyn till förpliktelserna mot borgenärerna. Något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser åvilar däremot inte aktie- eller andelsinnehavarna, eftersom detta skulle försätta borgenärerna i en bättre situation än om bolaget fortsatt att existera.

Kommitténs överväganden

Svensk rätt saknar bestämmelser om ogiltighet av bolag. Kommittén har inte heller funnit skäl att föreslå ett införande av sådana regler. Bestämmelserna i artikel 12 saknar därför intresse för svenskt vidkommande.

1.6 Avslutande bestämmelser

Artikel 13

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de ändringar i lagar och andra författningar som behövs för att följa detta direktiv inom arton månader efter dagen för anmälan och skall genast underrätta kommissionen om detta.

För andra aktiebolag enligt nederländsk rätt än dem som behandlas i nuvarande artikel 42 c i den nederländska handelslagboken träder den i artikel 2.1 f angivna skyldigheten att offentliggöra i kraft först trettio månader efter dagen för anmälan av detta direktiv.

Medlemsstaterna kan bestämma att det första offentliggörandet av bolagsordningen i dess fullständiga lydelse med de ändringar som har skett efter bolagets bildande får äga rum först när bolagsordningen nästa gång ändras, dock senast den 31 december 1970.

Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Bakgrund

Artikel 13 upptar bestämmelser om direktivets implementering i medlemsstaterna. Bestämmelserna äger inte tillämpning vid anpassning av den svenska lagen till direktivets krav. Enligt EES-avtalet bilaga XXII skall Sverige implementera första bolagsdirektivet inom två år från avtalets ikraftträdande.

Kommitténs överväganden

Kommittén föreslår att ändringarna i aktiebolagslagen med anledning av första bolagsdirektivet skall träda i kraft den 1 januari 1995.

Artikel 14

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Kommitténs överväganden

Direktivet riktar sig till medlemsstaterna i EG. Av EES-avtalet protokoll 1 följer att det inom EFTA-området skall anses riktat till EFTA-staterna.

1.6 Avslutande bestämmelser

Artikel 12

Medlemsstaterna skall senast i kraft de ändringar i lagar och andra författningar som behövs för att följa detta direktiv inom arton månader efter dagen för anmälan och skall genast underrätta kommissionen om detta.

För andra skattebelägg enligt nederländsk rätt än de som behandlas i nuvarande artikel 12 c i den nederländska beredningsboken träder den i artikel 2.1 f angivna skyldigheten att offentliggöra i kraft först tretton månader efter dagen för anmälan av detta direktiv.

Medlemsstaterna kan bestämma att det första räkenskapsåret av bolagsordningen i dess fullständiga lydelse med de ändringar som krävs efter bolagets bildande får inga mer än fyra år i bolagsordningen nästa gång ändras, dock senast den 31 december 1978.

Medlemsstaterna skall till kommissionen översända texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Bakgrund

Artikel 13 upptar bestämmelser om direktivets implementering i medlemsstaterna. Bestämmelserna är inte tillämpliga vid anpassning av den svenska lagen till direktivets krav. Genom EES-avtalet Bilaga XXII skall Sverige implementera första bolagsdirektivet inom två år från avtalets ikraftträdande.

2 EG:s andra bolagsdirektiv

2.1 Inledning

Med hänvisning till Romfördragets bestämmelser om etableringsfrihet påbörjades under 1960-talets sista år arbetet med andra bolagsdirektivet. Ett förslag till direktiv presenterades av Kommissionen i mars 1970, men först i december 1976 antogs direktivet av Rådet.

Direktivet benämns ofta kapitaldirektivet. Det behandlar innehållet i stiftelseurkund och bolagsordning, tillskjutande av kapital i samband med bolagets bildande, utbetalning av bolagets medel och bolagets förvärv av egna aktier, aktiekapitalets ökning och nedsättning samt inlösen av aktier.

2.2 Direktivets tillämpningsområde

Artikel 1

1. De samordningsåtgärder som detta direktiv föreskriver skall vidtas i fråga om bestämmelserna i medlemsstaternas lagar eller andra författningar om följande bolagsformer:

- I Belgien:
la société anonyme/de naamloze vennoootschap;

- I Danmark:
aktieselskabet;

- I Frankrike:
la société anonyme;

- I Tyskland:
die Aktiengesellschaft;

- I Irland:
the public company limited by shares,
the public company limited by guarantee and having a share capital;

- I Italien:
la società per azioni;

- I Luxemburg:
la société anonyme;

- I Nederländerna:
de naamloze vennootschap;

- I Storbritannien:
the public company limited by shares,
the public company limited by guarantee and having a share capital.

Namnet på ett sådant bolag skall innehålla eller åtföljas av en beteckning som skiljer sig från den som föreskrivs för andra bolagsformer.

2. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa detta direktiv på förvaltningsbolag med rörligt kapital eller på kooperativa företag som är organiserade i någon av de i punkten 1 angivna bolagsformerna. Om lagstiftningen i en medlemsstat utnyttjar denna möjlighet, skall den föreskriva att dessa bolag skall ta in orden "förvaltningsbolag med rörligt kapital" eller "kooperativt företag" i samtliga de handlingar som nämns i artikel 4 i direktiv 68/151/EEG.

Med "förvaltningsbolag med rörligt kapital" avses i detta direktiv endast bolag

- som uteslutande har till föremål för sin verksamhet att placera sina medel i olika värdepapper, fastigheter eller andra tillgångar med enda syfte att sprida investeringsriskerna och fördela resultatet av kapitalförvaltningen mellan aktieägarna,

- som inbjuder allmänheten att förvärva aktier i bolaget, och

- vars bolagsordning anger att bolaget inom gränserna för ett minimikapital och ett maximikapital alltid får ge ut, lösa in eller avyttra sina aktier.

Punkten 1

Bakgrund

Artikel 1 fastställer direktivets tillämpningsområde. På samma sätt som i första bolagsdirektivet sker detta genom en uppräkning av de

bolagsformer som skall omfattas av direktivet. Uppräkningen omfattar samtliga stater som var medlemmar i EG vid direktivets utfärdande och anger, med användande av den nationella beteckningen, vilken eller vilka bolagsformer på vilka direktivet skall tillämpas. För stater som blivit medlemmar i gemenskapen efter direktivets utfärdande anges direktivets tillämpningsområde i tillträdesakten.

Av förevarande punkt *första stycket* framgår att direktivet skall tillämpas på aktiebolag. Finns det i en medlemsstat vid sidan av aktiebolaget ytterligare någon eller några bolagsformer utan personligt ägaransvar behöver direktivet inte tillämpas på dessa. I exempelvis Tyskland tillämpas direktivet på bolagsformen Aktiengesellschaft, men inte på Gesellschaft mit beschränkter Haftung. På motsvarande sätt berör direktivet i Danmark aktieselskab, men inte anpartsselskab. I Storbritannien och Irland, där det finns två kategorier av aktiebolag, tillämpas direktivet på aktiebolag som har möjlighet att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning, dvs. public companies, men inte på private companies.

Av *andra stycket* framgår att namnet på den av direktivet omfattade bolagsformen skall innehålla eller åtföljas av en beteckning som skiljer sig från den som föreskrivs för andra bolagsformer.

Kommitténs överväganden

Av skäl som redovisas i den allmänna motiveringen (2 Privata och publika aktiebolag) förelår kommittén att aktiebolagen delas upp i två kategorier, nämligen privata och publika aktiebolag. Privata aktiebolag skall för sin kapitalanskaffning vara hänvisade till en begränsad krets ägare och långivare, medan publika aktiebolag skall tillåtas vända sig till allmänheten för att skaffa kapital. Publika aktiebolag underkastas strängare krav än privata aktiebolag. I överensstämmelse med vad som är fallet i EG:s medlemsstater blir direktivets bestämmelser därvid tillämpliga på publika aktiebolag. Kommittén har emellertid vid sin analys av direktivbestämmelserna funnit att det i flertalet fall saknas skäl att göra skillnad mellan privata och publika aktiebolag. De förslag till ändringar i aktiebolagslagen som kommittén lägger fram med anledning av andra bolagsdirektivet gäller därför både privata och publika aktiebolag, om inget annat sägs eller framgår av sammanhanget.

Kommittén föreslår att av ett aktiebolags firma skall framgå om bolaget är publikt eller privat, se 16 kap. 1 §

Punkt 2

Bakgrund

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa direktivet på förvaltningsbolag med rörligt kapital och inte heller på kooperativa aktiebolag. Undantagen är betingade av förhållandena i den romanska rättskretsen.

Gällande rätt

Förvaltningsbolag med rörligt kapital finns inte i svensk rätt. Den i Sverige näraliggande form av verksamhet som bedrivs av värdepappersfonder och regleras i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder omfattas inte av artikeln. En värdepappersfond är inte en självständig juridisk person, utan en i förhållande till ett s.k. fondbolag fristående förmögenhetsmassa som ägs av andelsägarna. För fondbolaget gäller i allt väsentligt vanliga aktiebolagsrättsliga regler.

I Sverige bedrivs kooperativ verksamhet huvudsakligen i den ekonomiska föreningens form, men kan bedrivas även i bolagsform. I ett aktiebolag kan ett kooperativt moment i verksamheten föreskrivas i bolagsordningen eller i ett konsortialavtal mellan ägarna. Den svenska lagstiftaren har emellertid för dessa fall inte uppställt några särskilda regler i aktiebolagslagen.

Kommitténs överväganden

Möjligheten att från direktivets tillämpningsområde undanta förvaltningsbolag med rörligt kapital saknar intresse för svenskt vidkommande. Kommittén finner inte heller skäl att från tillämpningsområdet undanta kooperativ verksamhet bedriven i aktiebolagets form.

2.3 Bildande av bolag

Artikel 2

Bolagsordningen eller stiftelseurkunden skall alltid innehålla minst följande uppgifter:

a) bolagform och firma;

b) föremålet för bolagets verksamhet;

c) - om bolaget inte har något "auktoriserat" kapital, det tecknade kapitalets storlek;

- om bolaget har ett "auktoriserat" kapital, storleken av detta och det tecknade kapitalet vid bolagsbildningen eller då bolaget får tillstånd att börja sin verksamhet och vid varje ändring av det "auktoriserade" kapitalet, dock med förbehåll för vad som gäller enligt artikel 2.1 e i direktiv 68/151/EEG;

d) bestämmelser som anger antalet ledamöter och hur dessa skall utses i de organ som företräder bolaget mot tredje man och svarar för förvaltning, ledning, övervakning eller kontroll av bolaget samt bestämmelser om kompetensfördelningen mellan organen, allt i den mån föreskrifter inte finns i lag eller annan författning;

e) tiden för bolagets bestånd om inte denna tid är obestämd.

Littera a och b

Bakgrund

I syfte att ge aktieägare och tredje man tillgång till vissa grundläggande uppgifter om ett aktiebolag anges i förevarande artikel vilka uppgifter som måste finnas i stiftelseurkund eller bolagsordning. Dessa dokument skall enligt artikel 3 första bolagsdirektivet offentliggöras. Enligt littera *a* skall uppgift lämnas om bolagsform och firma och enligt littera *b* skall föremålet för bolagets verksamhet anges.

Gällande rätt

Aktiebolags stiftelseurkund skall innehålla ett förslag till bolagsordning, 2 kap. 3 §, och bolagsordningen skall ange bolagets firma, 2 kap. 4 § första stycket 1. Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag, 16 kap. 1 § första stycket. I bolagsordningen skall också föremålet för bolagets verksamhet anges, 2 kap. 4 § första stycket 3.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 2 littera a och b.

Littera c

Bakgrund

Enligt littera c skall i bolagsordning eller stiftelseurkund tas in uppgift om storleken på bolagets aktiekapital. I de flesta medlemsstater, däribland Tyskland och Frankrike, gäller att det sålunda angivna kapitalet vid bolagets registrering i princip skall motsvaras av det sammanlagda nominella värdet av tecknade och tilldelade aktier.

Emellertid förekommer bl.a. i Storbritannien, att ett aktiebolag har ett i bolagsordningen angivet och hos registreringsmyndighet antecknat "authorised capital" som är större än det sammanlagda beloppet av de aktier som tecknats av och tilldelats aktieägarna, "issued capital".

Gällande rätt

Aktiebolagslagen kräver att bolagsordningen innehåller uppgift om aktiekapitalets storlek, eller om detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, 2 kap. 4 § första stycket 4. Vidare krävs för bolagets registrering att det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier, efter avdrag för aktier som enligt 2 kap. 11 § förklarats förverkade och inte övertagits av annan (bolagets aktiekapital) uppgår till minst det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller minimikapitalet, 2 kap. 9 § andra stycket 1.

Kommitténs överväganden

Det i direktivet använda begreppet "tecknat kapital" bör för svenskt vidkommande anses åsyfta bolagets registrerade aktiekapital. Det nominella värde på detta kapital skall vid registreringstillfället överensstämma med det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller uppgå till minst minimikapitalet. Aktiebolagslagen uppfyller därför de krav som ställs i artikel 2 littera c.

Littera d

Bakgrund

Av bolagsordning eller stiftelseurkund skall framgå de bestämmelser som anger antalet ledamöter i de organ som företräder bolaget mot tredje man och svarar för förvaltning, ledning, övervakning eller kontroll av bolaget. Uppgift skall också lämnas om hur dessa ledamöter skall utses samt om kompetensfördelningen mellan bolagsorganen i fråga. I den mån föreskrifter i angivna hänseenden finns i lag behöver saken inte regleras i stiftelseurkunden eller bolagsordningen.

Till bolagsorganen räknas i direktivet inte bolagets revisorer.

Gällande rätt

Enligt 2 kap. 4 § första stycket 6 skall bolagsordningen innehålla uppgift om antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter. Sättet för styrelsens utseende regleras i 8 kap. 1 § och styrelsens kompetensområde anges i 8 kap. 6 §.

Verkställande direktör skall utses i aktiebolag med ett aktiekapital

eller maximikapital som uppgår till minst 1 miljon kronor, men kan utses även i andra bolag, 8 kap. 3 § första stycket. Sättet för utseende av verkställande direktör regleras i 8 kap. 3 § och kompetensområdet anges i 8 kap. 6 §.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 2 littera d.

Littera e

Bakgrund

I bolagsordning eller stiftelseurkund skall uppgift lämnas om tiden för bolagets bestånd om denna inte är obestämd. Bestämmelsen är utformad mot bakgrund av den i flera medlemsstater förekommande ordningen att tiden för ett aktiebolags bestånd begränsas i lag eller måste vara begränsad i bolagsordningen.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några regler om tiden för bolagets bestånd. Bolaget består på obestämd tid om inte annat föreskrivits i bolagsordningen. I 1944 års aktiebolagslag angavs uttryckligen att bolagsordningen kunde innehålla uppgift om att bolagets verksamhet efter viss tid skulle upphöra. Bestämmelsen upptogs inte i 1975 års lag, vilket emellertid inte innebar någon ändring i sak. I bolagsordningen kan fritt införas bestämmelse som inte strider mot aktiebolagslagen eller mot annan lag eller författning.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 2 littera e.

Artikel 3

Minst följande uppgifter skall finnas antingen i bolagsordningen eller stiftelseurkunden eller i en särskild handling som skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG:

a) bolagets säte;

b) de tecknade aktiernas nominella belopp och, minst en gång om året, dessas antal;

c) antalet tecknade aktier utan nominellt belopp, om den nationella lagstiftningen tillåter att sådana aktier ges ut;

d) i förekommande fall de särskilda villkor som begränsar aktiernas överlåtbarhet;

e) om det finns aktier av olika slag, uppgifter enligt b, c och d för varje aktieslag med uppgift om de rättigheter som är förenade med varje aktieslag;

f) huruvida aktierna är ställda till viss man eller till innehavaren, om den nationella lagstiftningen tillåter båda formerna, och bestämmelser om hur aktierna omvandlas från den ena formen till den andra, om inte förfarandet är reglerat i lag eller annan författning;

g) hur stor del av det tecknade kapitalet som är betalt då bolaget bildas eller då det får tillstånd att börja sin verksamhet;

h) det nominella värdet av de aktier eller, i avsaknad av sådant värde, det antal aktier som ges ut mot tillskott av annan egendom än pengar (apportegendom) samt beskrivning av denna egendom och namnet på den som tillskjuter egendomen;

i) identiteten hos de fysiska eller juridiska personer eller bolag av vilka eller i vilkas namn bolagsordningen eller stiftelseurkunden eller, om bolagsbildningen inte sker i ett sammanhang, utkasten till dessa handlingar har undertecknats;

j) åtminstone uppskattningsvis summan av alla kostnader som har uppkommit för bolaget eller påförts detta med anledning av bolagsbildningen och, i förekommande fall, innan bolaget får tilltånd att börja sin verksamhet;

k) särskilda förmåner som vid bolagsbildningen eller före tillståndet att börja verksamheten har tillerkänts någon som har deltagit i bolagsbildningen eller i åtgärder som har lett fram till tillståndet.

Littera a

Bakgrund

I förevarande artikel har upptagits bestämmelser om vissa uppgifter som skall finnas i bolagsordning, stiftelseurkund eller särskild handling offentliggjord i enlighet med artikel 3 första bolagsdirektivet. Till sistnämnda typ av handling kan i Sverige räknas uppgifter som införts i Patent- och registreringsverkets aktiebolagsregister eller är allmän handling hos verket.

Enligt littera *a* skall uppgift lämnas om bolagets säte.

Gällande rätt

Aktiebolags bolagsordning skall enligt 2 kap. 4 § 2 innehålla uppgift om den ort där bolagets styrelse skall ha sitt säte. Anteckning därom skall också införas i aktiebolagsregistret, 44 § första stycket 3 ABF.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 3 littera a.

Littera b

Bakgrund

Enligt littera b skall uppgift lämnas om aktiernas nominella belopp och, minst en gång om året, dessas antal.

Gällande rätt

Bolagsordning skall ange aktiernas nominella belopp, 2 kap. 4 § 5. Vidare skall varje aktiebolag avge årsredovisning, varav skall framgå antal aktier i bolaget och aktiernas nominella värde, 11 kap. 7 § tredje stycket. Årsredovisningen skall sändas in till Patent- och registreringsverket där den blir allmän handling, 11 kap. 3 § andra stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 littera b.

Littera c

Bakgrund

Littera c äger tillämpning endast i medlemsstater som tillåter bolag att emittera aktier utan nominellt värde. Sådana aktier förekommer bl.a. i Storbritannien.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen kräver att samtliga aktier har ett nominellt värde, 1 kap. 1 § andra stycket.

Kommitténs överväganden

Artikel 3 littera c saknar intresse för svenskt vidkommande.

Littera d

Bakgrund

Av littera d framgår att uppgift i förekommande fall skall lämnas om de särskilda villkor som begränsar akties överlåtbarhet.

Gällande rätt

Aktie kan fritt överlåtas och förvärvas, 3 kap. 2 §. Från denna princip medger lagen endast två undantag. Det är tillåtet att genom förbehåll i bolagsordningen om bundna aktier förbjuda att alla eller vissa aktier genom teckning eller överlåtelse förvärvas av vissa rättssubjekt, 17 kap. 1 §. Det är vidare tillåtet att genom föreskrift i bolagsordningen ge aktieägare eller annan rätt att lösa aktie som övergått till ny ägare 3 kap. 3 §. Anteckning om bolagsordningsbestämmelse av ifrågavarande slag skall införas i aktiebolagsregistret, 45 § andra och tredje stycket ABF.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen uppfyller tillsammans de krav som ställs i artikel 3 littera d. Kommittén har i delbetänkandet Bundna aktier (SOU 1992:13) föreslagit att 17 kap. ABL skall upphävas med verkan fr.o.m. den 1 januari 1993.

Littera e

Bakgrund

Finns i bolag aktier av olika slag, skall uppgift enligt littera b, c och d avse varje aktieslag för sig. Uppgift skall då också lämnas om de rättigheter som är förenade med varje aktieslag.

Gällande rätt

Aktiebolagslagens huvudregel är att alla aktier har lika rätt i bolaget. I bolagsordningen kan emellertid tas in bestämmelse att aktier av olika slag skall finnas eller kunna ges ut, 3 kap. 1 §. Bestämmelse av detta slag skall ange olikheterna mellan aktieslagen, antalet aktier av varje slag samt, om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst, den företrädesrätt som tillkommer aktieägarna vid ökning av aktiekapitalet.

I bolagets årsredovisning skall anges det totala antalet aktier i bolaget och det nominella värdet på dessa, 11 kap. 7 § tredje stycket. Finns det i bolaget aktier av olika slag, skall dessutom anges hur aktiekapitalet fördelar sig på de olika aktieslagen, 11 kap. 8 § första stycket 2.

Inskränkning i akties överlåtbarhet enligt 3 kap. 3 § eller 17 kap. 1 § kan avse alla eller endast en del av bolagets aktier. Inskränkningen kan på detta sätt avse aktier av endast visst slag, exempelvis aktier med ett högre röstvärde än övriga aktier. Inskränkningen måste framgå av bolagsordningen och anteckning därom skall införas i aktiebolagsregistret, 45 § första stycket 1 ABF.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 littera e.

Littera f

Bakgrund

Flertalet medlemsstater tillåter att aktiebrev ställs till viss man (namnaktier) eller till innehavaren (innehavaraktier). I sådant fall skall enligt littera f av bolagsordningen, stiftelseurkunden eller särskild handling offentliggjord i enlighet med artikel 3 första bolagsdirektivet framgå vilken typ av aktier som finns i bolaget.

Gällande rätt

Aktiebrev skall enligt 3 kap. 4 § ställas till viss man.

Då enligt äldre rätt, efter Kungl. Majt:s medgivande, aktiebrev kunnat ställas till innehavaren, förekommer sådana aktier alltjämt i enstaka bolag. Detta förhållande framgår av bolagsordningen i de aktuella bolagen, jfr 9 § 1 mom. 1944 års aktiebolagslag.

Till följd av bestämmelserna i aktiekontolagen (1989:827) upphör användandet av aktiebrev i avstämningsbolag. De rättsverkningar som tidigare knöts till innehav av aktiebrev knyts i stället till registrering på ett konto i avstämningsregistret. Registrering i avstämningsregistret kan ske endast på viss person.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 littera f.

Littera g

Bakgrund

Littera g kräver att uppgift lämnas om hur stor del av det tecknade kapitalet som är betald när bolaget bildas eller när det får tillstånd att börja sin verksamhet. Bestämmelsen skall ses i ljuset av den i flera medlemsstater gällande ordningen att medel motsvarande endast en viss andel av aktiernas nominella värde måste vara tillskjutna för att ett aktiebolag skall kunna bildas, medan resterande del utgör ett

ansvarighetsbelopp som skall erläggas inom viss tid eller på anmodan av bolaget.

Gällande rätt

Regler rörande bildande av aktiebolag finns i 2 kap. Bildandet kan ses som en process innefattande vissa i lagen angivna moment som avslutas med att konstituerande stämma biträder förslaget om bolagets bildande, 2 kap. 7 §. Efter konstituerande stämma skall bolaget anmälas till registrering, 2 kap. 9 §, och blir vid registreringstillfället juridisk person. Kommer registrering inte till stånd, förfaller frågan om bildande. I praktiken står sålunda frågan om bolagets bildande öppen till dess bolaget registrerats. Enligt kommitténs bedömning bör mot denna bakgrund direktivets hänvisning till tidpunkten för bolagets bildande för svenskt vidkommande anses avse registreringstillfället.

I enlighet med vad som sagts i anslutning till artikel 2 littera c bör det i direktivet använda begreppet "tecknat kapital" för svenskt vidkommande anses avse det registrerade aktiekapitalet. Detta skall vid registreringstillfället motsvara det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller uppgå minst till minimikapitalet. För registrering krävs också att det belopp som skall betalas i pengar för bolagets aktier är inbetalt på räkning hos svenskt bankinstitut och att all apportegendom är tillförd bolaget, 2 kap. 9 § andra stycket.

Ett aktiebolag behöver enligt svensk rätt inte något tillstånd för att påbörja sin verksamhet.

Kommitténs överväganden

Artikel 3 punkten g saknar intresse för svenskt vidkommande.

Littera h

Bakgrund

Förevarande bestämmelse kräver att uppgift lämnas om det nominella värdet av de aktier som ges ut mot tillskott av apportegendom, att egendomen i fråga beskrivs och att namnet anges på den som tillskjuter egendomen.

Gällande rätt

Tillskjuts i samband med bildande av aktiebolag apportegendom skall stiftelseurkunden innehålla redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömande av värdet på egendomen, 2 kap. 3 § tredje stycket. Därvid skall särskilt anges bl.a. namn och hemvist på den som tillskjuter egendomen, det värde till vilket egendomen beräknas komma att tas upp i balansräkningen samt antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 littera h.

Littera i

Bakgrund

Förevarande bestämmelse kräver att uppgift lämnas om identiteten på de personer i vilkas namn bolagsordning eller stiftelseurkund upprättats eller, om bolagsbildningen inte sker i ett sammanhang, identiteten på de personer som undertecknat utkasten till dessa handlingar.

Gällande rätt

Stiftelseurkund skall undertecknas av samtliga stiftare och dateras, 2 kap. 3 § första stycket. Bestämmelsen kräver enligt sin ordalydelse inte att stiftarnas identitet framgår av stiftelseurkunden. Av 2 § 2 ABF följer att stiftarnas identitet skall anges då bolaget anmäls för registrering till Patent- och registreringsverket, men denna bestämmelses avfattning gör den i praktiken tillämplig endast för det fall stiftare är fysisk person. Bestämmelsen kräver inte att identiteten framgår hos stiftare som är juridisk person.

Kommitténs överväganden

För att tillgodose de krav som reses i artikel 3 littera i bör 2 § ABF utvidgas på sådant sätt att, i de fall stiftare är juridisk person, uppgift skall lämnas till Patent- och registreringsverket om den juridiska personens organisationsnummer.

Littera j

Bakgrund

Littera j kräver att uppgift lämnas om, åtminstone uppskattningsvis, summan av samtliga kostnader som uppkommit för bolaget eller påförts detta med anledning av bolagsbildningen och, i förekommande fall, innan bolaget får tillstånd att börja sin verksamhet.

Gällande rätt

Om bolaget skall ersätta annan kostnad för bolagets bildande än allmänna avgifter och sedvanliga arvoden för upprättande av stiftelsehandlingar och liknande arbete skall uppgift härom lämnas i stiftelseurkunden. I denna skall då också anges ett högsta beräknat belopp för dessa kostnader, 2 kap. 3 § andra och tredje styckena.

Kommitténs överväganden

För att tillgodose de krav som ställs i artikel 3 littera j bör 2 kap. 3 § andra stycket utvidgas till att avse samtliga kostnader för bolagets bildande.

Littera k

Bakgrund

Förevarande bestämmelse kräver att uppgift lämnas om särskilda förmåner som vid bolagsbildningen eller före bolagets tillstånd att börja sin verksamhet tillerkänts den som deltagit i bolagsbildningen eller i åtgärder som lett fram till detta.

Gällande rätt

I stiftelseurkund skall i förekommande fall anges bestämmelse om att någon av bolaget skall erhålla särskild rättighet eller förmån, 2 kap. 3 § andra stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 3 littera k.

Artikel 4

1. Om enligt lagstiftningen i en medlemsstat ett bolag inte får börja sin verksamhet utan tillstånd, skall denna lagstiftning även innehålla bestämmelser om ansvaret för förbindelser som har ingåtts av bolaget eller för dettas räkning innan ansökningen om tillstånd beviljades eller avslogs.

2. Punkt 1 tillämpas inte på förbindelser med anledning av avtal som bolaget har ingått på villkor att det får tillstånd att börja sin verksamhet.

Bakgrund

Förevarande artikel kompletterar artikel 7 i första bolagsdirektivet. Artikeln äger tillämpning endast i medlemsstater där ett bolag inte har rätt att påbörja sin verksamhet utan tillstånd från regering eller myndighet. Detta torde i dag vara fallet endast Storbritannien och Irland, där verksamhetens påbörjande förutsätter att bolaget erhållit ett s.k. trade certificate.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen uppställer inte något krav på tillstånd för att ett aktiebolag skall få påbörja sin verksamhet.

Kommitténs överväganden

Artikel 4 saknar intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 5

1. Om lagstiftningen i en medlemsstat kräver att ett bolag skall bildas av flera bolagsmän, medför inte det förhållandet att därefter alla aktierna förenas på en hand eller antalet bolagsmän sjunker under det i lagstiftningen föreskrivna minimiantalet att bolaget utan vidare upplöses.

2. Om enligt lagstiftningen i en medlemsstat ett bolag i fall som avses i punkt 1 kan upplösas genom förordnande av rätten, får behörig domstol ge bolaget den frist som detta behöver för att vidta rättelse.

3. När förordnandet om upplösning har meddelats, skall bolaget träda i likvidation.

Bakgrund

I samtliga medlemsstater gäller att bolag som omfattas av direktivet kan stiftas endast av flera bolagsmän i förening. Förevarande artikel avser att förhindra att bolaget ipso jure upplöses för det fall antalet bolagsmän därefter sjunker under det sålunda föreskrivna minimiantalet stiftare.

Gällande rätt

Enligt 1910 års aktiebolagslag skulle antalet stiftare till aktiebolag vara minst fem och var och en av stiftarna teckna minst en aktie i bolaget. Minskade antalet aktieägare sedermera till under fem, skulle bolaget träda i likvidation. I 1944 års aktiebolagslag sänktes kravet till minst tre stiftare, vilka var och en skulle teckna minst en aktie. Samtidigt avskaffades likvidationsplikten för det fall antalet aktieägare sedermera kom att understiga minimiantalet stiftare. Detta innebar i realiteten att aktiebolaget erkändes som associationsform även för enmansföretag. Efter det att i 1975 års lag också kravet på flera stiftare avskaffats, gäller i dag att ett aktiebolag kan stiftas och ägas av en eller flera personer, 2 kap. 1 §.

Kommitténs överväganden

Artikel 5 saknar intresse för svenskt vidkommande.

24 Tillskottskapitalet och dess inbetalning

Direktivet upptar i artiklarna 6-14 regler om tillskottskapitalets storlek och inbetalning.

Artikel 6

1. Medlemsstaternas lagstiftning skall föreskriva att ett kapital på minst 25 000 europeiska beräkningsenheter måste tecknas för att bolaget skall få bildas eller få tillstånd att börja sin verksamhet.

Med en europeisk beräkningsenhet avses en sådan enhet som har bestämts genom kommissionens beslut nr 3289/75/EKSG (EGT nr L 327, 19.12.1975, s. 4). Som motvärde i nationell valuta gäller första gången motvärdet den dag då detta direktiv antas.

2. Om motvärdet till den europeiska beräkningsenheten i nationell valuta ändras så att det i den senare valutan bestämda minimikapitalet under minst ett år understiger 22 500 beräkningsenheter, skall kommissionen meddela den berörda medlemsstaten att denna inom 12 månader efter den nämnda ettårstidens utgång måste ändra sin lagstiftning så att den anpassas till bestämmelserna i punkt 1. Medlemsstaten får dock bestämma att lagändringen skall tillämpas på befintliga bolag först 18 månader efter ikraftträdandet.

3. Med hänsyn till den ekonomiska och monetära utvecklingen inom genenskapen och till tendensen att tillåta endast större och medelstora företag att välja de i artikel 1.1 angivna bolagsformerna, skall rådet vart femte år på förslag av kommissionen överväga och vid behov ändra de i denna artikel i europeiska beräkningsenheter uttryckta beloppen.

Bakgrund

Direktivets sjätte artikel föreskriver att bolag som omfattas av direktivet skall ha ett aktiekapital om minst 25 000 ECU, vilket vid i lag gällande växelkurser motsvarar omkring 185 000 svenska kronor. Av artikel 34 framgår att aktiekapitalet inte får sättas ned under 25 000 ECU.

Artikel 6 skall ses i ljuset av de i detta avseende vitt skilda regler som före direktivets utfärdande gällde i medlemsstaterna. Vissa

medlemsstater hade över huvud inte några bestämmelser om lägsta tillåtna aktiekapital. Andra medlemsstater hade bestämmelser härom men minimikapitalets storlek varierade väsentligt.

Av punkten 3 framgår att Rådet vart femte år på förslag av Kommissionen skall överväga och vid behov ändra de i artikeln angivna beloppen. Rådet har därigenom möjlighet att förhindra en urholkning av kapitalkravet på grund av penningvärdets förändring. Rådet har hittills inte gjort bruk av denna möjlighet; kravet på 25 000 ECU har legat fast sedan direktivet utfärdades år 1976.

Gällande rätt

Aktiekapitalet i ett aktiebolag skall i dag uppgå till minst 50 000 kronor, 1 kap. 1 § andra stycket.

Kommitténs överväganden

På skäl som anförts i den allmänna motiveringen (2. Privata och publika aktiebolag) föreslår kommittén en uppdelning av aktiebolagen i privata och publika aktiebolag. För privata aktiebolag föreslår kommittén att aktiekapitalet skall uppgå till minst 100 000 kronor, medan minsta aktiekapital för publika aktiebolag föreslås bli 1 miljon kronor. Med kommitténs förslag kommer direktivets krav att gälla endast publika aktiebolag. Kommitténs förslag om 1 miljon kronor i lägsta aktiekapital för publika aktiebolag uppfyller de krav som ställs i artikel 6.

Artikel 7

Det tecknade kapitalet får endast bestå av tillgångar som kan värderas ekonomiskt. I dessa tillgångar får dock inte inräknas åtaganden att utföra arbete eller att tillhandahålla tjänster.

Bakgrund

Förevarande artikel rör utgivande av aktier mot apportegendom. Sådan egendom skall enligt artikeln ha ett ekonomiskt värde. Den kan utgöras av såväl materiella som immateriella tillgångar, men inte av fordran på arbete eller tjänst.

Gällande rätt

Vid utgivande av aktier mot apportegendom i samband med bolagsbildning skall stiftelseurkunden innehålla uppgift om bl.a. det värde till vilket apportegendomen beräknas komma att tas upp i balansräkningen, 2 kap. 3 § tredje stycket. Redovisningsreglerna om tillgångars värdering blir på detta sätt vägledande för beräkning av

egendomens värde och medför i praktiken att tillgångar utan ekonomiskt värde inte kan tjäna som apportegendom. Det gäller också vid ökning av aktiekapitalet, 4 kap. 6 § andra stycket.

Kommitténs överväganden

Kommitténs bedöming är att aktiebolagslagen uppfyller det i artikel 7 ställda kravet att apportegendom skall ha ett ekonomiskt värde. I 2 kap. 2 § bör dock göras det tillägget att apportegendom inte får utgöras av åtagande att utföra arbete eller tillhandahålla tjänst.

Artikel 8

1. Aktierna får inte ges ut mot vederlag som understiger dessas nominella belopp eller, om sådant saknas, dessas bokförda parivärde.

2. Medlemsstaterna kan dock tillåta att de som yrkesmässigt åtar sig att placera aktier får betala mindre än fullt belopp för de aktier som de tecknar i ett sådant sammanhang.

Punkten 1

Bakgrund

Förevarande artikels första punkt innehåller ett förbud mot emission av aktier till underkurs. Bestämmelsens syfte är att hindra att en emission genomförs på ett sådant sätt att de tillgångar som tillförs bolaget i samband med emissionen inte motsvarar ökningen av aktiekapitalet.

Gällande rätt

I aktiebolagslagen har upptagits ett undantagslöst förbud mot underkurs i samband med bolagsbildning. Betalning för aktie får enligt 2 kap. 2 § inte understiga aktiens nominella belopp. Förbudet mot underkurs gäller i princip också vid ökning av aktiekapitalet, 4 kap. 1 § tredje stycket.

För bolag vars aktier är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats finns emellertid enligt 4 kap. 1 § fjärde stycket en möjlighet att emittera nya aktier till underkurs. En sådan emission förutsätter dock att skillnaden mellan vad som skall betalas för de nya aktierna och aktiernas sammanlagsda nominella belopp tillförs aktiekapitalet. Detta skall ske genom överföring från bolagets egna kapital eller genom uppskrivning av värdet på anläggningstillgångar. Saken kan också uttryckas så, att underkursen skall täckas på samma sätt som om en fondemission till motsvarande belopp skett. Det tillåtna slaget av underkursemission riskerar således inte att ge upphov

till en diskrepans mellan bolagets reella tillgångar och det efter emissionen registrerade aktiekapitalet.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 8 punkten 1.

Punkten 2

Bakgrund

I artikelns andra punkt ges medlemsstaterna möjlighet att tillåta emission till underkurs när emissionen sker till kommissionär eller annan som yrkesmässigt åtar sig att placera aktierna. Bestämmelsen torde vara utformad i första hand med tanke på förhållandena i Storbritannien och Nederländerna. Övriga medlemsstater utnyttjar, enligt vad kommittén erfarit, inte denna undantagsmöjlighet.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några särskilda bestämmelser rörande emission av aktier till kommissionär eller annan som yrkesmässigt åtar sig att placera aktierna.

Kommitténs överväganden

Kommittén finner inte skäl att för svenskt vidkommande utnyttja den undantagsmöjlighet som erbjuds i artikel 8 punkten 2.

Artikel 9

1. Aktier som ges ut mot vederlag måste då bolaget bildas eller får tillstånd att börja sin verksamhet vara betalda till minst 25 procent av det nominella beloppet eller, om sådant saknas, av det bokförda parivärdet.

2. Aktier som har getts ut mot apportegendom innan bolaget bildas eller får tillstånd att börja sin verksamhet skall vara fullt betalda inom fem år från bolagsbildningen eller tillståndet att börja verksamheten.

Punkten 1

Bakgrund

Förevarande artikels första punkt rör kontantemission av aktier i samband med bolagsbildning. Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av att i flertalet medlemsstater det räcker att endast en viss del av

aktiernas nominella värde tillskjuts för att ett aktiebolag skall kunna bildas. Resterande del utgör ett ansvarighetsbelopp som skall erläggas inom viss tid eller vid anfordran. Från att tidigare ha varierat mellan medlemsstaterna fastställs i artikeln den andel som måste betalas innan bolaget kan bildas till minst 25 procent av de emitterade aktiernas nominella belopp, eller om sådant saknas, av det bokförda parivärdet. Det står medlemsstaterna fritt att fastställa en högre andel eller föreskriva att det sammanlagda nominella beloppet till fullo skall vara inbetalt före bolagsbildningen. Bestämmelsen avser betalningen på varje aktie, inte det sammanlagda nominella beloppet av aktierna.

Gällande rätt

Enligt 1944 års aktiebolagslag skulle minst hälften av aktiekapitalet vara inbetalt innan ett aktiebolag kunde registreras och resterande del inbetalas inom två år från bolagets bildande. Vid tillkomsten av 1975 års lag anförde departementschefen att erfarenheterna av denna ordning inte visat sig tillfredsställande och att en sanering var angelägen både genom ökade krav på inbetalning av aktiekapitalet och genom skärpt kontroll av att inbetalningen verkligen ägt rum. Med hänvisning till borgenärsintressena och särskilt det allmännas skatteanspråk ändrades lagen så att i dag hela aktiekapitalet skall vara inbetalt för att registrering skall få ske, 2 kap. 9 § andra stycket 2 och 3.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 9 punkten 1.

Punkten 2

Bakgrund

I artikelns andra punkt föreskrivs att aktier som i samband med bolags bildande ges ut mot apportegendom skall vara fullt betalda inom fem år från bolagsbildningen.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar i förevarande avseende inte några särskilda regler i fråga om aktier som ges ut mot tillskjutande av apportegendom. Registrering förutsätter att också all apportegendom är tillförd bolaget, 2 kap. 9 § andra stycket 3.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 9 punkten 2.

Artikel 10

1. En eller flera av bolaget oberoende sakkunniga, som utses eller godkänns av en förvaltningsmyndighet eller en domstol, skall avge ett utlåtande om apportegendomen innan bolaget bildas eller får tillstånd att börja sin verksamhet. Beroende på varje medlemsstats lagstiftning kan de sakkunniga vara fysiska eller juridiska personer eller bolag.

2. Sakkunnigutlåtandet skall minst beskriva apportegendomen samt ange vilka värderingsmetoder de sakkunniga har använt och huruvida de därvid beräknade värdena åtminstone motsvarar antal, nominellt värde eller, i avsaknad av sådant värde, bokfört parivärde och i förekommande fall överkurs i fråga om de aktier för vilka apportegendomen utgör vederlag.

3. Sakkunnigutlåtandet skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

4. En medlemsstat får underlåta att tillämpa denna artikel om samtliga aktier till 90 procent av sitt nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, sitt bokförda parivärde utges mot apportegendom från ett eller flera bolag och följande villkor är uppfyllda:

a) de i artikel 3 i) avsedda personerna eller bolagen med anknytning till det bolag som tar emot apportegendomen har avstått från att kräva sakkunnigutlåtande;

b) avståendet har offentliggjorts enligt punkt 3;

c) de bolag som lämnar apportegendomen har reserver som enligt lag eller bolagsordning inte får delas ut och som uppgår till minst det nominella värdet eller, i avsaknad av sådant värde, det bokförda parivärdet hos de aktier som ges ut mot apportegendom;

d) de bolag som lämnar apportegendomen förklarar, att de med belopp som motsvarar det vid c angivna värdet åtar sig ansvar för skulder som kan uppkomma för det mottagande bolaget efter det att detta bolag har gett ut aktierna mot apportegendom till dess att ett år har förflutit från bolagets offentliggörande av årsredovisningen för det räkenskapsår under vilket apportegendomen lämnades; överlåtelse av aktierna får inte ske under denna tid;
e) det vid d angivna ansvaret har offentliggjorts enligt punkt 3;

f) de bolag som lämnar apportegendomen för över ett belopp som motsvarar det vid c angivna värdet till en reserv som får delas ut först

tre år efter det att det mottagande bolagets årsredovisning har offentliggjorts för det räkenskapsår under vilket apportegendomen lämnades eller, i förekommande fall, först vid den senare tidpunkt då alla fordringar som omfattas av det vid d angivna ansvaret och som görs gällande under den nu angivna treårsperioden har tillgodosetts.

Punkterna 1-3

Bakgrund

Förevarande artikel kräver att apportegendom som tillskjuts i samband med bolagsbildning granskas av en eller flera av bolaget oberoende sakkunniga som utses eller godkänns av förvaltningsmyndighet eller domstol. Granskningen skall utmynna i ett sakkunnigutlåtande som beskriver apportegendomen och anger vilka värderingsmetoder som använts. I uttalandet skall också anges huruvida de beräknade värdena motsvarar aktiernas nominella värde samt uppgift lämnas om eventuell överkurs. Yttrandet skall offentliggöras i enlighet med artikel 3 första bolagsdirektivet.

Artikeln ansluter till den tyska aktiebolagslagens bestämmelser om bolagsbildning med apportegendom. De tyska bestämmelserna innebär i korthet att av domstol utsedda granskare skall pröva dels riktigheten och fullständigheten av lämnade uppgifter om apportegendomen, dels huruvida vederlaget för egendomen är skäligt. Artikeln medger emellertid också att granskare utses eller godkänns av förvaltningsmyndighet.

Gällande rätt

I samband med tillkomsten av 1944 års aktiebolagslag övervägdes möjligheten att införa ett system för granskning av apportegendom liknande det tyska. Tanken avvisades emellertid med hänvisning till i första hand svårigheten att inom olika delar av landet finna kompetenta personer att utföra sådan granskning. Med hänsyn framför allt till situationer där en apportemission förenades med en kontantemission på aktiemarknaden, öppnades dock möjlighet för bolagets stiftare att hos Handelskammaren begära en sådan granskning. Bestämmelsen kom emellertid i praktiken inte till användning.

Frågan om en obligatorisk granskning av apportegendom genom det allmännas försorg diskuterades ånyo under förarbetena till 1975 års aktiebolagslag, men avvisades även denna gång. Mot bakgrund av vunna erfarenheter upptogs inte heller bestämmelserna om frivillig granskning i den nya lagen. Lagstiftaren valde i stället en ordning som innebär att auktoriserad eller godkänd revisor skall avge ett yttrande av vilket framgår att apportegendomen i stiftelseurkunden inte åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att

egendomen är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet, 2 kap. 9 § andra stycket 4. Yttrandet över apportegendomen skall fogas till ansökan om bolagets registrering, 3 § första stycket 10 ABF. Lagen kräver inte att revisorsyttrandet beskriver apportegendomen och inte heller att värderingsmetoden anges.

Kommitténs överväganden

Revisorerna väljs normalt av bolagsstämman, 10 kap. 1 §. Aktiebolagslagen bygger emellertid på att revisorerna skall ha en självständig ställning både i förhållande till styrelsen och aktieägarmajoriteten. Revisorerna skall se till att styrelsen inte överträder de regler i aktiebolagslagen och bolagsordningen som avser att skydda bolagets borgenärer och anställda och den aktieköpande allmänheten. Detsamma gäller i fråga om de bestämmelser i lagen som avser att ge skydd för enskilda aktieägare. Även det allmännas intressen måste beaktas under revisionen (prop. 1975:103 s. 242).

Revisorernas sakkunskap i revision garanteras genom krav på auktorisation eller godkännande från Kommerskollegium i enlighet med bestämmelserna i revisorsförordningen (1973:221).

I aktiebolagslagen förutsätts att revisor vid behov får använda lämplig medhjälpare och i särskilda fall anlita utomstående expert som rådgivare. Det senare kan aktualiseras bl.a. i samband med granskning av apportegendom.

Med den självständiga ställning som revisorerna enligt det anförda av tradition åtnjuter i svensk rätt bör de enligt kommitténs bedömning kunna godtas som sådana oberoende sakkunniga som föreskrivs i artikel 10 punkten 1. Denna bedömning vinner också stöd i det sätt på vilket direktivets bestämmelser på detta område implementerats i flera av medlemsstaterna.

Annorlunda förhåller det sig med punkten 2. För att uppfylla de krav som där ställs bör i 2 kap. 9 § andra stycket 4 föreskrivas att revisors yttrande över apportegendomen skall ange vilken metod som använts vid egendomens värdering.

Kravet i punkten 3 är tillgodosett genom att yttrandet skall ges in till Patent- och registreringsverket i samband med att bolaget registreras.

Punkten 4

Bakgrund

I syfte att underlätta bildande av dotterbolag har i förevarande punkt upptagits en undantagsbestämmelse som innebär att det vanliga granskningsförfarandet inte behöver tillämpas, om minst 90 procent

av de emitterade aktierna ges ut mot egendom från ett eller flera bolag.

Gälande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några särskilda bestämmelser rörande granskning av apportegendom i samband med dotterbolagsbildning.

Konmitténs överväganden

Konmittén finner inte skäl att för svenskt vidkommande utnyttja den undantagsmöjlighet som erbjuds i artikel 10 punkten 4.

Artikel 11

1. Om ett bolag inom en tid som av den nationella lagstiftningen skall bestämmas till minst två år från det att bolagets bildades eller tillåts att börja sin verksamhet förvärvar tillgångar från en person eller ett bolag som avses i artikel 3 i mot ett vederlag som motsvarar minst en tiondel av det tecknade kapitalet, skall förvärvet granskas och offentliggöras enligt artikel 10 samt underställas bolagsstämman för godkännande.

Medlemsstaterna får föreskriva att dessa bestämmelser även skall tillämpas när tillgångarna tillhör en aktieägare eller någon annan.

2. Punkt 1 tillämpas inte i fråga om förvärv som sker inom ramen för bolagets löpande verksamhet, på begäran eller under kontroll av en förvaltningsmyndighet eller en domstol eller på en fondbörs.

Bakgrund

Förevarande artikel reglerar s.k. dold eller uppskjuten apport. Dess syfte är att hindra att reglerna om apportbildning kringgås genom att i första hand bolagets stiftare tecknar aktier i bolaget och betalar dessa kontant, varefter bolaget förvärvar egendom av stiftarna utan att förvärvet granskas och beslutas av bolagsstämman. *Punkten 1*, som är utformad med den tyska aktiebolagslagens bestämmelser som förebild, innebär att en granskning i enlighet med artikel 10 skall äga rum för det fall ett nybildat bolag inom en tid som inte får bestämmas till mindre än två år, förvärvar egendom från stiftare motsvarande minst en tiondel av det tecknade kapitalet. Beslut om sådant förvärv skall underställas bolagsstämman för godkännande.

Av bestämmelsens andra stycke framgår att medlemsstaterna får utsträcka regeln i första stycket till att också omfatta förvärv från aktieägare eller annan.

Medlemsstaterna kan enligt *punkten 2* föreskriva att bestämmelserna i punkten 1 inte skall tillämpas på förvärv som sker inom ramen för bolagets löpande verksamhet, på begäran eller under kontroll av förvaltningsmyndighet eller domstol eller på fondbörs.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några bestämmelser om uppskjuten apport. Sådana bestämmelser har emellertid tidigare funnits i lagen. Enligt 1944 års aktiebolagslag skulle ett bolag som inom två år efter registrering träffade avtal om förvärv av fast eller lös egendom, avsedd för stadigvarande bruk av bolaget, anmäla detta till registrering om vederlaget för egendomen översteg en femtedel av aktiekapitalet. Till denna anmälan skulle fogas ett av revisor avgivet yttrande. Med hänvisning till att bestämmelserna visat sig mindre effektiva togs de emellertid inte upp i 1975 års lag.

Kommitténs överväganden

För att tillgodose de krav som reses i artikel 11 bör i aktiebolagslagen återinföras ett stadgande rörande uppskjuten apport. Bestämmelsen bör tas in i 2 kap. som ny paragraf 9 a och utformas så att förvärv av egendom från stiftare eller aktieägare, som sker inom två år från bolagets registrering och för vilken erläggs ett vederlag motsvarande minst en tiondel av bolagets aktiekapital, skall godkännas av bolagsstämman. Förvärv som sker på svensk eller utländsk börs eller som ett led i bolagets löpande affärsverksamhet bör emellertid undantas. Förfarandet bör utformas med 4 kap. 4 och 6 §§ som förebild. Som beslutsunderlag på bolagsstämman bör sålunda ligga bl.a. en redogörelse av styrelsen och ett yttrande från bolagets revisorer.

Kravet på offentliggörande av förvärvet bör tillgodoses genom föreskrift i 11 kap. 9 § om att uppgift om förvärvet skall tas in i förvaltningsberättelsen.

Artikel 12

Aktieägarna får inte befrias från sin skyldighet att betala aktierna i andra fall än som kan följa av bestämmelserna om nedsättning av det tecknade kapitalet.

Bakgrund

Förevarande artikel avser att hindra att aktieägare befrias från skyldigheten att betala sina aktier. Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av den i flertalet medlemsstater gällande ordningen att

endast en del av aktiernas nominella värde behöver betalas för att ett aktiebolag skall kunna bildas eller en nyemission registreras. Resterande del av betalningen skall erläggas inom viss tid eller på anmodan av bolaget. Artikeln innebär att varken bolagsorgan eller myndighet kan befria aktieägare från skyldigheten att betala resterande belopp annat än i samband med nedsättning av aktiekapitalet.

Gällande rätt

En aktieteckning innebär att bolaget får en fordran på aktietecknaren motsvarande det tecknade beloppet.

Vid dröjsmål med betalning av aktie som tecknas i samband med bolagets bildande kan bolagets styrelse enligt 2 kap. 11 § förklara aktien förverkad för den betalningsskyldige. Styrelsen kan därefter låta annan överta aktien och betalningsansvaret för det tecknade beloppet. Övertas inte aktierna av någon annan blir de ogiltiga i och med att aktiebolaget registreras. Motsvarande gäller vid nyemission, 4 kap. 11-13 §§.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 12.

Artikel 13

Om ett bolag av annat slag ombildas till aktiebolag skall medlemsstaterna, i avvaktan på en senare samordning av den nationella lagstiftningen, se till att minst de skyddsåtgärder som föreskrivs i artiklarna 2-12 iakttas.

Bakgrund

Förevarande artikel ålägger medlemsstaterna att uppställa regler i enlighet med artiklarna 2-12 för det fall ett bolag omvandlas till ett bolag av slag som omfattas av direktivet. Bestämmelsen innebär bl.a. att en värdering måste ske som utvisar att tillgångarnas nettovärde uppgår till minst 25 000 ECU.

Bestämmelsen är tillämplig dels vid omvandling till aktiebolag av bolag bedrivna i den särskilda bolagsform utan personligt ägaransvar som finns i Tyskland och övriga kontinentaleuropeiska medlemsstater, dels vid omregistrering till public companies av private companies i Storbritannien och Irland.

Kommitténs överväganden

Som anförts i den allmänna motiveringen (2 Privata och publika aktiebolag) föreslår kommittén att aktiebolagen indelas i två katego-

rier, privata och publika, vilket motsvarar den ordning som gäller i Storbritannien och Irland. Förevarande artikel innebär att särskilda bestämmelser måste meddelas för det fall ett privat aktiebolag övergår till att bli ett publikt aktiebolag. Kommittén föreslår att bestämmelser härom upptas i 2 kap. 9 a § sjätte stycket och i 17 kap.

Artikel 14

Artiklarna 2-13 skall inte inverka på medlemsstaternas föreskrifter om kompetens och tillvägagångssätt vid ändring av en bolagsordning eller en stiftelseurkund.

Bakgrund

Kommissionens förslag till femte bolagsdirektiv behandlar bl.a. kompetensfördelningen mellan bolagsorganen. Förslaget innebär att bolagsstämman skall ha exklusiv kompetens att besluta om ändring av bolagsordningen. Förevarande artikel klargör att det andra direktivets bestämmelser i artiklarna 2-13 inte föregriper förslaget på denna punkt.

Kommitténs överväganden

Artikel 14 påkallar inte någon ändring av svensk lag.

2.5 Utbetalning av bolagets medel

I artiklarna 15-17 har upptagits regler som begränsar möjligheten att göra utbetalningar av bolagets medel till dess ägare.

Artikel 15

1 a) Med undantag för det fallet att det tecknade kapitalet sätts ned får någon utdelning inte ske till aktieägarna, om enligt bolagets årsredovisning nettotillgångarna på bokslutsdagen för det senaste räkenskapsåret understiger eller till följd av utdelningen skulle komma att understiga det tecknade kapitalet och de reserver som enligt lag eller bolagsordning inte får delas ut.

b) Det vid a angivna tecknade beloppet skall minskas med sådan icke inbetald del därav som inte redovisas på balansräkningens aktivsida.

c) Det belopp som delas ut till aktieägarna får inte överstiga vinsten för det senast avslutade räkenskapsåret med tillägg för balanserad vinst och belopp från reserver som får användas för detta ändamål

samt med avdrag för balanserad förlust och belopp som enligt lag eller bolagsordning har avsatts till reserver.

d) Med "utdelning" avses i a och c särskilt utbetalning av vinst eller ränta som hänför sig till aktierna.

2. Om lagstiftningen i medlemsstat tillåter förskottsutdelning av vinst skall minst följande villkor iakttas:

a) ett delårsbokslut skall upprättas som visar att tillräckliga medel finns tillgängliga för utdelningen;

b) det belopp som skall delas ut får inte överstiga den vinst som har uppkommit efter det senaste räkenskapsår för vilket årsbokslut har upprättats, med tillägg för balanserad vinst och belopp från reserver som får användas för detta ändamål samt med avdrag för balanserad förlust och belopp som enligt lag eller bolagsordning skall föras över till reserver.

3. Punkterna 1 och 2 inkräktar inte på medlemsstaternas bestämmelser om ökning av det tecknade kapitalet genom överföring av reserver till detta.

4. Lagstiftningen i en medlemsstat får föreskriva undantag från punkt 1 a i fråga om förvaltningsbolag med fast kapital.

I denna punkt anses som förvaltningsbolag med fast kapital endast bolag:

- som uteslutande har till föremål för sin verksamhet att placera sina medel i olika värdepapper, olika fastigheter eller andra tillgångar i det enda syftet att sprida investeringsriskerna och låta resultatet av kapitalförvaltningen komma aktieägarna till godo, och

- som vänder sig till allmänheten för att placera sina egna aktier.

I den omfattning den nu angivna möjligheten används i medlemsstaternas lagstiftning

a) skall denna ålägga bolagen ifråga att föra in ordet "förvaltningsbolag" i alla dokument som anges i artikel 4 i direktiv 68/151/EEG;

b) får denna inte tillåta ett bolag som nu avses och vars nettotillgångar understiger det i punkt 1 a nämnda beloppet att dela ut medel till aktieägarna, om enligt årsredovisningen för det senaste

räkenskapsåret summan av bolagets samtliga tillgångar på bokslutsdagen understiger eller till följd av utdelningen skulle komma att understiga en och en halv gånger beloppet av bolagets samtliga skulder enligt årsredovisningen;

c) skall denna föreskriva att ett nu avsett bolag, som delar ut medel till aktieägarna när nettotillgångarna understiger det i punkt 1 a angivna beloppet, skall upplysa om utdelningen i en not till årsredovisningen.

Punkten 1

Bakgrund

Förevarande punkt begränsar de belopp, särskilt i form av utdelningar eller till bolagets aktier hänförliga räntor, som ett bolag får utbetala till sina aktieägare. Av reglernas avfattning får anses framgå att de inte tar sikte på nedsättnings- eller utskiftningssituationer.

Enligt *littera a* får - med där angivet undantag - någon utdelning inte ske till aktieägarna om, enligt bolagets årsredovisning, nettotillgångarna på bokslutsdagen för det senaste räkenskapsåret understiger eller till följd av utdelningen skulle komma att understiga det tecknade kapitalet och de reserver som enligt lag eller bolagsordning inte får delas ut. Saken kan också uttryckas så att en utdelning till aktieägarna inte får inkräkta på bolagets bundna egna kapital.

Med hänsyn till den i flera medlemsstater rådande ordningen att medel motsvarande endast en viss andel av aktiernas nominella värde måste vara tillskjutna för att ett aktiebolag skall kunna bildas och att endast en viss del av betalning för aktie som emitterats vid höjning av aktiekapitalet måste vara erlagd för att höjningen skall kunna registreras, föreskrivs i *littera b* att det tecknade kapitalet i littera a skall minskas med sådan inte inbetald därav som inte redovisas på balansräkningens aktivsida.

Enligt *littera c* får det belopp som delas ut till aktieägarna inte överstiga vinsten för det senast avslutade räkenskapsåret med tillägg för balanserad vinst och belopp från reserver som får användas för detta ändamål samt med avdrag för balanserad förlust och belopp som enligt lag eller bolagsordning avsatts till reserver.

Gällande rätt

Enligt 12 kap. 1 § första stycket får utbetalning till aktieägarna av bolagets medel ske endast enligt bestämmelserna om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden och utskiftning vid bolagets likvidation. Annan överföring av bolagets

medel till aktieägarna i denna deras egenskap är otillåten. Av 12 kap. 2 § första stycket följer att vinstutdelning till aktieägarna inte får överstiga vad som i fastställd balansräkning och, i fråga om moderbolag, i fastställd koncernbalansräkning för det senaste räkenskapsåret redovisas som bolagets eller koncernens nettovinst för året, balanserade vinst och fria fonder med avdrag för

1. redovisad förlust,
2. belopp, som enligt lag eller bolagsordning skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om moderbolag, belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall överföras till bundet eget kapital,
3. belopp som enligt bolagsordning eljest skall användas för annat ändamål än utdelning till aktieägarna

Bestämmelsen innebär att utdelning av vinst inte i något fall får inkräkta på bolagets bundna egna kapital.

Enligt 11 kap. 7 § första stycket skall fordringar på icke fullgjorda inbetalningar på tecknade aktier alltid upptas som en särskild huvudgrupp bland tillgångarna i balansräkningen. Bestämmelsen gäller aktier som tecknats och där tiden för registrering av bolaget eller nyemissionen ännu inte löpt ut. När bolaget eller nyemissionen registreras blir obetalda aktier ogiltiga, 2 kap. 9 § samt 4 kap. 12 och 13 §§.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 15 punkten 1.

Punkten 2

Bakgrund

I artikelns andra punkt anges vissa krav som skall uppfyllas om lagstiftningen i ett medlemsland tillåter förskottsutdelning av vinst. Sådan utdelning är tillåten i de flesta medlemsstater.

Gällande rätt

Enligt svensk rätt gäller som allmän regel att ett belopp blir fritt eget kapital och således utdelningsbart först sedan det redovisats och fastställts som årsresultat. Förskottsutdelning av vinst är inte tillåten.

Kommitténs överväganden

Artikel 15 punkten 2 saknar intresse för svenskt vidkommande.

Punkten 3

Bakgrund

Förevarande punkt gäller ökning av det registrerade aktiekapitalet genom överföring av reserver, dvs. fondemission. Bestämmelsen klargör att medlemsstaterna för sådana emissioner har full frihet att utforma den egna lagstiftningen.

Gällande rätt

Bestämmelser om fondemission genom överföring av utdelningsbart belopp, uppskrivningsfond eller reservfond eller genom uppskrivning av anläggningstillgångs värde finns i 4 kap. 16 §.

Kommitténs överväganden

Artikel 15 punkten 3 påkallar inte någon ändring av svensk lag.

Punkten 4

Bakgrund

Medlemsstaterna får göra undantag från bestämmelserna om vinstutdelning m.m. i punkten 1 littera a i fråga om förvaltningsbolag med fast kapital. Till denna bolagstyp räknas endast bolag vars verksamhetsföremål är att i riskspridningssyfte förvärva värdepapper, fastigheter eller andra tillgångar och som för sin kapitalanskaffning vänder sig till allmänheten.

Gällande rätt

I svensk rätt motsvaras den åsyftade typen av bolag närmast av sådana aktiebolag som enligt skatterättslig terminologi är investmentföretag. Enligt 2 § 10 mom. andra stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt räknas till investmentföretag bland annat aktiebolag som uteslutande eller så gott som uteslutande förvaltar värdepapper eller likartad lös egendom och vars uppgift väsentligen är att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktieägare riskfördelning och vari ett stort antal fysiska personer äger aktier. För sådana företag gäller särskilda regler i inkomstskattehänseende. Aktiebolagslagen upptar inte några särskilda regler för aktiebolag som skatterättsligt är att bedöma som investmentföretag.

Kommitténs överväganden

Kommittén finner inte skäl att i fråga om rätten att betala ut bolagets egendom till aktieägarna göra undantag för investmentbolag eller andra förvaltningsbolag.

Artikel 16

En utdelning i strid med artikel 15 skall återbetalas av de aktieägare som har mottagit denna, om bolaget visar att aktieägarna kände till att utdelningen var olaglig eller att de med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara okunniga om det.

Bakgrund

Artikel 15 begränsar de belopp som ett bolag får dela ut till sina aktieägare. En utdelning i strid med dessa bestämmelser skall enligt förevarande artikel återbetalas, om bolaget visar att aktieägarna kände till att utdelningen var olaglig eller att de med hänsyn till omständigheterna inte kunde vara okunniga om detta. Enligt den till direktivet anpassade lagstiftningen i bl.a. Tyskland och Frankrike avser aktieägarnas godtrosskydd endast de fall där utbetalningen till aktieägarna skett i form av vinstutdelning.

Gällande rätt

Enligt 12 kap. 1 § första stycket får utbetalning till aktieägarna av bolagets medel ske endast enligt bestämmelserna om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden och utskiftning vid bolagets likvidation. Annan överföring av bolagets medel till aktieägarna i denna deras egenskap är otillåten.

Sker utbetalning i strid med dessa bestämmelser skall mottagaren enligt 12 kap. 5 § första stycket första meningen återbära vad han uppburit jämte ränta. Enligt lagrummets andra mening föreligger dock inte återbäringsskyldighet, om mottagaren hade skälig anledning antaga att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 16. För att göra det bör 12 kap. 5 § första stycket andra meningen ändras så att aktieägare blir återbetalningsskyldig endast om bolaget visar att denne kände till eller måste antas ha känt till att utbetalningen stred mot aktiebolagslagens bestämmelser.

Artikel 17

1. Vid betydande förlust av det tecknade kapitalet skall kallelse inom den tid som anges i medlemsstaternas lagstiftning ske till en bolagsstämma, som skall pröva om bolaget skall upplösas eller om andra åtgärder skall vidtas.

2. Gränsen för betydande förlust enligt punkt 1 får i medlems-

staternas lagstiftning inte sättas högre än till hälften av det tecknade kapitalet.

Bakgrund

Vid betydande förlust av bolagets tecknade kapital skall enligt förevarande artikel kallelse ske till en bolagsstämma som skall pröva om bolaget skall upplösas eller om andra åtgärder skall vidtas. Direktivet slår fast att gränsen för vad som i detta sammanhang skall anses utgöra en betydande förlust inte får sättas högre än till hälften av det tecknade kapitalet.

Gällande rätt

Enligt 13 kap. 2 § åligger det styrelsen att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämma hänskjuta fråga om bolaget skall träda i likvidation.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 17.

2.6 Teckning och förvärv av egna aktier

Direktivet upptar i artiklarna 18-24 bestämmelser rörande teckning, förvärv och innehav av egna aktier.

Artikel 18

1. Ett bolag får inte teckna sina egna aktier.

2. Om aktierna i ett bolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall denne anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

3. Aktier som har tecknats i strid med denna artikel skall betalas av de i artikel 3 i angivna personerna eller bolagen eller, vid ökning av det tecknade kapitalet, av medlemmarna i styrelsen eller direktionen.

Lagstiftningen i en medlemsstat får dock bestämma att den skall befrias från betalningsansvar som kan visa att han inte har försummat något.

Bakgrund

I förevarande artikel *punkten 1* uppställs ett absolut förbud för bolag att teckna egna aktier. Detta var redan före direktivets utfärdande en grundläggande regel i samtliga medlemsstater. I vissa länder var förbudet lagfäst, medan det i andra länder ansågs följa av att betalningsuppfyllelse inte kan komma i fråga i ett rättsförhållande där gäldenär och borgenär är identiska, s.k. konfusion.

För att hindra ett kringgående av förbudet föreskrivs i *punkten 2* att aktier som tecknas av någon i eget namn men för bolagets räkning, i förevarande sammanhang skall anses ha tecknats av vederbörande för egen räkning.

Tecknas aktier i strid med förbudet i punkten 1 följer av *punkten 3* att stiftarna eller, vid nyemission, styrelsen eller direktionen blir betalningsansvariga. Artikeln ger dock möjlighet för medlemsstaterna att föreskriva att de i punkten 3 uppräknade subjekten kan undgå betalningsansvar om de visar att de inte varit försumliga.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte något uttryckligt förbud för aktiebolag att teckna egna aktier, men även i svensk rätt får ett sådant förbud anses följa av att i sådant fall identitet skulle komma att föreligga mellan borgenär och gäldenär och någon fullgörelse inte kunna komma i fråga.

Aktiebolagslagen innehåller inte några regler om bulvanförhållanden. Av 1 § lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden framgår att den är tillämplig på bulvanförhållanden som används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i vissa särskilt uppräknade lagar. Till dessa lagar hör dock inte aktiebolagslagen.

Kommitténs överväganden

Ett uttryckligt förbud för aktiebolag att teckna egen aktie bör tas upp i 7 kap. 1 § tillsammans med bestämmelser om teckning genom bulvan samt påföljder vid överträdelse av teckningsförbudet. Reglerna bör utformas så att möjlighet ges för styrelseledamot eller annan ansvarig att exculpera sig.

Artikel 19

1. Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter att ett bolag förvärvar egna aktier, antingen direkt eller genom någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning, skall enligt den lagstiftningen minst följande villkor gälla för ett sådant förvärv:

a) Tillstånd till förvärvet skall lämnas av bolagsstämman som skall ange de nämnare förutsättningarna för detta och särskilt det högsta antal aktier som får förvärvas, den tid inom vilken tillståndet gäller, vilken tid inte får överstiga 18 månader, samt vid förvärv mot vederlag det lägsta och högsta vederlaget. Medlemmarna av styrelsen eller direktionen skall se till att de vid b, c och d angivna villkoren iakttas när förvärvet äger rum.

b) Det nominella värdet eller, om sådant värde saknas, det bokförda parivärdet hos de förvärvade aktierna inräknat de aktier som bolaget tidigare har förvärvat och fortfarande innehar samt de aktier som har förvärvats av någon som handlat i eget namn men för bolagets räkning, får inte överstiga tio procent av det tecknade kapitalet.

c) Förvärvet får inte medföra att värdet av nettotillgångarna understiger det belopp som anges i artikel 15.1 a.

d) Förvärvet får endast omfatta helt betalda aktier.

2. Lagstiftningen i en medlemsstat får medge undantag från punkt 1 a första meningen, om ett förvärv av egna aktier är nödvändigt för att bolaget skall undgå en betydande och nära förestående skada. I ett sådant fall skall styrelsen eller direktionen informera den närmast följande bolagsstämman om grunden för förvärvet och syftet med detta, om de förvärvade aktiernas antal och nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, bokförda parivärde, om den andel av det tecknade kapitalet som de förvärvade aktierna utgör samt om vederlaget för aktierna.

3. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa punkt 1 a första meningen på aktier som förvärvas av bolaget, direkt eller av någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning, för att fördelas bland de anställda i bolaget eller ett detta närstående bolag. Sådana aktier skall fördelas inom 12 månader från förvärvet.

Bakgrund

Förevarande artikel föreskriver vissa villkor som skall uppställas av lagstiftningen i en medlemsstat i fall den tillåter bolag att förvärva egen aktie. Av artikel 20 punkten 1 följer att bestämmelserna i artikel 19 i vissa fall inte behöver iakttas.

Gällande rätt

Aktiebolag får med vissa mycket begränsade undantag inte förvärva egen aktie, 7 kap. 1 §.

Kommitténs överväganden

Artikel 19 saknar intresse för svenskt vidkommande. De situationer då svensk lag medger förvärv av egna aktier motsvaras av artikel 20 punkten 1 littera b, d och g. På dessa situationer behöver artikel 19 inte tillämpas.

Artikel 20

1. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa artikel 19 på:

a) aktier som fövärvas för att genomföra ett beslut om nedsättning av kapitalet eller i fall som avses i artikel 39;

b) aktier som förvärvas som ett led i en allmän förmögenhetsövergång;

c) helt betalda aktier som förvärvas utan vederlag eller som utgör inköpsprovision för banker och andra finansinstitut;

d) aktier som förvärvas på grund av en lagstadgad skyldighet eller till följd av ett rättsligt avgörande till skydd för en aktieägarminoritet, särskilt vid fusion, ändring av föremålet för bolagets verksamhet eller av bolagets form, byte av säte till utlandet eller införandet av begränsningar i rätten att överlåta aktier;

e) aktier som förvärvas från en aktieägare på grund av bristande betalning av aktierna;

f) aktier som förvärvas för att hålla minoritetsaktieägare i närstående bolag skadelösa;

g) helt betalda aktier som förvärvas vid en exekutiv aktion som äger rum för att infria en fordran som bolaget har mot en aktieägare;

h) helt betalda aktier som har getts ut av ett förvaltningsbolag med fast kapital enligt artikel 15.4 andra stycket och som på placerarnas begäran förvärvas av detta bolag eller av ett detta närstående bolag. Artikel 15.4 a skall därvid tillämpas. Ett sådant förvärv får inte medföra att nettotillgångarna understiger det tecknade kapitalet ökat med de reserver som enligt lag inte får delas ut.

2. Aktier som har förvärvats enligt 1 b-g skall dock avyttras inom högst tre år, med mindre det nominella värdet eller, i avsaknad av sådant värde, det bokförda parivärdet av de förvärvade aktierna inräknat de aktier som bolaget har förvärvat genom någon som

handlat i eget namn men för bolagets räkning, inte överstiger tio procent av det tecknade kapitalet.

3. Om aktierna inte avyttras inom den tid som anges i punkt 2 skall de förklaras ogiltiga. Lagstiftningen i en medlemsstat kan bestämma att ogiltigförklaringen skall åtföljas av en motsvarande nedsättning av det tecknade kapitalet. En sådan nedsättning skall föreskrivas i den mån förvärvet av de aktier som skall förklaras ogiltiga har medfört att nettotillgångarna kommit att understiga det belopp som anges i artikel 15.1 a.

Bakgrund

I förevarande artikel *punkten 1* uppräknas ett antal fall i vilka förvärv av egna aktier inte behöver underkastas villkoren enligt artikel 19. I *punkten 2* föreskrivs att sålunda förvärvade aktier skall avyttras inom tre år från förvärvet. Avyttras inte aktierna inom denna tid skall de enligt *punkten 3* förklaras ogiltiga.

Gällande rätt

Aktiebolag får enligt 7 kap. 1 § första stycket inte förvärva eller såsom pant mottaga egen aktie. Av lagrummets andra stycke framgår vissa undantag från förbudsregeln. Utan hinder av bestämmelserna i första stycket får aktiebolag eller dotterföretag vid övertagande av affärsrörelse förvärva däri ingående aktie, inlösa aktie enligt 13 kap. 3 § och på auktion inropa för företagets fordran utmätt aktie.

Förvärvad aktie skall, om den inte dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet, avyttras så snart det kan ske utan förlust. Aktie som förvärvats vid övertagande av affärsrörelse skall dock avyttras senast inom två år, såvida inte regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer (f.n. Kommerskollegium) ger företaget tillstånd att behålla aktien under längre tid.

Kommitténs överväganden

De möjligheter som enligt nuvarande 7 kap. 1 § andra stycket tillkommer aktiebolag att undantagsvis förvärva egna aktier täcks av artikel 20 punkten 1 littera b, d och g. Aktiebolagslagen uppfyller emellertid inte de krav som ställs i punkterna 2 och 3, vilket påkallar ändringar i lagen.

Enligt 7 kap. 1 § andra stycket skall bolag, som förvärvat egen aktie med stöd av 13 kap. 3 § eller genom inrop på exekutiv auktion, avyttra aktien så snart det kan ske utan förlust. Har sådant förvärv skett i samband med övertagande av affärsrörelse, skall avyttring dock ske inom två år såvida inte bolaget erhåller dispens av Kommers-

kollegium. Artikel 20 punkten 2 föreskriver emellertid en strängare avyttringsregel för det fall det nominella värdet av bolagets innehav av egna aktier överstiger tio procent av aktiekapitalet. I sådant fall skall bolaget avyttra det överskjutande innehavet inom tre år från förvärvet.

En direkt anpassning till direktivbestämmelsen skulle innebära att reglerna om avyttring av aktier som förvärvats enligt 13 kap. 3 § eller på exekutiv auktion, måste kompletteras med en yttersta tidsgräns på tre år för det fall det sammanlagda innehavet av egna aktier till följd av förvärvet kommer att överskrida tioprocentsgränsen. Motsvarande begränsning skulle också behöva göras i dispensmöjligheten för aktier som förvärvats i samband med övertagande av affärsrörelse.

Enligt kommitténs mening saknas emellertid skäl att i aktiebolagslagen - vilken lag som huvudregel inte tillåter förvärv av egna aktier - knyta avyttringsreglerna till storleken på aktieinnehavet. Kommittén förordar därför att avyttringsreglerna utformas så att aktier som förvärvats i enlighet med nuvarande 7 kap. 1 § andra stycket skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet samt att dispensmöjligheten avseende aktie som förvärvats i samband med övertagande av affärsrörelse utmönstras. Kommitténs undersökningar visar att denna dispensmöjlighet utnyttjats endast vid två tillfällen under de senaste femton åren.

Aktiebolagslagen upptar inte några sanktionsregler för det fall aktie som förvärvats med stöd av undantagsbestämmelse i nuvarande 7 kap. 1 § andra stycket, inte avyttras inom föreskriven tid. Artikel 20 punkten 3 föreskriver att aktier, vilka inte avyttrats inom föreskriven tid, skall förklaras ogiltiga, varjämte nedsättning av aktiekapitalet skall ske i visst fall. För att uppfylla direktivets krav i detta avseende bör i lagen föreskrivas att underlåtenhet att avyttra ifrågavarande slag av aktier inom föreskriven tid medför att dessa skall förklaras ogiltiga. En sådan ogiltigförklaring nödvändiggör i praktiken en motsvarande nedsättning av aktiekapitalet. En bestämmelse därom bör därför tas in i lagen, se kommitténs förslag till 7 kap. 2 §.

Artikel 21

Aktier som har förvärvats i strid med artiklarna 19 och 20 skall avyttras inom ett år från förvärvet. Om de inte avyttras inom denna tid tillämpas artikel 20.3.

Bakgrund

Enligt förevarande artikel skall aktier som förvärvats i strid med artiklarna 19 och 20 avyttras inom ett år från förvärvet. Om före-

skriven avyttring inte sker tillämpas reglerna i artikel 20 punkten 3 om ogiltigförklaring och nedsättning av det tecknade kapitalet.

Kommitténs överväganden

Ett aktiebolags förvärv av egna aktier i andra fall än de under artikel 20 punkten 1 littera b, d och g angivna fallen är enligt svensk lag ogiltiga. Särskilda regler om avyttring för dessa fall är därför inte erforderliga. Artikel 21 föranleder därför inte någon svensk lagstiftning.

Artikel 22

1. Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter ett aktiebolag att förvärva egna aktier, direkt eller genom någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning, skall lagstiftningen för det fortsatta innehavet av aktierna alltid kräva att minst följande villkor iakttas:

a) av de rättigheter som är knutna till aktier får rösträtt aldrig utövas för de egna aktierna;

b) om dessa aktier tas upp som en tillgång i balansräkningen skall ett motsvarande belopp, som bolaget inte får förfoga över, tas upp som en reserv bland skulderna;

2. Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter ett bolag att förvärva egna aktier, direkt eller genom någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning, skall lagstiftningen kräva att förvaltningsberättelsen innehåller minst följande uppgifter:

a) skälen för de förvärv som har skett under räkenskapsåret;

b) antal och nominellt värde eller, i avsaknad av sådant värde, bokfört parivärde beträffande de aktier som har förvärvats och avyttrats under räkenskapsråret samt den andel av det tecknade kapitalet som dessa aktier utgör;

c) vid förvärv eller avyttring mot vederlag, uppgift om vederlaget för aktierna;

d) antal och nominellt värde eller, i avsaknad av sådant värde, bokfört parivärde beträffande samtliga aktier som har förvärvats och som innehas av bolaget samt den andel av det tecknade kapitalet som dessa aktier utgör.

Bakgrund

I Kommissionens ursprungliga förslag till förevarande direktiv upptogs bestämmelser motsvarande de under punkten 1 givna samt regler om förvaltningsberättelses uppgifter om förvärvade egna aktier. Enigt motiven till förslaget skulle dessa bestämmelser tillämpas om en medlemsstats lagstiftning mera generellt tillät förvärv av egna akter. De förvärvssituationer som anges i nuvarande artikel 20 skulle således inte beröras av bestämmelserna. De omarbetningar av bestämmelserna som genomfördes innan direktivet slutligen utfärlades synes inte ha åsyftat att utsträcka deras tillämpning till de nys nämnda förvärvssituationerna.

Konmitténs överväganden

Med hänsyn till att aktiebolagslagen endast undantagsvis tillåter förvärv av egna aktier saknar artikel 22 intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 23

1. Ett bolag får inte ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet i syfte att tredje man skall förvärva aktier i bolaget.

2. Punkt 1 tillämpas inte på åtgärder som utgör led i en banks eller något annat finansinstituts löpande verksamhet eller som vidtas i syfte att aktier skall förvärvas av eller till förmån för de anställda i bolaget eller ett detta närstående bolag. Sådana åtgärder får dock inte leda till att nettotillgångarna understiger det belopp som anges i artikel 15.1 a.

3. Punkt 1 tillämpas inte på åtgärder som vidtas för att aktier skall förvärvas enligt artikel 20.1 h.

Bakgrund

För att hindra ett kringgående av reglerna om förvärv av egna aktier föreskrivs i förevarande artikel *punkten 1* att ett bolag inte får ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet i syfte att tredje man skall förvärva aktier i bolaget. Undantag från förbudet görs enligt *punkten 2* för banks eller annat finansinstituts löpande verksamhet samt för förvärv av eller till förmån för anställda i bolaget eller närstående bolag. Sådana åtgärder får dock inte inkräkta på bolagets bundna eget kapital. *Punkten 3* avser förvaltningsbolags förvärv av aktier i visst fall

Gällande rätt

Aktiebolag får inte lämna penninglån i syfte att gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person skall förvärva aktier i bolaget eller annat bolag i samma koncern, 12 kap. 7 §. Om gäldenären är anställd i bolaget eller i annat bolag inom samma koncern gäller dock enligt samma paragraf fjärde stycket undantag från låneförbudet under närmare angivna förutsättningar. Av femte stycket framgår att bestämmelserna om förbud mot penninglån äger motsvarande tillämpning i fråga om ställande av säkerhet.

Enligt 12 kap. 8 § kan skattemyndigheten eller, i fråga om bolag som står under Finansinspektionens tillsyn, Finansinspektionen medge undantag från låneförbudet i 12 kap. 7 §. Om bolagets borgenärers ställning påverkas har de rätt till betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar innan undantag medges.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller med ett undantag de krav som ställs i artikel 23. En jämförelse ger vid handen att artikelns första punkt motsvaras av reglerna om förbud mot lån och ställande av säkerhet i 12 kap. 7 § tredje och femte styckena. Att aktiebolagslagen inte uttryckligen reglerar förskott torde inte böra tillmätas någon självständig betydelse.

Punkten 2 innehåller vissa undantag från punkten 1. Bl.a. undantas åtgärder som vidtas i syfte att aktier skall förvärvas av de anställda i bolaget eller ett detta närstående bolag. Sådana åtgärder får dock enligt andra meningen av nämnda punkt inte leda till att nettotillgångarna understiger det belopp som anges i artikel 15.1 a, dvs. bolagets bundna egna kapital.

Andra meningen av punkten 2 syftar till att förhindra att begränsningarna i artikel 19 i bolagets rätt att förvärva sina egna aktier kringgås genom att anställda med hjälp av lån från bolaget köper aktier i detta. Detta framgår indirekt genom att beloppsgränsen för lån till anställda sammanfaller med vad som föreskrivits i artikel 19 punkten 1 littera c om högsta tillåtna belopp för bolagets förvärv av egna aktier.

Egna aktier skall i balansräkningen redovisas som tillgång utan värde. Om bolaget köper egna aktier minskas alltså kassan utan att någon annan post på tillgångssidan ökar i motsvarande mån. Det kan leda till att skillnaden mellan bolagets tillgångar och skulder, nettotillgångarna, understiger bolagets bundna egna kapital. Bolaget redovisar i så fall inte något fritt eget kapital utan en ansamlad förlust.

Artikel 19 punkten 1 littera c erbjuder inte några svårigheter från redovisningssynpunkt. Annorlunda förhåller det sig med artikel 23

punkten 2 sista meningen. När ett bolag ger lån till sina anställda minskas bolagets kassa samtidigt som lånet förs upp bland bolagets fordringar. Summan av tillgångarna blir således oförändrad och förhållandet mellan nettotillgångarna och bolagets bundna egna kapital påverkas inte.

En lojal tolkning av punkten 2 sista meningen leder emellertid till att bolaget bör pröva låneutrymmet genom att i balansräkningen eliminera samtliga lånefordringar av nu aktuellt slag och se om nettotillgångarna därefter överstiger bolagets bundna egna kapital. Är detta fallet har bolaget rätt att bevilja ytterligare lån av detta slag med ett sammanlagt belopp som motsvarar högst det nämnda överskottet. Enklare uttryckt får det sammanlagda beloppet av lån till anställda för inköp av bolagets aktier inte överstiga bolagets fria egna kapital. En bestämmelse härom bör tas upp som ett nytt femte stycke i 12 kap. 7 §.

Dispensmöjligheten enligt 12 kap. 8 § är inte heller förenlig med artikelns bestämmelser. För att tillgodose direktivets krav bör den begränsas till att avse lån för annat än förvärv av aktier i det långivande bolaget. Då det bland framför allt mindre företag visat sig föreligga ett inte obetydligt behov av att i vissa situationer kunna lämna lån för förvärv av aktier i bolaget föreslår kommittén att dispensmöjligheten behålls för privata bolag - på vilka andra bolagsdirektivet inte äger tillämpning - men begränsas på nu angivet sätt för publika bolag.

Artikelns tredje punkt saknar intresse för svenskt vidkommande, jfr kommitténs överväganden med anledning av artikel 15 punkten 4.

Artikel 24

1. Om ett bolag direkt eller genom någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning tar emot egna aktier som säkerhet, jämställs detta med förvärv som avses i artiklarna 19 och 20.1 samt artiklarna 22 och 23.

2. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa punkt 1 på åtgärder i en banks eller något annat finansinstituts löpande verksamhet.

Bakgrund

Att ett bolag tar emot egna aktier som säkerhet jämställs enligt förevarande artikel med sådana förvärv som avses i artikel 19, artikel 20 punkten 1 samt artiklarna 22 och 23.

Gällande rätt

Enligt 7 kap 1 § får aktiebolag inte ta egen aktie som pant. Dotterbolag får inte heller som pant ta aktie i moderbolaget.

Kommitténs överväganden

Kommitténs bedöming är att aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 24.

2.7 Ökning av bolagets kapital

Artiklarna 25-29 upptar bestämmelser om ökning av bolagets kapital genom emission av aktier eller värdepapper som kan bytas ut mot aktier eller är förenade med teckningsrätt till aktier.

Artikel 25

1. Alla kapitalökningar skall beslutas av bolagsstämman. Ett sådant beslut, liksom genomförandet av kapitalökningen, skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

2. Bolagsordningen, stiftelseurkunden eller bolagsstämman, vilken senares beslut skall offentliggöras enligt punkt 1, får dock ge bemyndigande om att öka det tecknade kapitalet upp till ett högsta belopp som fastställs med hänsyn till eventuella lagregler om sådant högsta belopp. Inom ramen för det fastställda beloppet beslutar det bemyndigade bolagsorganet i förekommande fall om ökning av det tecknade kapitalet. Bemyndigandet gäller i högst fem år och kan förlängas av bolagsstämman en eller flera gånger med högst fem år varje gång.

3. Om det finns flera slag av aktier, skall bolagsstämmans beslut om kapitalökning enligt punkt 1 eller om bemyndigande att öka kapitalet enligt punkt 2 bli föremål för en särskild omröstning minst för varje kategori av aktieägare vilkas rätt berörs av beslutet.

4. Denna artikel tillämpas vid emission av alla värdepapper som kan bytas ut mot aktier eller som är förenade med teckningsrätt till aktier, men inte vid själva utbytet av värdepapperen eller vid utnyttjandet av teckningsrätten.

Punkterna 1 och 2

Bakgrund

Med utgångspunkt i den i samtliga kontinentaleuropeiska medlemsstater gällande ordningen att aktiekapitalet i bolagsordningen skall anges till ett visst belopp uttrycker artikel 25 *punkten 1* den sedan länge gällande huvudregeln att beslut om ökning av bolagets kapital skall fattas av bolagsstämman.

För att möta ett från näringslivets sida ofta påtalat behov av att i mer skyndsam ordning kunna genomföra en nyemission, har i de flesta länder införts en möjlighet för bolagsstämman att bemyndiga annat bolagsorgan att inom viss tid besluta om kapitalökning till visst högsta belopp. Med anknytning därtill föreskrivs i *punkten 2* att annat bolagsorgan, i bolagsordning eller stiftelseurkund eller genom beslut av bolagsstämma, kan bemyndigas att besluta om kapitalökning upp till ett högsta belopp som fastställs med hänsyn till eventuella lagregler om sådant högsta belopp. Ett bemyndigande av detta slag får gälla högst fem år, men kan förlängas av bolagsstämman.

Något majoritetskrav för stämmans beslut om kapitalökning uppställs inte i artikeln och inte heller på annan plats i direktivet. I syfte att garantera att beslut om kapitalökning kommer bolagets ägare och tredje man till kännedom föreskrivs att bolagsstämmans beslut om kapitalökning och genomförandet av denna ökning skall offentliggöras i enlighet med artikel 3 första bolagsdirektivet. I samma ordning skall också offentliggöras ett eventuellt bemyndigande från stämman att låta annat bolagsorgan besluta om kapitalökning.

Gällande rätt

Bestämmelser om ökning av aktiekapitalet finns i 4 kap. Beslut om sådan ökning skall enligt 4 kap. 1 § andra stycket fattas av bolagsstämman. Bestämmelsen gäller utan undantag för beslut om fondemission, medan beslut om nyemisson i två fall kan fattas av bolagets styrelse.

Det första fallet regleras i 4 kap. 14 § första stycket varav framgår att styrelsen kan genomföra en nyemission under förutsättning av bolagsstämmans godkännande i efterhand. För införing av de nya aktierna i aktieboken och registrering i bolagsregistret krävs enligt 4 kap. 14 § tredje stycket att stämman godkänt emissionen och att anmälan för registrering skett inom ett år från styrelsens beslut om emissionen. Förfarandet enligt 4 kap. 14 § innebär således att frågan om nyemission i praktiken står öppen till dess bolagsstämman godkänt styrelsens beslut. Godkänner inte stämman beslutet följer av paragrafens tredje stycke att beslutet förfaller.

Det andra fallet regleras i 4 kap. 15 § av vilket lagrum framgår att

bolagsstämman kan ge styrelsen ett förhandsbemyndigande att besluta om nyemission under förutsättning att emissionen kan ske utan ändring av bolagsordningen. Emissionsbeslut genom bemyndigande kan sålunda komma i fråga endast i bolag där bolagsordningen innehåller bestämmelse om minimi- och maximikapital. Av 4 kap. 15 § andra stycket framgår vidare att bemyndigandet inte får utsträckas längre än till nästkommande ordinarie bolagsstämma.

Beslut om nyemission av aktier som fattas av bolagsstämman enligt 4 kap. 1 § andra stycket skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, 4 kap. 12 §. Beslut om nyemission som enligt 4 kap. 14 § fattas av styrelsen under förutsättning av bolagsstämmans godkännande skall anmälas för registrering inom ett år från styrelsens emissionsbeslut, 4 kap. 14 § tredje stycket.

Bemyndigar bolagsstämman styrelsen att fatta beslut om nyemisson skall stämmans beslut om bemyndigande genast anmälas för registrering och styrelsens beslut om emissionens genomförande anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, 4 kap. 15 § tredje och fjärde styckena.

Beslut om fondemission, slutligen, skall utan dröjsmål anmälas för registrering, 4 kap. 16 § tredje stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 25 punkterna 1 och 2.

Punkten 3

Bakgrund

Med förebild i den tyska aktiebolagslagen stadgas i förevarande punkt att bolagsstämmans beslut om kapitalökning eller om bemyndigande att öka kapitalet, i bolag där det finns flera slag av aktier, skall bli föremål för en särskild omröstning minst för varje kategori av aktieägare vilkas rätt berörs av beslutet.

Den tyska lagen kräver särskild omröstning i samtliga aktieslag för giltigt beslut. Direktivet återigen fordrar endast att beslutet godkänns av de aktieägare vilkas rätt berörs av beslutet. Vid en anpassning till direktivets krav i övriga medlemsstater synes bestämmelsen genomgående tolkas så att särskild omröstning skall företas bland ägare till redan utgivna aktier vilkas rätt försämras genom beslutet.

Gällande rätt

Beslut om ökning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman. Av 4 kap. 1 § jämförd med 9 kap. 13 § framgår att, om bolagsordningen

inte föreskriver annat, beslut om sådan ökning kan fattas med absolut majoritet av de på stämman avgivna rösterna. Har i bolagsordningen intagits bestämmelse om minimi- och maximikapital och ryms kapitalökningen inom dessa gränser, kan stämman med samma majoritet också bemyndiga styrelsen att besluta om kapitalökningen.

En ökning av aktiekapitalet utan ändring av bolagsordningen kan inte medföra att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas. Kräver kapitalökningen att bolagsordningen ändras, skall beslut därom först fattas. Av 9 kap. 14 § framgår att för giltigt beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalets storlek krävs att det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Medför bolagsordningsändringen att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas följer av 9 kap. 15 § att beslutet är giltigt om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna i bolaget. Om bolagsordningsändringen endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga vid stämman närvarande ägare av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla sådana berörda aktier samtycker till ändringen, eller endast försämrar det aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag samtycker till ändringen, räcker det för giltigt beslut att det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna.

Enligt 9 kap. 16 § gäller att bolagsstämma inte får fatta beslut, som är ägnat att bereda otillbörlig fördel åt aktieägare eller annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

Kommittens överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 25 punkten 3.

Punkten 4

Bakgrund

Direktivets bestämmelser i punkterna 1-3 skall enligt punkten 4 tillämpas vid emission av alla typer av värdepapper som kan bytas ut mot aktier eller är förenade med teckningsrätt till aktier.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar i 5 kap. bestämmelser om konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.

Beslut om emission av skuldebrev skall som huvudregel fattas av bolagsstämman, 5 kap. 3 §. I likhet med vad som är fallet vid nyemission av aktier kan emellertid emission av skuldebrev i två fall

beslutas av bolagets styrelse. För det första kan styrelsen enligt 5 kap. 8 § besluta om emissionen under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. För det andra kan styrelsen enligt 5 kap. 9 § första stycket av bolagsstämman bemyndigas att fatta emissionsbeslut. I likhet med vad som gäller vid emission av aktier får ett bemyndigande att emittera skuldebrev inte utsträckas längre än till nästkommande ordinarie bolagsstämma, 5 kap. 8 och 9 §§. Villkoren för utbyte eller nyteckning av aktier skall i samtliga fall bestämmas så att detta kan ske utan att bolagsordningen ändras, 5 kap. 1 § tredje stycket.

När teckningen av skuldebreven avslutats, skall bolaget genast anmäla emissionsbeslutet för registrering, om beslutet inte dessförinnan förfallit, 5 kap. 7 § tredje stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 25 punkten 4.

Artikel 26

Om aktier ges ut mot vederlag som ett led i ökningen av det tecknade kapitalet, skall de betalas med minst 25 procent av aktiernas nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, av det bokförda parivärdet. Om en överkurs fastställs, skall denna betalas helt.

Bakgrund

Förevarande artikel kräver att betalning för nyemitterade aktier erläggs med ett vederlag motsvarande minst 25 procent av aktiernas nominella värde. Kravet är till denna del identiskt med vad som enligt artikel 9 skall gälla i samband med bolagsbildning. Därtill krävs emellertid vid nyemission att full betalning erläggs för eventuell överkurs på de emitterade aktierna. Artikeln avser betalningen på varje aktie och betalningen skall vara genomförd på ett sådant sätt att tillskjutna medel står till bolagets förfogande.

Artikeln anger inte vid vilken tidpunkt betalningen skall vara erlagd. Detta torde emellertid vara att förstå som den tidpunkt vid vilken kapitalökningen i bolaget skall anses genomförd, vilket för svenskt vidkommande är tidpunkten för registrering av kapitalökningen i bolagsregistret, 4 kap. 12 § femte stycket.

Gällande rätt

Enligt 1944 års aktiebolagslag skulle full betalning för nyemitterade aktier som huvudregel erläggas senast ett år efter bolagsstämmans beslut om aktiekapitalets ökning. Aktiekapitalet ökades successivt

genom registrering av aktier som blivit till fullo betalda.

Aktiebolagsutredningen föreslog att principen om successiv ökning av kapitalet skulle överges till förmån för en ordning där hela kapitalökningen genom registrering ansågs genomförd när minst hälften av ökningsbeloppet betalats in och att full betalning för nyemitterade aktier skulle erläggas inom ett år från denna registrering.

Lagen kom emellertid i detta avseende att föreskriva en från utredningsförslaget delvis avvikande ordning. Sålunda görs i 4 kap. 12 §, i fråga om registrering av beslut om nyemisson mot kontanter, en skillnad mellan emissioner i bolag vars bundna egna kapital före emissionen understiger 1 miljon kronor (mindre bolag) och bolag med ett bundet eget kapital som är minst 1 miljon kronor (större bolag).

Vid kontantemission i mindre bolag tillämpas samma grundsatser som vid bolagsbildning. Beslutet om nyemission skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet och registrering förutsätter bl.a. att hela det belopp som skall betalas för aktierna, inklusive överkurs, erlagts genom insättning på bankräkning, 4 kap. 12 § första och andra stycket.

Även större bolag skall anmäla beslut om nyemission inom sex månader från beslutet, men kravet på inbetalning av de nya aktierna är lägre. Registrering av hela kapitalökningen får ske om hälften av det belopp som skall betalas kontant för aktierna, inklusive överkurs, har erlagts och övriga, i förevarande sammanhang ovidkommande, krav är uppfyllda, 4 kap. 12 § första stycket 3.

Skall betalning för nyemitterade aktier helt eller delvis erläggas i form av apportegendom skall denna, oberoende av det emitterande bolagets storlek, tillföras bolaget innan registrering av kapitalökningen sker.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 26.

Artikel 27

1. Om aktier ges ut mot apportegendom som ett led i ökningen av det tecknade kapitalet, skall aktierna vara helt betalda inom fem år från beslutet om ökning av det tecknade kapitalet.

2. Det vederlag som avses i punkt 1 skall innan kapitalökningen genomförs redovisas i ett utlåtande som utarbetas av en eller flera av bolaget oberoende sakkunniga som utses eller godkänns av en förvaltningsmyndighet eller en domstol. Beroende på varje medlemsstats lagstiftning skall de sakkunniga vara fysiska eller juridiska personer eller bolag.

Artikel 10.2 och 3 skall tillämpas.

3. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa punkt 2, om ökningen av det tecknade kapitalet sker för att genomföra en fusion eller ett offentligt erbjudande om köp eller byte och i syfte att ersätta aktieägarna i ett bolag som upplöses genom fusionen eller är föremål för det offentliga erbjudandet om köp eller byte.

4. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa punkt 2 när alla aktier som emitteras som ett led i ökningen av det tecknade kapitalet ges ut mot apportegendom från ett eller flera bolag, om alla aktieägare i det bolag som tar emot apportegendomen har avstått från sakkunnigutlåtande samt villkoren i artikel 10.4 b-f är uppfyllda.

Bakgrund

Förevarande artikel reglerar emission av nya aktier mot apportegendom. I likhet med vad som förekrivs i fråga om apportemission vid bolags bildande skall apportegendom vid nyemission av aktier enligt *punkten 1* tillföras bolaget inom fem år, varvid tiden i detta fall börjar löpa från nyemissionsbeslutet.

Enligt *punkten 2* skall även vid nyemission ett sakkunnigutlåtande om apportegendomen avges och offentliggöras i enlighet med de krav som ställs i artikel 10 punkterna 2 och 3, innan kapitalökningen genomförs.

I *punkten 3* öppnas möjlighet för medlemsstaterna att från kravet på sakkunnigutlåtande över apportegendomen enligt punkten 2 undanta en emission av aktier som sker för att genomföra en fusion eller ett företagsförvärv meddelst offentligt uppköpserbjudande. Undantagsmöjligheten har sin förebild i den brittiska aktiebolagslagen. I Storbritannien regleras fusioner och förvärv genom offentliga uppköpserbjudanden i The City Code on Take-overs and Mergers, som föreskriver en oberoende värdering av det förvärvade företaget. Flertalet medlemsstater uppställer emellertid i aktiebolagslagstiftningen ett krav på sakkunnigutlåtande enligt punkten 2 även när apportemission sker för att genomföra en fusion eller ett förvärv genom offentligt uppköpserbjudande.

I *punkten 4* öppnas motsvarande möjlighet för medlemsstaterna att från tillämpning av punkten 2 undanta nyemissioner där samtliga aktier ges ut mot apportegendom från ett eller flera bolag, om alla aktieägare i det bolag som tar emot apportegendomen har avstått från sakkunnigutlåtande samt villkoren i artikel 10 punkten 4 littera b-f är uppfyllda. Bestämmelsen ansluter till den undantagsmöjlighet som, i syfte att främja dotterbolagsbildning, uppställs i artikel 10 punkten 4.

Gällande rätt

Vid nyemission av aktier mot apportegendom skall enligt 4 kap. 12 § första stycket 4 all apportegendom vara tillförd bolaget innan kapitalökningen kan registreras.

Registrering förutsätter också att yttrande företes från auktoriserad eller godkänd revisor av vilket framgår bl.a. att apportegendomen i inte åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att egendomen är eller kan antagas bli till nytta för bolagets verksamhet, 4 kap. 12 § första stycket 5.

Lagen kräver inte att revisorsyttrandet beskriver apportegendomen och inte heller att den använda värderingsmetoden anges. Yttrandet över apportegendomen skall fogas till bolagets anmälan av nyemissionsbeslutet till Patent- och registreringsverket, 7 § första stycket 8 ABF.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 27 punkten 1 om när apportegendomen senast skall ha tillförts bolaget. Som anförts under artikel 10 får bolagets auktoriserade eller godkända revisorer anses inta en sådan ställning i förhållande till bolaget att de kan godtas som sådana oberoende sakkunniga som avses i direktivet. Kraven på innehållet i revisors yttrande enligt 4 kap. 12 § måste emellertid utvidgas till att avse även en beskrivning av egendomen och ett angivande av de använda värderingsmetoderna.

Det finns enligt kommitténs uppfattning inte skäl att för svenskt vidkommande utnyttja de möjligheter till undantag från kravet på granskning av apportegendom i samband med offentliga uppköpserbjudanden eller i dotterbolagsförhållanden som möjliggörs genom punkterna 3 och 4.

Kommittén finner inte heller skäl att föreslå något undantag med stöd av punkten 4.

Artikel 28

Om en kapitalökning inte fulltecknas, ökas kapitalet med det tecknade beloppet endast om emissionsvillkoren uttryckligen har föreskrivit det.

Bakgrund

Förevarande artikel behandlar vad som skall gälla om en beslutad nyemission inte fulltecknas, varmed torde förstås att det tecknade beloppet inte uppgår till ett för kapitalökningen angivet belopp eller lägsta belopp. Artikeln ansluter till den inom bl.a. tysk rätt gällande huvudregeln att den som tecknat aktie i samband med nyemission är

bunden därav endast under förutsättning att emissionen fulltecknas. Tecknas inte hela emissionen kan teckningen bli bindande endast om detta uttryckligen föreskrivits i emissionsvillkoren.

Gällande rätt

I beslut om nyemission skall enligt 4 kap. 5 § första stycket 1 anges det belopp eller högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen. Har på detta sätt bestämts ett visst belopp eller lägsta belopp, skall i beslutet också anges den tid inom vilken aktieteckning kan ske, 4 kap. 5 § första stycket 4. Tecknas inte det sålunda angivna beloppet inom teckningstiden, är beslutet om nyemissionen förfallet, 4 kap. 10 §. Någon möjlighet att sedan aktieteckningen påbörjats ändra det minsta beloppet eller teckningstiden finns inte.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 28.

Artikel 29

1. Vid varje ökning av det tecknade kapitalet, som skall betalas med pengar, skall aktierna med företrädesrätt erbjudas aktieägarna i förhållande till den andel av kapitalet som deras aktier representerar.

2. Medlemsstaterna

a) behöver inte tillämpa punkt 1 på aktier med en begränsad rätt till utdelning enligt artikel 15 och/eller vid utskiftning av bolagets förmögenhet i samband med likvidation; eller

b) får - om i ett bolag med aktier av olika slag i fråga om rösträtt eller rätt till utdelning enligt artikel 15 eller vid utskiftning i samband med likvidation, det tecknade kapitalet ökas genom att nya aktier av endast ett av dessa aktieslag ges ut - tillåta att ägarna till aktier av annat slag får utöva sin företrädesrätt att teckna nya aktier först efter ägarna till aktier av det slag som emissionen avser.

3. Erbjudandet om företrädesrätt och den tid inom vilken denna rätt får utnyttjas skall offentliggöras i den nationella tidning som har utsetts i överensstämmelse med direktiv 68/151/EEG. Lagstiftningen i en medlemsstat behöver dock inte föreskriva ett offentliggörande, om alla bolagets aktier är ställda till viss man. I sådant fall skall samtliga aktieägare underrättas skriftligen. Den tid inom vilken företrädesrätten skall utnyttjas får inte understiga 14 dagar från det

att erbjudandet offentliggörs eller den skriftliga underrättelsen avsänds.

4. Företrädesrätten får inte begränsas eller upphävas i bolagsordningen eller stiftelseurkunden. Detta kan däremot ske genom ett beslut av bolagsstämman. Direktionen eller styrelsen skall i så fall lämna bolagsstämman en skriftlig redogörelse som anger skälen för att begränsa eller upphäva företrädesrätten och grunderna för den föreslagna emissionskursen. Bolagsstämmans beslut skall fattas enligt bestämmelserna i artikel 40 om beslutförhet och majoritet. Beslutet skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

5. Lagstiftningen i en medlemsstat får bestämma att bolagsordningen, stiftelseurkunden eller bolagsstämman, den senare med iakttagande av bestämmelserna i punkt 4 angående beslutförhet, majoritet och offentliggörande, kan bemyndiga det bolagsorgan att begränsa eller upphäva företrädesrätten som har rätt att besluta om ökning av aktiekapitalet inom gränserna för det "auktoriserade" kapitalet. Ett sådant bemyndigande får inte gälla för längre tid än ett bemyndigande enligt artikel 25.2.

6. Punkterna 1-5 tillämpas vid emission av alla värdepapper som kan bytas ut mot aktier eller som är förenade med teckningsrätt till aktier, men inte vid själva utbytet av värdepapperen eller vid utnyttjandet av teckningsrätten.

7. Företrädesrätten anses inte utesluten enligt punkt 4 eller 5, om aktierna på grund av beslutet om ökning av det tecknade kapitalet ges ut till banker eller andra finansinstitut för att dessa skall erbjuda aktierna till bolagets aktieägare enligt punkterna 1 och 3.

Punkten 1

Bakgrund

Förevarande artikel behandlar aktieägarnas företrädesrätt vid kontantemission av aktier och värdepapper som kan bytas ut mot aktier eller är förenade med teckningsrätt till aktier. För nyemission mot apportegendom saknas i direktivet regler rörande företrädesrätt.

I *punkten 1* stadgas att företrädesrätt till emitterade aktier som huvudregel skall tillkomma aktieägarna i förhållande till den andel av kapitalet som deras aktier representerar. Bestämmelsen är hämtad från den tyska aktiebolagslagen.

Gällande rätt

Aktiebolagslagens huvudregel är att aktieägarna vid kontantemission - med vissa undantag som behandlas nedan under punkten 2 - har företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger, 4 kap. 2 §.

Kommitténs överväganden

Kommitténs bedöming är att aktiebolagslagen uppfyller kraven i artikel 29 punkten 1.

Punkten 2

Bakgrund

I punkten 2 öppnas möjlighet för medlemsstaterna att i den nationella lagstiftningen avvika från huvudregeln i punkten 1 för det fall det i bolaget finns mer än ett aktieslag.

Enligt littera a kan medlemsstaterna föreskriva att företrädesrätt enligt huvudregeln inte behöver iakttas vid emission av aktier med begränsad rätt till utdelning eller andel i bolagets tillgångar vid utskiftning i samband med likvidation. Bestämmelsen tar närmast sikte på vad som brukar benämnas limiterade preferensaktier.

Enligt littera b kan medlemsstaterna för det fall det i ett bolag finns aktier med olika röstvärde eller olika rätt till utdelning eller andel i bolagets tillgångar vid utskiftning i samband med likvidation och endast ett av dessa aktieslag emitteras, tillåta att ägarna till aktier av ett slag som inte emitterats får utöva sin företrädesrätt först efter ägarna till aktier av det slag som emitteras. Saken kan också uttryckas så att ägarna till aktier av ett slag som inte emitteras alltid skall ha en subsidiär rätt att teckna de nya aktierna.

Bestämmelsen avser enligt sin ordalydelse emissioner där endast ett av flera aktieslag ges ut. Då en emission av flera aktieslag emellertid enkelt kan delas upp på separata beslut, har i doktrinen påpekats att bestämmelsen i praktiken är tillämplig även vid emission av flera aktieslag.

Den subsidiära företrädesrättens utformning varierar mellan medlemsstaterna. I bl.a. Storbritannien har den tillagts samtliga aktieägare, medan andra länder har reglerat den så att bara ägare av aktier som inte har primär företrädesrätt i emissionen får ånjuta den subsidiära företrädesrätten.

Gällande rätt

Alla aktier har i princip lika rätt i bolaget, 3 kap. 1 §. Från denna princip kan emellertid undantag göras genom bestämmelse i bolags-

ordningen om att aktier av olika slag skall finnas eller kunna ges ut. Sådana bestämmelser skall ange olikheterna mellan aktieslagen och antalet aktier av varje slag. Några begränsningar i antalet aktieslag finns inte.

Har i bolagsordningen bestämts att aktier skall finnas eller kunna ges ut som inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst, skall enligt 3 kap. 1 § andra stycket 3 också anges den företrädesrätt som tillkommer aktieägarna vid ökning av aktiekapitalet. De olika aktieslagen kan i detta fall ges olika företrädesrätt till nya aktier.

Har i bolagsordningen bestämts att aktier med olika röstvärde skall finnas eller kunna ges ut av bolaget, och skall mellan aktierna inte föreligga skillnader i fråga om rätt till andel i tillgångar och vinst, gäller vid nyemission den i 4 kap. 2 § angivna principen om lika företrädesrätt. I registreringspraxis godtas emellertid bolagsordningsbestämmelser som innebär att vid nyemission de nya aktierna skall vara av samma slag och ges ut i samma proportioner som tidigare utgivna aktier och fördelas så att för varje aktieslag endast erhåll aktier av samma slag. Därigenom ges varje aktieägare möjlighet att genom deltagande i nyemissionen bibehålla inte bara sin andel i aktiekapitalet utan också sin relativa röststyrka.

I bolagsordningen kan också anges andra olikheter mellan aktieslag, exempelvis att visst aktieslag för sig skall välja visst antal styrelseledamöter eller revisorer. Inte heller i dessa fall medger lagens bokstav att företrädesrätten till nyemitterade aktier regleras i bolagsordningen, men enligt vad kommittén erfarit är registreringspraxis för dessa fall densamma som då aktieslagen har olika röstvärde.

Kommitténs överväganden

De nuvarande bestämmelserna i 3 kap. 1 § första stycket 3 om möjligheten att i bolagsordning meddela föreskrift om olika företrädesrätt för aktier som inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst gör det möjligt att genom sådan föreskrift helt utesluta företrädesrätten till nya aktier för aktier av ett visst slag. Denna möjlighet sträcker sig längre än vad punkten 2 littera b medger. I aktiebolagslagen måste därför införas bestämmelser om subsidiär företrädesrätt vid kontantemission. Denna bör utformas så att den subsidiära företrädesrätten tillkommer samtliga aktieägare oavsett om de haft primär företrädesrätt i emissionen eller ej. Något skäl att utnyttja bestämmelserna i punkten 2 a och ge särskilda bestämmelser om limiterade preferensaktier finns inte.

Punkten 3

Bakgrund

Artikelns tredje punkt föreskriver att erbjudandet om företrädesrätt och den tid inom vilken detta får utnyttjas skall offentliggöras i den nationella tidning som utsetts i överensstämmelse med bestämmelserna i första bolagsdirektivet. Detta behöver dock inte ske om samtliga aktier är ställda till viss man och samtliga ägare skriftligen underrättas om beslutet.

Av bestämmelsen framgår vidare att den tid inom vilken företrädesrätten skall utnyttjas inte får understiga 14 dagar från det att erbjudandet offentliggörs eller den skriftliga underrättelsen avsänds.

Gällande rätt

Beslut om nyemission eller redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer, 4 kap. 7 §. Kungörelse erfordras dock inte i bolag som inte är avstämningsbolag, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma som beslutat om emissionen.

Av 4 kap. 5 § första stycket 5 följer att den tid inom vilken aktieägare kan begagna sin företrädesrätt skall vara minst två veckor.

Kommitténs överväganden

Det undantag från kungörelseplikten som görs i aktiebolagslagen för det fall samtliga aktieägare varit närvarande på stämman hör nära samman med bestämmelserna i 4 kap. 8 § tredje stycket om simultanteckning. Det skulle uppenbarligen inte fylla någon funktion att kungöra ett emissionsbeslut som fattats av samtliga aktieägare, särskilt inte om samtliga aktier redan tecknats med utnyttjande av aktieägarnas företrädesrätt enligt aktiebolagslagen och bolagsordningen. Undantaget ligger enligt kommitténs bedömning så i linje med det undantag som görs i direktivet att aktiebolagslagen får anses uppfylla de krav som ställs i artikel 29 punkten 3.

Punkten 4

Bakgrund

I artikelns fjärde punkt fastslås att aktieägarnas företrädesrätt till nya aktier inte kan begränsas eller upphävas genom bestämmelse i bolagsordning eller stiftelseurkund. Detta kan däremot ske genom beslut av bolagsstämman med iakttagande av de majoritetskrav som uppställs i artikel 40. Sammanfattningsvis innebär dessa krav att

beslutet är giltigt om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de vid stämman avgivna rösterna. För en närmare redogörelse hänvisas till framställningen under artikel 40.

Bolagsstämmans beslut får inte strida mot principen att alla aktieägare skall behandlas lika, se artikel 42.

Till underlag för stämmans beslut skall bolagets direktion eller styrelse lämna en skriftlig redogörelse som anger skälen för att begränsa eller upphäva företrädesrätten och grunderna för den föreslagna emissionskursen. Stämmans beslut skall offentliggöras i enlighet med artikel 3 första bolagsdirektivet.

Gälande rätt

Vid kontantemission har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger, om inte annat föreskrivits i bolagsordningen enligt 3 kap. 1 § andra stycket 3 eller bestämts i emissionsbeslutet eller följer av villkor som enligt 5 kap. 4 § första stycket meddelats vid emission av skuldebrev, 4 kap. 2 §.

Den inbördes rätt som aktieslagen har på grund av bolagsordningens bestämmelser får inte förryckas genom beslut av bolagsstämman. Däremot kan bolagsstämman besluta om avvikelse från alla aktieslagens företrädesrätt så att denna rätt tilläggs någon annan. Skulle enligt bolagsordningen endast det ena aktieslaget ha företrädesrätt vid den nyemission som är i fråga, kan bolagsstämma besluta om avvikelse även därifrån. Avvikelse från den företrädesrätt som tillkommer de olika aktieslagen kan ske till förmån för viss eller vissa aktieägare, jfr nedan. Men en sådan avvikelse får inte ha den innebörden att hela det ena aktieslaget tillerkänns företrädesrätt i strid mot bolagsordningens bestämmelse om de båda aktieslagens inbördes rätt (SOU 1971:15 s. 175 f).

Saknar bolagsordningen bestämmelser om företrädesrätten vid kontantemission därför att skillnaden mellan aktieslagen inte är av ekonomisk art utan avser t.ex. röstvärdet, gäller likhetsprincipen i 3 kap. 1 § första stycket. Aktieägarna har då lika företrädesrätt till de nya aktierna oavsett aktieslag. I likhet med vad som gäller för det fall företrädesrätten reglerats i bolagsordningen har bolagsstämman möjlighet att besluta om avvikelse från alla aktieslagens företrädesrätt. Det är inte heller uteslutet att bolagsstämmans beslut att avvika från aktieägarnas företrädesrätt innebär att en sådan rätt tillerkänns viss eller vissa aktieägare. En förutsättning härför är emellertid att detär motiverat av objektiva skäl. Som exempel på ett objektivt skäl för att på detta sätt rikta en emission anförs i förarbetena till aktebolagslagen att emissionen avser att såsom apport tillföra egendom som viss aktieägare har (SOU 1971:15 s. 175). Men förhållandena kan naturligtvis undantagsvis också vara sådana att

endast en viss aktieägare på kort sikt kan tillhandahålla de medel som bolaget oundgängligen behöver och då får emissionen riktas till denne trots att aktierna skall betalas med pengar. Om emellertid bolagsstämmans beslut kan anses innebära att otillbörlig fördel bereds någon på aktieägares bekostnad, strider beslutet mot generalklausulen i 9 kap. 16 § och kan efter klandertalan undanröjas.

Stämmans beslut kan fattas med absolut majoritet, om inte annat föreskrivits i bolagsordningen.

Som underlag för stämmans beslut skall enligt 4 kap. 4 § ett förslag till nyemissionsbeslutet hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före bolagsstämman. Innebär förslaget avvikelse från företrädesrätten, skall skälen till avvikelsen anges i förslaget eller i handling som fogats vid förslaget. Lagen kräver inte att grunderna för den föreslagna emissionskursen anges.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 29 punkten 4. Aktiebolagslagen kräver för giltigt beslut om riktad kontantemission att bolagsstämmans beslut biträtts av aktieägare med mer än hälften av de avgivna rösterna. Detta majoritetskrav är inte förenligt med direktivet som kräver kvalificerad majoritet. För att tillmötesgå direktivets krav föreslår kommittén att bolagsstämmans beslut om avvikelse från företrädesrätten skall fattas med minst den för ändring av bolagsordningen enligt 9 kap. 14 § föreskrivna majoriteten, dvs. att beslutet biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Motsvarande ändring bör göras i fråga om bolagsstämmans godkännande i efterhand av ett av styrelsen fattat beslut om nyemission med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt.

Kommittén föreslår också att kravet på information inför bolagsstämmans beslut i 4 kap. 4 § utvidgas till att också innefatta grunderna för den föreslagna emissionskursen.

Punkten 5

Bakgrund

Enligt artikelns femte punkt kan medlemsstaterna medge att bolagsordning, stiftelseurkund eller bolagsstämma bemyndigar annat bolagsorgan, som har rätt att besluta om ökning av aktiekapitalet inom ramen för ett "auktoriserat" kapital, att också besluta om begränsning eller upphävande av företrädesrätten. Sker bemyndigandet genom stämmans beslut, skall beslutet fattas med kvalificerad majoritet enligt vad som sagts i punkten 4. Bemyndigandet får gälla högst fem år, men kan förlängas av bolagsstämman.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen öppnar i 4 kap. 15 § möjlighet för bolagsstämman att ge styrelsen ett förhandsbemyndigande att besluta om nyemission i den mån emissionen kan ske utan ändring av bolagsordningen. Skall styrelsen vid emissionsbeslutet också kunna besluta om avvikelse från företrädesrätten, skall detta anges särskilt i bolagsstämmans bemyndigande. Stämmans bemyndigande skall också innehålla uppgift om den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens nyemissionsbeslut skall fattas.

Beslut om bemyndigande för styrelsen att besluta om nyemission enligt 4 kap. 15 § kan fattas av bolagsstämman med absolut majoritet.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 29 punkten 5. För att tillmötesgå dessa krav bör, på sätt motsvarande vad som ovan föreslagits i fråga om bolagsstämmans beslut om avvikelse från företrädesrätten, i 4 kap. 15 § föreskrivas att beslut om bemyndigande för styrelsen att i samband med beslut om nyemission avvika från företrädesrätten, skall fattas med minst den för ändring av bolagsordning enligt 9 kap. 14 § föreskrivna majoriteten.

Punkten 6

Bakgrund

I artikelns sjätte punkt föreskrivs att punkterna 1-5 skall äga tillämpning inte bara vid emission av aktier, utan även vid emission av alla värdepapper som kan bytas ut mot aktier eller är förenade med teckningsrätt till aktier.

Gällande rätt

Vid kontantemission av skuldebrev har enligt 5 kap. 2 § aktieägarna företrädesrätt att teckna sig för förvärv av dessa såsom om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebreven eller nytecknas på grund av optionsrätt. Beslut om emission av skuldebrev fattas enligt 5 kap. 3 § av bolagsstämman, om inte annat följer av 5 kap. 8 och 9 §§. Av sistnämnda paragraf framgår att beslut om emission av skuldebrev kan fattas av styrelsen dels under förutsättning av bolagsstämmans godkännande i efterhand, dels enligt bolagsstämmans bemyndigande. Stämmans beslut fattas i samtliga fall med absolut majoritet.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de majoritetskrav som ställs i artikel

29 punkten 6. För att tillmötesgå dessa krav bör för bolagsstämmans beslut om emission av skuldebrev med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt i 5 kap. 2 § föreskrivas att beslutet är giltigt endast om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Motsvarande ändringar bör i 5 kap. 8 § göras för stämmans godkännande i efterhand av en av styrelsen beslutad emission av skuldebrev med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt samt i 5 kap. 9 § för stämmans bemyndigande av styrelsen att genomföra en sådan emission.

Punkten 7

Bakgrund

Aktieägares företrädesrätt skall enligt artikelns sjunde punkt inte anses utesluten enligt punkten 4 eller 5 om aktierna emitteras till banker eller andra finansinstitut för att dessa skall erbjuda aktierna till bolagets aktieägare enligt punkterna 1 och 3. Bestämmelsen har sin förebild i den tyska aktiebolagslagen och den i bl.a. Tyskland normalt iakttagna ordningen för genomförande av nyemissioner i större företag.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några regler svarande mot direktivets bestämmelser i förevarande punkt.

Kommitténs överväganden

Kommittén finner inte skäl att i aktiebolagslagen uppta en bestämmelse svarande mot punkten 7.

2.8 Nedsättning av bolagets kapital

Direktivet upptar i artiklarna 30-38 bestämmelser om nedsättning av bolagets kapital.

Artikel 30

Varje nedsättning av det tecknade kapitalet, med undantag för en sådan nedsättning som sker genom ett rättsligt avgörande, skall minst beslutas av bolagsstämman enligt bestämmelserna om beslutsförhet och majoritet i artikel 40, dock med förbehåll för bestämmelserna i artiklarna 36 och 37. Beslutet skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

Kallelsen till bolagsstämman skall minst ange syftet med nedsättningen och hur denna skall genomföras.

Bakgrund

Med anknytning till den i flertalet medlemsstater redan innan direktivets utfärdande gällande ordningen, fastslås i artikel 30 att beslut om nedsättning av kapitalet som huvudregel skall fattas av bolagsstämman. För stämmans beslut skall därvid tillämpas de i artikel 40 angivna majoritetskraven, vilka sammanfattningsvis innebär att beslutet är giltigt om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de vid stämman avgivna rösterna.

I Storbritannien är det möjligt att sätta ned aktiekapitalet i ett aktiebolag genom domstols beslut. Bestämmelsen om nedsättning genom rättsligt avgörande skall ses mot denna bakgrund.

Gällande rätt

Bestämmelser om nedsättning av aktiekapitalet finns i 6 kap. Enligt 6 kap. 2 § första stycket gäller som huvudregel att beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut därom först fattas. Om bolagsordningen inte föreskriver högre majoritet kan beslut om nedsättning fattas med absolut majoritet.

Av 9 kap. 14 § framgår att beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalets storlek fattas av bolagsstämman. Beslutet skall för att vara giltigt ha biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.

I bolagsordningen kan tas in förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, 6 kap. 8 §. Ett sådant förbehåll kan innebära att något bolagsstämmobeslut inte krävs.

Något bolagsstämmobeslut behövs inte heller vid sådan tvångsvis nedsättning av aktiekapitalet som enligt 4 kap. 13 § första stycket skall äga rum vid nyemission där aktierna inte blir till fullo betalda.

Enligt 6 kap. 4 § skall beslut om nedsättning anmälas för registrering inom fyra månader, annars förfaller beslutet. Kungörelse av att nedsättningen registrerats skall ske i enlighet med 18 kap. 2 §.

Av 6 kap. 2 § tredje stycket jämförd med 4 kap. 4 § framgår att förslag till nedsättningsbeslut skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före stämman. Det skall genast sändas till aktieägare som begär det.

I 6 kap. 3 § föreskrivs att nedsättningsbeslut skall ange det belopp varmed aktiekapitalet skall sättas ned, nedsättningsändamålet samt hur nedsättningen skall genomföras.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de majoritetskrav som ställs i artikel 30. För att tillmötesgå dessa krav föreslår kommittén att bolagsstämmans beslut om nedsättning av aktiekapitalet, i andra fall än som avses i 6 kap. 8 §, alltid skall fattas med en majoritet motsvarande vad som krävs för ändring av bolagsordningen enligt 9 kap. 14 §, dvs. att beslutet biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna.

Det i 6 kap. 8 § reglerade nedsättningsfallet har sin närmaste motsvarighet i artikel 36 och berörs därför inte av förevarande artikel.

Från kravet att beslut om nedsättning skall fattas av bolagsstämman görs i direktivet undantag för nedsättning som sker genom ett "rättsligt avgörande". Undantaget är, som ovan påpekats, betingat av en i Storbritannien föreliggande möjlighet att genom domstols beslut sätta ned aktiekapitalet i ett aktiebolag. Bestämmelsens ordalydelse talar också närmast för att begreppet "rättsligt avgörande" avser beslut av domstol. Med en sådan tolkning skulle den befogenhet att registrera nedsättning av aktiekapitalet som tillkommer Patent- och registreringsverket i det i 4 kap. 13 § andra stycket avsedda fallet inte stå i överensstämmelse med direktivet. Nämnda lagrum har emellertid sin motsvarighet i den till direktivet anpassade danska lagen, vari den danska registreringsmyndigheten tilläggs motsvarande befogenhet som den svenska. Med hänsyn härtill och till att Patent- och registreringsverket har att självständigt pröva förutsättningarna för registrering, bör enligt kommitténs mening 4 kap. 13 § andra stycket anses stå i överensstämmelse med direktivet.

För att uppfylla direktivets krav på innehållet i kallelsen till stämman bör i 6 kap. 2 § föreskrivas att kallelsen alltid skall ange nedsättningsförslagets huvudsakliga innehåll.

Kravet på offentliggörande av nedsättningsbeslutet föranleder inte någon lagändring.

Artikel 31

Om det finns flera slag av aktier, skall bolagsstämmans beslut om nedsättning av det tecknade kapitalet bli föremål för en särskild omröstning minst för varje kategori av aktieägare vilkas rätt berörs av beslutet.

Bakgrund

Med förebild i den tyska aktiebolagslagen stadgas i förevarande artikel att bolagsstämmans beslut om nedsättning av kapitalet, i bolag där det finns flera slag av aktier, skall bli föremål för en särskild omröstning minst för varje kategori av aktieägare vilkas rätt berörs

av beslutet. Bestämmelsen är identisk med vad som i artikel 25 punkten 3 föreskrivs i fråga om aktiekapitalets ökning.

Bland medlemsstaterna synes artikeln tolkas så att särskild omröstning skall företas bland ägare till redan utgivna aktier vilkas rätt försämras genom nedsättningsbeslutet. I Tyskland gäller dock generellt att omröstning skall ske inom varje aktieslag, oavsett om aktieslagets rätt försämras eller ej.

Av artikel 40 följer att dess krav på viss kvalificerad majoritet är att iaktta även vid omröstning bland ägare till aktier av visst slag.

Gällande rätt

I 1944 års aktiebolagslag fanns en särskild regel för nedsättningsbeslut varigenom rättsförhållandet mellan aktier rubbades. Regeln innebar krav på kvalificerad majoritet på bolagsstämman och samtycke av ägarna till de aktier vilkas rätt försämrades genom beslutet.

Aktiebolagsutredningen föreslog kvalificerad majoritet för beslut om nedsättning, varvid storleken av den erforderliga majoriteten skulle vara beroende av om beslutet medförde att rättsförhållandet mellan aktier rubbades. Under lagstiftningsarbetet framhöll emellertid föredragande statsrådet att nedsättningsbeslut, som förutsatte ändring av bolagsordningen, inte kunde komma till stånd utan kvalificerad majoritet, eftersom sådan var nödvändig för ändring av bolagsordningen. I de fall, där nedsättningsbeslut kunde genomföras utan ändring av bolagsordningen, ansåg statsrådet generalklausulen i 9 kap. 16 § vara ett mer effektivt skydd mot maktmissbruk än regler om kvalificerad majoritet. Någon regel om kvalificerad majoritet för nedsättningsbeslut upptogs därför inte i 1975 års lag.

I 9 kap. 15 § första stycket punkten 3 föreskrivs att beslut om sådan ändring av bolagsordningen, som medför att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är giltigt om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. Av paragrafens tredje stycke framgår att det är tillräckligt att beslutet biträds av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna, om

1. ändringen endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga vid stämman närvarande ägare av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier samtycker till ändringen, eller
2. ändringen endast försämrar helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

Enligt 9 kap. 16 § gäller att bolagsstämma inte får fatta beslut, som

är ägnat att bereda otillbörlig fördel åt aktieägare eller annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte till fullo de krav som ställs i artikel 31.

I fråga om sådant nedsättningsbeslut, som rubbar rättsförhållandet mellan aktier och som förutsätter ändring av bolagsordningen, uppfyller aktiebolagslagen genom 9 kap. 15 § direktivets krav.

Ett beslut om nedsättning av aktiekapitalet kan emellertid rubba rättsförhållandet mellan aktier utan att bolagsordningen behöver ändras. Ett exempel härpå är att i bolag med rörligt aktiekapital nedsättning, som inte nedbringar aktiekapitalet under minimikapitalet, sker genom indragning utan återbetalning av endast viss aktieägares aktier. För fall av nedsättning, som utan att förutsätta ändring av bolagsordningen rubbar rättsförhållandet mellan aktier, saknar aktiebolagslagen en bestämmelse som uppfyller direktivets krav.

I aktiebolagslagen bör därför föreskrivas att även nedsättningsbeslut av nu angivet slag för att bli gällande skall fattas av bolagsstämman med en majoritet svarande mot vad som krävs enligt 9 kap. 15 §.

Artikel 32

1. Om det tecknade kapitalet sätts ned har åtminstone de borgenärer, vilkas fordringar har uppkommit före offentliggörandet av beslutet om nedsättningen, minst rätt att få säkerhet för de fordringar som inte är förfallna till betalning vid offentliggörandet. Lagstiftningen i medlemsstaterna bestämmer under vilka förutsättningar denna rätt får utövas. Lagstiftningen får utesluta rätten endast om en borgenär har tillfredsställande säkerhet eller sådan inte behövs med hänsyn till bolagets ställning.

2. Medlemsstaternas lagstiftning skall vidare minst föreskriva att nedsättningen inte gäller eller att någon utbetalning inte får ske till förmån för aktieägarna, förrän borgenärerna har fått gottgörelse eller en domstol har beslutat att deras framställning därom inte behöver efterkommas.

3. Denna artikel tillämpas även när nedsättningen av det tecknade kapitalet sker genom att bolaget helt eller delvis avstår från betalning av aktieägarnas insatser.

Punkterna 1 och 2

Bakgrund

Förevarande artikel upptar regler till skydd för bolagets borgenärer vid nedsättning av aktiekapitalet. Med förebild i den tyska aktiebolagslagen föreskrivs i punkten 1 att borgenärer, vilkas fordringar uppkommit före offentliggörandet av nedsättningsbeslutet, som huvudregel har rätt att få säkerhet för de fordringar som inte är förfallna till betalning vid offentliggörandet. Av punkten 2 framgår att medlemsstaterna inte får tillåta att utbetalning till aktieägarna sker på grund av nedsättningen innan de borgenärer, som framställt krav därpå, erhållit betalning eller säkerhet för sina fordringar.

Av artikel 33 framgår att medlemsstaterna inte behöver tillämpa reglerna vid sådan nedsättning som sker för att täcka en förlust eller för att föra över medel till en reservfond, om fonden därefter inte överstiger tio procent av det nedsatta kapitalet.

Gällande rätt

Nedsättning av aktiekapitalet kan enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 och 3 ske för återbetalning till aktieägarna eller för avsättning till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman. Sådan nedsättning får inte avse större belopp än att full täckning finns för det bundna egna kapitalet efter nedsättningen. Enligt 6 kap. 6 § får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd, såvida inte samtidigt bolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst motsvarar nedsättningsbeloppet. Rättens tillstånd skall sökas inom två månader efter det att nedsättningsbeslutet registrerades. Rätten skall kalla bolagets borgenärer, såväl kända som okända, med föreläggande för den som vill bestrida ansökan att inom viss tid anmäla detta till rätten vid äventyr att han annars anses ha medgivit ansökan. Rätten skall lämna tillstånd till nedsättningen, om ansökan inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. Borgenär, som tillika är gäldenär i samma rättsförhållande, skall inte kallas av rätten. Han har inte heller rätt till betalning eller säkerhet.

Har rätten genom lagakraftvunnet beslut bifallit ansökan enligt 6 kap. 6 § är aktiekapitalet nedsatt när beslutet registrerats, 6 kap. 7 §. Om rättens tillstånd inte söks inom föreskriven tid eller rätten genom lagakraftägande beslut avslår ansökan, skall registreringsmyndigheten förklara nedsättningsbeslutet förfallet.

Under förarbetena till aktiebolagslagen fördes en diskussion om vilka borgenärer som skulle få åberopa skyddsreglerna i 6 kap. 6 § (prop. 1975:103 Del B s. 753 ff samt 789 f). Lagrådet anförde därvid att som borgenär måste i princip anses varje fordringsägare, vars

fordran uppkommit före nedsättningen av aktiekapitalet. Även borgenär som vid nedsättningstillfället tillika var gäldenär i samma rättsförhållande borde behandlas som borgenär vid tillämpning av paragrafen. Mot lagrådets uppfattning invände föredragande statsrådet att den innebar att varje anställd skulle betraktas som borgenär och ha rätt till säkerhet för framtida lönefordran. En sådan ordning skulle medföra att en stor del av bolagets kreditmöjligheter kunde tas i anspråk under lång tid samtidigt som de anställda genom bestämmelserna om statlig lönegaranti i konkurs hade betryggande säkerhet för sina lönefordringar. Enligt föredragande statsrådets mening fanns inte något praktiskt behov av att så långt som lagrådet gjorde driva omsorgen om de borgenärer som tillika var bolagets gäldenärer. De kunde i allmänhet skydda sig mot skadliga verkningar av nedsättning. Så kunde t.ex. säljare, som var skyldiga att leverera gods till bolaget, skaffa sig säkerhet i godset eller kräva bankgaranti. Föredragande statsrådet ansåg därför att den som samtidigt är borgenär och gäldenär i samma rättsförhållande inte borde ha det skydd som tillerkänts borgenärer i allmänhet vid nedsättning av aktiekapitalet. Bestämmelsen i 6 kap. 6 § femte stycket utformades i enlighet härmed.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 32 i fråga om rätt för borgenär att i samband med att aktiekapitalet sätts ned erhålla betryggande säkerhet för icke förfallna fordringar mot bolaget. Enligt sista meningen av punkten 1 får undantag från borgenärsskyddet göras endast beträffande sådana borgenärer som har betryggande säkerhet för sina fordringar eller när bolagets ställning är sådan att någon säkerhet inte behövs. Det framstår som tvivelaktigt om det förhållandet att en bolagsborgenär samtidigt är bolagets gäldenär i samma rättsförhållande och alltså kan hålla inne sin prestation till bolaget när detta saknar betalningsförmåga, generellt kan sägas innebära att borgenären har betryggande säkerhet för sin fordran.

En grupp av bolagsborgenärer måste emellertid anses ha betryggande säkerhet för sina fordringar. Det gäller bolagets anställda som genom reglerna i lönegarantilagen (1992:497) tillförsäkras betalning för sina fordringar på lön och pension vid arbetsgivarens konkurs. I enlighet härmed bör 6 kap. 6 § sista stycket ändras så att endast borgenärer, vilka för sina fordringar har rätt till betalning enligt den statliga lönegarantin vid konkurs, undantas från bestämmelserna om borgenärsskydd.

Punkten 3

Bakgrund

Enligt förevarande punkt skall artikelns bestämmelser tillämpas även när nedsättningen av det tecknade kapitalet sker genom att bolaget helt eller delvis avstår från betalning av aktieägarnas insatser. Av artikel 12 framgår att aktieägarna inte får befrias från sin skyldighet att betala aktierna i andra fall än som kan följa av bestämmelserna om nedsättning av det tecknade kapitalet.

Direktivbestämmelsen tar sikte på den i flera medlemsstater föreliggande möjligheten att i samband med bolagets bildande eller vid nyemission av aktier mot kontanter betala endast en viss del av det tecknade beloppet för varje aktie och tillskjuta återstoden under en viss tid eller på anmodan.

Gällande rätt

Av 6 kap. 1 § tredje stycket framgår att nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom inlösen eller sammanläggning av aktier, genom indragning av aktier utan återbetalning eller genom minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning. Enligt 4 kap. 13 § andra stycket skall registreringsmyndigheten i där angivna fall registrera att aktiekapitalet satts ned. Aktiebolagslagen medger inte att nedsättning genomförs på annat sätt än de nu angivna.

Kommitténs överväganden

Punkten 3 avser ett sätt att sätta ned aktiekapitalet som saknar stöd i svensk lag. Direktivbestämmelsen saknar därför intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 33

1. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa artikel 32 vid en nedsättning av det tecknade kapitalet som sker för att täcka en inträffad förlust eller för att föra över vissa belopp till en reserv, om reserven därefter inte överstiger tio procent av det nedsatta tecknade kapitalet. Utom vid nedsättning av det tecknade kapitalet får denna reserv inte delas ut till aktieägarna; den får endast användas för att täcka en inträffad förlust eller för att öka det tecknade kapitalet genom en fondemission, i den mån medlemsstaterna tillåter en sådan åtgärd.

2. I de fall som avses i punkt 1 skall medlemsstaternas lagstiftning minst föreskriva de åtgärder som behövs för att belopp som härrör från nedsättningen av det tecknade kapitalet inte skall användas för utbetalningar till aktieägarna eller för att befria dessa från skyldigheten att betala sina insatser.

Punkten 1

Bakgrund

Enligt förevarande punkt behöver medlemsstaterna inte tillämpa reglerna i artikel 32 vid en nedsättning av det tecknade kapitalet som sker för att täcka en förlust eller för att föra över ett belopp till en reserv. Reserven får efter nedsättningen inte överstiga tio procent av det nedsatta tecknade kapitalet. Utom vid nedsättning av det tecknade kapitalet får den inte användas för utdelning till aktieägarna utan endast för förlusttäckning eller ökning av det tecknade kapitalet genom fondemission.

Gällande rätt

Enligt 6 kap. 1 § första stycket 1 får nedsättning av aktiekapitalet ske för avsättning till reservfond eller omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital. Reglerna i 6 kap. 6 § tillämpas inte på nedsättning för nu angivna ändamål. Av 12 kap. 4 § första stycket 1 framgår att, om reservfonden inte uppgår till minst 20 procent av aktiekapitalet, viss avsättning till reservfonden skall ske av bolagets nettovinst. Reservfonden får användas för att täcka sådan förlust enligt fastställd balansräkning som inte kan täckas av fritt eget kapital, för att öka aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission eller för annat ändamål, om rätten med motsvarande tillämpning av 6 kap. 6 § ger tillstånd till nedsättningen.

Kommitténs överväganden

Av artikeln framgår att medlemsstaterna inte behöver tillerkänna bolagets borgenärer rätt att begära säkerhet för sina fordringar vid sådan nedsättning av aktiekapitalet som sker för omedelbar förlusttäckning. Någon ändring av den svenska lagen i detta hänseende är därför inte påkallad.

Den nuvarande möjligheten att utan iakttagande av reglerna i 6 kap. 6 § sätta ned aktiekapitalet för avsättning till reservfonden förutsätter en föreskrift om att reservfonden skall uppgå till högst tio procent av aktiekapitalet. En sådan ordning vore emellertid mindre väl förenlig med önskemålet att konsolidera aktiebolagens ekonomiska ställning. Kommitténs förslag är därför i stället att den svenska lagen anpassas till direktivet genom att den generella möjligheten att sätta ned aktiekapitalet för avsättning till reservfonden utmönstras. Nedsättning av aktiekapitalet för avsättning till reservfonden bör kunna ske endast i de i 6 kap. 8 § och 7 kap. 2 § angivna fallen.

Punkten 2

Bakgrund

I förevarande punkt föreskrivs att belopp som härrör från nedsättningen inte får användas för utbetalningar till aktieägarna eller för att befria dessa från skyldigheten att betala sina insatser.

Gällande rätt

Av 6 kap. 5 § framgår att, om nedsättning av aktiekapitalet skett för avsättning till reservfond eller omedelbar förlusttäckning, någon vinstutdelning inte får beslutas innan tre år förflutit från nedsättningsbeslutet, såvida inte rätten ger sitt tillstånd därtill eller aktiekapitalet ökas med minst nedsättningsbeloppet. I fråga om rättens tillstånd gäller 6 kap. 6 § i tillämpliga delar. Av 12 kap. 4 § tredje stycket framgår att nedsättning av reservfond för annat ändamål än förlusttäckning eller ökning av aktiekapitalet endast får ske, om rätten med motsvarande tillämpning av 6 kap. 6 § ger sitt tillstånd därtill.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 33 punkten 2.

Artikel 34

Det tecknade kapitalet får inte sättas ned under det minimikapital som har fastställts i överensstämmelse med artikel 6. Medlemsstaterna får dock tillåta en sådan nedsättning, om de även föreskriver att beslutet om nedsättning får verkställas först sedan det tecknade kapitalet har ökats till minst det fastställda minimikapitalet.

Bakgrund

Artikeln tar sikte på det vid rekonstruktionssituationer inte ovanliga förfarandet att aktiekapitalet sätts ned samtidigt som motsvarande belopp tillförs bolaget genom nyemission.

Gällande rätt

I 1 kap. 1 § andra stycket föreskrivs att aktiebolag i dag skall ha ett aktiekapital som uppgår till minst 50 000 kr. Nedsättning av aktiekapitalet under detta belopp får inte ske. Det gäller även om nedsättningen omedelbart skulle kompenseras genom en nyemission.

Kommitténs överväganden

På skäl som anförts i den allmänna motiveringen (2 Privata och

publika aktiebolag) föreslår kommittén att aktiebolagen indelas i två kategorier, nämligen privata och publika aktiebolag. Minsta tillåtna aktiekapital föreslås bli 100 000 kronor i privata aktiebolag och 1 miljon kronor i publika aktiebolag. Nedsättning av aktiekapitalet under dessa gränser tillåts inte, oberoende av om nedsättningen omedelbart skulle kompenseras genom en nyemission. Lagen kommer därigenom, även efter ett genomförande av uppdelningen i privata och publika aktiebolag, att uppfylla de krav som ställs i artikel 34 första meningen. Kommittén finner inte skäl att för svenskt vidkommande utnyttja undantagsmöjligheten i bestämmelsens andra mening.

Artikel 35

Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter att det tecknade kapitalet helt eller delvis löses in utan att kapitalet sätts ned, skall lagstiftningen minst kräva att följande villkor är uppfyllda:

a) Om bolagsordningen eller stiftelseurkunden ger möjlighet till inlösen skall beslut om denna fattas av bolagsstämman, som minst skall iaktta de allmänna villkoren för beslutsförhet och majoritet. Om bolagsordningen eller stiftelseurkunden inte ger möjlighet till inlösen skall beslut om denna fattas av bolagsstämman, som i så fall minst skall iaktta villkoren för beslutsförhet och majoritet enligt artikel 40. Beslutet skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

b) Endast belopp som får delas ut enligt artikel 15.1 får användas för inlösen.

c) De aktieägare som har fått sina aktier inlösta har kvar sina rättigheter i bolaget med undantag för rätten att återfå insatserna och rätten att delta i en första vinstutdelning avseende icke inlösta aktier.

Bakgrund

Förevarande artikel åsyftar ett i bl.a. den franska aktiebolagslagen förekommande institut (l'amortissement sans réduction du capital) enligt vilket bolagets aktiekapital kan lösas in utan att kapitalet sätts ned.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen medger inte att aktiekapitalet löses in på det sätt som åsyftas i artikeln.

Kommitténs överväganden

Artikel 35 saknar intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 36

1. Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter bolagen att sätta ned det tecknade kapitalet genom att tvångsvis dra in aktier skall lagstiftningen minst kräva att följande villkor är uppfyllda:

a) Tvångsindragningen skall föreskrivas eller tillåtas i bolagsordningen eller stiftelseurkunden innan teckning sker av de aktier som skall dras in.

b) I det fallet att tvångsindragningen endast tillåts i bolagsordningen eller stiftelseurkunden skall den beslutas av bolagsstämman, om inte samtliga berörda aktieägare har godkänt indragningen.

c) Det bolagsorgan som beslutar om tvångsindragningen skall bestämma villkor och sätt för denna, om det inte har skett redan i bolagsordningen eller stiftelseurkunden.

d) Artikel 32 tillämpas utom i fråga om helt betalda aktier som ställs till bolagets förfogande utan vederlag eller som dras in med utnyttjande av medel som får delas ut enligt artikel 15.1; i dessa fall skall ett belopp som motsvarar det nominella värdet eller, i avsaknad av ett sådant värde, det bokförda parivärdet för samtliga indragna aktier föras över till en reserv. Utom vid nedsättning av det tecknade kapitalet får denna reserv inte delas ut till aktieägarna; den får endast användas för att täcka en inträffad förlust eller för att öka det tecknade kapitalet genom en fondemission, i den mån medlemsstaterna tillåter en sådan åtgärd.

e) Beslutet om tvångsindragning skall offentliggöras enligt varje lands lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

2. Artikel 30.1 samt artiklarna 31, 33 och 40 tillämpas inte i de fall som avses i punkt 1.

Artikel 37

1. Om det tecknade kapitalet sätts ned genom indragning av aktier som bolaget har förvärvat direkt eller genom någon som handlar i bolagets namn men för egen räkning, skall bolagsstämman alltid besluta om indragningen.

2. Artikel 32 tillämpas utom i fråga om helt betalda aktier som har förvärvats utan vederlag eller med medel som får delas ut enligt artikel 15.1; i dessa fall skall ett belopp som motsvarar det nominella värdet eller, i avsaknad av sådant värde, det bokförda parivärdet för samtliga indragna aktier föras över till en reserv. Utom vid nedsättning av det tecknade kapitalet får denna reserv inte delas ut till aktieägarna; den får endast användas för att täcka en inträffad förlust eller för att öka det tecknade kapitalet genom en fondemission, i den mån medlemsstaterna tillåter en sådan åtgärd.

3. Artiklarna 31, 33 och 40 tillämpas inte i de fall som avses i punkt 1.

Bakgrund

Artiklarna 36 och 37 har utformats efter förebild i den tyska aktiebolagslagen. Artikel 36 anger vissa villkor som skall vara uppfyllda om lagstiftningen i en medlemsstat medger att aktiekapitalet sätts ned genom tvångsvis indragning av aktier, medan artikel 37 behandlar nedsättning genom indragning av aktier som bolaget förvärvat. Direktivets bestämmelser om beslutsförhet och pluralitet, särskild omröstning samt avsättning för förlusttäckning eller till reservfond skall inte tillämpas i dessa nedsättningssituationer. Nedsättning av aktiekapitalet genom indragning av aktier kan enligt den tyska aktiebolagslagen ske för varje lagligt nedsättningsändamål, således även återbetalning till aktieägarna. Artikel 36 äger därför tillämpning även när nedsättning sker genom inlösen av aktier på grund av förbehåll i bolagsordningen.

Gällande rätt

Enligt 6 kap. 8 § första stycket gäller att i bolagsordningen för aktiebolag med minimi- och maximikapital kan intas förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet. Förbehållet skall ange ordningen för inlösningen och inlösningsbeloppet eller grunderna för dess beräkning. Enligt andra stycket gäller att, om förbehållet införs genom ändring av bolagsordningen, det endast får avse aktier som kan tecknas eller ges ut efter det att ändringen registrerats. Har fondemission ägt rum efter registreringen, får inlösen av aktie ske först sedan tre år förflutit från registreringen av emissionen. Av tredje stycket följer att nedsättning inte får ske så att full täckning inte finns för det bundna egna kapitalet efter det att inlösen ägt rum. Detta skall beräknas på grundval av fastställd balansräkning för nästföregående räkenskapsår. När enligt förbehållet blivit bestämt att vissa aktier skall lösas in skall, enligt fjärde stycket, anmälan om aktiekapitalets nedsättning med dessa

aktiers nominella belopp genast göras. När registrering skett är aktiekapitalet nedsatt.

Av lagens förarbeten framgår att nedsättning i förevarande fall kan ske utan att några särskilda åtgärder vidtas för att skydda borgenärerna. Det har ansetts tillräckligt att borgenärerna får kännedom om nedsättningsmöjligheten genom att nedsättningsförbehållet skall intas i bolagsordningen och i samband med bolagsbildning eller nyemission publiceras. Den begränsningen gäller dock att nedsättning inte får ske så att full täckning inte finns för det bundna egna kapitalet. Av förarbetena framgår vidare att beslut om nedsättning i förevarande fall inte behöver fattas på bolagsstämma. Grunderna för nedsättningen kan i stället slås fast i fullständig amorteringsplan. Om det överlåts till bolagsstämman att besluta när inlösen skall äga rum, måste grunderna för urvalet av aktierna anges i bolagsordningen.

Enligt 7 kap. 1 § andra stycket kan bolag, i stället för att avyttra förvärvad egen aktie, dra in densamma genom nedsättning av aktiekapitalet. För sådan nedsättning gäller vanliga regler. Den svenska lagen innehåller inga särskilda regler för det fall nedsättningen avser aktier som förvärvats utan vederlag eller med utnyttjande av fritt eget kapital.

Kommitténs överväganden

Artikel 36 punkten 1 littera d nödvändiggör ändringar i den svenska lagen. För att uppfylla direktivets krav föreslår kommittén att som huvudregel föreskrivs att reglerna om borgenärsskydd i 6 kap. 6 § skall iakttas även vid sådan nedsättning som sker enligt bestämmelserna i 6 kap. 8 §. Att iaktta reglerna om borgenärsskydd vid nedsättning som berör aktier, vilka ställs till bolagets förfogande utan vederlag eller som inlöses med utnyttjande av fritt eget kapital, är emellertid inte nödvändigt enligt direktivbestämmelsen. I svensk rätt torde med direktivbestämmelsen avsedda fall närmast motsvaras dels av fall när inlösen enligt förbehåll i bolagsordningen sker med utnyttjande av utdelningsbara medel, dels av fall när sådant inlösenförbehåll avser aktier som saknar värde vid inlösningstillfället därför att deras värde på grund av bestämmelse i bolagsordningen helt tillgodogjorts deras ägare under aktiernas löptid. Enligt kommitténs mening bör även undantagsbestämmelserna i artikel 36 punkten 1 littera d införas i den svenska lagen. Sålunda bör föreskrivas att reglerna om borgenärsskydd inte behöver tillämpas i nu angivna fall. För att uppfylla direktivbestämmelsens krav och för att förhindra att nedsättningen som sådan ger upphov till bokföringsmässig vinst, som i sin tur kan delas ut, bör vidare föreskrivas att ett belopp som motsvarar det nominella värdet av de inlösta aktierna skall överföras till reservfonden. Denna får ju utan iakttagande av reglerna om

borgenärsskydd användas endast för förlusttäckning eller ökning av aktiekapitalet. Att reservfonden i visst fall kan tas i anspråk vid nyemission till underkurs synes inte innebära att den inte skulle uppfylla de krav på den särskilda fonden som ställs i direktivbestämmelsen.

Av 6 kap. 8 § följer att där avsedda fall av nedsättning alltid måste beslutas av bolagsstämman, om bolagsordningen inte föreskriver att nedsättningen skall äga rum utan endast att den får äga rum. Artikel 36 uppställer inte något krav på kvalificerad majoritet för sådant beslut. Enligt kommitténs mening bör därför i enlighet med vad som enligt gällande lag föreskrivs beträffande beslut om nedsättning i allmänhet, absolut majoritet av på bolagsstämman avgivna röster vara tillfyllest.

Övriga bestämmelser i artikel 36 påkallar inte någon ändring av den svenska lagen.

Av bestämmelserna om nedsättning i allmänhet följer att det alltid ankommer på bolagsstämman att fatta beslut om nedsättning genom indragning av egna aktier. Någon ändring av den svenska lagen på grund av bestämmelsen i artikel 37 punkten 1 är därför inte erforderlig.

Enligt den svenska lagen är indragning den enda nedsättningsåtgärd som kan äga rum med avseende på förvärvade egna aktier. Genom förvärvet äger visserligen en återbetalning till aktieägarna rum, men indragningen som sådan medför inte någon återbetalning till aktieägarna. Något sakligt skäl att i den svenska lagen föreskriva att reglerna om borgenärsskydd på sätt i artikel 37 anges skall iakttas i nu ifrågavarande fall föreligger därför inte.

Inte heller föreligger skäl att föreskriva en särskild regel om erforderlig majoritet för bolagsstämmas beslut i dessa fall. Nedsättning av aktiekapitalet genom indragning av egna aktier bör således för svensk del helt följa reglerna för nedsättning i allmänhet.

Artikel 38

Om det finns flera slag av aktier skall i de fall som avses i artikel 35, artikel 36.1 b och artikel 37.1 bolagsstämmans beslut om inlösen av det tecknade kapitalet eller nedsättning av detta genom indragning av aktier bli föremål för en särskild omröstning minst för varje kategori av aktieägare vilkas rätt berörs av åtgärden.

Bakgrund

Enligt förevarande artikel skall bolagsstämmas beslut om nedsättning av aktiekapitalet genom indragning av aktier bli föremål för särskild omröstning bland de aktieägare, vilkas rätt berörs av åtgärden. Av

artikel 40 följer att dess regler om erforderlig majoritet skall iakttas. Såsom påpekats under artikel 31 har bestämmelsen i så gott som samtliga medlemsstater ansetts tillämplig endast när nedsättningsbeslutet försämrar den rätt som tillkommer ägare av aktier av visst eller vissa slag.

Kommitténs överväganden

De krav som ställs i artikel 38 uppfylls av de regler rörande omröstning vid nedsättningsbeslut som kommittén föreslagit under artikel 31.

Artikel 39

Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter bolagen att ge ut aktier som kan återköpas, skall lagstiftningen för återköp av aktierna minst kräva att följande villkor är uppfyllda:

a) återköpet skall tillåtas i bolagsordningen eller stiftelseurkunden innan teckning sker av de aktier som kan återköpas;

b) aktierna skall vara helt betalda;

c) villkoren och sättet för återköpet skall vara bestämda i bolagsordningen eller stiftelseurkunden;

d) återköpet får endast ske med medel som kan delas ut enligt artikel 15.1 eller med intäkter från en nyemission som sker i och för återköpet;

e) ett belopp som motsvarar det nominella värdet eller, i avsaknad av sådant värde, det bokförda parivärdet av alla återköpta aktier skall föras över till en reserv som inte får delas ut till aktieägarna i annat fall än då det tecknade kapitalet sätts ned; denna reserv får endast användas för att öka det tecknade kapitalet genom en fondemission;

f) punkt e tillämpas inte om återköpet har skett med intäkter från en nyemission som har ägt rum i och för återköpet;

g) om det har beslutats att en överkurs skall betalas till aktieägarna med anledning av återköpet, får överkursen endast erläggas med medel som får delas ut enligt artikel 15.1 eller med medel ur en reserv, annan än den som avses i e, som inte får delas ut till aktieägarna i annat fall än då det tecknade kapitalet sätts ned; denna reserv får endast användas för att öka det tecknade kapitalet genom

en fondemission, för att täcka kostnader som avses i artikel 3 j eller emissionskostnader för aktier eller obligationer eller för att betala en överkurs till innehavare av aktier eller obligationer som skall återköpas;

h) återköpet skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

Bakgrund

Förevarande artikel syftar på en i engelsk aktiebolagsrätt föreliggande möjlighet att ge ut aktier som kan återköpas (redeemable shares).

Gällande rätt

Aktiebolagslagen medger inte att aktiebolag ger ut aktier av i artikeln åsyftat slag.

Kommitténs överväganden

Artikel 39 saknar intresse för svenskt vidkommande.

2.9 Avslutande bestämmelser

Artikel 40

1. Medlemsstaternas lagstiftning skall föreskriva att de beslut som avses i artikel 29.4 och 5 samt artiklarna 30, 31, 35 och 38 skall kräva minst en majoritet som inte får understiga två tredjedelar av de röster som är förenade med de företrädda värdepapperen eller det företrädda tecknade kapitalet.

2. Medlemsstaternas lagstiftning får dock förskriva att en enkel majoritet av rösterna enligt punkt 1 är tillräcklig, om minst hälften av det tecknade kapitalet är företrätt.

Bakgrund

Artikeln uppställer regler om erforderlig majoritet för bolagsstämmas beslut om bl.a. begränsning eller upphävande av aktieägares företrädesrätt vid nyemission samt för beslut om nedsättning av aktiekapitalet.

Stämmans beslut skall i de angivna fallen fattas med bifall av minst två tredjedelar av de röster som är förenade med antingen de på stämman företrädda värdepapperen eller det på stämman företrädda tecknade kapitalet. I den nationella lagstiftningen kan dock föreskrivas att stämmans beslut kan fattas med bifall av minst hälften av rösterna,

om minst hälften av det tecknade kapitalet är företrätt vid stämman.

Ordalydelsen till trots, tolkas bestämmelsen i så gott som samtliga medlemsstater som ett krav på kvalificerad majoritet av de vid stämman *avgivna* rösterna. Röster för vid stämman företrädda värdepapper eller företrätt tecknat kapital som inte deltagit i beslutet kommer därigenom inte heller att påverka detsamma.

Distinktionen mellan företrädda värdepapper och företrätt tecknat kapital är betingad av den rätt som i vissa länder tillkommer obligationsinnehavare att deltaga i vissa bolagsstämmobeslut. I medlemsstater där obligationsinnehavare inte har någon sådan rätt innebär bestämmelsen sålunda ett krav på två tredjedelar av rösterna för de på stämman företrädda och i beslutet deltagande aktierna.

Artikel 41

1. Medlemsstaterna får frångå artikel 9.1, artikel 19.1 a första ledet och b samt artiklarna 25, 26 och 29 i den mån det behövs för att bestämmelser skall kunna antas eller tillämpas som har till ändamål att underlätta för anställda och andra i den nationella lagstiftningen angivna personkategorier att få del i företagens kapital.

2. Medlemsstaterna får underlåta att tillämpa artikel 19.1 a första ledet samt artiklarna 30, 31 och 36-39 på bolag som bildas enligt särskild lagstiftning och som vid sidan av "kapitalaktier"ger ut "arbetsaktier" till förmån för de anställda som ett kollektiv, vilket på bolagsstämman företräds av fullmäktige med rösträtt.

Bakgrund

I enskilda medlemsstater förekommer lagstiftning som syftar till att underlätta anställdas förvärv av aktier i det egna bolaget. Enligt förevarande artikel *punkten 1* får medlemsstaterna göra undantag från vissa av direktivets regler rörande inbetalning av aktiekapitalet, förvärv av egna aktier samt ökning av aktiekapitalet, om det behövs för att underlätta för anställda eller andra personkategorier att få del i företagens kapital. Enligt *punkten 2* får medlemsstaterna underlåta att tillämpa vissa av direktivets regler beträffande förvärv av egna aktier och nedsättning av aktiekapitalet på bolag som bildas enligt särskild lagstiftning och som vid sidan av "kapitalaktier" ger ut "arbetsaktier" till förmån för de anställda som ett kollektiv.

Gällande rätt

Av 4 kap. 2 § framgår att bolagsstämma vid kontantemission kan åsidosätta aktieägarnas företrädesrätt och rikta en emission exempelvis till bolagets anställda. Huvudsyftet med paragrafen är emellertid

inte att underlätta anställdas aktieförvärv och den synes inte utgöra sådan lagstiftning som avses med artikeln. Det finns inte heller i övrigt svensk lagstiftning av i artikeln avsett slag.

Kommitténs överväganden

Artikel 41 saknar intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 42

För att detta direktiv skall kunna genomföras måste medlemsstaternas lagstiftning behandla de aktieägare lika som befinner sig i samma ställning.

Bakgrund

Artikeln uttrycker den aktiebolagsrättsliga s.k. likhetsprincipen. En sådan princip är allmänt omfattad i medlemsstaternas aktiebolagsrätt.

Enligt den tyska aktiebolagsrätten innebär likhetsprincipen att aktieägare, för vilka i övrigt samma förutsättningar gäller, inte får behandlas olika. Likhetsprincipen hade före anpassningen till direktivet inte kommit till generellt uttryck i något särskilt lagrum i den tyska aktiebolagslagen utan ansågs utgöra en allmän rättsgrundsats inom den tyska bolagsrätten. I samband med direktivanpassningen lagfästes emellertid likhetsprincipen i ett lagrum enligt vars lydelse aktieägare under lika förutsättningar skall behandlas lika. Även enligt den franska aktiebolagsrätten anses principen om aktieägarnas likställighet gälla som allmän rättsgrundsats.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 1 § första stycket har alla aktier i bolaget lika rätt, om inte annat följer av paragrafen. I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna ges ut. Sådan bestämmelse skall ange olikheterna mellan aktieslagen, antalet aktier av varje slag samt, om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst, den företrädesrätt som tillkommer aktieägarna vid ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap.

I 9 kap. 16 § föreskrivs att bolagsstämma inte får fatta beslut, som är ägnat att bereda otillbörlig fördel åt aktieägare eller annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare. Av 8 kap. 13 § framgår att motsvarande förbud gäller i fråga om rättshandling eller annan åtgärd av styrelsen eller annan ställföreträdare för bolaget.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 42.

Artikel 43

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som behövs för att följa detta direktiv inom två år efter dagen för anmälan. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

2. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa artikel 3 g, i, j och k på de bolag som redan finns när författningarna som avses i punkt 1 träder i kraft.

De får bestämma att övriga föreskrifter i detta direktiv skall tillämpas på dessa bolag först 18 månader efter ikraftträdandet. Denna tidsfrist får dock vara tre år när det gäller artiklarna 6 och 9 samt fem år när det gäller "unregistered companies" i Storbritannien eller på Irland.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Bakgrund

Artikel 43 upptar bestämmelser om direktivets implementering i medlemsstaterna. Bestämmelserna äger inte tillämpning vid anpassning av den svenska lagen till direktivets krav. Enligt EES-avtalet bilaga XXII skall Sverige implementera andra bolagsdirektivet inom två år från avtalets ikraftträdande. Sverige får därutöver utnyttja de övergångsbestämmelser som finns i punkten 2.

Kommitténs överväganden

Kommittén föreslår att ändringarna i aktiebolagslagen med anledning av andra bolagsdirektivet skall träda i kraft den 1 januari 1995.

I enlighet med artikel 43 punkten 2 andra stycket bör 3 kap. 1 § tillämpas i dess äldre lydelse till utgången av juni 1996.

Artikel 44

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Kommitténs överväganden

Direktivet riktar sig till medlemsstaterna i EG. Av EES-avtalet protokoll 1 följer att det inom EFTA-området skall anses riktat till EFTA-staterna.

3 EG:s tredje bolagsdirektiv

3.1 Inledning

EG:s tredje bolagsdirektiv behandlar fusioner mellan bolag. Direktivet, som i sina huvuddrag utarbetades under 1960-talets senare del, skall ses i ljuset av EG:s strävanden att uppmuntra samarbete och samgåenden mellan företag i de olika medlemsstaterna för att uppnå skalfördelar i produktionen och en starkare ställning på världsmarknaden. Dessa strävanden hade en särskilt framskjuten plats under 1960-talet, då på flera håll en oro också uttrycktes över de amerikanska storföretagens allt starkare ställning på den europeiska kontinenten.

Direktivet reglerar ett av flera sätt att realisera dessa strävanden, nämligen fusioner. Därmed avses i direktivet att ett bolag förvärvar samtliga tillgångar och skulder i ett eller flera andra bolag eller att två eller flera bolag bildar ett nytt bolag till vilket deras samtliga tillgångar och skulder överlåtes, varefter det eller de överlåtande bolagen upplöses utan likvidation. Den civilrättsliga regleringen av sådana företagssamgåenden uppvisar sedan länge stora variationer mellan olika länder. I Tyskland infördes fusionsinstitutet år 1861, i andra europeiska länder var det ännu drygt hundra år senare ett oreglerat eller okänt förfarande.

I den mån fusionsregler sålunda över huvud förelåg vid tidpunkten för direktivets utarbetande, var dessa så gott som uteslutande tillämpliga på samgåenden mellan företag i ett och samma land. Fusioner över ländergränserna var från juridiska utgångspunkter mycket svåra att genomföra.

Kommissionen tillsatte år 1965 en arbetsgrupp för att på basis av Romfördragets artikel 220 utarbeta ett underlag till en överenskommelse om internationella fusioner. Gruppens förslag överlämnades efter flera bearbetningar till Rådet år 1973. Rådet var emellertid inte berett att godtaga förslaget. Kommissionen inriktade sig därför på att uppnå den eftersträvade regleringen genom ett bolagsdirektiv. År 1985 framlade Kommissionen ett förslag till tionde bolagsdirektiv rörande internationella fusioner. Förslaget har emellertid ännu inte antagits av Rådet.

Parallellt med arbetet rörande internationella fusioner påbörjades utformningen av ett tredje bolagsdirektiv rörande nationella fusioner.

Kommissionen ansåg nämligen att en reglering av länderöverskridande fusioner förutsatte en harmonisering av reglerna rörande nationella fusioner. Ett förslag till tredje direktiv presenterades första gången år 1970. Med beaktande av bl.a. ovan nämnda förslag till överenskommelse rörande internationella fusioner framlades direktivförslaget i reviderad form år 1973 och därefter i en ytterligare reviderad version år 1975. Direktivet antogs slutligen av Rådet år 1978.

3.2 Direktivets tillämpningsområde

Artikel 1

1. De samordningsåtgärder som detta direktiv föreskriver skall vidtas i fråga om bestämmelser i medlemsstaternas lagar eller andra författningar om följande bolagsformer:

-I Tyskland:
die Aktiengesellschaft,

- I Belgien:
de naamloze vennootschap/la société anonyme,

- I Danmark:
aktieselskaber,

- I Frankrike:
la société anonyme,

- I Irland:
public companies limited by shares och public companies limited by guarantee having a share capital,

- I Italien:
la società per azioni,

- I Luxemburg:
la société anonyme,

- I Nederländerna:
de naamloze vennootschap,

- I Storbritannien:
public companies limited by shares och public companies limited by guarantee having a share capital.

2. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa detta direktiv på kooperativa företag som är organiserade i någon av de i punkt 1 angivna bolagsformerna. Om lagstiftningen i en medlemsstat utnyttjar denna

möjlighet, skall den föreskriva att dessa bolag skall ta in orden "kooperativt företag" i samtliga de handlingar som nämns i artikel 4 i direktiv 68/151/EEG.

3. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa detta direktiv om ett eller flera av de bolag som förvärvas eller upplöses är försatt i konkurs eller är föremål för ackord eller liknande förfarande.

Bakgrund

Direktivets första artikel fastställer dess tillämpningsområde. På samma sätt som i första och andra bolagsdirektivet sker detta genom en uppräkning av de bolagsformer som skall omfattas av direktivet. Uppräkningen upptar samtliga stater som var medlemmar i EG vid direktivets utfärdande och anger, med användande av den nationella beteckningen, vilken eller vilka bolagsformer på vilka direktivet skall tillämpas. För stater som blivit medlemmar i gemenskapen efter direktivets utfärdande anges direktivets tillämpningsområde i tillträdesakten.

Av *punkten 1* framgår att direktivet skall tillämpas på aktiebolag. Finns det i en medlemsstat vid sidan av aktiebolaget ytterligare någon eller några bolagsformer utan personligt ägaransvar behöver direktivet inte tillämpas på dessa. I exempelvis Tyskland tillämpas direktivet på bolagsformen Aktiengesellschaft, men inte på bolagsformen Gesellschaft mit beschränkter Haftung. På motsvarande sätt berör direktivet i Danmark aktieselskab, men inte anpartsselskab. I Storbritannien och Irland, där det finns två kategorier av aktiebolag, tillämpas direktivet på aktiebolag som har möjlighet att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning, dvs. public companies, men inte på private companies.

Punkten 2 medger att direktivet inte tillämpas på kooperativ verksamhet organiserad i den av direktivet omfattade bolagsformen.

Slutligen medger *punkten 3* att direktivet inte tillämpas om minst ett av de fusionerande bolagen är försatt i konkurs eller är föremål för ackord eller liknande förfarande.

Gällande rätt

Bestämmelser om fusion mellan aktiebolag finns i 14 kap. ABL och föreskrifter rörande registrering av genomförd fusion finns i 25-31 §§ ABF.

Aktiebolagslagen upptar inte några särskilda regler för kooperativ verksamhet bedriven i aktiebolagsform.

Aktiebolagslagen hindrar inte fusion av bolag som är försatt i konkurs eller föremål för ackord. Något sådant hinder uppställs inte heller i konkurslagen (1987:672) eller ackordslagen (1970:847).

Kommitténs överväganden

På skäl som anförts i den allmänna motiveringen (2. Privata och publika aktiebolag) föreslår kommittén att aktiebolagen indelas i två kategorier, nämligen privata och publika aktiebolag. I likhet med vad som är fallet i EG:s medlemsstater blir direktivets bestämmelser därvid tillämpliga på publika aktiebolag, medan privata aktiebolag inte omfattas av direktivets krav. Med hänsyn framför allt till intresset av att möjliggöra fusion mellan aktiebolag av olika kategorier, föreslår emellertid kommittén en enhetlig reglering för båda kategorierna.

Det finns inte skäl att ge särskilda regler i aktiebolagslagen om kooperativ verksamhet.

Kommittén finner inte heller skäl att begränsa möjligheterna till fusion under konkurs eller ackord.

3.3 Regler om fusion genom absorption och kombination

Artikel 2

Medlemsstaterna skall i fråga om bolag som lyder under deras nationella lagstiftning utfärda regler om fusion som äger rum genom att ett bolag förvärvar ett eller flera andra bolag och om fusion som äger rum genom bildande av ett nytt bolag.

Bakgrund

Medlemsstaterna skall enligt förevarande artikel införa regler om fusion mellan bolag av det slag som omfattas av direktivet och som lyder under medlemsstaternas nationella lagstiftning. Reglerna skall omfatta två typer av fusioner, nämligen fusion genom att ett bolag förvärvar ett annat bolag - absorption - och fusion som sker genom bildande av ett nytt bolag - kombination. Reglerna skall vid båda fusionstyper avse samgåenden mellan två eller flera bolag - ett bolag som absorberar två eller flera andra bolag respektive två eller flera bolag som kombineras till ett nytt bolag.

Gällande rätt

I 14 kap. 1 § regleras fusion genom absorption och i 14 kap. 2 § fusion genom kombination. Fusion genom absorption kan enligt lagens ordalydelse ske endast mellan *två* bolag, medan en fusion genom kombination kan avse ett samgående mellan två eller flera bolag.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen upptar regler rörande de två typer av fusionsförfaranden som anges i artikel 2. För att till fullo uppfylla direktivets krav är det emellertid nödvändigt att utvidga fusionsformen absorption till att omfatta samgåenden även mellan fler än två bolag. (14 kap. 1 § andra stycket 1)

Med den av kommittén föreslagna uppdelningen i privata och publika aktiebolag, aktualiseras frågan om en fusion skall kunna innefatta bolag av olika kategorier. Kommittén finner i detta avseende skäl att föreslå endast den begränsningen att ett privat aktiebolag inte får absorbera ett publikt aktiebolag och att ett privat aktiebolag inte får bildas genom kombination där ett eller flera av de överlåtande bolagen är publikt. (14 kap. 2 § första stycket) En sådan begränsning behövs för att förhindra att bestämmelserna om byte av aktiebolagskategori kringgås.

Artikel 3

1. I detta direktiv avses med "fusion genom förvärv" ett sådant förfarande varigenom ett eller flera bolag (överlåtande bolag) upplöses utan likvidation och i samband därmed överför samtliga sina tillgångar och skulder till ett annat bolag (övertagande bolag), mot vederlag till aktieägarna i det eller de överlåtande bolagen i form av aktier i det övertagande bolaget och i förekommande fall kontant ersättning som inte får överstiga tio procent av dessa aktiers nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, det bokförda parivärdet.

2. Lagstiftningen i en medlemsstat får föreskriva att fusion genom förvärv får ske även om ett eller flera av de överlåtande bolagen har trätt i likvidation, under förutsättning att utskiftning av det överlåtande bolagets tillgångar till aktieägarna ännu inte har påbörjats.

Bakgrund

Förevarande artikel upptar i *punkten 1* en definition av fusion genom absorption, i direktivet kallat "fusion genom förvärv". Av bestämmelsen framgår att en fusion av detta slag kommer till stånd genom att ett eller flera bolag upplöses utan likvidation och i samband därmed överför alla sina tillgångar till ett annat bolag mot vederlag i form av aktier i det övertagande bolaget till aktieägarna i det eller de överlåtande bolagen.

För att underlätta fastställandet av ett lämpligt utbytesförhållande mellan aktierna i de berörda bolagen tillåts dock vederlaget innefatta även kontant ersättning, under förutsättning att denna inte överstiger

tio procent av det nominella värdet på aktierna i vederlaget. Saknar aktierna nominellt värde skall andelen i stället beräknas med utgångspunkt i aktiernas bokförda parivärde.

Av artikel 30 följer att ett samgående mellan två eller flera bolag på nu angivet sätt, men med en kontant ersättning som motsvarar mer än tio procent av det nominella värdet på aktierna i vederlaget, också omfattas av reglerna i artiklarna 5-23 samt 27-29.

Av *punkten 2* framgår att en medlemsstat får föreskriva att fusion genom förvärv får ske även om ett eller flera av de överlåtande bolagen trätt i likvidation, under förutsättning att utskiftning av det överlåtande bolagets tillgångar till aktieägarna ännu inte påbörjats.

Gällande rätt

Den typ av samgående som direktivet benämner "fusion genom förvärv" motsvaras närmast av fusion genom absorption enligt 14 kap. 1 §.

Till skillnad från vad som är fallet i direktivet uppställs i lagen beträffande denna typ av fusion emellertid inte någon begränsning i fråga om fusionsvederlagets art. Enligt 1944 års aktiebolagslag kunde fusionsvederlaget utgöras endast av pengar eller aktier i det övertagande bolaget. Utan närmare motivering slopades emellertid i 1975 års lag denna begränsning, varför vederlaget i dag kan utgöras av aktier i det övertagande bolaget, men också av pengar, värdepapper eller annan egendom. Vederlaget kan också vara sammansatt av olika slag av egendom.

Som ovan konstaterats kan en fusion av detta slag, enligt bestämmelsens nuvarande avfattning, inte avse ett samgående mellan fler än två bolag i ett och samma förfarande.

Lagen medger uttryckligen att fusion genom absorption äger rum även om det överlåtande bolaget trätt i likvidation, 14 kap. 1 § första stycket andra meningen.

Kommitténs överväganden

Den i 14 kap. 1 § reglerade fusionsformen absorption motsvarar i sina huvuddrag den i förevarande artikel punkten 1 definierade fusionsformen "fusion genom förvärv".

I artikeln föreskrivs att fusionsvederlaget vid ifrågavarande typ av fusion skall utgöras av aktier i det övertagande bolaget eller av sådana aktier i förening med kontanter motsvarande högst tio procent av det nominella värdet på aktierna. Av artikel 30 följer emellertid att direktivets bestämmelser i artiklarna 5-23 samt 27-29 skall tillämpas även för det fall den kontanta ersättningen är högre än tio procent.

Aktiebolagslagen uppställer inte några begränsningar i fråga om vederlagets art. Enligt kommitténs mening är detta inte förenligt med

direktivet. För att stå i överensstämmelse med direktivet, bör därför bestämmelserna om fusion genom absorption kompletteras med en föreskrift om att vederlaget skall lämnas i form av aktier i det övertagande bolaget men att vederlaget till viss del också får utgöras av pengar. Kommitténs uppfattning är att den kontanta delen bör få uppgå till högst 50 procent av det nominella värdet på aktierna i vederlaget. (14 kap. 1 § första stycket)

Bestämmelsen bör vidare ändras så att den också möjliggör samgåenden mellan fler än två bolag i ett och samma fusionsförfarande. (14 kap. 1 § andra stycket 1)

Möjligheten till fusion i det fall det överlåtande bolaget trätt i likvidation, bör slutligen stå öppen endast under tiden fram till dess utskiftning av bolagets tillgångar påbörjats. (14 kap. 2 § andra stycket)

Artikel 4

1. I detta direktiv avses med "fusion genom bildande av ett nytt bolag" ett sådant förfarande varigenom flera bolag (överlåtande bolag) upplöses utan likvidation och i samband därmed överför samtliga sina tillgångar och skulder till ett bolag som de bildar, mot vederlag till aktieägarna i de överlåtande bolagen i form av aktier i det nya bolaget och i förekommande fall kontant ersättning som inte får överstiga tio procent av dessa aktiers nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, det bokförda parivärdet.

2. Lagstiftningen i en medlemsstat får föreskriva att fusion genom bildande av ett nytt bolag får ske även om ett eller flera av de överlåtande bolagen har trätt i likvidation, under förutsättning att utskiftning av det överlåtande bolagets tillgångar till aktieägarna ännu inte har påbörjats.

Bakgrund

Förevarande artikel upptar i *punkten 1* en definition av fusion genom kombination, i direktivet kallat "fusion genom bildande av ett nytt bolag". Av bestämmelsen framgår att en fusion av detta slag kommer till stånd genom att flera bolag upplöses utan likvidation och i samband därmed överför samtliga sina tillgångar och skulder till ett bolag som de bildar, mot vederlag till aktieägarna i de överlåtande bolagen i form av aktier i det nya bolaget. På motsvarande sätt som vid "fusion genom förvärv" tillåts vederlaget även i dessa fall innefatta kontant ersättning, under förutsättning att denna inte överstiger tio procent av det nominella värdet på aktierna i vederlaget, eller om aktierna saknar nominellt värde, tio procent av aktiernas

bokförda parivärde.

Analogt med bestämmelserna om "fusion genom förvärv" gäller emellertid enligt artikel 30 att också ett samgående mellan två eller flera bolag på nu angivet sätt, men med en kontant ersättning representerande mer än tio procent, är att betrakta som ett med fusion likställt förfarande.

Slutligen fastslås också för detta fall i *punkten* 2 att en medlemsstat får föreskriva att fusion genom bildande av ett nytt bolag får ske även om ett eller flera av de överlåtande bolagen trätt i likvidation, under förutsättning att utskiftning av det överlåtande bolagets tillgångar till aktieägarna ännu inte har påbörjats.

Gällande rätt

I aktiebolagslagen motsvaras den typ av samgående som direktivet benämner "fusion genom bildande av ett nytt bolag" av fusion genom kombination enligt 14 kap. 2 §. Fusionsvederlaget skall i detta fall utgöras av aktier i det nybildade bolaget.

En fusion enligt 14 kap. 2 § kan ske utan hinder av att ett eller flera av de överlåtande bolagen trätt i likvidation och lagen hindrar inte heller i detta fall att fusionen sker sedan skiftet av bolagets tillgångar påbörjats.

Kommitténs överväganden

Den i 14 kap. 2 § reglerade fusionsformen kombination motsvarar den i förevarande artikel punkten 1 definierade fusionsformen "fusion genom bildande av ett nytt bolag".

För att uppfylla de krav som ställs i punkten 2 bör möjligheten till fusion under likvidation även i fråga om fusion genom kombination stå öppen endast under tiden fram till dess skifte av de överlåtande bolagens tillgångar påbörjats. (14 kap. 2 § andra stycket)

3.4 Fusion genom absorption

Artikel 5

1. Förvaltnings- eller ledningsorganen i de fusionerande bolagen skall upprätta en skriftlig fusionsplan.

2. Fusionsplanen skall innehålla minst följande uppgifter:

a) de fusionerande bolagens form, namn och säte,

b) aktiernas utbytesförhållande och i förekommande fall storleken av den kontanta ersättningen,

c) de närmare villkoren för utlämnandet av aktier i det övertagande bolaget,

d) den tidpunkt från vilken sistnämnda aktier ger rätt till utdelning av vinst samt varje särskilt förhållande som berör denna rätt,

e) den tidpunkt från vilken det överlåtande bolagets åtgärder i bokföringshänseende skall anses företagna för det övertagande bolagets räkning,

f) de rättigheter som det övertagande bolaget tillförsäkrar innehavare av sådana aktier till vilka särskilda rättigheter är knutna och innehavare av andra värdepapper än aktier eller de åtgärder som föreslås till förmån för dessa personer,

g) varje särskild förmån som beviljas de sakkunniga som anges i artikel 10.1 och ledamöterna i de fusionerande bolagens förvaltnings-, lednings-, tillsyns- eller kontrollorgan.

Bakgrund

En fusion föregås typiskt sett av en förhandling mellan de berörda företagen, ett avtalsslut och ett godkännande av avtalet på bolagsstämman. Denna ordning gällde redan före direktivets utfärdande i de flesta medlemsstater, men i detaljerna förelåg betydande skillnader mellan länderna.

Direktivet kräver inte att dessa skillnader helt undanröjs, utan siktar till att uppnå ett minimiskydd för aktieägarna. Detta skall ske i första hand genom att garantera aktieägarna en tillräcklig och så långt möjligt objektiv information om de väsentliga fusionsvillkoren innan bolagsstämman fattar det slutliga fusionsbeslutet.

I enlighet härmed föreskrivs i förevarande artikel *punkten 1* att förvaltnings- eller ledningsorganen i de fusionerande bolagen skall upprätta en skriftlig fusionsplan, vars närmare innehåll preciseras i punkten 2. Beteckningen "fusionsplan" är vald så att den inte korresponderar med någon av de i medlemsstaterna tidigare använda nationella termerna för fusionsavtalet mellan bolagen.

I *punkten 2* anges minimiinnehållet i fusionsplanen. Fusionsplanen skall för det första ange bolagens form, namn och säte, *littera a*. Vidare skall anges enligt vilket förhållande aktierna skall utväxlas och storleken av eventuell kontant ersättning, *littera b*.

Fusionsplanen skall också upplysa om de närmare villkoren för utlämnandet av de i vederlaget ingående aktierna i det övertagande bolaget, *littera c*, samt den tidpunkt från vilken dessa aktier berättigar till utdelning och varje särskilt förhållande som berör denna rätt,

littera d.

Av *littera e* följer att i fusionsplanen skall anges den tidpunkt från vilken det överlåtande bolagets åtgärder i bokföringshänseende skall anses företagna för det övertagande bolagets räkning.

Fusionsplanen skall också ange de rättigheter som det övertagande bolaget tillförsäkrar innehavare av aktier med särskilda rättigheter och innehavare av andra värdepapper än aktier, *littera f.* Bestämmelsens första led anses innefatta särskilda rättigheter bl.a. i fråga om akties röstvärde och i fråga om rätten till andel i tillgångar och vinst. Bestämmelsens andra led avser i första hand olika typer av skuldebrev, men också andra värdepapper utgivna av det överlåtande bolaget.

Slutligen stadgas i *littera g* att fusionsplanen skall ange varje särskild förmån som beviljas de sakkunniga som skall granska fusionsvillkoren (se artikel 10 punkten 1) samt ledamöterna i de fusionerande bolagens förvaltnings-, lednings-, tillsyns- eller kontrollorgan.

Gällande rätt

Vid fusion genom absorption skall enligt 14 kap. 1 § de fusionerande bolagen gemensamt upprätta ett förslag till fusionsavtal som skall ange fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning.

För att bli giltigt skall fusionsavtalet därefter godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget. Av 14 kap. 8 § föjer dock att bolagsstämmans godkännande inte är nödvändigt vid fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag.

Till ledning för stämmans beslut skall aktieägarna i det överlåtande bolaget ha möjlighet att viss tid före bolagsstämman ta del av ett beslutsunderlag i form av ett förslag till stämmans beslut, det upprättade förslaget till fusionsavtal, en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av fusionsavtalets lämplighet för bolaget samt ett yttrande av bolagets revisorer över styrelsens redogörelse. Skall årsredovisningen inte behandlas på stämman, skall aktieägarna också ha möjlighet att ta del av vissa årsredovisningshandlingar m.m. Ingår i fusionsvederlaget aktier i det övertagande bolaget eller av detta bolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, skall motsvarande årsredovisningshandlingar m.m. företes också beträffande det övertagande bolaget.

I det övertagande bolaget är fusionen en affärstransaktion varom styrelsen är behörig att besluta och lagen upptar inte några regler om underlaget för detta beslut.

Kommitténs överväganden

Den i dag föreliggande skyldigheten att vid fusion genom absorption upprätta ett förslag till fusionsavtal mellan de fusionerande bolagen bör ersättas av en skyldighet för styrelserna i de fusionerande bolagen att upprätta en gemensam fusionsplan som skall innehålla de uppgifter som anges i artikel 5 punkten 2. Fusionsplanen skall vara skriftlig. (14 kap. 4 §)

Artikel 6

Fusionsplanen skall offentliggöras för vart och ett av de fusionerande bolagen enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG, minst en månad före dagen för den bolagsstämma som skall besluta om fusionsplanen.

Bakgrund

Fusionsplanen skall utgöra underlag för fusionsbeslutet i de berörda bolagen. För att ge ägarna betänketid föreskrivs i förevarande artikel att fusionsplanen för vart och ett av de fusionerande bolagen skall offentliggöras minst en månad före dagen för den bolagsstämma som skall besluta om fusionen. Bestämmelsen innebär att bolagsstämman inte får besluta om fusionen förrän den föreskrivna månaden löpt till ända.

Offentliggörandet skall ske i enlighet med artikel 3 första bolagsdirektivet. Bolagen skall sända in fusionsplanen till registreringsmyndigheten som i sin tur har att lägga planen i bolagets akt eller föra in den i bolagsregistret och ombesörja att kungörelse därom sker i en av medlemsstaten utsedd nationell tidning. I kungörelsen kan fusionsplanen återges helt eller delvis. Det är emellertid tillåtet att begränsa kungörelsen till ett meddelande om att fusionsplanen har tagits emot av myndigheten.

Gällande rätt

Vid en fusion genom absorption skall förslaget till fusionsavtal dels hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma i det överlåtande bolaget som skall godkänna avtalet, dels läggas fram på stämman, 14 kap. 1 § andra stycket.

Avtalsförslaget och övriga handlingar skall också genast sändas till aktieägare som begär det, 14 kap. 1 § tredje stycket. Lagen föreskriver inte att förslaget till fusionsavtal skall offentliggöras.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen bör för att uppfylla kraven i artikel 6 kompletteras

med en bestämmelse om att fusionsplanen skall sändas in till registreringsmyndigheten som i sin tur skall registrera och offentliggöra den. (14 kap. 9 §) Kravet att fusionsplanen skall offentliggöras minst en månad före stämman, bör tillmötesgås genom att i lagen föreskrivs att bolagsstämman får hållas tidigast en månad efter det att kungörelse skett om att fusionsplanen och den i artikel 10 nedan behandlade granskningsrapporten kommit in till registreringsmyndigheten. (14 kap. 10 § andra stycket)

Artikel 7

1. En fusion fordrar godkännande av minst bolagsstämman i varje fusionerande bolag. Medlemsstaternas lagstiftning skall föreskriva att detta beslut kräver minst två tredjedelar av de röster som är förenade med de företrädda värdepapperen eller det företrädda tecknade kapitalet.

Medlemsstaternas lagstiftning får dock föreskriva att enkel majoritet av rösterna enligt första stycket är tillräcklig, om minst hälften av det tecknade kapitalet är företrätt. Därutöver tillämpas i förekommande fall reglerna om ändring i bolagsordningen.

2. Om det finns flera slag av aktier fordras för beslut om fusion en särskild omröstning minst för varje kategori av aktieägare vilkas rätt berörs av åtgärden.

3. Beslutet skall omfatta godkännandet av fusionsplanen och de eventuella ändringar i bolagsordningen som behövs för att genomföra planen.

Bakgrund

Direktivet fastslår i förevarande artikel *punkten 1* att beslut om fusion skall godkännas av bolagsstämman i vart och ett av de fusionerande bolagen.

För ett överlåtande bolag innebär fusionen att bolaget upphör att existera som ett särskilt rättssubjekt. Bolagsstämmans godkännande av fusionen är mot denna bakgrund obligatorisk för det överlåtande bolaget. För det övertagande bolaget medger däremot direktivet i artikel 8 att fusionsbeslutet, om vissa villkor är uppfyllda, fattas utan bolagsstämmans godkännande.

Stämmans beslut skall fattas med minst två tredjedelar av rösterna för de på stämman företrädda aktierna eller det företrädda tecknade kapitalet. Bestämmelsen överenstämmer med vad som följer av artikel 40 punkten 1 i andra bolagsdirektivet. Detta gäller också den i andra

stycket första meningen fastlagda möjligheten för medlemsstaterna att föreskriva att absolut majoritet av rösterna är tillräcklig, om minst hälften av det tecknade kapitalet är företrätt på bolagsstämman.

Av punkten 1 andra stycket framgår vidare att reglerna om ändring av bolagsordningen i förekommande fall skall tillämpas. Bestämmelsen aktualiseras bl.a. om det övertagande bolaget måste höja sitt aktiekapital för att kunna ge ut de nya aktier som skall lämnas som fusionsvederlag.

Finns det i de fusionerande bolagen flera slag av aktier fordras enligt *punkten 2* en särskild omröstning minst för varje kategori av aktieägare vilkas rätt berörs av beslutet för att beslutet skall bli giltigt. Bestämmelsen överensstämmer med artikel 25 punkten 3 och artikel 31 i andra bolagsdirektivet.

Punkten 3 innebär att stämman har att godta eller förkasta fusionsplanen. Några ändringar i denna får inte göras.

Gällande rätt

Förslag till avtal om fusion genom absorption skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget, 14 kap. 1 §. För stämmans godkännande av detta avtal uppställdes i 1944 års aktiebolagslag långtgående krav på kvalificerad majoritet. Med anknytning till lagens majoritetskrav för beslut om ändring av bolagsordningen i fråga om föremålet för bolagets verksamhet, krävdes samtycke från samtliga aktieägare i bolaget eller att beslutet fattades av två på varandra följande stämmor varvid beslutet på den senare stämman måste biträdas av minst två tredjedelar av samtliga röstande med minst tre fjärdedelar av det på stämman företrädda aktiekapitalet.

Aktiebolagsutredningen föreslog att för giltigt beslut om fusion skulle krävas samma majoritet som normalt skulle krävas för ändring av bolagsordningen, nämligen två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna. Med hänvisning till de lättnader i lagens majoritetskrav som genomfördes år 1973 förordade emellertid regeringen att stämmans godkännande av fusionsavtalet skulle kunna fattas med absolut majoritet om inte i bolagsordningen uppställts ett högre majoritetskrav. Riksdagen biföll regeringens förslag.

I det övertagande bolaget är fusionen, som tidigare påpekats, en affärstransaktion varom styrelsen är behörig att besluta. Om fusionen förutsätter en ändring av bolagsordningen eller emission av aktier, konvertibla skuldebrev eller vinstandelsbevis fordras dock i sedvanlig ordning bolagsstämmans beslut därom. Särskilda bestämmelser för detta fall har inte ansetts erforderliga.

Kommitténs överväganden

Förevarande artikel punkten 1 kräver att en fusion genom absorption godkänns av bolagsstämman i såväl det överlåtande som det övertagande bolaget. Aktiebolagslagen uppfyller inte detta krav, eftersom lagen föreskriver godkännande av bolagsstämman endast i det överlåtande bolaget, 14 kap. 1 §. Direktivet medger emellertid i artikel 8 undantag från kravet på godkännande av bolagsstämman i det övertagande bolaget om vissa i artikeln angivna villkor är uppfyllda. Kommittén föreslår i anslutning till artikel 8 att denna undantagsmöjlighet utnyttjas i den svenska lagstiftningen.

För stämmans godkännande av fusionen krävs enligt punkten 1 första stycket en majoritet om minst två tredjedelar av rösterna för de på stämman företrädda värdepapperen eller det företrädda tecknade kapitalet. Kommittén föreslår att en anpassning till direktivets krav på denna punkt sker genom att för bolagsstämmans fusionsbeslut uppställs samma majoritetskrav som för ändring av bolagsordningen, dvs. att beslutet biträds av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna, eller, om beslutet rubbar rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier, den högre pluralitet som föreskrivs för detta fall. Har i bolagsordningen uppställts ett högre majoritetskrav för fusion, skall i stället detta gälla. (14 kap. 11 §)

Artikel 8

Lagstiftningen i en medlemsstat behöver inte föreskriva att fusionen skall godkännas av bolagsstämman i det övertagande bolaget, om följande villkor är uppfyllda:

a) det i artikel 6 föreskrivna offentliggörandet skall för det övertagande bolaget ske minst en månad före dagen för den bolagsstämma i det eller de överlåtande bolagen som skall besluta om fusionsplanen,

b) alla aktieägare i det övertagande bolaget skall ha rätt att minst en månad före den i a nämnda dagen ta del av de i artikel 11.1 angivna handlingarna hos det övertagande bolaget där detta har sitt säte,

c) en eller flera aktieägare i det övertagande bolaget med ett aktieinnehav som uppgår till en viss lägsta procent av det tecknade kapitalet skall ha rätt att fordra att en bolagsstämma i det övertagande bolaget sammankallas för att besluta om godkännande av fusionen. Det lägsta procenttalet får inte sättas högre än till fem procent. Medlemsstaterna får dock föreskriva att aktier utan rösträtt inte skall medtagas vid denna beräkning.

Bakgrund

Förevarande artikel medger att kravet på att en fusion genom absorption skall beslutas av bolagsstämman även i det övertagande bolaget frångås om vissa i artikeln angivna villkor är uppfyllda.

För att detta skall kunna tillåtas krävs enligt *littera a* att bestämmelsen i artikel 6 om offentliggörande av fusionsplanen (i det övertagande bolaget) iakttas med den avvikelsen att tidpunkten för beräkning av när offentliggörandet senast skall ske utgörs av tidpunkten för bolagsstämman i det eller de överlåtande bolagen. Motsvarande skall enligt *littera b* gälla beträffande den i artikel 11 punkten 1 föreskrivna tidpunkten då aktieägarna skall ha rätt att ta del av fusionsplanen och andra i artikeln uppräknade handlingar.

Slutligen förutsätts att ett minoritetsskydd föreligger i det övertagande bolaget med innebörd att en eller flera aktieägare med ett aktieinnehav som uppgår till en viss lägsta andel av det tecknade kapitalet har rätt att fordra att en bolagsstämma sammankallas för att besluta om fusionen. Den andel vid vilken detta minoritetsskydd träder in bestäms av medlemsstaterna, men får inte sättas högre än till fem procent, *littera c*.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen utgår från att en fusion i det övertagande bolaget är en affärstransaktion som styrelsen är behörig att besluta om. Förutsätter fusionen inte någon ändring av bolagsordningen, kan fusionsbeslutet i detta bolag sålunda fattas helt utan bolagsstämmans medverkan.

Kommitténs överväganden

Av tradition betraktas i Sverige en absorption för det övertagande bolaget som ett företagsköp som inte nödvändigtvis behöver underställas bolagsstämman utan kan beslutas av styrelsen. Det är angeläget att denna enkla beslutsordning kan behållas. I artikel 8 ställs emellertid vissa villkor för att styrelsen skall få fatta sådana beslut. Dessa villkor måste beaktas när de nya bestämmelserna i aktiebolagslagen utformas.

Punkten a innebär att styrelserna upprättar en fusionsplan som är gemensam för bolagen. Fusionsplanen kungörs därefter. Sedan måste minst en månad löpa från dagen för kungörandet innan bolagsstämma hålls i överlåtande bolag för att godkänna eller förkasta planen. Punkten b innebär att aktieägarna i det övertagande bolaget måste ha tillgång till fusionsplanen och vissa årsredovisningshandlingar under minst en månad. Punkten c slutligen innebär att en minoritet i det övertagande bolaget av viss storlek - som inte får bestämmas högre

än fem procent - skall ha rätt att få fusionsfrågan prövad på bolagsstämma i det övertagande bolaget. Kommittén har utformat tidsfristerna i de nya bestämmelserna så att direktivets krav i dessa avseenden tillgodoses. (14 kap. 9 och 10 §§)

Artikel 9

Förvaltnings- eller ledningsorganen i vart och ett av de fusionerande bolagen skall upprätta en utförlig skriftlig redogörelse i vilken fusionsplanen och därvid särskilt utbytesförhållandet mellan aktierna förklaras och bedöms från rättslig och ekonomisk synpunkt.

Redogörelsen skall i förekommande fall även ange särskilda värderingssvårigheter.

Bakgrund

Förvaltnings- eller ledningsorganen i vart och ett av de fusionerande bolagen skall upprätta en utförlig skriftlig redogörelse i vilken fusionsplanen förklaras och bedöms från såväl rättslig som ekonomisk synpunkt. I redogörelsen skall särskild uppmärksamhet ägnas grunderna för det föreslagna utbytesförhållandet mellan aktierna.

Har vid värderingen av de berörda bolagen särskilda värderingssvårigheter förelegat, skall dessa anges i redogörelsen.

Till skillnad från fusionsplanen behöver redogörelsen inte offentliggöras.

Gällande rätt

Till underlaget för det fusionsbeslut som vid fusion genom absorption skall fattas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget hör, som tidigare påpekats, bl.a. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömning av fusionens lämplighet för bolaget, 14 kap. 1 § andra stycket 3. Motsvarande underlag behövs däremot inte beträffande det övertagande bolaget, eftersom fusionen där inte kräver stämmans godkännande.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 9. För att tillmötesgå dessa krav bör skyldigheten för styrelsen i det överlåtande bolaget att utarbeta en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av fusionens lämplighet för bolaget, kompletteras med en motsvarande skyldighet för styrelsen i det övertagande bolaget. Redogörelsen bör innehålla de uppgifter som anges i artikel 9. (14 kap. 6 §)

Artikel 10

1. För vart och ett av de fusionerande bolagen skall en eller flera oberoende sakkunniga, som utses eller godkänns av en domstol eller en förvaltningsmyndighet, granska fusionsplanen och lämna en skriftlig redogörelse till aktieägarna. Lagstiftningen i en medlemsstat kan dock föreskriva att det får förordnas en eller flera oberoende sakkunniga för alla de fusionerande bolagen, om förordnandet meddelas av en domstol eller en förvaltningsmyndighet på bolagens gemensamma begäran. Beroende på varje medlemsstats lagstiftning kan de sakkunniga vara fysiska eller juridiska personer eller bolag.

2. I den i punkt 1 nämnda redogörelsen skall de sakkunniga under alla förhållanden ange huruvida enligt deras uppfattning utbytesförhållandet är rimligt och sakligt grundat. Redogörelsen skall minst ange:.

a) enligt vilken eller vilka metoder som det föreslagna utbytesförhållandet har bestämts,

b) huruvida denna eller dessa metoder är lämpliga i det aktuella fallet och vilka värden som var och en av metoderna leder till; ett uttalande måste också göras om vilken relativ betydelse som tillmättes de olika metoderna då värdena fastställdes.

Redogörelsen skall i förekommande fall även ange särskilda värderingssvårigheter.

3. Varje sakkunnig skall ha rätt att hos de fusionerande bolagen få tillgång till alla upplysningar och handlingar som hör till saken samt att utföra alla undersökningar som behövs.

Bakgrund

I syfte att ytterligare förbättra aktieägarnas möjligheter att bedöma den framlagda fusionsplanen och i denna särskilt det föreslagna utbytesförhållandet mellan aktierna, skall fusionsplanen enligt förevarande artikel *punkten 1* också granskas av en eller flera oberoende sakkunniga, som utses eller godkänns av en domstol eller en förvaltningsmyndighet. Resultatet av granskningen skall i en skriftlig rapport överlämnas till aktieägarna.

Huvudregeln är att granskningen skall ske av oberoende sakkunniga utsedda för vart och ett av de fusionerande bolagen och resultera i en rapport för varje bolag. Med ändring av Kommissionens ursprungliga förslag infördes emellertid i slutversionen av direktivet en möjlighet för medlemsstaterna att i den nationella lagstiftningen tillåta att en

eller flera oberoende sakkunniga förordnas för samtliga fusionerande bolag gemensamt, om förordnandet i det aktuella fallet meddelas av en domstol eller en förvaltningsmyndighet på bolagens gemensamma begäran. Det är i detta fall inte tillfyllest att den eller de sakkunniga utses av bolagen med godkännande av domstol eller myndighet.

De sakkunniga skall ha en oberoende ställning i förhållande till bolaget och ha erfarenhet av företagsvärdering. I Kommissionens ursprungliga förslag stadgades uttryckligen att till sakkunniga kunde utses bolagets egna revisorer. Bestämmelsen upptogs inte i den slutliga versionen, men någon ändring i sak synes därvid inte ha åsyftats. Medlemsstaterna godtar också genomgående att de sakkunniga utgörs av bolagets egna revisorer.

Granskningen skall framför allt gälla frågan om det föreslagna utbytesförhållandet mellan aktierna är rimligt och sakligt grundat, *punkten 2*.

Direktivet anger inte vilka metoder för värdering av de berörda företagen som skall tillämpas, utan kräver endast att i redogörelsen anges enligt vilken eller vilka metoder utbytesförhållandet bestämts samt huruvida denna eller dessa metoder är lämpliga i det aktuella fallet och vilka värden som metoderna leder till. Ett uttalande måste också göras om vilken relativ betydelse som tillmättes de olika metoderna då värdena fastställdes. Slutligen skall även i de sakkunnigas rapport i förekommande fall anges särskilda värderingssvårigheter.

För att de sakkunniga skall kunna utföra sitt uppdrag föreskrivs i *punkten 3* att dessa skall ha rätt att hos de fusionerande bolagen få tillgång till alla upplysningar och handlingar som hör till saken samt att utföra alla undersökningar som behövs.

Gällande rätt

Den redogörelse som enligt 14 kap. 1 § andra stycket 3 skall utarbetas av styrelsen i det överlåtande bolaget, skall granskas av bolagets revisorer och ett yttrande över redogörelsen skall ingå i underlaget för bolagsstämmans beslut beträffande fusionen, 14 kap. 1 § andra stycket 4. Lagen ger inte närmare besked om granskningens art eller innehållet i yttrandet.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 10. För att tillmötesgå dessa krav bör den skyldighet som enligt 14 kap. 1 § andra stycket 4 åvilar det överlåtande bolagets revisorer att yttra sig över styrelsens redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömning av fusionsförslagets lämplighet, ersättas av en bestämmelse med innebörd att en skriftlig redogörelse över fusions-

planen, i vart och ett av de fusionerande bolagen, skall utarbetas av bolagets auktoriserade eller godkända revisorer. Jfr kommitténs överväganden med anledning av andra bolagsdirektivet artikel 10. Av redogörelsen skall framgå huruvida fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning har bestämts på ett sakligt och korrekt sätt. Därvid skall anges vilken eller vilka metoder som använts vid värderingen av bolagens tillgångar och skulder, resultatet av de tillämpade värderingsmetoderna samt metodernas lämplighet och vilken vikt som tillmätts de olika värderingsmetoderna vid den samlade bedömningen av värdet på bolagen. Har särskilda svårigheter förelegat vid värderingen skall dessa anmärkas särskilt.

I yttrandet skall också anges om fusionen kan antas medföra fara för att det övertagande bolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser mot borgenärer. Bestämmelsen påkallas av en anpassning till artikel 13 nedan. Vid fusion i form av kombination skall dessutom anges huruvida det eller de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta. (14 kap. 7 §)

För att uppfylla de krav som ställs i punkten 3 bör vidare föreskrivas en skyldighet för styrelsen, verkställande direktör och revisor i bolag som skall delta i fusionen att bereda revisor i annat sådant bolag tillfälle att verkställa den granskning som denne finner erforderlig för att utarbeta en redogörelse över fusionsplanen. Denne skall också ha rätt till de upplysningar och det biträde som han begär. (14 kap. 8 §)

Slutligen bör i lagen föreskrivas att revisorernas yttrande skall fogas till fusionsplanen. (14 kap. 7 § tredje stycket)

Artikel 11

1. Minst en månad före dagen för den bolagsstämma som skall besluta om fusionsplanen skall alla aktieägare ha rätt att hos bolaget där detta har sitt säte ta del av minst följande handlingar:

a) fusionsplanen,

b) de fusionerande bolagens årsbokslut och förvaltningsberättelser för de senaste tre räkenskapsåren,

c) en särskild redovisning som skall avslutas tidigast den första dagen i den tredje månaden före den tidpunkt då fusionsplanen upprättades, om det senaste årbokslutet avser ett räkenskapsår som avslutades mer än sex månader före sistnämnda tidpunkt,

d) de redogörelser av de fusionerande bolagens förvaltnings- eller ledningsorgan som nämns i artikel 9,

e) de i artikel 10 nämnda redogörelserna.

2. Den i punkt 1 c nämnda särskilda redovisningen skall utarbetas enligt samma metoder och med begagnande av samma uppställning som det senaste årsbokslutet.

Lagstiftningen i en medlemsstat får dock föreskriva:

a) att någon ny fysisk inventering inte behöver genomföras,

b) att de värden som har åsatts i den senaste balansräkningen endast behöver ändras så att de återspeglar affärshändelserna; hänsyn skall dock tas till

- avskrivningar och avsättningar för den mellanliggande tiden,

- sådana väsentliga ändringar av faktiska värden som inte framgår av bokföringen.

3. Varje aktieägare skall ha rätt att på begäran och kostnadsfritt få kopior av samtliga eller, om så önskas, vissa av de i punkt 1 nämnda handlingarna.

Bakgrund

Fusionsplanen samt de av bolaget och de sakkunniga utarbetade rapporterna skall enligt förvarande artikel *punkten 1* hållas tillgängliga för aktieägarna hos bolaget senast en månad före dagen för den bolagsstämma som skall besluta om planen, dvs. från den tidpunkt då fusionsplanen enligt artikel 6 skall offentliggöras. Från samma tidpunkt skall aktieägarna också ha rätt att ta del av de fusionerande bolagens årsbokslut och förvaltningsberättelser för de senaste tre räkenskapsåren. Har mer än sex månader förflutit från det senaste årsbokslutet till fusionsplanens upprättande skall aktieägarna också ha rätt att ta del av en särskild redovisning som skall avslutas tidigast den första dagen i den tredje månaden före den tidpunkt då fusionsplanen upprättades.

Bestämmelsen utgör endast ett minimikrav och längre gående krav kan uppställas i den nationella lagstiftningen.

Den särskilda redovisningen skall enligt *punkten 2* första stycket utarbetas enligt samma metoder och med begagnande av samma uppställning som det senaste årsbokslutet. Från denna skyldighet får dock

medlemsstaterna föreskriva vissa undantag i enlighet med bestämmelsens andra stycke.

Den särskilda redovisningen behöver inte granskas av bolagets revisorer.

Gällande rätt

Vilka handlingar som skall utgöra underlag för stämmans beslut beträffande fusion genom absorption framgår av 14 kap. 1 § andra stycket och har behandlats i anslutning till artikel 5. I samma stycke föreskrivs att dessa handlingar skall hållas tillgängliga för aktieägarna i det överlåtande bolaget minst en vecka före den bolagsstämma som skall besluta om fusionen och läggas fram på stämman. Handlingarna skall också genast sändas till aktieägare som begär det.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 11. För att tillgodose dessa krav bör i lagen upptas en bestämmelse av innebörd att vissa handlingar skall hållas tillgängliga för aktieägarna i de fusionerande bolagen under minst en månad efter kungörandet av fusionsplanen och att kopior av dessa handlingar kostnadsfritt skall sändas till aktieägare som begär det. Handlingarna bör i lagen bestämmas i enlighet med artikel 11 punkten 1. (14 kap. 10 § andra stycket)

Kommittén finner inte skäl att utnyttja de undantagsmöjligheter som erbjuds i punkten 2 andra stycket.

Artikel 12

Skyddet för de anställdas rättigheter i varje fusionerande bolag skall regleras enligt direktiv 77/187/EEG.

Bakgrund

En fusion berör inte endast aktieägare och borgenärer i de fusionerande bolagen, utan också bolagens anställda. Med hänsyn därtill föreslogs av Kommissionen i det ursprungliga drektivförslaget att vart och ett av de fusionerande bolagen skulle åläggas att upprätta en särskild rapport rörande den planerade fusionens juridiska, ekonomiska och sociala konsekvenser för de anställda. Rapporten skulle överlämnas till de anställdas företrädare senast en månad före bolagsstämmans beslut om fusionen och de anställda skulle beredas tillfälle att före bolagsstämman diskutera rapporten med företrädare för bolaget.

På i första hand Parlamentets begäran skärptes dessa krav ytter-

ligare i de senare framlagda reviderade direktivförslagen. Skärpningen innebar bl.a. att de berörda bolagen skulle åläggas att förhandla med de anställdas företrädare om åtgärder för att undanröja eventuella nackdelar av fusionen. Förslaget blev mycket omstritt och debatten därom fördröjde kraftigt Rådets slutliga ställningstagande till direktivet.

Samtidigt med diskussionerna rörande det tredje bolagsdirektivet pågick inom ramen för EG:s Social Action Programme arbete på ett särskilt direktiv rörande de anställdas rättigheter i samband med företagsöverlåtelser och fusioner. Arbetet påbörjades år 1974 och tre år senare, i februari 1977 antogs ett direktiv därom.

Direktivet kräver bl.a. att de anställda i fusionerande bolag i god tid innan fusionen skall informeras om skälen till densamma, om de juridiska, ekonomiska och sociala följderna för de anställda samt om planerade åtgärder med hänsyn till de anställda. Planeras sådana åtgärder skall överläggningar därom också ske med de anställdas företrädare i syfte att nå en överenskommelse.

Vid slutbehandlingen av förslaget till det tredje bolagsdirektivet uppkom frågan om Rådet i detta direktiv skulle tillförsäkra de anställda längre gående rättigheter än vad som följde av det särskilda direktivet på området. Frågan besvarades med nej. Med ändring av Kommissionens förslag föreskrevs i tredje direktivet endast att skyddet för de anställdas rättigheter skall regleras enligt det särskilda direktivet rörande de anställdas rättigheter i samband med företagsöverlåtelser och fusioner.

Gällande rätt

De anställdas rättigheter i samband med företagsöverlåtelser och fusioner regleras i den svenska lagstiftningen i första hand i lagen (1982:80) om anställningsskydd och lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Kommitténs överväganden

Frågan om den svenska lagstiftningen uppfyller de krav som ställs i EG:s direktiv 77/187 rörande de anställdas rättigheter i samband med företagsöverlåtelser och fusioner prövas av arbetsmarknadsdepartementet. Departementet har på kommitténs förfrågan meddelat att den svenska lagstiftningen i detta avseende är tillfyllest.

Artikel 13

1. Lagstiftningen i medlemsstaterna skall på ett betryggande sätt skydda rättigheterna för de borgenärer i de fusionerande bolagen vilka har fordringar som uppkommit före offentliggörandet av

fusionsplanen och som inte var förfallna till betalning vid offentliggörandet.

2. I detta syfte skall lagstiftningen i medlemsstaterna minst föreskriva att dessa borgenärer har rätt till betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har sådan säkerhet.

3. Skyddet får vara olika för borgenärerna i det övertagande och det överlåtande bolaget.

Bakgrund

Artiklarna 13-15 rör skyddet för de fusionerande bolagens borgenärer. Betydande skillnader förelåg och föreligger alltjämt mellan medlemsstaterna. I vissa länder uppställs ett skydd a priori, innebärande att en borgenär som inte i förväg erhåller betalning eller säkerhet för sin fordran kan blockera fusionen. I andra länder verkar skyddet a posteriori på sådant sätt att borgenär som inte erhållit betalning eller säkerhet för sin fordran i efterhand kan rikta ersättningsanspråk för uppkommen skada mot ledamöterna i det övertagande bolagets förvaltnings- eller ledningsorgan. Direktivet syftar inte heller på denna punkt till att eliminera skillnaderna mellan medlemsstaterna, utan är begränsat till att påbjuda en viss minsta skyddsnivå i den nationella lagstiftningen.

Sålunda föreskrivs i förevarande artikel *punkten 1* att lagstiftningen i medlemsstaterna på ett betryggande sätt skall skydda rättigheterna för de borgenärer i de fusionerande bolagen vilkas fordringar uppkommit före offentliggörandet av fusionsplanen och vid denna tidpunkt inte var förfallna till betalning.

I det ursprungliga direktivförslaget krävde Kommissionen att detta skydd skulle tillkomma borgenärerna endast i överlåtande bolag. I slutversionen utvidgades emellertid skyddet till att omfatta också det övertagande bolagets borgenärer.

Beträffande innehållet i borgenärsskyddet stadgas i *punkten 2* endast att borgenärerna åtminstone skall ha rätt till betryggande säkerhet för sina fordringar, om detta behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och de inte redan har sådan säkerhet. Av *punkten 3* framgår att detta skydd får vara olika för borgenärerna i det övertagande och det överlåtande bolaget.

Direktivet hindrar inte att borgenärernas rätt till säkerhet görs beroende av ett bevakningsförfarande och att bevakning då skall ske inom viss tid.

Gällande rätt

Avtal om fusion genom absorption skall sedan det godkänts av bolagsstämman i det överlåtande bolaget inom fyra månader anmälas av bolaget för registrering, 14 kap. 3 § första stycket. Såväl det övertagande som det överlåtande bolaget skall därefter, inom två månader från registreringstillfället, hos rätten ansöka om tillstånd att verkställa avtalet, 14 kap. 4 § första stycket.

Rätten skall kalla bolagets kända och okända borgenärer med föreläggande för den som vill bestrida ansökan att senast viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta vid äventyr att han annars anses ha medgivit ansökan. Bestrids inte ansökan eller får de borgenärer som bestrider den full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar, skall tillstånd meddelas. Borgenär som tillika är gäldenär i samma rättsförhållande skall inte kallas av rätten och har inte heller rätt till betalning eller säkerhet, 14 kap. 4 § andra stycket och 6 kap. 6 § tredje-femte styckena.

Rätten skall underrätta registreringsmyndigheten om ansökan och om lagakraftvunnet beslut som meddelats med anledning därav, 14 kap. 5 § första stycket.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 13. För att tillgodose dessa krav krävs dels att borgenärsskyddet vid fusion utsträcks till att omfatta även det övertagande bolagets borgenärer, dels att det i dag uppställda undantaget för borgenär som tillika är gäldenär i samma rättsförhållande väsentligt begränsas.

Vad först gäller direktivets krav på att borgenärsskyddet skall omfatta även det övertagande bolagets borgenärer förordar kommittén följande. Ansökan om tillstånd att verkställa fusionen skall göras av det övertagande bolaget hos rätten i den ort där bolagets styrelse skall ha sitt säte. Vid ansökan skall fogas bevis att fusionsplanen registrerats samt förteckning över det överlåtande bolagets kända borgenärer. Har revisorerna i fusionsplanen uttalat att fusionen medför fara för att det övertagande bolaget inte skall kunna fullgöra sina förpliktelser, skall vid ansökan också fogas förteckning över detta bolags kända borgenärer. (14 kap. 13 §) Rätten skall kalla det överlåtande, och i nyss nämnt fall, det övertagande bolagets borgenärer, såväl kända som okända, och ansökan skall beviljas endast under förutsättning att den inte bestrids eller att de borgenärer som bestrider den erhåller full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. (14 kap. 14 §)

Borgenärsskyddet i samband med fusion omfattar i dag inte borgenär som tillika är gäldenär i samma rättsförhållande. Kommittén anser inte detta vara förenligt med direktivets krav och förordar att

undantagen från borgenärsskyddet begränsas till att avse dels fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979), dels fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag. Jfr kommitténs överväganden med anledning av artikel 32 andra bolagsdirektivet.

Artikel 14

Med förbehåll för bestämmelser om ett gemensamt utövande av obligationshavarnas rättigheter i de fusionerande bolagen skall artikel 13 tillämpas på obligationshavarna, om inte dessa vid ett sammanträde - förutsatt att sådana sammanträden regleras i den nationella lagstiftningen - eller individuellt har godkänt fusionen.

Bakgrund

Bestämmelserna i artikel 13 om skyddet för fusionerande bolags borgenärer skall enligt förevarande artikel som huvudregel gälla även innehavare av obligationer utgivna av något av dessa bolag. Den närmare innebörden av begreppet obligationsinnehavare avgörs i detta sammanhang av lagstiftningen i respektive medlemsstat. Mot bakgrund av den i Frankrike gällande ordningen att ett fusionsbeslut måste tillstyrkas också av en "obligationsinnehavarstämma" är emellertid medlemsstaterna inte förpliktade att tillämpa artikel 13 om obligationsinnehavarna vid en sådan stämma godkänt fusionen. Detsamma gäller om fusionen godkänts av samtliga borgenärer individuellt.

Gällande rätt

Aktiebolagslagens bestämmelser till skydd för överlåtande bolags borgenärer i samband med fusion omfattar även obligationsinnehavare. Från detta skydd medger lagen inte någon möjlighet till undantag genom ett förfarande av i direktivet åsyftat slag där obligationsinnehavarna, kollektivt eller individuellt, godkänner fusionen.

Kommitténs överväganden

Det finns inte skäl att från det skydd som i dag erbjuds borgenärerna i ett överlåtande bolag - och vid en anpassning till direktivets krav måste erbjudas borgenärerna även i ett övertagande bolag - undanta obligationsinnehavare på det sätt artikel 14 medger.

Artikel 15

Innehavare av sådana andra värdepapper än aktier till vilka särskilda rättigheter är knutna skall i det övertagande bolaget ha minst samma rättigheter som i det överlåtande bolaget, om inte innehavarna av värdepapperen vid ett sammanträde - förutsatt att sådana sammanträden regleras i den nationella lagstiftningen - eller individuellt har godkänt en ändring av rättigheterna eller om inte innehavarna av värdepapperen har rätt att få dessa återköpta av det övertagande bolaget.

Bakgrund

Förevarande artikel erbjuder vad som ibland benämns ett utspädningsskydd för innehavare av andra värdepapper än aktier till vilka särskilda rättigheter är knutna i det överlåtande bolaget. Med särskilda rättigheter avses därvid annan rätt än den fordringsrätt som tillkommer bolagens borgenärer. Till dessa rättigheter hör konverterings- och optionsrätt att teckna nya aktier i bolaget, men också exempelvis en till ett skuldebrev hörande rätt till andel i vinst, till styrelserepresentation eller till att utse revisor i bolaget.

Bestämmelsens syfte är att garantera innehavare av sådana rättigheter, vilka ofta saknar möjlighet att påverka fusionsbeslutet, ett skydd mot att deras rättigheter tunnas ut eller upphör till följd av fusionen. Artikeln innebär att dessa rättighetsinnehavare som huvudregel skall tillerkännas samma rättigheter i det övertagande bolaget.

Gällande rätt

En fusion innebär att det överlåtande bolagets tillgångar och skulder övergår till det övertagande bolaget, 14 kap. 5 § tredje stycket. Det överlåtande bolagets borgenärer kan efter fusionen göra sina fordringar gällande mot det övertagande bolaget. Lagen föreskriver däremot inte någon rätt för innehavare av andra rättigheter visavi det överlåtande bolaget att göra dessa gällande mot det övertagande bolaget. Innehavare av exempelvis konverterings- eller optionsrätt till teckning av aktier i det överlåtande bolaget kan - med reservation för vad som kan följa av bestämmelse enligt 5 kap. 4 § första stycket 8 - inte åberopa dessa mot det övertagande bolaget. Lagen föreskriver inte heller någon skyldighet för det övertagande bolaget att ekonomiskt ersätta innehavare av sådana rättigheter.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 15. För att tillmötesgå dessa krav bör i lagen upptas en bestämmelse om att innehavare av sådana andra värdepapper än aktier till vilka särskilda

rättigheter är knutna i det överlåtande bolaget skall ha minst samma rättigheter i det övertagande bolaget, om inte innehavarna har rätt att få dessa värdepapper återköpta av det övertagande bolaget. (14 kap. 3 §)

Artikel 16

1. Om lagstiftningen i en medlemsstat inte föreskriver någon förebyggande rättslig eller administrativ kontroll av att en fusion är lagenlig eller om denna kontroll inte omfattar alla för fusionen föreskrivna handlingar, skall protokollen från de bolagsstämmor som beslutar om fusionen och i förekommande fall det efter dessa bolagsstämmor följande fusionsavtalet upprättas i form av officiellt bestyrkta handlingar. Om fusionen inte skall godkännas av bolagsstämmor i alla de fusionerande bolagen, skall fusionsplanen upprättas i form av en officiellt bestyrkt handling.

2. Den notarie eller myndighet som är behörig att upprätta och officiellt bestyrka handlingarna skall granska och bestyrka, dels förekomsten av och lagenligheten hos alla de rättshandlingar och formaliteter som åligger det bolag för vilket notarien eller myndigheten handlar, dels förekomsten av och lagenligheten hos fusionsplanen.

Bakgrund

I syfte att säkerställa ett lagenligt förfarande vid fusion av bolag skall medlemsstaterna enligt förevarande artikel föreskriva antingen en rättslig eller administrativ kontroll av lagenligheten, omfattande samtliga för en fusion föreskrivna handlingar *eller* att protokollen från de bolagsstämmor som beslutar om fusionen och i förekommande fall det efter dessa bolagsstämmor följande fusionsavtalet upprättas i form av officiellt bestyrkta handlingar.

Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av att före direktivets utfärdande en fusion i vissa medlemsstater ansågs ha verkan inte bara internt utan också mot tredje man redan från den tidpunkt då bolagsstämman beslutat om fusionen eller företagsledningen på basis av ett stämmobeslut ingått ett fusionsavtal. I dessa medlemsstater måste bolagsstämmoprotokollet och i förekommande fall det därefter upprättade fusionsavtalet bestyrkas av domstol. I medlemsstater som knyter fusionens rättsverkan mot tredje man till registrering av fusionen i ett bolagsregister har bestämmelsen däremot inte ansetts påbjuda någon ändring i lagstiftningen. Det senare gäller bl.a. i Tyskland och Danmark.

Gällande rätt

Fusion är ett formbundet förfarande som fullbordas genom registrering i bolagsregistret. Registreringen förutsätter i sin tur en legalitetsprövning i såväl formellt som materiellt avseende, jfr 18 kap. 4 §.

Kommitténs överväganden

En fusion mellan svenska aktiebolag förutsätter en sådan legalitetskontroll att artikel 16 för svenskt vidkommande saknar intresse.

Artikel 17

Lagstiftningen i medlemsstaterna skall ange den tidpunkt då fusionen blir gällande.

Bakgrund

Frågan om när en fusion skall anses genomförd i den meningen att tillgångar och skulder i det eller de överlåtande bolagen övergår på det övertagande bolaget och det överlåtande bolagens aktieägare blir aktieägare i det övertagande bolaget, besvaras olika i de olika medlemsstaterna. Direktivet kräver inte en fullständig harmonisering i detta avseende, men av förevarande artikel följer att den nationella lagstiftningen skall lämna klart besked om när fusionen blir gällande.

Gällande rätt

Tidpunkten för fullbordan av en fusion regleras i 14 kap. 5 §. Har rätten bifallit ansökan om tillstånd att verkställa en fusion och har beslutet vunnit laga kraft, skall registreringsmyndigheten underrättas därom, 14 kap. 5 § första stycket. Utgörs fusionsvederlaget helt eller delvis av aktier i det övertagande bolaget och har det eller de överlåtande bolagen fullgjort sina skyldigheter enligt fusionsavtalet, skall bolagen för registrering anmäla aktiekapitalets ökning eller, vid fusion genom kombination, att det övertagande bolaget bildats och styrelse utsetts för det, 14 kap. 5 § andra stycket. När registrering skett av rättens beslut och i förekommande fall av nämnda anmälan, övergår överlåtande bolags tillgångar och skulder, med undantag för skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1-3 §§, till det övertagande bolaget. Fusionen är därmed juridiskt fullbordad.

Kommitténs överväganden

Kommittén har i anslutning till artikel 13 ovan föreslagit att ansökan om tillstånd att verkställa en i behörig ordning beslutad fusion skall göras hos rätten och att ansökan skall beviljas under förutsättning att

den inte bestrids eller att de borgenärer som bestrider den erhåller full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. I likhet med vad som i dag är fallet föreslår kommittén att rätten skall underrätta registreringsmyndigheten om sitt beslut och att det övertagande bolaget senast två månader efter den tidpunkt då beslutet vann laga kraft, skall anmäla aktiekapitalets ökning till registreringsmyndigheten. När anmälan registrerats är överlåtande bolag upplöst omedelbart eller vid en i fusionsplanen angiven senare tidpunkt. (14 kap. 16-19 §§)

Artikel 18

1. En fusion skall för vart och ett av de fusionerande bolagen offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG.

2. Det övertagande bolaget kan själv vidta de formaliteter angående offentliggörandet som hänför sig till det eller de överlåtande bolagen.

Bakgrund

Med beaktande av föreliggande skillnader i medlemsstaternas regler rörande tillkomsten av ett fusionsbeslut föreskrivs i förevarande artikel *punkten 1* att beslutet skall offentliggöras enligt artikel 3 första bolagsdirektivet. I de medlemsstater där fusionen fullbordas genom stämmobeslut, skall dessa beslut offentliggöras. Fullbordas fusionen genom att företagsledningen på basis av ett stämmobeslut ingår ett fusionsavtal skall detta avtal offentliggöras och fullbordas fusionen först genom registrering skall uppgift om registreringen offentliggöras.

Med tillägg till Kommissionens ursprungliga förslag har i *punkten 2* införts en möjlighet för det övertagande bolaget att vidta nödvändiga publiceringsåtgärder även i fråga om det eller de överlåtande bolagen. Bestämmelsen anses möjliggöra ett snabbare genomförande av fusionen än vad som skulle vara fallet om publiceringsåtgärderna skulle behöva vidtas av vart och ett av de fusionerande bolagen.

Fusionsbeslutets rättsverkan i förhållande till tredje man regleras av artikel 3 punkterna 5-7 i första bolagsdirektivet.

Gällande rätt

En fusion fullbordas först genom registrering i aktiebolagsregistret. Fusionen anses därigenom offentliggjord och kungörelse därom skall ske i Post- och Inrikes Tidningar, 18 kap. 2 §.

Kommitténs överväganden

Kommittén föreslår att underrättelse om rättens beslut med anledning av ansökan om fusion, i likhet med vad som är fallet i dag, skall lämnas till registreringsmyndigheten. (14 kap. 16 §) Fusionsbeslutet kommer därigenom att offentliggöras på ett sätt som uppfyller de krav som ställs i artikel 18.

Artikel 19

1. En fusion skall i kraft av själva lagstiftningen ha följande rättsverkningar, vilka skall inträda samtidigt:
a) både i förhållandet mellan det överlåtande och det övertagande bolaget och i förhållandet till tredje man övergår det överlåtande bolagets samtliga tillgångar och skulder till det övertagande bolaget,

b) aktieägarna i det överlåtande bolaget blir aktieägare i det övertagande bolaget,

c) det överlåtande bolaget upphör.

2. Aktier i det överlåtande bolaget får inte bytas ut mot aktier i det övertagande bolaget, om aktierna i det överlåtande bolaget innehas antingen

a) av det övertagande bolaget själv eller av någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning, eller

b) av det överlåtande bolaget själv eller av någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

3. Vad nu sagts skall inte inkräkta på den lagstiftning i medlemsstaterna som föreskriver särskilda formaliteter för att överföringen av vissa tillgångar, rättigheter och förpliktelser från det överlåtande bolaget skall gälla mot tredje man. Det övertagande bolaget får själv verkställa dessa formaliteter; lagstiftningen i medlemsstaterna kan dock tillåta att det överlåtande bolaget fortsätter att verkställa formaliteterna under en begränsad tid som, utom i undantagsfall, inte får vara längre än sex månader räknat från den tidpunkt då fusionen blir gällande.

Bakgrund

Förevarande artikel *punkten 1* anger vilka rättsverkningar en fusion skall ha.

Fusionen skall för det första medföra att överlåtande bolags samtliga

tillgångar och skulder övergår till det övertagande bolaget och detta skall gälla dels i förhållandet mellan överlåtande och övertagande bolag, dels i förhållande till tredje man, *littera a*.

För det andra skall aktieägarna i det eller de överlåtande bolagen genom fusionen bli aktieägare i det övertagande bolaget, *littera b*.

För det tredje skall överlåtande bolag, ipso jure, upphöra till följd av fusionen, *littera c*. Av artikel 31 följer att bestämmelsen i denna del inte skall tillämpas om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter ett fusionsförfarande utan att alla de överlåtande bolagen upplöses.

Direktivet kräver att dessa rättsverkningar skall inträda vid ett och samma tillfälle, men medlemsstaterna avgör själva när detta skall ske.

Punkten 2 uppställer vissa hinder mot att ett bolag genom fusion kommer i besittning av egna aktier och skall ses i ljuset av bestämmelserna i andra bolagsdirektivet rörande förvärv och innehav av egna aktier.

En fusion som genomförs på sådant sätt att ett bolag förvärvar samtliga aktier i ett annat bolag och som vederlag för dessa aktier erlägger aktier i det övertagande bolaget, dvs. en absorption, kan på två sätt leda till att det förvärvande bolaget kommer i besittning av egna aktier. Det kan för det första ske om det överlåtande bolaget innehar aktier i det övertagande bolaget. Detta fall regleras inte av direktivet. Ett innehav av egna aktier kan emellertid också uppkomma om det överlåtande bolaget innehar egna aktier för vilka vederlag erläggs i form av aktier i det övertagande bolaget eller genom att det övertagande bolaget innehar aktier i det överlåtande bolaget och som vederlag för dessa erhåller aktier i det egna bolaget. För att förhindra sistnämnda förfaranden uppställs i punkten 2 ett uttryckligt förbud mot att aktier i ett överlåtande bolag byts ut mot aktier i ett övertagande bolag, om aktierna i det överlåtande bolaget redan innehas av det övertagande bolaget eller av någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning, *littera a*. Detsamma gäller enligt *littera b* om aktierna i det överlåtande bolaget innehas av det överlåtande bolaget självt eller av någon som handlar i eget namn men för bolagets räkning. Dessa aktier utsläcks genom fusionen.

I vissa medlemsstater finns bestämmelser om att överlåtelse av bl.a. fast egendom skall ske i formbunden ordning för att kunna åberopas mot tredje man. *Punkten 3* skall läsas mot denna bakgrund. Av bestämmelsens framgår att formaliteterna får vidtas av det övertagande bolaget utan medverkan av det överlåtande bolaget. Med hänsyn till förhållandena i framför allt Storbritannien och Irland medges dock att det överlåtande bolaget under en begränsad tid fortsätter att verkställa dessa formaliteter.

Gällande rätt

En fusion innebär att det överlåtande bolagets samtliga tillgångar och skulder övergår till det övertagande bolaget och det överlåtande bolaget upphör, 14 kap. 5 § tredje stycket. Tidpunkten för denna universalsuccession sammanfaller med registreringen av fusionen i bolagsregistret.

Utgörs fusionsvederlaget helt eller delvis av aktier i det övertagande bolaget blir det överlåtande bolaget vid samma tidpunkt ägare till dessa aktier och införs som sådan i aktieboken.

När registrering skett skall styrelse och verkställande direktör i det överlåtande bolaget skifta fusionsvederlaget och därefter genast avge redovisning för sin förvaltning, 14 kap. 6 §. Bolaget är upplöst när redovisningen lagts fram, 14 kap. 7 §.

Ett svenskt aktiebolag får inte förvärva egen aktie, 7 kap. 1 § första stycket. Från detta förbud undantas visserligen förvärv som kommer till stånd genom övertagande av affärsrörelse och däri ingående aktier, 7 kap. 1 § andra stycket, men undantaget omfattar inte det i förevarande artikel punkten 2 åsyftade förfarandet att det övertagande bolaget till sig självt utger vederlag i form av egna aktier.

De formkrav som i svensk lag uppställs för vissa förvärv, exempelvis förvärv av fast egendom, skall iakttas även för det fall förvärvet sker genom fusion.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller inte de krav som ställs i artikel 19 punkten 1. Lagen innebär att rättsverkningarna av en fusion inträder successivt på så sätt att det överlåtande bolagets tillgångar och skulder övergår på det övertagande bolaget i samband med att fusionen registreras. Aktieägarna i det överlåtande bolaget kan bli införda i aktieboken i det övertagande bolaget först vid en senare tidpunkt, nämligen sedan skifte av fusionsvederlaget skett. Det överlåtande bolaget upplöses vid en ännu senare tidpunkt, nämligen när en redovisning för skiftet lagts fram på bolagsstämman i det överlåtande bolaget. Direktivet förutsätter att de tre nu angivna rättsverkningarna inträder samtidigt. Kommittén föreslår därför att aktiebolagslagen ändras till överensstämmelse med direktivet. (14 kap. 18 § första stycket)

Punkterna 2 och 3 påkallar inte några ändringar i svensk lag.

Artikel 20

Lagstiftningen i medlemsstaterna skall minst innehålla regler om det civilrättsliga ansvar som ledamöterna i det överlåtande bolagets förvaltnings- eller ledningsorgan skall ha mot bolagets aktieägare på grund av oförsvarligt förfarande av ledamöterna i dessa organ vid förberedelsen och genomförandet av fusionen.

Bakgrund

Medlemsstaterna skall enligt förevarande artikel fastlägga regler om civilrättsligt ansvar för ledamöterna i det överlåtande bolagets förvaltnings- eller ledningsorgan gentemot bolagets aktieägare på grund av oförsvarligt förfarande vid förberedelsen och genomförandet av fusionen. Den närmare utformningen av dessa regler är helt överlämnad till medlemsstaterna att besluta om. Bestämmelsens karaktär av minimikrav innebär att det står medlemsstaterna fritt att uppställa motsvarande ansvarsregler rörande det övertagande bolaget.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar i 15 kap. bestämmelser om skadeståndsskyldighet för stiftare, styrelseledamöter, verkställande direktör, revisor och aktieägare. Beträffande de i förevarande artikel aktuella bolagsorganen föreskrivs i 15 kap. 1 § att styrelseledamot och verkställande direktör som vid fullgörande av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas aktieägare eller annan genom överträdelse av aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 20.

Artikel 21

Lagstiftningen i medlemsstaterna skall minst innehålla regler om det civilrättsliga ansvar som de sakkunniga, vilka ansvarar för upprättandet i det överlåtande bolaget av den i artikel 10.1 angivna redogörelsen, skall ha mot aktieägarna i detta bolag på grund av oförsvarligt förfarande av de sakkunniga då de utförde sitt uppdrag.

Bakgrund

På motsvarande sätt som för ledamöterna i det överlåtande bolagets förvaltnings- eller ledningsorgan, skall för de sakkunniga som i enlighet med artikel 10 punkten 1 för det överlåtande bolaget granskat den upprättade fusionsplanen föreskrivas ett civilrättsligt ansvar.

Även i detta fall är utformningen av reglerna helt överlämnad till medlemsstaterna att besluta om och det står medlemsstaterna fritt att uppställa motsvarande ansvarsregler rörande det övertagande bolaget.

Gällande rätt

Kommittén har ovan förordat att den i artikel 10 påbjudna skyldig-

heten att granska det upprättade fusionsavtalet skall åvila revisorerna i respektive bolag. Av 15 kap. 2 § framgår att skadeståndsansvaret enligt 15 kap. 1 § omfattar också bolagets revisor. Denne svarar också för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare. Har till revisor utsetts revisionsbolag, åvilar ansvaret detta bolag och den för revisionen huvudansvarige.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 21.

Artikel 22

1. Lagstiftningen i medlemsstaterna får endast innehålla sådana regler om ogiltighet av en fusion som uppfyller följande villkor:

a) ogiltigheten skall beslutas av domstol,

b) en fusion som har blivit gällande enligt artikel 17 får förklaras ogiltig endast om det inte har förekommit någon rättslig eller administrativ kontroll av fusionens lagenlighet eller officiellt bestyrkta handlingar inte har upprättats eller om det visas att bolagsstämmans beslut är ogiltigt eller kan förklaras ogiltigt enligt nationell rätt,

c) talan om ogiltighetsförklaring får inte väckas om det har förflutit mer än sex månader från det att fusionen kom att gälla mot den som åberopar ogiltigheten eller om bristen har avhjälpts,

d) om det är möjligt att avhjälpa den brist, på grund av vilken fusionen kan förklaras ogiltig, skall domstolen ge bolagen i fråga tillfälle att inom viss tid göra detta,

e) ett rättsligt avgörande varigenom en fusion förklaras ogiltig skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 i direktiv 68/151/EEG,

f) om en medlemsstats lagstiftning medger att tredje man överklagar avgörandet, får detta ske senast sex månader efter det att avgörandet offentliggjorts i överensstämmelse med direktiv 68/151/EEG,

g) ett avgörande varigenom en fusion förklaras ogiltig skall inte i och för sig inkräkta på giltigheten av de förpliktelser som har uppkommit för eller gentemot det övertagande bolaget innan avgörandet blev offentligt tillgängligt men efter den i artikel 17 angivna tidpunkten,

h) de bolag som har ingått i fusionen skall ansvara solidariskt för de förpliktelser som åligger ett övertagande bolag som avses i g.

2. Med avvikelse från punkt 1 a får lagstiftningen i en medlemsstat även föreskriva att en administrativ myndighet kan besluta om en fusions ogiltighet, om ett sådant avgörande kan överklagas till domstol. Bestämmelserna i b, d, e, f, g och h skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den administrativa myndigheten. Ogiltighetsförfarandet får inte inledas senare än sex månader efter den i artikel 17 angivna tidpunkten.

3. Vad nu sagts inkräktar inte på medlemsstaternas lagstiftning om ogiltighetsförklaring av en fusion med anledning av annan kontroll än den förebyggande rättsliga eller administrativa kontrollen av fusionens lagenlighet.

Bakgrund

Förevarande artikel avser att begränsa möjligheten att i efterhand ogiltigförklara en fullbordad fusion.

Kommissionen pekar i motiven till artikeln på två principiellt olika grunder på vilka en fusion kan vara ogiltig. Det kan för det första vara fallet till följd av att så allvarliga fel begåtts vid bolagsstämmans beslut om fusionen, att beslutet i efterhand förklarats ogiltigt. Det kan för det andra vara fallet på grund av felaktigheter i de dokument som upprättats under fusionsförfarandet och legat till grund för fusionen.

Med förebild i artikel 11 första bolagsdirektivet tar Kommissionen inte ställning till vilka felaktigeter som i dessa fall skall godtas som ogiltighetsgrund. I stället anges i artikeln vissa villkor som måste vara uppfyllda för att fusionen skall få förklaras ogiltig.

En första förutsättning för ogiltigförklarande är enligt *punkten 1 littera a* att ogiltigheten beslutas av domstol. Detta gäller oberoende av om fusionsförfarandet fortskridit så långt att fusionen i enlighet med artikel 17 är fullbordad eller ej.

Har fusionen fullbordats utgår direktivet från att fusionen inte kan förklaras ogiltig. Härifrån görs dock i *littera b* undantag för det fall det inte förekommit någon rättslig eller administrativ kontroll av fusionens lagenlighet eller officiellt bestyrkta handlingar inte har upprättats eller om det visas att bolagsstämmans beslut är ogiltigt eller kan förklaras ogiltigt enligt nationell rätt.

I syfte att skydda såväl bolagens aktieägare som tredje man mot att en fusion under en obestämd eller alltför lång tid löper risken att förklaras ogiltig, föreskrivs i *littera c* att talan om ogiltighetsförklaring inte får väckas om mer än sex månader förflutit från det att fusionen kom att gälla mot den som åberopar ogiltigheten eller

om bristen har avhjälpts.

För att begränsa ogiltigförklarandet av en fusion till situationer där detta är absolut nödvändigt stadgas i *littera d* att domstolen, om det är möjligt att avhjälpa den brist, på grund av vilken fusionen kan förklaras ogiltig, skall ge bolagen i fråga tillfälle att inom viss tid göra detta.

Till skydd för tredje man föreskrivs i *littera e* att ett rättsligt avgörande varigenom en fusion förklaras ogiltig skall offentliggöras enligt varje medlemsstats lagstiftning i överensstämmelse med artikel 3 första bolagsdirektivet. Ogiltigförklaringen kan innan offentliggörande skett inte åberopas mot tredje man med mindre det visas att denne kände till ogiltigheten.

Med anknytning till tidsfristen för väckande av talan om ogiltighet enligt littera c stadgas i *littera f* att om en medlemsstats lagstiftning medger att tredje man överklagar ett ogiltighetsavgörande, får detta ske senast sex månader efter det att avgörandet offentliggjorts.

Slutligen föreskrivs i *littera g* att en ogiltigförklaring av en fusion inte i och för sig får inkräkta på giltigheten av de förpliktelser som uppkommit för eller gentemot det övertagande bolaget efter fusionens fullbordan men innan avgörandet blev offentligt. För dessa förpliktelser skall de fusionerande bolagen ansvara solidariskt, *littera h*.

Med avvikelse från punkten 1 medges i *punkten 2* att även en administrativ myndighet beslutar om ogiltighet av fusion, dock endast under förutsättning att ett sådant avgörande kan överklagas till domstol.

Punkten 3 innebär att medlemsstaterna oberoende av direktivets bestämmelser kan ogiltigförklara en fusion med stöd av bestämmelser i exempelvis konkurrenslagstiftning.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några särskilda regler om ogiltighet av fusion. Har bolagsstämma beslutat om fusion och har beslutet inte tillkommit i behörig ordning eller strider beslutet på annat sätt mot aktiebolagslagen eller bolagsordningen kan beslutet klandras på vanligt sätt enligt 9 kap. 17 §.

Klandertalan skall väckas inom tre månader från beslutet. Talan får emellertid väckas senare när beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke, när samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte givits samt när kallelse till stämma inte skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna för kallelse väsentligen eftersatts.

Talan kan avse upphävande eller ändring av bolagsstämmans beslut, men en ändring kan ske endast om domstolen kan fastställa vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Kommitténs överväganden

Den möjlighet som enligt 9 kap. 17 § föreligger att upphäva ett av bolagsstämma fattat fusionsbeslut går i fråga om de nullitetsfall som avses i tredje stycket av paragrafen längre än vad artikel 22 tillåter. Med särskild hänsyn till punkterna c, g och h föreslår kommittén att i lagen upptas en bestämmelse av innebörd att talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan i de fall som avses i 9 kap. 17 § tredje stycket skall väckas inom sex månader från dagen för beslutet. Därvid bör också föreskrivas att för det fall rätten genom lagakraftvunnet avgörande bifallit käromålet, fusionen skall gå åter även om den registrerats och överlåtande bolag upplösts samt att de fusionerande bolagen solidariskt ansvarar för förpliktelse som uppkommit genom åtgärd på det övertagande bolagets vägnar sedan överlåtande bolag upplösts, men innan rättens avgörande kungjorts. (14 kap. 26 §)

3.5 Fusion genom kombination

Artikel 23

1. Artikel 5, 6 och 7 samt 9-22 skall tillämpas vid fusion genom bildande av ett nytt bolag, dock med förbehåll för bestämmelserna i artikel 11 och 12 i direktiv 68/151/EEG. Därvid skall med "fusionerande bolag" och "överlåtande bolag" avses de bolag som skall upplösas och med "övertagande bolag" det nya bolaget.

2. Artikel 5.2 a skall tillämpas också på det nya bolaget.

3. Fusionsplanen och, om de är intagna i en särskild handling, det nya bolagets stiftelseurkund eller utkast till stiftelseurkund och bolagsordning eller utkast till bolagsordning måste godkännas av bolagsstämman i vart och ett av de bolag som skall upplösas.

4. Vid bildandet av det nya bolaget behöver medlemsstaterna inte tillämpa bestämmelserna i artikel 10 i direktiv 77/91/EEG om kontroll av tillskott i form av apportegendom.

Bakgrund

Direktivet påbjuder i artikel 2 att medlemsstaterna inför regler om fusion mellan bolag och att dessa regler omfattar dels fusion som äger rum genom att ett bolag förvärvar ett eller flera andra bolag, dels fusion genom bildande av ett nytt bolag. I förevarande artikel anges, huvudsakligen genom hänvisning till tidigare artiklar i direktivet, de krav som ställs på reglerna rörande fusion genom

bildande av ett nytt bolag.

Artikeln innebär i korthet:

- att en fusionsplan i överensstämmelse med artikel 5 skall upprättas för vart och ett av de överlåtande bolagen och att i denna plan också skall anges det nya bolagets form, namn och säte
- att fusionsplanen skall offentliggöras av de överlåtande bolagen i enlighet med artikel 6
- att bolagsstämman i vart och ett av de överlåtande bolagen i enlighet med artikel 7 skall godkänna fusionsplanen och, om de är intagna i en särskild handling, det nya bolagets stiftelseurkund eller utkast till stiftelseurkund och bolagsordning eller utkast till bolagsordning
- att en redogörelse för fusionsplanen i enlighet med artikel 9 skall utarbetas i vart och ett av de överlåtande bolagen och att fusionsplanen på motsvarande sätt skall granskas av oberoende sakkuniga i enlighet med artikel 10
- att aktieägarna i vart och ett av de överlåtande bolagen minst en månad före bolagsstämmans beslut om fusionen skall ha rätt att ta del av de handlingar som föreskrivs i artikel 11
- att de anställdas rättigheter i vart och ett av de överlåtande bolagen skall skyddas i enlighet med artikel 12
- att de överlåtande bolagens borgenärer skall skyddas i enlighet med artiklarna 13-15
- att lagenligheten av fusionen skall prövas i enlighet med artikel 16
- att medlemsstaterna i enlighet med artikel 17 skall fastställa den tidpunkt då fusionen blir gällande
- att kravet på offentliggörande av fusionen i enlighet med artikel 18 skall iakttas i förhållande till vart och ett av de överlåtande bolagen
- att medlemsstaternas regler om rättsverkan av fusionen skall uppfylla kraven i artikel 19
- att ett civilrättsligt ansvar i enlighet med artiklarna 20 och 21 för uppsåtliga eller av vårdslöshet begångna fel vid förberedelse och genomförande respektive granskning av fusionen, skall åvila ledamöterna i de överlåtande bolagens förvaltnings- eller ledningsorgan samt de oberoende sakkunnniga som i vart och ett av dessa bolag granskat fusionsplanen.

Artikel 22 rörande ogiltighet av fusion skall tillämpas också på fusion genom bildande av nytt bolag, men med förbehåll för bestämmelserna

om ogiltighet av bolagsbildning i artiklarna 11 och 12 i det första bolagsdirektivet.

Slutligen fastlås i artikeln att bestämmelserna i det andra bolagsdirektivet artikel 10, som föreskriver ett granskningsutlåtande över tillskjuten apportegendom i samband med bolagsbildning, inte behöver tillämpas vid bildande av nytt bolag genom fusion.

Gällande rätt

Bestämmelser om fusion varigenom två eller flera aktiebolag (överlåtande bolag) förenas genom att bilda ett nytt aktiebolag som övertar deras tillgångar och skulder mot aktierna i det övertagande bolaget finns i 14 kap. 2 §. Förfarandet benämns kombination.

Fusion genom kombination skall godkännas av bolagsstämman i samtliga överlåtande bolag och ett beslutsunderlag motsvarande vad som i 14 kap. 1 § andra stycket 1-5 föreskrivs i fråga om fusion genom absorption skall även vid kombination hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före bolagsstämman i respektive bolag. Handlingarna skall också sändas till aktieägare som begär det och sedermera läggas fram på stämman, 14 kap. 2 § andra stycket.

Fusionsavtalet tjänar som stiftelseurkund för det övertagande bolaget och skall därför innehålla förslag till bolagsordning och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Godkänner bolagsstämmorna avtalet, skall de samtidigt utse styrelse och revisorer, 14 kap. 2 § tredje stycket.

Bestämmelserna i 14 kap. 3-7 §§ rörande borgenärsskyddet och fusionens fullbordan är gemensamma för fusion genom absorption och fusion genom kombination och har redovisats ovan.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller som tidigare påpekats direktivets krav på att medlemsstaterna skall uppställa regler för fusion genom såväl absorption som kombination. I likhet med vad som påbjuds i artikel 23 är också de svenska reglerna om kombination i allt väsentligt desamma som för absorption. Kommitténs bedömning är därför att artikeln inte föranleder andra anpassningsåtgärder än som motsvarar vad som föreslagits i det föregående beträffande absorption.

3.6 Fusion mellan moderbolag och dotterbolag

I artiklarna 24-26 behandlas fusion genom förvärv mellan ett moderbolag och ett helägt dotterbolag och i artiklarna 27-29 fusion genom förvärv mellan ett moderbolag och ett till minst 90 procent, men inte helägt, dotterbolag. Direktivet medger för dessa fall ett förenklat fusionsförfarande.

Artikel 24

Medlemsstaterna skall för de bolag som lyder under deras lagstiftning utfärda regler om ett förfarande varigenom ett eller flera bolag upplöses utan likvidation och överför samtliga sina tillgångar och skulder till ett annat bolag, vilket i de förstnämnda bolagen äger alla aktier samt övriga värdepapper som är förenade med rösträtt på bolagsstämman. På ett sådant förfarande skall bestämmelserna i kapitel II tillämpas med undantag för artikel 5.2 b, c och d, artikel 9 och 10, artikel 11.1 d och e, artikel 19.1 b samt artiklarna 20 och 21.

Bakgrund

Förevarande artikel ålägger medlemsstaterna att reglera den situationen att ett moderbolag förvärvar samtliga tillgångar och skulder i ett eller flera helägda dotterbolag som till följd därav upplöses utan likvidation. Förfarandet överensstämmer med vad som i artikel 3 betecknas fusion genom förvärv, men av naturliga skäl utgår inte något vederlag till det eller de överlåtande bolagens ägare, dvs. i detta fall moderbolaget. Med hänsyn därtill används i artikeln inte termen fusion. Kommittén har dock för sin del funnit det ändamålsenligt att använda termen fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag för att beteckna ett samgående där ett moderbolag absorberar ett helägt dotterbolag.

Direktivets bestämmelser i artiklarna 5-22 om fusion genom förvärv skall som huvudregel tillämpas också på fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag. Eftersom några aktier i det övertagande bolaget inte skall lämnas som fusionsvederlag blir det aldrig aktuellt att tillämpa de bestämmelser i direktivet som skall garantera ett rimligt utbytesförhållande mellan aktierna i överlåtande och övertagande bolag. I enlighet härmed undantas artikel 5 punkten 2 littera b, c och d rörande utbytet av aktier mellan övertagande och överlåtande bolag, artiklarna 9 och 10 samt artikel 11 littera d och e rörande skyldigheten att utarbeta och för aktieägarna hålla tillgänglig en skriftlig redogörelse för och ett sakkunnigutlåtande över fusionsplanen, artikel 19 punkten 1 littera b som föreskriver att aktieägarna i det överlåtande bolaget skall bli aktieägare i det övertagande bolaget samt artiklarna 20 och 21 rörande civilrättsligt ansvar för fel i fusionsförfarandet eller de sakkunnigas redogörelse för fusionsplanen.

Gällande rätt

När fusionsinstitutet introducerades i 1944 års aktiebolagslag skedde detta i första hand för att underlätta samgåenden mellan moderbolag

och helägt dotterbolag. Lagen medgav visserligen fusion också mellan andra bolag, men reglerna därom förutsågs i ringa utsträckning komma till användning och placerades redaktionellt efter bestämmelserna om fusion mellan moder- och helägt dotterbolag. I 1975 års lag är ordningen den motsatta. Lagen skiljer mellan fusion genom absorption och fusion genom kombination och som en särskild variant av fusion genom absorption urskiljs i 14 kap. 8 § fusion varigenom moderbolag absorberar ett helägt dotterbolag.

Beslut om fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag behöver inte fattas av bolagsstämman i vare sig det övertagande eller överlåtande bolaget. Bestämmelserna om vilket beslutsunderlag som skall tillhandahållas aktieägarna före den stämma som skall pröva frågan om fusion kan därför inte tillämpas. I övrigt gäller emellertid fusionsbestämmelserna i allt väsentligt också vid fusion mellan moder- och helägt dotterbolag.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen betraktar, i överensstämmelse med direktivets krav, fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag som en särskild form av fusion. De undantag från de allmänna bestämmelserna om fusion som anges i artikel 24 bör emellertid komma till uttryck i aktiebolagslagens bestämmelser om fusion mellan moder- och helägt dotterbolag. (14 kap. 20-25 §§)

Artikel 25

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa bestämmelserna i artikel 7 på det i artikel 24 angivna förfarandet, om minst följande villkor är uppfyllda:

a) Det i artikel 6 föreskrivna offentliggörandet skall för vart och ett av de bolag som deltar i förfarandet äga rum minst en månad innan förfarandet blir gällande.

b) Alla aktieägare i det övertagande bolaget har rätt att minst en månad innan förfarandet blir gällande, hos bolaget där detta har sitt säte ta del av de i artikel 11.1 a, b och c angivna handlingarna. Artikel 11.2 och 11.3 skall tillämpas.

c) Artikel 8 c skall tillämpas.

Bakgrund

En fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag kan, under vissa i förevarande artikel angivna förutsättningar, genomföras utan beslut

av bolagsstämma. Förutsättningarna för detta är att fusionsplanen för båda bolagen offentliggörs minst en månad före den dag fusionen blir gällande, *littera a*, att alla aktieägare i moderbolaget har rätt att minst en månad före nämnda dag ta del av fusionsplanen, de fusionerande bolagens årsbokslut och förvaltningsberättelser för de tre senaste räkenskapsåren, *littera b*, samt att en eller flera aktieägare i moderbolaget med ett aktieinnehav som uppgår till en viss lägsta andel av det tecknade kapitalet har rätt att fordra att en bolagsstämma i det övertagande bolaget sammankallas för att ta ställning till fusionen, *littera c*. Den lägsta andelen får därvid inte vara högre än fem procent.

Gällande rätt

Trots att en bolagsstämma i ett helägt dotterbolag kan betraktas som en ren formalitet krävdes enligt 1944 års aktiebolagslag att beslut om fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag i dotterbolaget skulle fattas av bolagsstämman. Motivet synes närmast ha varit att beslutet medför en upplösning av bolaget och därför måste fattas av stämman. På Aktiebolagsutredningens förslag avskaffades emellertid kravet på stämmobeslut i dotterbolaget. Av 14 kap. 8 § framgår sålunda att beslut om fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag kan fattas av styrelserna i respektive bolag.

Kommitténs överväganden

Det i Sverige helt dominerande fusionsförfarandet går till så att ett helägt dotterbolag absorberas av moderbolaget. Beslut om sådan fusion beslutas i dag av bolagens styrelser. Det är angeläget att denna enkla och rationella beslutsordning kan behållas. I artikel 25 ställs emellertid vissa villkor för att styrelsen skall få fatta sådana beslut. Dessa villkor måste beaktas när de nya bestämmelserna i aktiebolagslagen utformas.

Punkten a innebär att en av styrelserna upprättad fusionsplan inte får verkställas förrän minst en månad förflutit från det att fusionsplanen kungjorts. Punkten b innebär vidare att fusionsplanen inte får verkställas förrän aktieägarna haft tillgång till fusionsplanen och vissa årsredovisningshandlingar under minst en månad. Punkten c slutligen innebär att en minoritet i moderbolaget av viss storlek - som inte får bestämmas högre än fem procent - skall ha rätt att få fusionsfrågan prövad på bolagsstämma i moderbolaget. Kommittén har utformat tidsfristerna i de nya bestämmelserna så att direktivets krav i dessa avseenden tillgodoses. (14 kap. 22 och 23 §§)

Artikel 26

Medlemsstaterna får tillämpa artikel 24 och 25 på förfaranden varigenom ett eller flera bolag upplöses utan likvidation och överför samtliga sina tillgångar och skulder till ett annat bolag, om alla i artikel 24 angivna aktier och värdepapper i det eller de överlåtande bolagen tillhör det övertagande bolaget och/eller någon som innehar aktierna och värdepapperen i eget namn men för det övertagande bolagets räkning.

Bakgrund

Det förenklade fusionsförfarandet enligt artiklarna 24 och 25 varigenom ett helägt dotterbolag absorberas av moderbolaget får tillämpas även om det övertagande bolaget inte självt äger samtliga aktier och andra med rösträtt förenade värdepapper i det överlåtande bolaget, men dessa innehas av någon annan för det övertagande bolagets räkning. Detsamma gäller om aktierna och värdepapperen innehas av dels det övertagande bolaget, dels någon annan för bolagets räkning.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen erbjuder inte någon möjlighet till fusion i enlighet med artikeln.

Kommitténs överväganden

I de fall som avses med artikeln bör liksom f.n. bolagen förbereda fusionen genom att överföra samtliga aktier i det bolag som skall absorberas till det övertagande moderbolaget. Olägenheterna med en annan ordning överväger enligt kommitténs bedömning fördelarna. Artikel 26 bör därför inte föranleda lagstiftning.

Artikel 27

Sker en fusion genom att ett eller flera bolag övertas av ett annat bolag som i de förstnämnda bolagen äger minst 90 procent av, men inte alla, aktier och andra värdepapper som är förenade med rösträtt på bolagsstämman, behöver inte medlemsstaterna föreskriva att fusionen skall godkännas av bolagsstämman i det övertagande bolaget, om minst följande villkor är uppfyllda:

a) det i artikel 6 föreskrivna offentliggörandet skall i fråga om det övertagande bolaget äga rum minst en månad före tidpunkten för den bolagsstämma i det eller de överlåtande bolagen som skall besluta om fusionen,

b) alla aktieägare i det övertagande bolaget skall ha rätt att minst en månad före den i a angivna tidpunkten hos detta bolag där det har sitt säte ta del av de i artikel 11.1 a, b och c angivna handlingarna. Artikel 11.2 och 11.3 skall tillämpas,

c) artikel 8 c skall tillämpas.

Bakgrund

Förevarande artikel behandlar fusion mellan moderbolag och dotterbolag i vilket moderbolaget äger minst 90 procent av, men inte alla, aktier och andra värdepapper som är förenade med rösträtt på bolagsstämman. På vissa i artikeln angivna villkor får medlemsstaterna för sådana fusioner gå ifrån direktivets krav på att fusionsbeslutet i såväl övertagande som överlåtande bolag skall fattas av bolagsstämman. Uppfylls de angivna villkoren kan kravet på stämmans godkännande begränsas till att avse överlåtande bolag, medan styrelsen kan fatta fusionsbeslutet i det övertagande bolaget.

Villkoren för att på detta sätt förenkla fusionsförfarandet överenstämmer i allt väsentligt med de villkor som uppställs i artikel 8 enligt vilken kravet på stämmans godkännande i det övertagande bolaget generellt kan åsidosättas. För de medlemsstater som utnyttjat undantagsmöjligheten i artikel 8 saknar artikel 27 intresse.

Kommitténs överväganden

Kommittén föreslår, som framgått ovan, att styrelsen i ett övertagande bolag generellt ges möjlighet att besluta om fusion i enlighet med de i artikel 8 angivna villkoren. Artikel 27 saknar därmed intresse för svenskt vidkommande.

Artikel 28

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa artikel 9-11 på en fusion som avses i artikel 27, om följande villkor är uppfyllda:

a) minoritetsaktieägarna i det överlåtande bolaget skall ha rätt att få sina aktier inlösta av det övertagande bolaget,

b) om de utövar denna rätt, skall de ha rätt till ett vederlag som motsvarar värdet av aktierna,

c) om tvist uppkommer om vederlaget, skall det vara möjligt att få vederlaget bestämt av en domstol.

Bakgrund

I likhet med vad som enligt artikel 24 skall gälla vid fusion mellan helägt moder- och dotterbolag öppnas i förevarande artikel möjlighet för medlemsstaterna att vid fusion mellan moderbolag och till minst 90 procent ägt dotterbolag åsidosätta direktivets krav i artiklarna 9-11. Fusionen kan då ske utan att styrelserna i bolagen utarbetar någon redogörelse för fusionsplanen i enlighet med artikel 9, utan att planen granskas i enlighet med artikel 10 och utan att aktieägarna bereds möjlighet att ta del av de i artikel 11 angivna handlingarna innan bolagsstämman beslutar om fusionen. Medlemsstaterna får tillåta dessa förenklingar av fusionsförfarandet om minoritetsaktieägarna, på i artikeln angivna villkor, har rätt att få sina aktier inlösta av det övertagande bolaget.

Gällande rätt

Bestämmelsen i 14 kap. 8 § om fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag kompletteras i 14 kap. 9 § av en rätt för moderbolag som äger mer än 90 procent av aktierna med mer än 90 procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget, att påkalla tvångsinlösen av resterande aktier. Efter tvångsinlösenförfarandets avslutande kan bolagen fusioneras enligt 14 kap. 8 §.

Kommitténs överväganden

Kommittén finner med hänsyn till den föreliggande möjligheten att påkalla tvångsinlösen av minoritetsaktier enligt 14 kap. 9 § inte skäl att utnyttja den möjlighet till ett förenklat fusionsförfarande som erbjuds i artikel 28.

Artikel 29

Medlemsstaterna får tillämpa artiklarna 27 och 28 på förfaranden varigenom ett eller flera bolag upplöses utan likvidation och överför samtliga sina tillgångar och skulder till ett annat bolag, om minst 90 procent, men inte alla, av de i artikel 27 avsedda aktierna och övriga värdepapperen i det eller de överlåtande bolagen tillhör det övertagande bolaget och/eller någon som innehar dessa aktier och värdepapper i eget namn men för det övertagande bolagets räkning.

Bakgrund

Artikeln utgör en direkt parallell till artikel 26.

Kommitténs överväganden

På skäl som anförts under artikel 26 bör artikel 29 inte föranleda någon lagstiftning.

3.7 Med fusion likställda förfaranden

Artikel 30

Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter att den kontanta ersättningen vid ett i artikel 2 angivet förfarande överstiger tio procent, skall kapitel II och III samt artikel 27-29 tillämpas.

Kommitténs överväganden

Bestämmelsen har för svenskt vidkommande intresse endast för fusion genom absorption enligt 14 kap. 1 § och har beaktats i anslutning till artikel 3 ovan.

Artikel 31

Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter ett i artikel 2, 24 eller 30 angivet förfarande utan att alla de överlåtande bolagen därvid upplöses, skall kapitel II, med undantag för artikel 19.1 c, samt kapitel III och IV tillämpas.

Bakgrund

Spegelbilden av en fusion i vilken två eller flera bolag går samman till ett nytt bolag är ett förfarande varigenom ett befintligt bolag delas upp i två eller flera nya bolag. Förfarandet kallas med en modern term fission, men har i praktiken förekommit under lång tid som ett slags variant av fusion. I likhet med vad som var fallet i fråga om fusion uppvisade medlemsstaterna vid tidpunkten för direktivets utarbetande också i fråga om fission mycket stora skillnader i lagstiftningen. Det enda land som utförligt reglerade fissionsinstitutet var Frankrike, där fissionsregler infördes i samband med reformeringen av aktiebolagslagstiftningen år 1966.

Kommissionen föreslog i det ursprungliga förslaget till det tredje bolagsdirektivet att detta, med vissa särbestämmelser, skulle omfatta också fissioner och någon ytterligare reglering av fissionsinstitutet förutsågs ej. Diskussionen kring förslaget kom emellertid att leda till att i slutversionen intogs endast förevarande kortfattade och allmänt hållna bestämmelse enligt vilken direktivet med några få undantag skall äga tillämpning också på ett "fusionsförfarande" där ett eller flera av de överlåtande bolagen kvarstår efter "fusionen". Direktivet

blir därigenom tillämpligt på en fission där ett bolags tillgångar och skulder fullständigt delas upp på två eller flera bolag, varefter bolaget består som ett "tomt skal".

Till skillnad från vad som är fallet i fråga om fusionsreglerna krävs inte att medlemsstaterna inför regler för fissionsförfaranden, utan endast att direktivets bestämmelser skall iakttas i de länder som har sådana regler.

Från Rådets och Kommissionens sida markerades vid slutbehandlingen av direktivet att diskussionen om regleringen av fissioner skulle fortsätta även efter direktivets antagande. Den fortsatta diskussionen resulterade år 1982 i ett sjätte bolagsdirektiv rörande just fissioner. Förevarande artikel torde därmed i praktiken ha förlorat sin betydelse för harmoniseringssträvandena på detta område.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen upptar inte några bestämmelser rörande fission.

Kommitténs överväganden

Kommittén avser att i sitt slutbetänkande behandla frågan om det behövs bestämmelser om fission i aktiebolagslagen.

3.8 Avslutande bestämmelser

Artikel 32

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som behövs för att följa detta direktiv inom tre år efter dagen för anmälan. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

2. En tidsfrist på fem år från ikraftsättandet av de i punkt 1 angivna bestämmelserna får dock föreskrivas när det gäller bestämmelsernas tillämpning på "unregistered companies" i Storbritannien och på Irland.

3. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa artikel 13, 14 och 15 på innehavare av sådana obligationer och andra värdepapper som kan bytas ut mot aktier, om emissionsvillkoren vid tidpunkten för ikraftträdandet av de i punkt 1 angivna bestämmelserna på förhand har reglerat innehavarnas ställning i händelse av en fusion.

4. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa detta direktiv på fusioner och andra förfaranden som är likställda med fusioner, om en i nationell lagstiftning föreskriven åtgärd eller formalitet för att förbereda eller genomföra förfarandet redan har vidtagits vid den tidpunkt då de i punkt 1 angivna bestämmelserna träder i kraft.

Bakgrund

Artikel 32 upptar bestämmelser om direktivets implementering i medlemsstaterna. Bestämmelserna äger inte tillämpning vid anpassning av den svenska lagen till direktivets krav. Enligt EES-avtalet bilaga XXII skall Sverige implementera tredje bolagsdirektivet inom två år från avtalets ikraftträdande. Sverige får därutöver utnyttja de övergångsbestämmelser som finns i punkterna 3 och 4.

Kommitténs överväganden

Kommittén föreslår att ändringarna i aktiebolagslagen med anledning av tredje bolagsdirektivet skall träda i kraft den 1 januari 1995.

I enlighet med förevarande artikel punkten 3 bör den föreslagna bestämmelsen i 14 kap. 3 § inte tillämpas på värdepapper som emitterats före ikraftträdandet.

Artikel 33

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Kommitténs överväganden

Direktivet riktar sig till medlemsstaerna i EG. AV EES-avtalet protokoll 1 följer att det inom EFTA-området skall anses riktat till EFTA-staterna.

4 EG:s tolfte bolagsdirektiv

4.1 Inledning

EG utfärdade år 1989 det tolfte harmoniseringsdirektivet på bolagsrättens område. Direktivet, som rör s.k. enmansbolag, skall ses mot bakgrund av EG:s strävanden att främja tillkomsten och utvecklandet av småföretag.

Direktivet föreskriver att regler för enmansbolag ska införas i samtliga medlemsstater. Enmansbolag underlättar enligt Kommissionen tillkomst och drift av små företag. En näringsidkare som önskar driva sin rörelse i bolagsform behöver då inte av formella skäl skaffa andra bolagsmän. Samtidigt underkastas rörelsen gemenskapsrättsliga regler om bl.a. publicitet och räkenskaper, vilka innebär att bolagets tillgångar hålls åtskilda från den ende bolagsmannens privata tillgångar och skulder. Den enskilde näringsidkaren kan begränsa sitt ansvar till de för rörelsen anslagna medlen, samtidigt som borgenärers och andra parters intressen tas tillvara.

4.2 Direktivets tillämpningsområde

Artikel 1

De samordningsåtgärder som detta direktiv föreskriver skall vidtas i fråga om bestämmelser i medlemsstaternas lagar eller andra författningar om följande bolagsformer:

- I Tyskland:
Gesellschaft mit beschränkter Haftung,

- I Belgien:
Société privée à responsabilité limitée/ de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkhed,

- I Danmark:
Anpartsselskaber,

- I Spanien:
Sociedad de responsabilidad limitada,

- I Frankrike:
Société à responsabilité limitée,

- I Grekland:
- Eteria Periorismensis Efthinis,

- I Irland:
Private company limited by shares or by guarantee,

- I Italien:
Società a responsabilità limitata,

- I Luxemburg:
Société à responsabilité limitée,

- I Nederländerna:
Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkhed,

- I Portugal:
Sociedade por quotas,

- I Storbritannien:
Private company limited by shares or by guarantee

Bakgrund

Artikeln fastställer direktivets tillämpningsområde. På samma sätt som i första, andra och tredje bolagsdirektiven sker detta genom en uppräkning av medlemsstaterna med uppgift om vilken bolagsform som omfattas av direktivet.

Av artikeln framgår att direktivet i de kontinentaleuropeiska medlemsstaterna skall tillämpas på den särskilda bolagsform utan personligt ägaransvar som förekommer vid sidan av aktiebolaget och i Storbritannien och Irland på private limited liability companies.

Av artikel 6 följer emellertid att direktivet skall tillämpas även på aktiebolag i de kontinentaleuropeiska medlemsstater som tillåter att alla aktier i ett sådant bolag förenas på en hand och på public limited liability companies i Storbritannien och Irland.

Gällande rätt

I svensk rätt finns i dag endast en bolagsform utan personligt ansvar för delägarna, nämligen aktiebolaget. Aktiebolagslagen accepterar enmansbolag, jfr 1 kap 1 § andra stycket andra meningen. Ett sådant kan uppkomma redan i samband med bolagsbildningen genom att samtliga aktier tecknas och tilldelas en enda person. Ett enmansbolag

kan naturligtvis också komma till stånd genom att alla aktier i bolaget senare förenas på en hand.

Kommitténs överväganden

Kommitténs föreslår att aktiebolagen skall indelas i två kategorier, privata och publika aktiebolag; se allmänmotiveringen avsnitt 2. Vid ett genomförande av kommitténs förslag blir tolfte bolagsdirektivet tillämpligt på såväl privata som publika aktiebolag.

4.3 Enmansbolag

Artikel 2

1. Ett bolag kan ha en enda bolagsman redan vid bildandet eller få det genom att alla andelarna förenas på en hand (enmansbolag).

2. I avvaktan på en samordning av den nationella lagstiftningen om grupper av företag får medlemsstaterna föreskriva vissa särskilda bestämmelser eller påföljder, om

a) en fysisk person är ensam bolagsman i flera bolag, eller

b) ett enmansbolag eller någon annan juridisk person är ensam bolagsman i ett bolag.

Punkten 1

Bakgrund

I medlemsstaterna skall införas lagregler om enmansbolag med begränsat personligt ansvar för bolagsmannen. Det skall vara möjligt dels att bilda ett bolag av detta slag med en enda bolagsman, dels att förena alla andelar i ett bolag på en hand.

Gällande rätt

Som anförts under artikel 1 accepterar aktiebolagslagen enmansbolag.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 2 punkten 1.

Punkten 2

Bakgrund

Direktivet skall som nämnts främja småföretagsverksamhet och tar i

första hand sikte på enmansbolag som ägs av en fysisk person. Förevarande punkt ger medlemsstaterna rätt att meddela föreskrifter som begränsar möjligheterna att bygga upp äkta eller oäkta koncerner med användande av enmansbolag.

Gällande rätt

Aktiebolagslagen innehåller inga begränsningar av det slag som avses i punkten 2. Såväl en fysisk som en juridisk person kan vara ensam ägare av samtliga aktier i ett eller flera bolag.

Kommitténs överväganden

Punkten 2 är fakultativ. Det finns inte skäl att ändra den nuvarande ordningen, som av allt att döma inte föranleder några svårigheter i praktiken. Kommittén föreslår därför inte några begränsningar i aktiebolagslagen beträffande rätten för fysiska eller juridiska personer att vara ensam ägare av samtliga aktier i ett eller flera bolag.

Artikel 3

När ett bolag blir enmansbolag genom att alla dess andelar förenas på en hand skall uppgift om det och om den ende bolagsmannens identitet antingen förvaras i akt eller föras in i register enligt artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 68/151/EEG, eller också föras in i ett offentligt tillgängligt register som bolaget självt för.

Bakgrund

Förevarande artikel avser att säkerställa att tredje man kan få information om att ett bolag blivit ett enmansbolag. Uppgift om ägarförhållandena skall tas in antingen i ett sådant av myndighet fört register som avses i artikel 3 punkterna 1-2 i första bolagsdirektivet eller i ett offentligt register som bolaget självt för.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 7 § skall styrelsen föra förteckning över bolagets aktier och aktieägare (aktiebok). Den skall upprättas omedelbart efter bolagets bildande. Aktierna skall tas upp i nummerföljd med uppgift om aktietecknarna. Aktieägarnas postadress och yrke eller titel skall anges. Finns aktier av olika slag, skall av aktieboken framgå till vilket slag varje aktie hör. Aktiebok kan bestå av betryggande lösblads- eller kortsystem eller föras med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt. När någon styrker förvärv av aktie för vilken aktiebrev utfärdats eller när någon antecknas som aktieägare på aktiekonto enligt aktiekontolagen (1989:827) skall aktieägaren genast föras

in i aktieboken med angivande av dagen för införingen.

I 3 kap. 8 § första stycket föreskrivs att i bolagsordningen kan tas in förbehåll att den som på fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i enligt 3 kap. 12 § förd förteckning över panthavare med flera skall anses behörig att ta emot utdelning och, vid fondemission, ny aktie som tillkommer aktieägare samt att utöva aktieägares företrädesrätt att delta i emission. Bolag i vars bolagsordning finns sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) kallas avstämningsbolag. För sådana bolag förs aktieboken av Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag. Varje aktiebolag kan bli avstämningsbolag.

Aktiebok skall enligt 3 kap. 13 § första stycket hållas tillgänglig hos bolaget för envar. Förs aktieboken med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt, skall i stället utskrift av aktieboken på begäran tillhandahållas hos bolaget och i fråga om avstämningsbolag, även hos Värdepapperscentralen. Utskriften får inte vara äldre än sex månader. Envar har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en aktuell sådan utskrift av aktieboken eller del därav. När det gäller avstämningsbolag, får dock utskriften inte innehålla uppgift om aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.

Skyldigheten att föra aktiebok och förteckning enligt 3 kap. 12 § samt att hålla aktiebok tillgänglig är straffsanktionerad, 19 kap. 1 §.

Kommitténs överväganden

Aktieboken utgör ett sådant av bolaget fört, offentligt tillgängligt register som avses i artikel 3.

Regeln i 3 kap. 13 § första stycket att utskrift av avstämningsbolags aktiebok inte får innehålla uppgift om aktieägare som har högst femhundra aktier innebär att ett bolag med högst femhundra aktier kan mörklägga sin aktiebok genom att bli avstämningsbolag. Härigenom kan bolagets karaktär av enmansbolag döljas. För att aktieboken till fullo skall uppfylla direktivets krav bör föreskrivas att dess uppgifter i fråga om aktieägare som äger samtliga aktier i bolaget alltid skall vara tillgängliga för envar.

Artikel 4

1. Den ende bolagsmannen skall utöva de befogenheter som tillkommer bolagsstämman.

2. De beslut som den ende bolagsmannen fattar enligt punkt 1 skall föras in i protokoll eller ges skriftlig form.

Bakgrund

Förevarande artikel anger att bolagsstämma inte behöver hållas i ett

enmansbolag. Den ende bolagsmannen är behörig att fatta de beslut som ankommer på stämman. Hans beslut måste emellertid protokolleras eller ges skriftlig form.

Gällande rätt

Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas enligt 9 kap. 1 § första stycket vid bolagsstämma. Av 9 kap. 11 § tredje stycket framgår att protokoll skall föras vid bolagsstämma. I protokollet skall införas stämmans beslut och, om röstning skett, hur denna utfallit. Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en på stämman utsedd justeringsman.

I 9 kap. 10 § föreskrivs att om bestämmelse i aktiebolagslagen eller bolagsordningen rörande kallelse till stämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, stämman inte får besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Bestämmelsen innebär motsatsvis att om alla aktieägare är ense alla formaliteter kan sättas åt sidan. I enlighet härmed godtas i svensk rätt att bolagsstämma hålls per capsulam. Det innebär att ett stämmoprotokoll cirkuleras mellan aktieägarna för godkännande. När samtliga aktieägare undertecknat protokollet anses de beslut som upptagits i detta vara i alla avseenden likvärdiga med beslut som fattats på bolagsstämma som hållits enligt lagens bokstav. I enmansbolag torde bolagsstämman i praktiken alltid hållas per capsulam.

Kommitténs överväganden

Aktiebolagslagen uppfyller de krav som ställs i artikel 4.

Artikel 5

1. Avtal mellan den ende bolagsmannen och det bolag som han företräder skall föras in i protokoll eller ges skriftlig form.

2. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa punkt 1 när det gäller löpande transaktioner på normala villkor.

Bakgrund

I Kommissionens ursprungliga förslag till förevarande direktiv föreskrevs att avtal mellan den ende bolagsmannen och bolaget skulle ges skriftlig form. Något undantag härifrån gjordes inte. I motiven erinrades om att risken för intressekonflikter är särskilt stor när en ensam bolagsman sluter avtal med det av honom ägda bolaget. Ett krav på att sådana avtal alltid skulle ges skriftlig form vore ägnat att befrämja klarhet och underlätta kontroll. I förslaget fanns vidare

bestämmelser beträffande avtalsslut mellan den ende bolagsmannen och bolaget där bolagsmannen uppträdde som ställföreträdare för bolaget. Sådana avtalsslut fick endast komma till stånd med stöd av bestämmelse i stiftelseurkunden eller bolagsordningen.

I det antagna direktivet har skriftlighetskravet luckrats upp. Avtal mellan den ende bolagsmannen och det bolag som han företräder skall ges skriftlig form eller tas in i protokoll. Medlemsstaterna behöver inte tillämpa dessa krav när det gäller löpande transaktioner på normala villkor.

Enligt den franska lagen, som synes ha tjänat som förebild, skall uppgift om avtal mellan ett S.A.R.L och dess ende bolagsman införas i registret över de beslut bolagsmannen fattar i bolagsstämmas ställe. Sådan anteckning behöver inte ske beträffande avtal som avser löpande affärer på normala villkor. Med löpande affärer (opérations courantes) avses sedvanliga affärstransaktioner, vilka ligger inom ramen för bolagets normala verksamhet. Normala villkor (conditions normales) är sådana som bolaget normalt tillämpar mot tredje man. Villkoren får alltså inte vara så utformade att bolagsmannen kan dra någon fördel av sin ställning.

Avtal mellan den ende bolagsmannen och bolaget, med bolagsmannen som ställföreträdare för bolaget, får enligt den tyska lagen endast träffas med stöd av bestämmelse i bolagsordningen. Motsvarande gäller när moderbolag sluter avtal med helägt dotterbolag, om båda bolagen därvid företräds av samma ställföreträdare. Avtal i strid häremot är ogiltigt.

Enligt år 1991 antagen dansk lagstiftning, som träder i kraft den 1 januari 1993, skall avtal mellan ett anpartsselskab och dess ende ägare upprättas skriftligen, såvida fråga inte är om avtal på sedvanliga villkor i ett löpande affärsförhållande. Motsvarande skall beträffande aktiebolag gälla avtal mellan ensamaktieägare och det av honom ägda bolaget.

Gällande rätt

Enligt 8 kap. 11 § företräder styrelsen bolaget och tecknar dess firma. Styrelsen kan bemyndiga styrelseledamot, verkställande direktör eller annan att företräda bolaget och teckna dess firma, om inte förbud däremot tagits in i bolagsordningen. Av 8 kap. 10 § framgår att ledamot av styrelsen eller verkställande direktör inte får handlägga fråga rörande avtal mellan honom och bolaget. Inte heller får han handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot bolagets. Jävsregeln gäller även särskilt utsedd firmatecknare. Den innebär att en jävig funktionär inte får delta i överläggning och beslut i frågan i styrelsen. Han får heller inte utan särskilt bemyndigande företräda

bolaget vid avtalsslutet.

Av rättsfallet NJA 1981 s. 1117 följer emellertid att de nu redovisade jävsreglerna inte äger tillämpning när den som företräder bolaget äger samtliga aktier i detsamma. I svensk rätt föreligger alltså inget hinder mot att en ensam ägare av samtliga aktier i ett aktiebolag företräder bolaget vid avtalsslut med sig själv. Jävsreglerna hindrar inte heller att, vid avtal mellan moderbolag och helägt dotterbolag, båda bolagen företräds av samma ställföreträdare. Mellan bolagen anses nämligen föreligga en sådan intressegemenskap att något intressejäv inte uppkommer för ställföreträdaren. Aktiebolagslagen uppställer inga formkrav för avtal mellan ensamaktieägare och bolaget och föreskriver inte heller att de skall protokolleras. Allmänna regler om avtals formbundenhet är således att tillämpa.

Av bl.a. 2, 4 och 22 §§ bokföringslagen (1976:125) anses följa att av bolaget ingångna avtal av viktigare slag bör uppmärksammas och dokumenteras i företagets handlingar.

Kommitténs överväganden

Artikeln avser sådana avtal mellan den ende bolagsmannen och bolaget, där bolagsmannen vid avtalsslutet uppträder som ställföreträdare för bolaget. Emellertid talar såväl intresset av att motverka kringgåendeförfaranden som hänsyn till den europeiska rättslikheten för att inte begränsa artikelns tillämpning till fall av sådan självkontrahering. Den bör i stället tillämpas i alla de fall när avtal ingås mellan ensamaktieägaren och bolaget. Artikelns krav blir med denna tillämpning gällande oavsett om ensamaktieägaren är en fysisk eller juridisk person. De blir således tillämpliga på t.ex. avtal mellan moderbolag och helägt dotterbolag.

Avtal mellan ett aktiebolag och dess ende aktieägare sluts mellan två skilda rättssubjekt. Att föreskriva att avtal, som enligt allmänna regler inte är formbundna, skall ges skriftlig form enbart på den grund att parterna är ett enmansaktiebolag och dess ägare synes mindre lämpligt. För att uppfylla artikelns krav bör i stället föreskrivas att, om ett aktiebolag har endast en ägare, avtal mellan honom och bolaget skall antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll. Bestämmelsen innebär att om avtal av ifrågavarande slag upprättats skriftligen, avtalet i huvudskrift eller avskrift skall fogas till styrelsens protokoll. Har sådant avtal ingåtts muntligen, skall i stället en uppteckning av dess innehåll antecknas i protokollet. En följd av denna föreskrift blir att protokoll måste föras även när styrelsen består av endast en ledamot.

För att inte i onödan tynga arbetet i enmansbolag, bör den i punkten 2 angivna undantagsmöjligheten utnyttjas. Avtal, som avser löpande affärstransaktioner och ingås på sedvanliga villkor, bör alltså undantas

från kravet på protokollföring. I fråga om tolkningen av rekvisiten bör viss ledning kunna hämtas från begreppet löpande förvaltning i 8 kap. 6 §. Undantagsregeln bör gälla beträffande affärer som inte med hänsyn till bolagsverksamhetens art och omfattning är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse. För regelns tillämpning bör vidare gälla att affären ingås på sedvanliga villkor för affärer av ifrågavarande slag.

Artikel 6

Om en medlemsstat tillåter enmansbolag som avses i artikel 2.1 även då det är fråga om aktiebolag skall detta direktiv tillämpas.

Kommitténs överväganden

Artikeln har kommenterats i anslutning till artikel 1.

Artikel 7

Ger lagstiftningen i en medlemsstat ensamföretagare möjlighet att upprätta företag med ett ansvar som är begränsat till tillgångar som har anslagits till en bestämd verksamhet, behöver medlemsstaten inte tillåta enmansbolag, under förutsättning att sådana skyddsåtgärder föreskrivs i fråga om de förstnämnda företagen som är likvärdiga med dem som föreskrivs i detta direktiv eller i några andra gemenskapsregler som är tillämpliga på de bolag som avses i artikel 1.

Bakgrund

Enligt motiven syftar artikeln till att möjliggöra för medlemsstater som av teoretiska skäl inte vill acceptera enmansbolag, att låta enskilda näringsidkare driva rörelse med begränsat ansvar på annat sätt än i bolagsform.

Kommitténs överväganden

Svensk lag tillåter enmansaktiebolag, varför artikeln saknar intresse för svenskt vidkommande.

4.4 Avslutande bestämmelser

Artikel 8

1. Medlemsstaterna skall före den 1 januari 1992 sätta i kraft de lagar och andra författningar som behövs för att följa detta direktiv. De skall underrätta kommissionen om detta.

2. I fråga om den 1 januari 1992 befintliga bolag får medlemsstaterna föreskriva att detta direktiv inte skall tillämpas förrän den 1 januari 1993.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Bakgrund

Artikel 8 upptar bestämmelser om direktivets implementering i medlemsstaterna. Bestämmelserna äger inte tillämpning vid anpassning av den svenska lagen till direktivets krav. Enligt EES-avtalet bilaga XXII skall Sverige implementera tolfte bolagsdirektivet inom två år från avtalets ikraftträdande.

Kommitténs överväganden

Kommittén föreslår att ändringarna i aktiebolagslagen med anledning av tolfte bolagsdirektivet skall träda i kraft den 1 januari 1995.

Reservationer

Reservation av ledamoten *Nic Grönvall*

Aktiekapitalets storlek

Jag delar inte kommittémajoritetens uppfattning att den undre gränsen för aktiekapitalet i publika aktiebolag skall sättas vid 1 miljon kronor.

Regering och riksdag har genomfört flera reformer för att stärka företagandet i Sverige. Flera av dessa reformer har varit särskilt riktade mot små och medelstora företag. Ett viktigt element i detta reformarbete är att åstadkomma regler som ökar tillgängligheten på riskkapital för små och utvecklande företag. Det är i det hänseendet av stort intresse att öppna den publika marknaden även för företag som av tradition inte haft tillgång till denna marknadssektor.

Den av kommittémajoriteten föreslagna gränsen 1 miljon kronor är alltför högt satt för att den skall vara möjlig att uppnå för ett stort antal små och medelstora företag. Jag förordar därför att den nedre gränsen för aktiekapitalet i publika aktiebolag sätts till 500 000 kronor.

Aktiebolags ställföreträdare

Enligt EG:s första bolagsdirektiv blir ett bolag, i princip, bundet av en rättshandling som för bolagets räkning träffats av behörig ställföreträdare. Genom denna bestämmelse förlorar ändamålet med bolagets verksamhet, sådant det bestämts i bolagsordningen, helt sin betydelse.

Jag anser att erfarenheterna från det senaste decenniet talar för att ändamålsbestämmelsen i bolagsordningen i stället bör ges ökad betydelse. I denna bestämmelse anges målet med bolagets verksamhet, vilket möjliggör för bolagets intressenter - kunder, leverantörer, aktieägare, anställda, m.fl. - att pröva den riskbild som omger bolaget och som kan vara avgörande för villigheten att investera i, eller ingå i affärsförbindelse med bolaget. Visserligen avser inte bestämmelsen i direktivet att helt utradera värdet av en ändamålsbestämmelse. Den föreslagna ordningen torde emellertid komma att leda till att bestämningen av ett bolags verksamhet i dess bolags-

ordning förlorar dramatiskt i betydelse. Detta är inte acceptabelt.

Under goda tider, som 1980-talet, uppkommer mycket ofta överskottsmedel i ett bolags verksamhet. Regler finns i bolagsrätten om utsträckningen av bolagsorganens kompetens i vad avser förvaltningen av sådana medel. Utvecklingen erbjuder exempel på klara överskridanden av bolagets verksamhetsbestämning vid sådana placeringar, vilka därefter lett till förluster för bolagets intressenter. Fastigheter utgjorde under 1980-talet ofta en uppskattad placering av överskottsmedel, som senare lett till betydande förluster för många bolag. Om medkontrahenterna i sådana bolags fastighetsköp vetat att verksamhetsbestämningen egentligen begränsade bolagsledningens rättshandlingsförmåga skulle måhända en större försiktighet iakttagits, särskilt om bolagets organ kunde riskera kritik på bolagsstämma och även möjligen vägras ansvarsfrihet där. Vidare torde de finansierande bankerna i sådant fall haft skäl att iakttaga vaksamhet i detta hänseende.

Första bolagsdirektivet öppnar möjligheten att på nationell basis besluta att behålla verksamhetsbestämningens betydelse därigenom att avtal som ingåtts utanför denna kan bli ogiltiga om bolaget kan visa att motparten var i ond tro. Därigenom kommer värdet av verksamhetsbestämningen att i varje fall i viss utsträckning upprätthållas. Jag anser detta vara av värde och delar inte kommittémajoritetens mening att den öppnade möjligheten till nationell särreglering inte skall utnyttjas.

Sanktion mot olovlig inbjudan till allmänheten

Jag anser att kommittémajoritetens förslag att utöver straff för en olovligen inbjudan till allmänheten att teckna eller förvärva aktier eller andra värdepapper i ett privat aktiebolag jämväl föreskriva ogiltighet av en eventuell aktieteckning eller ett aktieförvärv är för långtgående. Ogiltigheten kan drabba även ej berörd godtroende efterkommande förvärvare på ett helt oacceptabelt sätt. Även av andra skäl är jag tveksam till ogiltighet som sanktion mot överträdelse av aktiebolagslagens bestämmelser.

Jag anser därför att förbudet för ett privat aktiebolag eller aktieägare i sådant bolag att inbjuda allmänheten att teckna eller förvärva aktier eller andra värdepapper som givits ut av bolaget skall sanktioneras endast med straff.

Reservation av ledamöterna *Inga-Britt Johansson* och *Bengt Silfverstrand*

Aktiekapitalets storlek

Aktiekapitalet skall fungera som ett skydd för bolagets borgenärer, dvs. anställda, leverantörer, kreditgivare m.fl. Det fyller också en viktig funktion i skattehänseende, vilket var ett av de viktigaste motiven då minimikapitalet för aktiebolag höjdes från 5 000 kronor till 50 000 kr (se bl.a. prop. 1973:93).

Fr.o.m. den 6 juni 1973 har alla nybildade aktiebolag varit tvungna att uppfylla ett aktiekapitalkrav på 50 000 kronor. Kommittén konstaterar att detta belopp i dag motsvarar 230 000 kronor. Trots detta förordar kommittémajoriteten ett nytt minsta aktiekapital på ett så ringa belopp som 100 000 kronor. Som utgångspunkt för detta har man satt årsskiftet 1981/82, dvs. den tidpunkt då äldre bolag behövde uppfylla kravet på 50 000 kronor som minsta aktiekapital. För nybildade bolag har kapitalkravet realt sett mer än halverats från 1973 fram till i dag. Att detta förhållande med kommitténs förslag lagfästs finner vi synnerligen otillfredställande.

De senaste årens utveckling i näringslivet, med bl.a. ett dramatiskt ökat antal konkurser, visar att aktiekapitalet har en viktig funktion att fylla. Starka skäl talar för att det inte får urholkas på sätt som nu faktiskt sker med kommitténs förslag.

Bakom konkurserna döljer sig i många fall avancerad ekonomisk brottslighet. Från allt fler håll höjs röster för att komma till rätta med denna brottslighet. Det är också väl känt att aktiebolaget med dess befrielse från personligt betalningsansvar är ett av många instrument som kan användas för ekonomisk kriminalitet. Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren överlämnade i början av året en utredning till regeringen i vilken man pekar på dessa omständigheter och ställer frågan om inte aktiekapitalkravet borde höjas. Utredningen har överlämnats till kommittén för beaktande. Enligt vår uppfattning har kommittén inte tagit tillräckligt allvarligt på utvecklingen av den ekonomiska brottsligheten.

Kravet på minst 100 000 kronor i aktiekapital i privata aktiebolag är synnerligen lågt i ett internationellt perspektiv. Ett närliggande och mycket relevant exempel är Danmark, där kravet nyligen höjts till 200 000 danska kronor för anpartsselskab (och till 500 000 danska kronor för aktieselskab).

Med hänvisning till vad nu anförts finner vi starka skäl tala för ett minsta aktiekapital i privata aktiebolag på 200 000 kronor.

Reservation av ledamoten *Karin Starrin*

Jag delar inte kommittémajoritetens uppfattning att aktiekapitalets storlek för publika bolag skall uppgå till minst 1 miljon kronor. Mitt motiv till detta är följande.

Företagsverksamheten måste öka i Sverige för att vi ska klara trygghet och välfärd. Arbetslösheten måste hållas låg. De flesta nya arbetstillfällen kommer att skapas i små och medelstora företag. Därför är det av största vikt att företagare av alla kategorier stimuleras till att starta och driva företag. Detta kan göras i en sluten ägarkrets i privata aktiebolag med en miniminivå på aktiekapitalet om 100 000 kronor. Det kan också göras i en extern, spridd ägarkrets i publika aktiebolag. Men att sätta minimigränsen på aktiekapitalets storlek till 1 miljon kronor skulle inte stimulera till en ökad verksamhet i denna form. Kommittén har på ett felaktigt sätt gjort en jämförelse med endast de aktiebolag som i dag är noterade på Stockholms fondbörs A-lista, OTC-lista eller O-listan.

För att få en ökad aktivitet i denna nya bolagsform bör aktiekapitalets miniminivå sättas till 500 000 kronor.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av ledamoten *Nic Grönvall*

De av kommittén framlagda förslagen om en anpassning av den svenska aktiebolagslagen till den sekundära EG-rätten är de första samlade reformförslagen där svensk rätt förs in i en delvis ny rättstradition. Den tidigare gällande principen att motiv och förarbeten till en lagstiftning utgör den främsta rättskällan för ett lagverks tolkning bryts härmed.

I de nu framlagda betänkandet redovisas, utöver en analys av de aktuella direktiven, även en allmän motivering till de framlagda förslagen. Det kunde, med hänsyn till den nya rättskälleläran vara onödigt att härutöver även redovisa specialmotiveringar till förslagen. Härvidlag kan hänvisas till vad som anförs i regeringens proposition (1991/92:170) om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) s. 149 ff. Specialmotiveringarna har emellertid i allt väsentligt hållits i en återhållsam stil och form och kan därför godtas.

Särskilt yttrande av de sakkunniga *Jan Bökmark, Per-Ola Jansson, Sten Lundvall* och *Ulf Magnusson*

Företrädesrätt vid kontantemission

Om en emission inte omfattar aktier av samtliga slag bör det enligt vår mening vara tillåtligt att genom föreskrift i bolagsordningen tilldela aktie av visst slag primär rätt till teckning av aktie av annat slag. Ett bolag som har A-, B- och C-aktier kan finna det ekonomiskt motiverat att genomföra en kontantemission omfattande endast A- och B-aktier. Detta kan i synnerhet vara aktuellt om C-aktien är en preferensaktie. Det bör då vara möjligt att i bolagsordningen föreskriva primär rätt för C-aktieägarna att (jämte B-aktieägarna) teckna B-aktier. Med en sådan möjlighet kan de olika aktieslagens relativa andel i bolagets kapital bibehållas även om emissionen inte omfattar aktier av samtliga slag.

Författningsförslaget anger i 3 kap. 1 § beträffande företrädesrätten bl.a. att bolagsordningen skall innehålla föreskrift om den företrädesrätt som tillkommer ägare till aktier av olika slag om skillnaderna avser röstvärde eller rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst.

I bolagsordningens föreskrift om företrädesrätten skall enligt lagförslagets tredje stycke iakttas "att gammal aktie skall ge företrädesrätt till ny aktie av samma slag". Av specialmotiveringen framgår hur sistnämnda tredje stycke skall tolkas: "I tredje stycket föreskrivs till att börja med primär företrädesrätt inom varje aktieslag. Gamla A-aktier skall alltså ge rätt att teckna nya A-aktier, om sådana aktier ges ut. Bolagsordningsbestämmelse om att A-aktie skall ge rätt till ny B-aktie, om sådana ges ut, godtas inte".

Den förslagna reglen att gammal aktie endast kan ges företrädesrätt till ny aktie av samma slag grundar sig på en tolkning av punkterna 1 och 2 i artikel 29 i EG:s andra bolagsdirektiv som har följande lydelse.

Artikel 29

1. Vid varje ökning av det tecknade kapitalet, som skall betalas med pengar, skall aktierna med företrädesrätt erbjudas aktieägarna i förhållande till den andel av kapitalet som deras aktier representerar.

2. Medlemsstaterna

a) behöver inte tillämpa punkt 1 på aktier med en begränsad rätt till utdelning enligt artikel 15 och/eller vid utskiftning av bolagets förmögenhet i samband med likvidation; eller

b) får - om i ett bolag med aktier av olika slag i fråga om rösträtt eller rätt till utdelning enligt artikel 15 eller vid utskiftning i samband med likvidation, det tecknade kapitalet ökas genom att nya aktier av endast ett av dessa aktieslag ges ut - tillåta att ägarna till aktier av annat slag får utöva sin företrädesrätt att teckna nya aktier först efter ägarna till aktier av det slag som emissionen avser.

Direktivtexten är svårtydd beträffande företrädesrätten och kan ge utrymme för olika tolkningar. Den tolkning av artikel 29 som författningsförslaget bygger på är förvisso sannolik mot bakgrund av formuleringen i punkt 2 b men vi finner det mer rimligt med en tolkning som står i överensstämmelse med likhetsprincipen, nämligen att nya aktier skall kunna erbjudas aktieägarna i förhållande till deras andel av kapitalet vid en kontantemission.

Det är visserligen möjligt för bolagsstämman att fatta beslut som medför primär rätt för en gammal aktie av visst slag att vid kontantemission av aktier av annat slag delta i teckningen av de nya aktierna så att de olika aktieslagens relativa andel i bolagets kapital bibehålles.

En sådan möjlighet är dock enligt vår mening inte tillräcklig. För att aktietecknarna skall få tillräcklig säkerhet om ett aktieslags rättigheter vid framtida kontantemissioner bör en primär företrädesrätt kunna skrivas in i bolagsordningen för exempelvis en preferensaktie att delta i teckning av stamaktie vid kontantemission då inte preferensaktier emitteras.

Författningsförslaget innehåller regler om subsidiär företrädesrätt. I den allmänna motiveringen till förslaget påpekas "att värdet av en subsidiär företrädesrätt framstår som något tveksamt". Vi önskar understryka detta påpekande och framhålla att en subsidiär företrädesrätt inte värdemässigt kan ersätta en primär företrädesrätt.

Preferensaktier förekommer i icke ringa utsträckning och synes vara av betydelse för kapitalförsörjningen i svenska aktiebolag. Det kan samtidigt många gånger vara välgrundat att bolag som emitterat preferensaktier inte ger ut ytterligare sådana. Det är därför från praktisk synpunkt viktigt att klara förutsättningar beträffande företrädesrätten kan anges vid emission av sådana aktier.

Vi föreslår därför att man under propositionsarbetet ytterligare prövar om det är möjligt att ge reglerna en sådan utformning att bolagsordningen kan tillåtas föreskriva primär företrädesrätt för gammal aktie av visst slag att delta i teckning av aktie av annat slag vid kontantemmision.

Särskilt yttrande av sakkunnige *Sven Ekholm*

Aktiekapitalets storlek

Jag kan inte dela utredningens förslag om aktiekapitalets storlek. Jag anser att 100 000 kronor är för lågt.

Skäl:

a) Den praktiska erfarenheten, inte minst under rådande lågkonjunktur, visar att det krävs ett relativt stort eget kapital i företag. Den skärpta kreditgivningen har lett till att finansieringen av verksamheten ofta sker med främmande kapital såsom leverantörs-, bank- och skattekrediter. Förutom höga kostnader, och risker för finansiärerna leder detta till att företaget blir mycket känsligt och sårbart för bl.a. konjunktursvängningar och förr eller senare uppkommer en kris för företaget.

b) Undersökningar visar att redan för några år sedan hade 25 procent av alla nystartade företag (inkl enskilda näringsidkare) ett startkapital av minst 200 000 kronor (Nyföretagande i Sverige, SIND 1991:6)

c) Ett högt eget kapital innebär ett bättre skydd för borgenärerna.

d) Ett högt eget kapital höjer tröskeln för ekonomisk brottslighet.

Nackdelar finns. Ett högt aktiekapital kan komma att hämma nyföretagande. Ett högt aktiekapital kan komma att öka antalet enskilda firmor och handelsbolag, där insyn saknas och kontrollen är betydligt mindre. Ett misslyckande för en företagare i en enskild firma eller ett handelsbolag drabbar honom/henne för hela livet på grund av det fulla personliga ansvaret.

Jag föreslår därför att vi skall utnyttja möjligheten i andra direktivet till att endast kräva inbetalning av en del av aktiekapitalet vid bolagets start. Enligt direktivet kan inbetalningen vara så låg som 25 procent.

Den lösning jag vill ha på problemet har följande delar:

a) Ett minimiaktiekapital på 200 000 kronor i privata aktiebolag.

b) Vid bolagsbildning krävs endast inbetalning på 25 procent eller kanske 50 procent av tecknat kapital. Resterande belopp skall kunna inbetalas senare eller läggas till aktiekapitalet, genom att utdelning till aktieägare som återinvesteras, och därvid ökar aktiekapitalet undantas från dubbelbeskattning. Befrielsen från dubbelbeskattad utdelning kan eventuellt begränsas till att endast ges till bolag ägda av fysiska personer, som i aktiebolagsform bedriver verksamhet i en omfattning som motsvarar begreppet aktiv näringsverksamhet för ägaren, enligt

definitionen i kommunalskattelagen 18 §. Detta innebär att förslaget täcker in såväl heltidsföretagaren, som den som startar upp ett företag med annan anställning vid sidan om, bortsett främst fastighetsområdet. Denna delinbetalning vid bolagets start är tillåten enligt EG:s direktiv, och tillämpas bl.a. i England och i Norge.

c) Ansvar för tecknaren till dess kapitalet inbetalats för det belopp som ännu inte insatts.

d) Uttag genom utdelning (eller utgivande av koncernbidrag) får ej ske förrän hela det tecknade kapitalet är inbetalt.

e) En "skuldregleringsfond" återinförs, med innebörden att utdelning inklusive utgivande av koncernbidrag eller andra vinstöverföringar ej får göras om bolagets ställning på grund av detta är (blir) uppenbart för svag. En starkare skrivning av nuvarande aktiebolagslagens 12 kap. 2 § sista stycke krävs. Inför motsvarigheten till bankernas kapitaltäckningsgrad för samtliga aktiebolag.

Förslaget får följande effekter enligt min mening:

a) Det stimulerar kapitalbildningen därför att aktietecknaren har personligt ansvar intill dess bolaget uppnått fullt aktiekapital. Den rationelle ägaren av företag ser då till att snarast möjligt bli av med detta ansvar.

b) Det underlättar nyföretagandet. Genom att startbeloppet som måste sättas in kontant ej ökas i förhållande till nuläget innebär det att penningbrist inte rimligen kommer att omintetgöra för samhället nyttigt nyföretagande.

c) Det förbättrar för leverantörer och andra oprioriterade fordringsägare. Ansvarsbeloppet från 50 000 kronor till 200 000 kronor skall i en obeståndssituation inte omfattas av företagshypotek eller pantbrev (jämställs i stället med kontanter) utan delas lika mellan samtliga fordringsägare. Detta bör minska förlustrisken för leverantörerna, och då kan även nyföretagare ges sådana krediter, vilket skulle ge möjlighet till en snabbt ökad aktivitet i det ekonomiska livet.

d) Det försvårar och fördyrar ekonomisk brottslighet genom att ansvaret för aktietecknaren blir startbiljetten för ett ekonomiskt äventyr upp till 200 000 kronor. Genom "skuldregleringsfonden" försvåras utarmning av ett företags ställning genom koncernbidrag, andra vinstöverföringar och utdelning.

e) Det minskar statens kostnader eftersom ett lägre krav på inbetalt aktiekapital innebär att förslaget i neutral företagsbeskattning SOU 1991:100 inte behöver genomföras. Det förslaget kostar enligt utred-

ningen 2,5 miljarder kronor och är dessvärre krångligt att tillämpa. För egenföretagaren som utan större investeringar bedriver ett levebrödsföretag, betyder inte frånvaron av expansionsmöjligheter i företagsformen enskild firma/handelsbolag någon nackdel, eftersom han tar ut årsresultatet för privat bruk och beskattas samtidigt för detta.

Under min 27-åriga praktiska verksamhet som revisor och konsult i de allra minsta företagen har jag åtskilliga gånger sett de problem som företagare råkat ut för, när de ur verksamheten tagit ut mer medel, än vad som beskattats. Sannolikt har i dag de flesta enskilda firmor ett negativt egenkapital (skulderna är större än tillgångarna), vilket medför att man vid avslutandet av verksamheten står med en kraftig skuldbörda, som dessutom avsevärt förvärras av att obeskattade medel då skall frambeskattas.

Att genom skattesubventioner och ett ökat krav på aktiekapital styra över småföretagare till enskild firma anser jag vara att göra företagsamheten en otjänst. Redan i dag finns åtskilliga fördelar för nystartaren att välja enskild firma (lägre sociala avgifter trots bättre sjukpenning, ingen offentlig insyn, enligt betänkandet om individuellt pensionssparande får man större valfrihet i detta sparande i enskild firma, lägre kostnader vid registrering, mindre effektiv kontroll av utomstående). De fördelar som aktiebolaget tidigare haft, har urholkats kraftigt genom förändringarna beträffande traktamentsregler och avdragsrätten i förvärvskällan beträffande pensionspremier.

f) Det försämrar ej redovisningskvalitéten

Mitt föreslag medför en förbättrad kvalitét av småföretagens redovisning eftersom aktiebolag alltid granskas av kvalificerad revisor, vilket dessutom minskar behovet av (och kostnaden för) statens skattegranskning. Granskning av en oberoende revisor medför garanti för en bra kvalitét på redovisningen.

Vilka snedvridningar kan förslaget ge?

Tas lön ut i stället för utdelning så behövs ej kapitalbildningen. Lön beskattas hårdare än utdelning och medför också att det personliga ansvaret kvarligger för belopp upp till 200 000 kronor.

Sälja bolaget och börja om på nytt? Ja, men ingångsvärdet vid en försäljning är det insatta kapitalet och säljaren har kvar sitt ansvar för det ännu ej inbetalade beloppet även när bolaget är sålt. Även om en slutlig ägare saknar tillgångar, vilket man ordnat i skalbolagsaffärerna som skett tidigare, finns ändå ansvaret kvar hos aktietecknaren.

Särskilt yttrande av sakkunnige *Hans Peter Larsson*

Aktiekapitalets storlek

Jag delar inte kommittémajoritetens uppfattning att den undre gränsen för aktiekapitalet i publika aktiebolag skall sättas vid 1 miljon kronor. I stället vill jag instämma i den uppfattning i frågan som framförts i reservationer från ledamöterna Karin Starrin och Nic Grönvall.

Utöver vad Starrin och Grönvall har anfört vill jag anföra att gränsen för aktiekapitalet i tyska Aktiengesellschaft är 100 000 tyska mark. I Storbritanien är motsvarande gräns i ett public company 50 000 brittiska pund. Svenska företag bör i detta avseende i vart fall inte ges sämre förutsättningar än många utländska bolag att skaffa kapital. Den nedre gränsen för aktiekapitalet i publika aktiebolag bör därför sättas till 500 000 kronor.

Särskilt yttrande av sakkunnige *Lars Milberg*

Fusion

Jag delar kommitténs uppfattning att det är eftersträvansvärt att lagstiftaren tillhandahåller instrument för strukturomvandlingar inom näringslivet. Att därvid möjliggöra fusioner är naturligtvis lovvärt. Emellertid föreligger betydande skyddsintressen som måste beaktas. Riskerna för att mindre aktieägare utsätts för förmögenhetsrättsligt mycket långtgående tvångsåtgärder är överhängande om förslaget i betänkandet genomförs, speciellt i bolag som har ägare vilken innehar mer än två tredjedels majoritet. I denna typ av bolag, som på intet sätt är ovanliga, riskerar aktieägandet för minoritetsägare bli reducerat till ett villkorat lån med osäkra villkor. Eftersom denna ägarbild i stor utsträckning återfinns på OTC-listan, kommer ett genomförande av förslaget försvåra för mindre bolag att anskaffa riskkapital.

Den i betänkandet föreslagna pluraliteten om två tredjedels majoritet, för att på det överlåtande bolagets stämma acceptera framlagd fusionsplan, är en alltför låg gräns. Skyddet för den enskilda äganderätten blir oacceptabelt låg om aktier de facto kan exproprieras genom bolagsstämmobeslut med två tredjedels majoritet. Direktivet föreskriver att beslutet ej får **understiga** två tredjedelar av röster eller kapital. Det föreligger således ej hinder att föreskriva en mer kvalificerad majoritet. Därvid bör gränsen sättas vid 90 procent. Därmed skulle reglerna harmoniera med bestämmelserna vid så kallad tvångsinlösen. Respekten för den enskilda äganderätten kräver enligt min mening därför att gränsen höjs till 90 procent.

En fråga som aktualiseras i detta sammanhang är jävsproblematiken. Det bör utredas huruvida det kan anses vara rimligt att det övertagande bolaget äger företräda sina aktier vid beslut om godkännande av fusionsplanen på bolagsstämma i det överlåtande bolaget.

I detta sammanhang är ställningen för innehavare av derivatinstrument mycket utsatt. Värderingsproblematiken för denna kategori är om möjligt ännu mer komplicerad och riskerna för rättsförluster större. Detta är en fråga som även är aktuell vid tvångsinlösenförfarande, varför denna fråga även bör aktualiseras vid utredningens vidare arbete.

Vid tvist om exempelvis utbytesförhållandets rimlighet hänvisar betänkandet till klandertalan vid allmän domstol. Härvid bör frågan om grunderna för klandertalan utredas för att klarlägga om gällande lag är tillämplig om man väljer den av betänkandet föreslagna lösningen.

Denna speciella typ av problematik, ibland innefattande mycket komplicerade värderingsfrågor, är i stor utsträckning utvecklad i skiljedomspraxis vid så kallad tvångsinlösen. Det är min uppfattning att tvister rörande exempelvis utbytesförhållanden bättre löses i skiljeprocessens form som kan överklagas till allmän domstol på såväl formell som materiell grund. Skälen för detta är följande.

1. Väl utvecklad praxis genom inlösentvister.
2. Föreligger redan legal reglering av detta genom, föreslagna ABL § 14.27-31.
3. Allmänna domstolar bör ej i onödan tyngas med denna typ av ärenden.
4. Klandertalan vid allmän domstol är en form som missgynnar mindre aktieägare.
5. Kostnaderna bärs av övertagande bolag om ej särskilda skäl finns att ålägga någon annan kostnader. Det förefaller positivt att i normalfallet övertagande bolaget och ej det allmänna bär kostnaderna.

Direktivet (78/855/EEG) föreskriver att i vart och ett av de fusionerande bolagen skall en eller flera oberoende sakkunniga, som utses eller godkänns av en domstol eller förvaltningsmyndighet, granska fusionsplanen och lämna en skriftlig redogörelse till aktieägarna. I betänkandet synes kravet på granskning av oberoende sakkunniga ha utbytts mot ett uttalande av bolagets egna revisorer. Detta kan enligt min uppfattning ej vara tillfyllest. Ej heller synes direktivets krav på godkännande av domstol eller myndighet ha beaktats i betänkandet. En speciellt känslig situation är givetvis när såväl moder- som dotterbolag har samma revisorer.

Min invädning får givetvis ej uppfattas så att revisorer skulle vara olämpliga för denna typ av uppdrag. Revisorer är ofta såväl teoretiskt som erfarenhetsmässigt väl lämpade för denna typ av utlåtanden. Emellertid torde ej bolagens egna revisorer uppfylla de i direktiven uppställda kraven. Givetvis är revisorernas uppfattning av stort intresse och betydelse för aktieägarnas ställningstagande. Revisorernas yttrande bör därför ingå i fusionsplanen, men kompletteras med utlåtande av oberoende sakkunniga.

Bilaga

Kommittédirektiv

Dir. 1990:46

Översyn av aktiebolagslagen

Dir. 1990: 46

Beslut vid regeringssammanträde 1990-06-21

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Freivalds, anför efter samråd med chefen för industridepartementet statsrådet Molin och statsrådet Åsbrink.

Mitt förslag

En kommitté tillkallas för att göra en översyn av aktiebolagslagen. Kommittén, som skall utföra arbetet i samarbete med motsvarande kommittéer i Finland och Norge, skall bl.a. föreslå de lagändringar som erfordras med hänsyn till den pågående europeiska integrationen. Vidare skall kommittén överväga frågor som rör aktiebolagets kapital och finansiella instrument, aktiebolagets organisation samt aktieägarnas minoritetsskydd.

Bakgrund

Sedan början av 1970-talet har aktiebolagsrätten varit föremål för ett fortlöpande reformarbete. Ett första steg togs år 1973 då betydande förändringar vidtogs i 1944 års aktiebolagslag i syfte att trygga aktiebolagets kapitalförsörjning och stärka skyddet för bolagets egna kapital. Bland annat höjdes minimigränsen för aktiekapitalet från 5 000 kr. till 50 000 kr. och aktiebolagen fick tillgång till nya finansiella instrument såsom konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt att teckna nya aktier i det låntagande bolaget samt konvertibla aktier. Den 1 januari 1977 trädde den nuvarande aktiebolagslagen i kraft och ersatte 1944 års aktiebolagslag. Den nya aktiebolagslagen tillkom efter samnordiskt utredningsarbete och innebar en genomgripande teknisk översyn av aktiebolagsrätten i syfte att förenkla denna. Också de övriga nordiska länderna genomförde under åren 1973 till

2

1978 ny lagstiftning inom aktiebolagsrätten. En följd av detta är att det föreligger en betydande rättslikhet i Norden på aktiebolagsrättens område.

Sedan aktiebolagslagen trädde i kraft år 1977 har ett antal viktigare förändringar skett av lagen. Bland annat har bestämmelserna om skyldighet för ett aktiebolag att träda i likvidation när aktiekapitalet delvis gått förlorat skärpts och kravet på kvalificerad revision höjts genom att det nu krävs en auktoriserad eller godkänd revisor i varje aktiebolag. År 1987 infördes lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. samtidigt som vissa ändringar vidtogs i aktiebolagslagen, allt i syfte att stärka minoritetsskyddet i samband med beslut om riktade emissioner och vid tilldelning av aktier. Nyligen har regeringen lagt fram en proposition om ändringar i aktiebolagslagen som innebär bl.a. att kravet på svenskt medborgarskap för styrelseledamöter och andra befattningshavare i aktiebolag avskaffas.

Ändringarna i aktiebolagslagen har skett efter visst samråd med de övriga nordiska länderna. Någon samlad kartläggning och uppföljning av utvecklingen av de nordiska ländernas aktiebolagslagar och rättspraxis på området har emellertid inte skett sedan lagstiftningen genomfördes vid mitten av 1970-talet. Nordiska ministerrådet föreslog därför år 1988 att särskild uppmärksamhet skulle fästas vid att en gemensam lagstiftning upprätthölls inom aktiebolagsrätten. Som ett första steg i detta arbete tillkallade ministerrådet under år 1989 en särskild utredare som gemensamt för de nordiska länderna skall kartlägga och analysera såväl redan antagna som framlagda förslag till direktiv inom den europeiska gemenskapen. Utredaren skall särskilt belysa i vad mån den nordiska aktiebolagsrätten behöver ändras för att få till stånd en harmonisering med EG-reglerna. Arbetet beräknas vara avslutat inom kort.

Inom regeringskansliet övervägs vissa frågor rörande aktiebolagslagen och områden av betydelse för aktiebolagsrätten. Röstvärdeskommittén har i betänkandet (SOU 1986:23) Aktiers röstvärde övervägt frågan om röstvärdet för aktier och lämnat förslag till en teknisk lösning som skulle begränsa den andel av aktiekapitalet som utgörs av s.k. röstsvaga aktier. I betalningsansvarskommitténs betänkande (SOU 1987:59) Ansvarsgenombrott m.m. har framlagts förslag till ändringar i aktiebolagslagen i syfte att bl.a. stärka borgenärsskyddet i underkapitaliserade aktiebolag när det förekommit ett otillbörligt förfarande. Ägarutredningen har i sitt huvudbetänkande (SOU 1988:38) Ägande och inflytande i svenskt näringsliv bl.a. analyserat frågor om aktiebolags förvärv av egna aktier, om ömsesidigt och cirkulärt ägande inom näringslivet, om behovet av regler om begränsad rösträtt vid bolagsstämma samt om informationsskyldigheten i fråga om större ägares innehav av röst- och kapitalandelar i aktiemarknadsföretag. Värdepappersmarknadskommittén har i betänkandet (SOU 1989:72) Värdepappersmarknaden i framtiden övervägt vissa aktiebolagsrättsliga frågor. Utredningen har

3

bl.a. övervägt frågor om aktiebolags informationsplikt och om skyldighet för förvärvare av viss väsentlig andel av ett bolags aktier att på samma villkor erbjuda sig att köpa övriga aktier i bolaget, s.k. erbjudandeplikt. I slutbetänkandet (SOU 1990:1) Företagsförvärv i svenskt näringsliv har även ägarutredningen behandlat frågan om erbjudandeplikt.

Ägarutredningens kartläggning av det svenska näringslivet under den senaste tioårsperioden visar att den svenska aktiemarknaden och ägarstrukturen inom de större aktiebolagen har genomgått betydande förändringar sedan den nuvarande aktiebolagslagen trädde i kraft. Ägarstrukturen i de enskilda företagen har koncentrerats. Antalet kontrollägarskiften har ökat markant under senare år. Samtidigt har företagens intresse för försvar mot oönskade ägarskiften ökat, vilket inte minst återspeglas i ett ökat ömsesidigt och cirkulärt ägande i företagen. Utgivandet av konvertibla skuldebrev och andra finansiella instrument som står aktien nära har blivit vanligt förekommande. Ägarutredningen pekar även på ett par punkter i aktiebolagslagen där det nu föreligger ett behov av ändrade regler eller en översyn av bestämmelserna. Detta gäller t.ex. reglerna om andra finansiella instrument än aktier. I fråga om den ökade förekomsten av ömsesidigt och cirkulärt ägande i företagen ansåg utredningen att statsmakterna noga bör följa den fortsatta utvecklingen av dessa ägarförhållanden och överväga en begränsande lagstiftning på området efter förebild från andra länder. Med denna fråga sammanhänger delvis också det från olika håll – främst från näringslivshåll – framförda kravet på en modifiering av förbudet för aktiebolag att förvärva egen aktie. Ägarutredningens betänkanden övervägs nu i regeringskansliet.

Utöver vad jag nu redovisat har ett antal händelser på den svenska aktiemarknaden väckt uppmärksamhet och medfört en debatt rörande bl.a. regleringen av aktiebolagsformen. Den händelse som väckt den största uppmärksamheten är otvivelaktigt den s.k. Fermentaaffären som bl.a. resulterade i att styrelsen för Stockholms fondbörs tillkallade tre utredare för att mot bakgrund av händelseförloppet i Fermenta analysera principfrågor och övriga förhållanden av betydelse för fondbörsen och aktiemarknaden. Utredningens arbete resulterade i en rapport till Stockholms fondbörs. Fermenta fakta och erfarenheter, vari utredarna föreslog en rad förändringar i bl.a. aktiebolagslagen rörande främst aktiebolagets organisation och aktieägarnas minoritetsskydd.

Härtill kommer det arbete på bolagsrättens område som nu pågår inom ramen för den västeuropeiska integrationen och som är av stor betydelse. Förhandlingar kommer nu att inledas mellan Sverige och övriga EFTA-länder samt EG rörande ett avtal om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES). Avsikten är att detta avtal också skall omfatta bolagsrättsliga frågor. Som en grund för förhandlingarna ligger bl.a. de inom EG tidigare antagna direktiven och förordningarna på bolagsrättens område.

4

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört förordar jag att en särskild kommitté tillkallas för att i nordiskt samarbete se över aktiebolagslagsrätten. Jag kommer i det följande att närmare ange riktlinjerna för arbetet.

Utredningsuppdraget

Anpassning till regelverket inom EG

En viktig arbetsuppgift för kommittén hänger samman med det arbete på bolagsrättens område som sker inom ramen för den västeuropeiska integrationen. Det kan förutses att lagändringar måste göras med hänsyn till de åtaganden rörande bolagsrätt som Sverige kan komma att göra i ett avtal om EES. Som redan har nämnts kommer förhandlingarna om ett sådant avtal att föras med utgångspunkt bl.a. i de direktiv och förordningar som har antagits inom EG. Avtalet kan beräknas bli träffat tidigast omkring årsskiftet 1990/91.

Det inom EG utarbetade regelverket är omfattande och kan i korthet beskrivas på följande sätt. Ett *första bolagsrättsdirektiv* antogs år 1968 och innehåller grundläggande krav som måste ställas på bolag utan personligen ansvariga delägare (public limited companies, private limited companies), bl.a. rörande registrering av bolaget, årsredovisning samt behörigheten att utåt företräda bolaget. Ett *andra bolagsrättsdirektiv* antogs år 1976 och innehåller främst regler om skydd för det egna kapitalet i s.k. public limited companies. Ett *tredje bolagsrättsdirektiv* antogs år 1978 och innehåller regler om fusion mellan public limited companies. Ett *fjärde bolagsrättsdirektiv* antogs år 1978 och innehåller regler om årsredovisning. Ett *sjätte bolagsrättsdirektiv* antogs år 1982 och innehåller bestämmelser om delning av aktiebolag. Ett *sjunde bolagsrättsdirektiv* antogs år 1983 och innehåller bestämmelser om koncernredovisning. Ett *åttonde bolagsrättsdirektiv* antogs år 1984 och reglerar auktorisation och godkännande av revisorer i public resp. private companies. Ett *elfte bolagsrättsdirektiv* antogs år 1988 och behandlar redovisning i filialer till ett aktiebolag. Ett *tolfte bolagsrättsdirektiv* antogs år 1989 och innehåller regler om enmansaktiebolag. Vidare antogs år 1985 förordningen om Europeiska ekonomiska företagsgrupper (EEIG). Förordningen, som trädde i kraft år 1989, reglerar den särskilda företagsformen EEIG, som kan karakteriseras som ett slags konsortium för samarbete mellan företag med hemvist i olika EG-länder.

Utöver vad som nu har nämnts har lagts fram ett flertal förslag till ytterligare reglering på bolagsrättens område. Bl.a. har föreslagits ett *femte bolagsrättsdirektiv* rörande organisationen av aktiebolag och bolagsorganens befogenheter och förpliktelser, ett *tionde bolagsrättsdirektiv* om fusion över gränserna av aktiebolag samt ett *trettonde bolagsrättsdirektiv* om erbjudan-

5

den om övertaganden (s.k. take over bids). Slutligen har föreslagits en *förordning om s.k. Europabolag* och ett direktiv som kompletterar förordningen med regler om de anställdas inflytande. Europabolaget kan beskrivas som en övernationell bolagsform som lyder direkt under gemenskapsrätten.

En mera översiktlig analys av det inom EG hittills antagna regelverket som har gjorts inom regeringskansliet ger vid handen att reglerna i allmänhet står i god överensstämmelse med principerna inom den nordiska aktiebolagsrätten. På många punkter kan det emellertid förutses att lagändringar, mestadels av teknisk natur, måste göras om en fullständig överensstämmelse skall uppnås.

Som har nämnts tidigare har Nordiska ministerrådet år 1989 tillkallat en särskild utredare med uppgift bl.a. att belysa i vad mån den nordiska aktiebolagsrätten behöver ändras för att man skall få till stånd en harmonisering med EG-reglerna. Avsikten har varit att utredarens rapport skall kunna ligga till grund för det vidare utredningsarbete som krävs för lagändringar med hänsyn till innehållet i ett kommande EES-avtal.

I enlighet med vad som nu har anförts bör det bli en uppgift för kommittén att lägga fram förslag till de lagändringar som kommer att krävas med hänsyn till EES-avtalet.

Jag vill i detta sammanhang nämna att det inom EG-kommissionen för närvarande förbereds förslag till ändringar i de bolagsrättsliga direktiven i syfte att undanröja hinder mot företagsförvärv. Utvecklingen inom detta område kan senare komma att föranleda mig att föreslå tilläggsdirektiv till utredningen beträffande de frågor om ömsesidigt och cirkulärt ägande i företagen som jag har nämnt i det föregående.

Aktiebolagets kapital och finansiella instrument

Utmärkande för aktiebolaget är att delägarna inte svarar personligen för bolagets åtaganden och förpliktelser, utan borgenärerna är hänvisade till att kräva betalning ur bolagets tillgångar. Aktiekapitalets funktion är att utgöra ett slags garanti för bolagets fordringsägare. Aktiebolagslagen innehåller en rad regler som avser att garantera att bolaget när det bildas tillförs tillgångar samt att skydda det bundna kapitalet under bolagets verksamhet. Aktiebolagslagen innehåller även regler som syftar till att möjliggöra för bolagen att tillgodose behovet av extern finansiering i form av upplånat kapital och riskvilligt ägarkapital.

Jag har inledningsvis nämnt att det år 1973 vidtogs betydande förändringar i den dåvarande aktiebolagslagen för att stärka skyddet för bolagets eget kapital och att trygga bolagens kapitalförsörjning. Ändringarna innebar att minimigränsen för aktiekapitalet höjdes från 5 000 kr. till 50 000 kr., att aktiebolagens rätt att ge lån till aktieägare eller personer i bolagsledningen

6

eller närstående begränsades samt att aktiebolagen fick tillgång till nya finansiella instrument såsom konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt att teckna nya aktier i det låntagande bolaget.

Sedan minimigränsen för aktiekapitalet 1973 bestämdes till 50 000 kr. har inflationen medfört att detta belopp i dag representerar ett betydligt lägre värde. Med hänsyn till att det inte föreligger något personligt betalningsansvar för aktieägarna är det av betydelse att ett aktiebolag har ett tillräckligt ekonomiskt underlag för sin verksamhet. Det kan ifrågasättas om den nuvarande minimigränsen för aktiekapitalet säkerställer detta. Till detta kommer att det tidigare omnämnda inom EG antagna andra bolagsrättsdirektivet innebär att aktiekapitalet i ett public limited company skall uppgå till minst 25 000 ECU, dvs. omkring 185 000 kr. Kommittén bör mot denna bakgrund överväga frågan om en höjning av minimigränsen för aktiekapitalet.

Aktiebolagslagen innehåller som tidigare redovisats förbud för aktiebolag att lämna lån till aktieägare, personer i bolagsledning eller närstående. Låneförbudet, som infördes år 1973, genomfördes för att förhindra skatteflykt och för att säkerställa att skyddet för bolagets bundna kapital inte urholkas genom att det bundna kapitalet tas i anspråk av aktieägare eller företagsledningen genom lån. Låneförbudsreglerna har vid skilda tillfällen tillförts en rad ganska komplicerade undantags- och dispensregler, vilket har gjort bestämmelserna svåröverskådliga. Det kan nämnas att utredningen angående de små och medelstora företagens finansiella situation i betänkandet (SOU 1983:59) Kreativ finansiering har ifrågasatt om inte en generösare reglering av dispensmöjligheterna borde införas för att ytterligare underlätta generationsskiften i företag. Kommittén bör mot denna bakgrund överväga utformningen av låneförbudsreglerna.

Som jag inledningsvis redovisat har användningen av sådana finansiella instrument som kan omvandlas till aktier eller som ger rätt till nyteckning av aktier ökat kraftigt under senare år. I aktiebolagslagen regleras relativt ingående emission av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt. Under år 1987 infördes härutöver som jag inledningsvis nämnt lagen om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. Denna lag har till syfte att skapa garantier för att bl.a. emission av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev med optionsrätt till nyteckning, som erbjuds vissa bestämda persongrupper, genomförs på ett godtagbart sätt för de mindre aktieägarna. Emellertid saknar aktiebolagslagen regler om hur konvertibla skuldebrev och sådana optionsrätter som här avses (s.k. teckningsoptioner) skall behandlas under tiden efter det att de emitterats och till dess de omvandlas till aktier. Exempelvis saknas regler om hur konvertibla skuldebrev och teckningsoptioner skall behandlas i samband med tvångsinlösen enligt 14 kap. aktiebolagslagen. Det är också oreglerat huruvida det emitterande bolaget självt kan förvärva konvertibla skuldebrev och teckningsoptioner och huru-

7

vida ett bolag kan återförsälja sådana finansiella instrument. Av betydelse i fråga om de finansiella instrumenten är vidare att dessa, när de används i stor omfattning, har betydelse för ett bolags ägarstruktur. Emellertid saknar aktiebolagslagen regler som ger samma offentlighet åt dessa instrument som åt aktier. Denna fråga har uppmärksammats av såväl ägarutredningen som värdepappersmarknadskommittén, vilka har uttalat att samma offentlighet som idag genom aktieboken föreligger i fråga om aktier bör gälla beträffande sådana finansiella instrument som ger rätt till utbyte av en fordran mot aktier eller till nyteckning av aktier.

Härtill kommer i fråga om de finansiella instrumenten att det från näringslivet har framförts förslag om att bolag bör ges möjlighet att utfärda optionsrätter till nyteckning som är fristående och inte har anknytning till ett skuldebrev. Från näringslivshåll har därvid angivits att den nuvarande kopplingen av optionsrätten till skuldebrevet i praktiken saknar betydelse eftersom optionsbeviset oftast skiljs från skuldebrevet omedelbart efter emissionen. Frågan om rätt för bolag att utfärda fristående optioner har tidigare berörts i den rapport (Ds Fi 1986:21) som kommissionen för undersökning av vissa aktieemissioner lade fram år 1986. Kommissionen förordade att frågan togs upp till prövning.

Mot bakgrund av de nu redovisade frågeställningarna avseende finansiella instrument med anknytning till aktier bör kommittén överväga om man i vissa avseenden bör jämställa dessa finansiella instrument med aktier. Kommittén bör därutöver överväga om det finns skäl att ge aktiebolagen möjlighet att emittera fristående optionsrätter.

Aktiebolagets organisation

I aktiebolag som har ett aktiekapital överstigande 1 miljon kronor skall finnas fyra bolagsorgan, nämligen bolagsstämma, styrelse, verkställande direktör och revisorer. I mindre bolag behöver inte verkställande direktör utses. Aktiebolagslagens kompetensfördelning mellan bolagsorganen är avsedd att åstadkomma en balans mellan bolagets olika organ samt mellan å ena sidan majoriteten bland aktieägarna och å andra sidan minoriteten och enskilda aktieägare.

Kompetensfördelningen mellan de olika bolagsorganen kan i korthet beskrivas enligt följande. Bolagsstämman är det överordnade, i sista hand beslutande organet. Styrelsen väljs av bolagssstämman och har till uppgift att svara för bolagets organisation och den övergripande förvaltningen av bolagets angelägenheter. Bolagets verkställande direktör, som väljs av styrelsen, skall under styrelsen sköta den löpande förvaltningen av bolaget. Revisorerna har till uppgift att granska styrelsens och verkställande direktörens för-

8

valtning och bolagets räkenskaper. Revisorerna utses normalt av bolagsstämman.

Under senare år har i debatten rörande regleringen av aktiebolagsformen framförts att ansvarsfördelningen mellan bolagsorganen i vissa avseenden är oklar, särskilt vad gäller styrelse och verkställande direktör, och att det kan ifrågasättas om aktiebolagslagens regler om tillsättande och entledigande av styrelsens ledamöter och revisorer är utformade så att man åstadkommer den balans mellan bolagsorganen och mellan olika aktieägarintressen som lagstiftaren åsyftat.

Revisorernas roll och kontakter med företagsledningen har blivit av allt större betydelse för bolagsorganens möjligheter att balansera varandra och de olika aktieägarintressena. Det är av central betydelse att revisorn intar en självständig ställning gentemot dem han skall granska och i förhållande till bolagsstämman så att han kan agera opartiskt vid granskningen. Att revisorerna skall inta en självständig ställning även i förhållande till bolagsstämman sammanhänger med att revisorernas uppgift inte bara är att beakta aktieägarnas intressen. Det åligger revisorerna att också ägna uppmärksamhet åt i vad mån bolagsledningen beaktat samhällets, de anställdas och borgenärernas intressen. Revisorerna har därutöver även ett ansvar gentemot den aktieplacerande allmänheten.

En annan fråga av stor betydelse hänger samman med att aktiebolagslagens regler i allmänhet utgår från att varje aktiebolag utgör ett ekonomiskt och juridiskt självständigt företag även om bolaget ingår i en koncern. De särskilda regler som återfinns i aktiebolagslagen om koncerner är få och gäller främst redovisningen i sådana bolag. Aktiebolagslagen innehåller således inga särskilda regler om styrningen av och ansvarsfördelningen i aktiebolag som ingår i koncerner.

Som jag inledningsvis nämnt har ägarutredningens kartläggning av ägande och inflytande i de större aktiebolagen visat att koncentrationen i de enskilda företagens ägar- och inflytandestruktur har ökat påtagligt under de senaste tio åren. Av statistiska centralbyråns koncernregister framgår också att antalet koncerner i svenskt näringsliv ökat kraftigt. Detta har inneburit att antalet bolag som enligt aktiebolagslagens definition utgör koncernbolag blivit fler.

I praktiken torde styrningen och ansvarsförhållandena i koncerner ofta skilja sig åtskilligt från den grundstruktur som finns angiven i aktiebolagslagen. Som exempel kan nämnas den inom koncerner allt mer förekommande befattningen koncernchef, som är ett okänt begrepp i aktiebolagslagen.

Kommittén bör mot bakgrund av den utveckling som skett av ägarstrukturen inom näringslivet överväga om den nuvarande organisationen av aktiebolaget och kompetensfördelningen mellan bolagsorganen åstadkommer

9

den balans som lagstiftaren åsyftat. Kommittén bör därvid särskilt uppmärksamma revisorernas roll och ansvarsfördelningen mellan styrelse och verkställande direktör. När det gäller revisorernas roll bör utredningen till grund för sina överväganden kunna lägga en rapport om revisorernas roll som för närvarande utarbetas på uppdrag av Nordiska ministerrådet och som beräknas blir klar inom kort.

Kommittén bör även överväga om aktiebolagslagens regler om tillsättande och entledigande av styrelseledamöter och revisorer är utformade så att de befrämjar att dessa utför sina funktioner med självständighet och integritet. Vidare bör kommittén klarlägga vad aktiebolagslagen innebär beträffande styrningen och ansvarsförhållandena mellan bolagen och dessas bolagsorgan i koncernförhållanden och utifrån denna analys överväga om det föreligger behov av att särskilt reglera dessa frågor i aktiebolagslagen.

Minoritetsskyddet m.m.

Aktiebolagslagen vilar på principen att bestämmanderätten i bolaget tillkommer den eller dem som har majoriteten av rösterna. Lagen innehåller emellertid också ett antal regler som syftar till att skydda minoriteten mot maktmissbruk av majoriteten och garantera en likabehandling av aktieägarna.

De flesta av aktiebolagslagens regler till skydd för minoriteten syftar till att ge minoritetsaktieägare inflytande över och insyn i förvaltningen av bolagets angelägenheter samt möjlighet att initiera sanktioner vid bolagsorganens åsidosättande av minoritetens rättigheter. Dessa regler blir tillämpliga beträffande minoritetsaktieägare som representerar minst tio procent av aktiekapitalet. Från Stockholms fondbörs och Sveriges Aktiesparares Riksförbund har mot bakgrund av Fermentaaffären framförts att man bör överväga att sänka den andel av aktiekapitalet som krävs för att en aktieägarminoritet skall kunna åberopa minoritetsskyddsreglerna i aktiebolagslagen. Det har framförts bl.a. att aktieägandet i större företag ofta är så spritt bland de mindre aktieägarna att det i praktiken inte är möjligt att samla en aktieägarminoritet som representerar tio procent av aktiekapitalet.

Utformningen av minoritetsskyddet är av stor betydelse för den aktieplacerande allmänhetens förtroende för aktiemarknaden. Kommittén bör mot denna bakgrund överväga om den nuvarande gränsen för att åberopa minoritetsskyddsreglerna bör sänkas generellt eller i vissa avseenden.

Av betydelse för minoritetens skydd är även bestämmelserna i aktiebolagslagen om att en aktie i princip är fritt överlåtbar. Detta innebär ett skydd så tillvida att en minoritetsaktieägare, som är missnöjd med majoritetens skötsel av bolaget, alltid kan dra sig ur bolaget genom att sälja sitt aktieinnehav. Värdet av detta skydd är dock självfallet beroende av till vilket pris ak-

10

tieägaren kan sälja sitt aktieinnehav.

Under senare år har det i motioner till riksdagen och även i den allmänna debatten framförts krav på att man, efter utländsk förebild, bör införa regler om skyldighet för den som förvärvat en viss väsentlig andel av aktierna i ett bolag att erbjuda sig att förvärva övriga aktier till samma pris som det senaste förvärvet, s.k. erbjudandeplikt. Kraven har framförts mot bakgrund av den under senaste tioårsperioden ökade förekomsten av kontrollägarskiften inom svenska storföretag samt den internationella utvecklingen. De skäl som har framförts för en regel om erbjudandeplikt är främst att den innebär ett skydd för de mindre aktieägarna och en garanti för att alla aktieägare behandlas lika. Erbjudandeplikt för en kontrollerande aktieägare har införts i Finland och Norge. Till detta kommer EG-kommissionens tidigare omnämnda förslag till ett trettonde bolagsrättsdirektiv, vilket innehåller en erbjudandeplikt av detta slag.

Frågan om att införa regler om erbjudandeplikt i Sverige har övervägts av värdepappersmarknadskommittén och ägarutredningen som har ansett att det för närvarande inte finns skäl för att införa en lagstadgad erbjudandeplikt. Som värdepappersmarknadkommittén har påpekat är det emellertid av stor vikt att man följer utvecklingen inom den europeiska gemenskapen och i andra länder som är av betydelse i detta sammanhang. Mot bakgrund härav bör kommittén följa utvecklingen och utifrån denna överväga en motsvarande reglering inom den svenska aktiebolagsrätten.

Slutligen kan framhållas att det föreligger ett nära funktionellt samband mellan minoritetsskyddet och ansvarsförhållandena i bolaget samt lagens regler om straff, skadestånd och vite. Det kan finnas anledning att i detta sammanhang mera generellt överväga om sanktionssystemet är utformat på ett sådant sätt att lagens materiella regler får det genomslag som har varit avsett. Även valet av påföljd för olika åsidosättanden av lagens regler kan behöva övervägas på nytt. Kommittén bör förutsättningslöst analysera dessa frågor och lägga fram de förslag till lagändringar som kommittén anser vara motiverade.

Andra aktiebolagsrättsliga frågor

Det finns även andra frågor inom aktiebolagsrätten som inte kan hänföras till någon av de ovan angivna huvudpunkterna men som bör belysas och övervägas vid en översyn av aktiebolagslagen. Ägarutredningen har i sitt huvudbetänkande (SOU 1989:38) Ägande och inflytande i svenskt näringsliv ifrågasatt behovet av den dispositiva regel i aktiebolagslagen som begränsar rätten för aktieägare att vid bolagsstämma utöva rösträtt för mer än en femtedel av de vid stämman företrädda aktierna. Vidare har under senare år i olika sammanhang framförts önskemål om ändringar av vissa specificerade

bestämmelser i aktiebolagslagen i syfte att förenkla lagstiftningen eller att förbättra aktieägarnas möjlighet att ta del av bolagsinformation. Så t.ex. har patent- och registreringsverket i en framställning till regeringen föreslagit att vissa av aktiebolagslagens föreskrivna uppgiftsskyldigheter för aktiebolagen till registermyndigheterna upphävs (se justitiedepartementets ärende dnr 2583-85). Vidare har revisorernas organisationer föreslagit att aktiebolagslagen ändras så att, i de fall där till revisor utsetts ett revisionsbolag, registreringen avser revisionsbolaget och inte den huvudansvarige revisorn i bolaget (se justitiedepartementets ärende dnr 87-1877). Från Sveriges Aktiesparares Riksförbund har framställts önskemål om ändring i aktiebolagslagen i fråga om kallelse av aktieägare till bolagsstämma (se justitiedepartementets ärende dnr 1718-88).

Kommittén bör förutsättningslöst överväga även de nu redovisade frågorna. Kommittén bör vara oförhindrad att ta upp även andra frågor avseende aktiebolagsrätten än de som särskilt tagits upp här i den mån utredningsarbetet föranleder det.

Övrigt

Kommitten bör i alla de frågor som har berörts överlägga med de motsvarande utredningar som nyligen har tillsatts i Finland och Norge. Kommittén bör därvid särskilt uppmärksamma de olikheter som föreligger på vissa punkter mellan de skilda aktiebolagslagarna samt utröna om det inte kan uppnås en ännu större nordisk rättslikhet på detta område.

Mycket talar för att kommittén redovisar sitt arbete i etapper. Det är sannolikt att den del av utredningsuppgiften som gäller harmonisering med EG-direktiven m.m. behöver behandlas med förtur.

Utredningsuppdraget bör vara slutfört före den 1 december 1992.

För kommittén bör gälla regeringens direktiv (dir. 1984:5) till samtliga kommittér och särskilda utredare angående utredningsförslagens inriktning.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bemyndigar chefen för justitiedepartementet

att tillkalla en kommitté – omfattad av kommittéförordningen (1976:119) – med högst fem ledamöter med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen, samt

att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt kommittén.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar att kostnaderna skall belasta andra huvudtitelns anslag Utredningar m.m.

12

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Dir. 1991:89

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08)

Dir 1991:89

Beslut vid regeringssammanträde 1991-09-12

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Freivalds, anför.

Mitt förslag

Kommittén skall lämna förslag till regler om s.k. ansvarsgenombrott. Kommittén skall också behandla vissa andra aktiebolagsrättsliga frågor, däribland frågan om det finns skäl att modifiera förbudet för ett bolag att förvärva sina egna aktier.

Inledning

År 1990 tillkallades en kommitté (Ju 1990:08) för att göra en översyn av aktiebolagslagen. Kommittén antog namnet aktiebolagskommittén.

Kommitténs uppgift är att i samarbete med motsvarande kommittéer i Finland och Norge föreslå de lagändringar som erfordras med hänsyn till den pågående europeiska integrationen. Vidare skall kommittén överväga frågor som rör aktiebolagets kapital och finansiella instrument, aktiebolagets organisation samt aktieägarnas minoritetsskydd.

Ansvarsgenombrott

Den 25 april 1991 beslutade regeringen att inhämta lagrådets yttrande över förslag till ändringar i aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar som innebar att bl.a. en delägare i ett aktiebolag i vissa undantagssituationer skulle kunna bli solidariskt betalningsansvarig för bolagets skulder (ansvarsgenombrott). För ansvarsgenombrott förutsattes att bolaget inte kunde uppfylla sina förpliktelser samt att detta berodde på att delägaren hade begagnat sitt inflytande över bolaget på ett otillbörligt sätt. En motsva-

2

rande regel föreslogs även gälla för ekonomiska föreningar.

I sitt yttrande över lagrådsremissen anförde lagrådet att förslaget till bestämmelser om ansvarsgenombrott inte borde genomföras. En lagreglering av ansvarsgenombrott borde enligt lagrådets uppfattning föregås av en fördjupad utredning om vilka företeelser som borde träffas av en sådan lagreglering och hur rekvisiten för ansvarsgenombrott bör utformas. Lagrådet anförde bl.a. att två av de rekvisit som förslaget innehöll var vaga och kunde leda till rättsosäkerhet. Lagrådet menade med hänsyn härtill att den föreslagna lagstiftningen skulle innebära ett nytt osäkerhetsmoment i näringsverksamhet som sker i aktiebolagsform.

I prop. 1990/91:198 om vissa ändringar i aktiebolagslagen anförde jag att jag hade svårt att instämma i lagrådets slutsats att det finns risk att den föreslagna lagstiftningen om ansvarsgenombrott innebär ett nytt osäkerhetsmoment i all näringsverksamhet som sker i aktiebolagsform. Med hänsyn till lagrådets inställning var jag emellertid inte beredd att föreslå regler om ansvarsgenombrott. Dessa frågor skulle i stället utredas vidare i syfte att om möjligt precisera rekvisiten ytterligare. I propositionen uttalades att den frågan borde anförtros åt aktiebolagskommittén.

I enlighet med det anförda bör frågan om ansvarsgenombrott utredas vidare av kommittén. Kommitténs uppgift i denna del bör vara att lägga fram förslag till bestämmelser vilka om möjligt preciserar rekvisiten i större utsträckning än förslaget i den lagrådsremiss som har nämnts i det föregående.

Förvärv av egna aktier

I direktiven till aktiebolagskommittén angav jag att det från olika håll – främst från näringslivshåll – har framförts krav på en modifiering av förbudet för aktiebolag att förvärva egna aktier. Ett skäl som framförts för att tillåta förvärv av egna aktier i vissa fall är att en sådan möjlighet skulle kunna bidra till att underlätta riskkapitalförsörjningen för små och medelstora företag.

I överläggningar mellan aktiebolagskommittén och motsvarande utredningar i Norge och Finland har från norsk och finsk sida framförts att man avser att ta upp frågan om att modifiera reglerna om förbud för aktiebolag att förvärva egna aktier. Med hänsyn till intresset av nordisk rättslikhet på detta område bör även aktiebolagskommittén överväga denna fråga.

I detta sammanhang finns det ett flertal faktorer som måste beaktas. Bakgrunden till att den svenska lagstiftningen intagit en restriktiv hållning till förvärv av egna aktier är bl.a. att ett sådant förvärv till sina ekonomiska verkningar har ansetts jämförligt med nedsättning av aktiekapitalet i förening med återbetalning till vissa aktieägare. Detta innebär att en reglering

som tillåter förvärv av egna aktier måste tillförsäkra borgenärerna ett skydd så att det finns täckning för det bundna kapitalet i bolaget. Vidare bör en reglering innebära att aktieägarna likabehandlas så att inte vissa aktieägare gynnas genom att bolaget förvärvar deras aktier till ett värde som överstiger marknadsvärdet. Det kan i detta sammanhang erinras om att förvärv av egna aktier kan användas för att påverka kurssättningen på ett bolags aktier och därigenom användas för stödköp eller spekulationsköp. En reglering måste kunna kombineras med effektiva insiderregler. Ett skäl för restriktiva regler som framförts under senare år – bl.a. inom den Europeiska gemenskapen – är att förvärv av egna aktier kan genomföras för att stärka företagsledningens ställning i bolaget gentemot befintliga eller potentiella ägare. I Europeiska gemenskapens andra bolagsrättsdirektiv finns redan regler med begränsningar i fråga om förvärv av egna aktier. Kommissionen har också nyligen lagt fram förslag till ytterligare begränsningar i detta avseende. Det är av vikt att här beakta inte endast det befintliga regelverket inom gemenskapen utan även den pågående utvecklingen.

Kommittén skall med beaktande av vad jag nu har anfört bedöma om det finns skäl att modifiera förbudet mot förvärv av egna aktier och, om så skulle anses vara fallet, lämna förslag till nya bestämmelser om detta.

Övrigt

Aktiefrämjandet och Svenska Bankföreningen har framställt önskemål om att aktiebolagskommittén skall överväga om det bör införas regler som ger aktiebolag möjlighet att emittera aktier i annan valuta än svenska kronor (se justitiedepartementets ärenden dnr 91-1835 och 91-2233). Kommittén bör förutsättningslöst överväga denna fråga.

Som ett led i arbetet med att befria regeringen från förvaltningsärenden och anpassa vår lagstiftning till Europakonventionens krav på tillgång till domstolsprövning (jfr prop. 1990/91:100 bil.2 s 55) bör kommittén också överväga om den nuvarande instansordningen för dispensärenden enligt aktiebolagslagen behöver ändras. Jag tänker då på bl.a. ärenden enligt 12 kap. 7 § aktiebolagslagen.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen kompletterar kommitténs uppdrag i enlighet med vad jag har förordat.

4

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Dir. 1991:98

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08)

Dir 1991:98

Beslut vid regeringssammanträde 1991-11-28

Statsrådet Laurén anför.

Aktiebolagskommittén är en parlamentariskt sammansatt kommitté som har till uppgift att se över aktiebolagslagen. Genom tilläggsdirektiv (dir 1991:89) som beslutades den 12 september 1991 fick kommittén i uppgift att lämna förslag till regler som i huvudsak innebär att en delägare i ett aktiebolag i vissa undantagssituationer skall kunna bli solidariskt betalningsansvarig för bolagets skulder (ansvarsgenombrott).

I rättspraxis har ansvarsgenombrott förekommit i några få, mycket speciella fall då det inte har ansetts godtagbart att upprätthålla principen om frihet från personligt betalningsansvar. Det finns för närvarande enligt min mening inget som tyder på att det skulle föreligga behov av att införa särskilda lagregler om ansvarsgenombrott. Det bör därför inte ingå i aktiebolagskommitténs uppdrag att lämna förslag till sådana regler.

Jag hemställer att regeringen beslutar att begränsa aktiebolagskommitténs uppdrag på så sätt att vad som sägs på s. 1 och 2 i de tidigare meddelade tilläggsdirektiven under rubriken "Ansvarsgenombrott" inte längre skall gälla.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommitté-direktiv

Tillläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:03)

Dir. 1991:

Beslut vid regeringssammanträde 1991-11-28

Statsrådet Lindqvist anförde:

Aktiebolagskommittén är en fristående expertkommitté som har till uppgift att se over aktiebolagslagen. Genom tilläggsdirektiv (dir. 1991:89) som beslutades den 12 september 1991 fick kommittén i uppgift att lämna förslag till regler som i bevarande innebär att en delägare kan aktiebolag i vissa undantagssituationer också kunna få solidarisk betalningsansvarig för bolagets skulder (ansvarsgenombrott).

I tilläggsdirektiv har ansvarsgenombrott förekommit i några fall, nämligen specialfall då det inte har ansetts godtagbart att upprätthålla principen om intern från personligt betalningsansvar. Det gäller för närvarande enligt nuvarande lagstiftning som gäller på det skattefinansierade området av att mottagare skulle ingripas om ansvarsgenombrott. Det har därför inte ingått i aktiebolagskommittén uppdrag att lämna förslag till sådana regler.

Jag bedömer att regelverken beträffande att begränsa aktiebolagsformen inte uppfyller på ett sätt som är godtagbart. I och med att det tillgrepp med tilläggsdirektiv under rubriken "Ansvarsgenombrott" inte längre skall gälla.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Dir. 1992:18

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08)

Dir. 1992:18

Beslut vid regeringssammanträde 1992-02-13

Statsrådet Laurén anför.

Mitt förslag

Kommitténs uppdrag begränsas på så sätt att detta inte skall omfatta anpassningen till EG:s fjärde, sjunde, åttonde och elfte bolagsrättsdirektiv.

Inledning

Aktiebolagskommittén är en parlamentariskt sammansatt kommitté som har till uppgift att se över aktiebolagslagen. Kommittén skall bl.a. föreslå de lagändringar som erfordras med hänsyn till den pågående europeiska integrationen. Den frågan skall kommittén behandla med förtur.

De rättsakter som utgör EG:s bolagsrätt består av en förordning och elva direktiv. Tre av dessa rättsakter rör redovisningsfrågor och en rättsakt vilka personer och revisionsbolag som får godkännas för att utföra lagstadgad revision. Av dessa rättsakter reglerar det fjärde bolagsrättsdirektivet årsredovisning, det sjunde bolagsrättsdirektivet koncernredovisning, det åttonde bolagsrättsdirektivet auktorisation och godkännande av revisorer i s.k. public resp. private companies och det elfte bolagsrättsdirektivet redovisning i filialer.

Genom beslut den 22 augusti 1991 bemyndigade regeringen den dåvarande chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté med uppdrag att göra en översyn av redovisningslagstiftningen (dir 1991:71). En huvuduppgift för kommittén är att överväga vilka lagändringar och andra åtgärder som är påkallade för att anpassa lagstiftningen till den snabba utveckling som har ägt rum på redovisningsområdet såväl i Sverige som internationellt.

2

Kommitténs uppdrag begränsas

Enligt min mening är det en fördel om man vid utformningen av den nya lagstiftningen på redovisningsområdet kan ta hänsyn till vad som krävs enligt EG-rätten på detta område, så att övervägandena kan ske i ett enda sammanhang. Till detta kommer att de EG-direktiv på bolagsrättens område som rör redovisningsfrågor behandlar redovisningen inte endast i aktiebolag utan även i vissa andra bolagsformer. En anpassning av den svenska lagstiftningen kommer därför att beröra redovisningsregler även i andra lagar än aktiebolagslagen och få betydelse för frågan om vilken struktur redovisningslagstiftningen bör ha. Det åttonde bolagsrättsdirektivet behandlar auktorisation och godkännande av revisorer och har inte något direkt samband med den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen.

Mot bakgrund av det anförda är det enligt min mening mest lämpligt att anpassningen på redovisningsområdet till EG:s regelverk sker i samband med den förestående generella översynen av lagstiftningen på detta område samt att anpassningen till EG:s regler om auktorisation och godkännande av revisorer utreds i särskild ordning.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen beslutar att begränsa aktiebolagskommitténs uppdrag på så sätt att detta inte skall omfatta anpassningen till EG:s fjärde, sjunde, åttonde och elfte bolagsrättsdirektiv. Vad som sägs om detta i de tidigare meddelade direktiven (dir. 1990:46) under rubriken "Anpassningen till regelverket inom EG" skall alltså inte längre gälla.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

Statens offentliga utredningar 1992

Kronologisk förteckning

1. Frihet – ansvar – kompetens. Grundutbildningens villkor i högskolan. U.
2. Regler för risker. Ett seminarium om varför vi tillåter mer föroreningar inne än ute. M.
3. Psykiskt stördas situation i kommunerna –en probleminventering ur socialtjänstens perspektiv. S.
4. Psykiatrin i Norden –ett jämförande perspektiv. S.
5. Koncession för försäkringssammanslutningar. Fi.
6. Ny mervärdesskattelag.
   – Motiv. Del 1.
   – Författningstext och bilagor. Del 2. Fi.
7. Kompetensutveckling - en nationell strategi. A.
8. Fastighetstaxering m.m. – Bostadsrätter. Fi.
9. Ekonomi och rätt i kyrkan. C.
10. Ett nytt bolag för rundradiosändningar. Ku.
11. Fastighetsskatt. Fi.
12. Konstnärlig högskoleutbildning. U.
13. Bundna aktier. Ju.
14. Mindre kadmium i handelsgödsel. Jo.
15. Ledning och ledarskap i högskolan – några perspektiv och möjligheter. U.
16. Kroppen efter döden. S.
17. Den sista undersökningen – obduktionen i ett psykologiskt perspektiv. S.
18. Tvångsvård i socialtjänsten – ansvar och innehåll. S.
19. Långtidsutredningen 1992. Fi.
20. Statens hundskola. Ombildning från myndighet till aktiebolag. S.
21. Bostadsstöd till pensionärer. S.
22. EES-anpassning av kreditupplysningslagen. Ju.
23. Kontrollfrågor i tulldatoriseringen m.m. Fi.
24. Avreglerad bostadsmarknad. Fi.
25. Utvärdering av försöksverksamheten med 3-årig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. U.
26. Rätten till folkpension – kvalifikationsregler i internationella förhållanden. S.
27. Årsarbetstid. A.
28. Kartläggning av kasinospel – enligt internationella regler. Fi.
29. Smittskyddsinstitutet – ny organisation för Sveriges nationella smittskyddsfunktioner. S.
30. Kreditförsäkring – Några aktuella problem. Fi.
31. Lagstiftning om satellitsändningar av TV-program.Ku.
32. Nya Inlandsbanan. K.
33. Kasinospelsverksamhet i folkrörelsernas tjänst? C.
34. Fastighetsdatasystemets datorstruktur. M.
35. Kart- och mätningsutbildningar i nya skolformer. M.
36. Radio och TV i ett. Ku.
37. Psykiatrin och dess patienter – levnadsförhållanden, vårdens innehåll och utveckling. S.
38. Fristående skolor. Bidrag och elevavgifter. U.
39. Begreppet arbetsskada. S.
40. Risk- och skadehantering i statlig verksamhet. Fi.
41. Angående vattenskotrar. M.
42. Kretslopp – Basen för hållbar stadsutveckling. M.
43. Ecocycles – The Basis of Sustainable Urban Development. M.
44. Resurser för högskolans grundutbildning. U.
45. Miljöfarligt avfall – ansvar och riktlinjer. M.
46. Livskvalitet för psykiskt långtidssjuka – forskning kring service, stöd och vård. S.
47. Avreglerad bostadsmarknad, Del II. Fi.
48. Effektivare statistikstyrning – Den statliga statistikens finansiering och samordning. Fi.
49. EES-anpassning av marknadsföringslagstiftningen. C.
50. Avgifter och högkostnadsskydd inom äldre- och handikappomsorgen. S
51. Översyn av sjöpolisen. Ju.
52. Ett samhälle för alla. S.
53. Skatt på dieselolja. Fi.
54. Mer för mindre – nya styrformer för barn- och ungdomspolitiken. C.
55. Råd för forskning om transporter och kommunikation. K.
    Råd för forskning om transporter och kommunikation. Bilagor. K.
56. Färjor och farleder. K.
57. Beskattning av vissa naturaförmåner m.m. Fi.
58. Miljöskulden. En rapport om hur miljöskulden utvecklas om vi ingenting gör. M.
59. Läraruppdraget. U.
60. Enklare regler för statsanställda. Fi.
61. Ett reformerat åklagarväsende. Del. A och B. Ju.
62. Forskning och utveckling för totalförsvaret – förslag till åtgärder. Fö.
63. Regionala roller – en perspektivstudie. C.
64. Utsikt mot framtidens regioner – sju debattinlägg. C.
65. Kartboken. C.
66. Västsverige – region i utveckling. C.
67. Fortsatt reformering av företagsbeskattningen. Del 1. Fi.
68. Långsiktig miljöforskning. M.
69. Meningsfull vistelse på asylförläggning. Ku.
70. Telelag. K.
71. Bostadsförmedling i nya former. Fi.
72. Det kommunala medlemskapet. C.

Statens offentliga utredningar 1992

Kronologisk förteckning

73. Välfärd och valfrihet – service, stöd och vård för psykiskt störda. S.
74. Prova privat – Provning och mätteknik inom SP och SMP i europaperspektiv. N.
75. Ekonomisk politik under kriser och i krig. Fi.
76. Skogspolitiken inför 2000-talet. Huvudbetänkande. Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor I. Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor II. Jo.
77. Psykiskt störda i socialförsäkringen – ett kunskapsunderlag. S.
78. Utredningen om vissa internationella insolvensfrågor. Ju.
79. Statens fastigheter och lokaler – ny organisation. Fi.
80. Kriminologisk och kriminalpolitisk forskning. Ju.
81. Trafikpolisen mer än dubbelt bättre. Ju.
82. Genteknik – en utmaning. Ju.
83. Aktiebolagslagen och EG. Ju.

Statens offentliga utredningar 1992

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Bundna aktier. [13]
EES-anpassning av kreditupplysningslagen. [22]
Översyn av sjöpolisen. [51]
Ett reformerat åklagarväsende. Del A och B. [61]
Utredningen om vissa internationella insolvensfrågor. [78]
Kriminologisk och kriminalpolitisk forskning. [80]
Trafikpolisen mer än dubbelt bättre. [81]
Genteknik – en utmaning. [82]
Aktiebolagslagen och EG. [83]

Försvarsdepartementet

Forskning och utveckling för totalförsvaret – förslag till åtgärder. [62]

Socialdepartementet

Psykiskt stördas situation i kommunerna –en probleminventering ur socialtjänstens perspektiv. [3]
Psykiatrin i Norden – ett jämförande perspektiv. [4]
Kroppen efter döden. [16]
Den sista undersökningen – obduktionen i ett psykologiskt perspektiv. [17]
Tvångsvård i socialtjänsten – ansvar och innehåll. [18]
Statens hundskola. Ombildning från myndighet till aktiebolag. [20]
Bostadsstöd till pensionärer. [21]
Rätten till folkpension – kvalifikationsregler i internationella förhållanden. [26]
Smittskyddsinstitutet – ny organisation för Sveriges nationella smittskyddsfunktioner. [29]
Psykiatrin och dess patienter – levnadsförhållanden, vårdens innehåll och utveckling. [37]
Begreppet arbetsskada. [39]
Livskvalitet för psykiskt långtidssjuka – forskning kring service, stöd och vård. [46]
Avgifter och högkostnadsskydd inom äldre- och handikappomsorgen. [50]
Ett samhälle för alla. [52]
Välfärd och valfrihet – service, stöd och vård för psykiskt störda. [73]
Psykiskt störda i socialförsäkringen – ett kunskapsunderlag. [77]

Kommunikationsdepartementet

Nya Inlandsbanan. [32]
Råd för forskning om transporter och kommunikation.
Råd för forskning om transporter och kommunikation. Bilagor. [55]
Färjor och farleder. [56]
Telelag. [70]

Finansdepartementet

Koncession för försäkringssammanslutningar. [5]
Ny mervärdesskattelag.
– Motiv. Del 1.
– Författningstext och bilagor. Del 2. [6]
Fastighetstaxering m.m. – Bostadsrätter. [8]
Fastighetsskatt. [11]
Långtidsutredningen 1992. [19]
Kontrollfrågor i tulldatoriseringen m.m. [23]
Avreglerad bostadsmarknad. [24]
Kartläggning av kasinospel – enligt internationella regler. [28]
Kreditförsäkring – Några aktuella problem. [30]
Risk- och skadehantering i statlig verksamhet. [40]
Avreglerad bostadsmarknad, Del II. [47]
Effektivare statistikstyrning – Den statliga statistikens finansiering och samordning. [48]
Skatt på dieselolja. [53]
Beskattning av vissa naturaförmåner m.m. [57]
Enklare regler för statsanställda. [60]
Fortsatt reformering av företagsbeskattningen. Del 1. [67]
Bostadsförmedling i nya former. [71]
Ekonomisk politik under kriser och i krig. [75]
Statens fastigheter och lokaler – ny organisation. [79]

Utbildningsdepartementet

Frihet – ansvar – kompetens. Grundutbildningens villkor i högskolan. [1]
Konstnärlig högskoleutbildning. [12]
Ledning och ledarskap i högskolan – några perspektiv och möjligheter. [15]
Utvärdering av försöksverksamheten med 3-årig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. [25]
Fristående skolor. Bidrag och elevavgifter. [38]
Resurser för högskolans grundutbildning. [44]
Läraruppdraget. [59]

Jordbruksdepartementet

Mindre kadmium i handelsgödsel. [14]
Skogspolitiken inför 2000-talet. Huvudbetänkande. [76]
Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor I. [76]
Skogspolitiken inför 2000-talet. Bilagor II. [76]

Statens offentliga utredningar 1992

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Kulturdepartementet

Näringsdepartementet

Civildepartementet

Miljö- och naturresursdepartementet